T.C.

TARSUS ÜNİVERSİTESİ

LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

ULUSLARARASI TİCARET VE LOJİSTİK ANABİLİM DALI

İŞ YERİ BECERİ EĞİTİMİ BAĞLAMINDA ORTAÖĞRETİM KURUMLARI ULAŞTIRMA HİZMETLERİ ALANI LOJİSTİK DALI ÖĞRENCİLERİNİN VERİMLİLİKLERİ VEKARŞILAŞILAN SORUNLAR ÜZERİNE BİR UYGULAMA

ÜMİT ÖRNEK

YÜKSEK LİSANS TEZİ

TARSUS - 2021

T.C.
TARSUS ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
ULUSLARARASI TİCARET VE LOJİSTİK ANA BİLİM DALI

İŞ YERİ BECERİ EĞİTİMİ BAĞLAMINDA ORTAÖĞRETİM KURUMLARI ULAŞTIRMA HİZMETLERİ ALANI LOJİSTİK DALI ÖĞRENCİLERİNİN VERİMLİLİKLERİ VE KARŞILAŞILAN SORUNLAR ÜZERİNE BİR UYGULAMA

ÜMİT ÖRNEK

Danışman: Prof. Dr. MEHMET İNCE

YÜKSEK LİSANS TEZİ

TARSUS - 2021

Tarsus Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Müdürlüğüne;

Bu çalışma, jürimiz tarafından Uluslararası Ticaret ve Lojistik Anabilim Dalında YÜKSEK LİSANS TEZİ olarak kabul edilmiştir.

Başkan: Prof. Dr. Mehmet İNCE
(Danışman)

Üye: Prof. Dr. Köksal HAZIR

Üye: Doç. Dr. Sezen BOZYİĞİT

Yukarıdaki Jüri kararı Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Yönetim Kurulu'nun …../…./2021 tarih ve ……../……..sayılı kararıyla onaylanmıştır.

ONAY

Yukarıdaki imzaların, adı geçen öğretim elemanlarına ait olduklarını onaylarım.
…/…/2020

Prof. Dr. Osman Murat ÖZKENDİR
Enstitü Müdürü

NOT: Bu tezde kullanılan ve başka kaynaktan yapılan bildirişlerin, çizelge, şekil ve fotoğrafların kaynak gösterilmeden kullanımı, 5846 sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu'ndaki hükümlere tabidir.

ETİK BEYANI

Tarsus Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Tez Yazım Kurallarına uygun olarak hazırladığım bu tez çalışmasında;

- Tez içinde sunduğum verileri, bilgileri ve dokümanları akademik ve etik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi,
- Tüm bilgi, belge, değerlendirme ve sonuçları bilimsel etik ve ahlak kurallarına uygun olarak sunduğumu,
- Tez çalışmasında yararlandığım eserlerin tümüne uygun atıfta bulunarak kaynak gösterdiğimi,
- Kullanılan verilerde ve ortaya çıkan sonuçlarda herhangi bir değişiklik yapmadığımı,
- Bu tezde sunduğum çalışmanın özgün olduğunu,

bildirir, aksi bir durumda aleyhime doğabilecek tüm hak kayıplarını kabullendiğimi beyan ederim. …. / …. / 2021

Ümit ÖRNEK

ÖZET

İŞ YERİ BECERİ EĞİTİMİ BAĞLAMINDA ORTAÖĞRETİM KURUMLARI ULAŞTIRMA HİZMETLERİ ALANI LOJİSTİK DALI ÖĞRENCİLERİNİN VERİMLİLİKLERİ VE KARŞILAŞILAN SORUNLAR ÜZERİNE BİR UYGULAMA

ÜMİT ÖRNEK

Yüksek Lisans, Uluslararası Ticaret ve Lojistik Anabilim Dalı
Danışman: Prof. Dr. MEHMET İNCE
Mart 2021, 156 sayfa

Ekonomik kalkınma sürecindeki hızlı değişimler birçok yeniliği ve gelişmeyi beraberinde getirmektedir. Bu süreçte ülkelerin değişimlere uyum sağlayabilmesi lojistik sektörünün ekonomiye verdiği destek ve yarattığı katma değer stratejileri ile mümkün olmaktadır. Küresel ekonomide artan gelişmeler ve yenilikler nedeniyle ticari pazarda üstünlüğü yakalamak ve lojistik üs olmak isteyen Türkiye, sektörünün ihtiyaç duyduğu eğitim, alt yapı ve teknolojik gelişmelere yatırım yapmaktadır. Bu yatırımlardan bir tanesi; lojistik sektörüne yeterli düzeyde bilgi ve beceriye sahip nitelikli iş gücü kazandırmak amacıyla mesleki eğitim ile ortaöğretim okullarında öğrencilere ‘‘Lojistik’’ eğitimi verilmesidir. Öğrenciler mesleki eğitim sayesinde hem teorik eğitim almakta hem de işletmelerde beceri eğitimi uygulamasına katılarak meslek alanlarıyla uyumlu iş yerlerinde sektör stajı yapmaktadır. Bu uygulama esnasında öğrencilerin karşılaştığı olumlu veya olumsuz durumlar öğrencilerin, sektör stajından duyduğu memnuniyet düzeyini, sektöre bakış açılarını ve okulda almış oldukları mesleki eğitimin uygulanmasını etkileyebilmektedir. Bu araştırmada, iş yeri beceri eğitimi bağlamında orta öğretim kurumları ulaştırma hizmetleri alanı lojistik dalı öğrencilerinin verimlilikleri ve karşılaştıkları sorunların incelenmesi amaçlanmıştır. Araştırmanın evrenini; 2019-2020 eğitim öğretim yılında mesleki eğitim verilen resmi ortaöğretim okullarında, 3308 Sayılı Mesleki Eğitim Kanunu’na göre işletmelerde beceri eğitimine katılan Ulaştırma Hizmetleri alanı ve Lojistik dalı 12.sınıf öğrencileri oluşturmaktadır. Türkiye’deki 7 coğrafi bölge dikkate alınarak her bölgeden en az bir okulun katılacağı şekilde

araştırmanın yapılması hedeflenmiştir. Araştırmada veriler anket tekniği yöntemi ile toplanmış ve sonuç olarak 513 anket formu analiz edilmiştir. Araştırmanın analiz bölümünde yüzde ve frekans dağılımları, faktör analizi, T testi ve ANOVA uygulanmıştır. Araştırma sonucunda öğrencilerin staj yaptığı işletmelerde beceri eğitimlerine ilişkin memnuniyet düzeyleri ile okulun bulunduğu coğrafi bölge arasında anlamlı bir fark olduğu belirlenmiştir. Öğrencilerin staj yaptığı işletmelerde beceri eğitimlerine ilişkin sektöre bakış açıları ile cinsiyet arasında anlamlı bir fark olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca öğrencilerin staj yaptığı işletmelerde beceri eğitimlerine ilişkin okulda almış oldukları mesleki eğitimin katkısı ile cinsiyet arasında anlamlı bir fark bulunmuştur.

Anahtar Kelimeler: Lojistik, Ulaştırma Hizmetleri, Mesleki Eğitim, İşletmelerde Beceri Eğitimi

ABSTRACT

A PRACTİCE ON THE PRODUCTİVİTY AND THE PROBLEMS FACED BY THE STUDENTS OF THE LOGİSTİCS BRANCH OF SECONDARY EDUCATİON İNSTİTUTİONS İN THE FİELD OF TRANSPORTATİON SERVİCES İN THE CONTEXT OF WORKPLACE SKİLLS TRAİNİNG

ÜMİT ÖRNEK

Master Thesis, Department of International Trade and Logistics

Supervisor: Prof. Dr. MEHMET İNCE

March 2021, 156 pages

Rapid changes in the economic development process bring many innovations and developments. In this process, countries can adapt to changes through the support of the logistics sector to the economy and the added value strategies it creates. Due to the increasing development and innovation in the global economy to gain an advantage in the commercial market and who want to become logistic bases Turkey, the training needs of the industry, is investing in infrastructure and technological development. One of these investments is the training of "Logistics" to students in secondary schools with vocational training in order to enable them gaining qualified workforce with sufficient knowledge and skills in the logistics sector. Students receive both theoretical education thanks to vocational training and participate in the skill training practice in enterprises and make sector internships in workplaces compatible with their professional fields. The positive or negative situations faced by the students during this practice can affect the students' level of satisfaction with the sector internship, their perspective on professional development and the sector, and the application of the vocational education they have received at school. In this study, it was aimed to examine the productivity and the problems faced by the students of the logistics branch of secondary education institutions in the field of transportation services in the context of workplace skills training. The universe of the study consists of 12th grade students in the field of Transportation Services and Logistics who participate in skills training in enterprises in the official secondary schools that

provide vocational education in the 2019-2020 academic year, according to the Vocational Education Law No. 3308. 7 geographical regions in Turkey taking into account the participation of at least one school from each region was planned for in the way of research. In the study, the data were collected by the survey technique method and as a result, 513 questionnaires were analyzed. Percentage and frequency distributions, factor analysis, T test and ANOVA were applied in the analysis part of the study. As a result of the researches, it was determined that there is a statistically significant difference between the geographical regions of the schools where the students are studying and the satisfaction levels of the skills training in the businesses they have done. In addition, it has been determined that there is a statistically significant difference between the skills training in the enterprises of the students participating in the study, their attitude to the sector and their gender. In addition, it has been determined that there is a statistically significant difference between the skills training in the enterprises of the students participating in the study, their contribution of the vocational education they received at the school and their gender.

Keywords: Logistics, Transportation Services, Vocational Education, Skill Training İn Businesses,

ÖNSÖZ

Bu çalışmanın tamamlanması esnasında desteğini benden esirgemeyen danışman hocam Prof. Dr. Mehmet İNCE'ye, çalışmanın uygulama kısmında değerli bilgileri ve ayırdığı vakti ile yol gösteren değerli hocam Doç. Dr. Sezen BOZYİĞİT'e teşekkürlerimi sunmayı borç bilirim.

Araştırmaya yön verecek anket formlarının katılımcılara ulaştırılmasında yardımcı olan Ulaştırma Hizmetleri öğretmeni meslektaşlarıma teşekkür ediyorum.

Bu zorlu süreçte motivasyonumun düştüğü her an manevi desteklerini esirgemeyen ve yanımda olduklarını hissettiren kıymetli annem, babam ve kardeşlerime, sonsuz minnet ve teşekkürlerimi sunarım.

İÇİNDEKİLER

ÖZET ..... **i**
ABSTRACT ..... **iii**
ÖNSÖZ ..... **v**
KISALTMALAR ..... **x**
TABLOLAR LİSTESİ ..... **xii**
ŞEKİLLER LİSTESİ ..... **xvi**
EKLER LİSTESİ ..... **xvii**

GİRİŞ **1**

BÖLÜM I

MESLEKİ VE TEKNİK EĞİTİM

1.1. Eğitim 4
1.2. Mesleki ve Teknik Eğitim Kavramı 6
1.2.1. Mesleki ve teknik eğitimin tanımı 7
1.2.2. Mesleki eğitimin amacı 8
1.2.3. Mesleki eğitimin önemi 9
1.2.4. Mesleki ve teknik eğitimin tarihsel gelişimi 10
1.2.4.1. Cumhuriyet öncesi dönem 10
1.2.4.2. Cumhuriyet sonrası dönem 13
1.3. Türkiye'de Mesleki ve Teknik Eğitim 16
1.3.1. Türkiye'deki ortaöğretim okullarında mesleki ve teknik eğitim süreci 22
1.3.1.1. Örgün eğitim kurumları 22
1.3.1.2. Yaygın eğitim kurumları 23
1.3.2. Türkiye'deki ortaöğretim okullarında mesleki eğitimin mevcut durumu 25
1.4. Dünyada Mesleki ve Teknik Eğitim 31
1.4.1. Almanya 32
1.4.2. Fransa 34
1.4.3. İngiltere 35
1.4.4. Finlandiya 36
1.4.5. İsveç 37

1.4.6. ABD 39
1.4.7. Japonya 40

BÖLÜM II

LOJİSTİK KAVRAMI, TÜRKİYE'DE LOJİSTİĞİN ÖNEMİ VE LOJİSTİK MESLEK EĞİTİMİ

2.1. Lojistiğin Tarihsel Gelişimi 41
2.2. Lojistiğin Tanımı 42
2.3. Lojistiğin Önemi 43
2.4. Temel Lojistik Faaliyetler 44
2.4.1. Taşımacılık 44
2.4.2. Planlama 45
2.4.3. Depolama 46
2.4.4. Elleçleme 47
2.4.5. Ambalajlama 48
2.4.6 Etiketleme 49
2.4.7 Gümrükleme 50
2.5. Lojistik Uygulamalar 51
2.5.1. Üretim lojistiği 51
2.5.2. Dağıtım lojistiği 51
2.5.3. E-lojistik 52
2.5.4. Üçüncü parti lojistik (3pl) 53
2.5.5. Dördüncü parti lojistik (4pl) 54
2.5.6. Tedarik zinciri yönetimi 55
2.5.7. Tersine lojistik 57
2.5.8. Yeşil lojistik 58
2.6. Türkiye'de Lojistiğin Gelişimi ve Önemi 60
2.6.1. Lojistik mesleği 62
2.6.2. Lojistik eğitimi 64
2.6.2.1. Ulaştırma hizmetleri alanı mesleki eğitimi..……..……..61
2.6.2.1.1. Lojistik dalı…….…….67
2.6.2.1.2. Sivil havacılık dalı…..……..……69

2.6.2.2.Ulaştırma hizmetleri çerçeve öğretim programını uygulama esasları….70

BÖLÜM III

ORTAÖĞRETİM OKULLARINDA İŞLETMELERDE BECERİ EĞİTİMİ UYGULAMASI

3.1. İşletmelerde Beceri Eğitiminin Tanımı ve Önemi 72
3.2. İşletmelerde Beceri Eğitimi Uygulaması 74
3.2.1. Öğrencilerin teorik eğitimi 74
3.2.2. İşletmelerde mesleki eğitime katılacak öğrencilerin belirlenmesi 75
3.2.3. Beceri eğitimi uygulaması sağlayan işletmelerin belirlenmesi 75
3.2.4. İşletmede beceri eğitiminde sözleşme 76
3.2.5. Beceri eğitimi yapan öğrencilerin iş dosyası 77
3.2.6. Mesleki ve teknik eğitimde süreklilik 78
3.2.7. Öğrencilerin beceri eğitimi kapsamında aldığı ücret 79
3.2.8. Sosyal güvenlik ve iş sağlığı güvenliği 79
3.2.9. Beceri eğitiminde devamsızlık yapan öğrencinin ücretlerinden kesinti yapılması 80
3.2.10. Yıl sonu beceri sınavı 81
3.2.11. İşletmelerde mesleki eğitimde başarının değerlendirilmesi 82
3.3. İşletmelerde Beceri Eğitimi Uygulamalarında Görev ve Sorumluluklar 84
3.3.1. İşletmelerin mesleki eğitimle ilgili görev ve sorumlulukları 84
3.3.2. İşletmelerde beceri eğitiminde görev alacak eğitici personel/usta öğretici 85
3.3.3. Öğrencilerin işletme şartlarına uyma görev ve sorumlulukları 86
3.3.4. Koordinatör öğretmenlerin görev ve sorumlulukları 86
3.3.5. Koordinatör müdür yardımcısının görev ve sorumlulukları 88
3.3.6. Mesleki eğitim veren okul veya kurumda müdürün görev, yetki ve sorumlulukları 89
3.4. Yurtdışında Beceri Eğitimi ve Staj 90

BÖLÜM IV

ARAŞTIRMANIN METODOLOJİSİ

4.1 Araştırmanın Amacı ve Önemi 91
4.2 Araştırma İle İlgili Sınırlılıklar 92
4.3 Evren ve Örneklem 93
4.4 Araştırmanın Hipotezleri 94
4.5 Araştırma Yöntemi 96
4.6 Araştırmanın Veri Analizi 97
4.7 Araştırmanın Güvenirlik ve Geçerlilik Analizi..... 98

BÖLÜM V

BULGULAR

5.1. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Demografik Özellikleri…….101
5.2. Faktör Analizi Sonucu Ulaşılan Bulgular 103
5.3. Öğrencilerin Hipotez Testlerine Göre Frekans Tabloları 105
5.4. Hipotezlerin Test Edilmesi Sonucu Ulaşılan Bulgular 130

SONUÇ VE ÖNERİLER……137
KAYNAKÇA……142
EKLER……155
ÖZGEÇMİŞ……159

KISALTMALAR

3PL: Üçüncü Parti Lojistik

4PL: Dördüncü Parti Lojistik

AB: Avrupa Birliği

AMP: Anadolu Meslek Programı

AOBP: Ağırlıklı Ortaöğretim Başarı Puanı

ATP: Anadolu Teknik Programı

AYÇ: Avrupa Yeterlilikler Çerçevesi

DGS: Dikey Geçiş Sınavına

GCSE: Genel Ortaöğretim Sertifikası (General Certificate of Secondary Education)

GSYİH: Gayri Safi Yurt İçi Hâsıla

HBÖGM: Hayat Boyu Öğrenme Genel Müdürlüğü

ISCED: Uluslararası Eğitim Standartları Sınıflandırması (İnternational Standart Classification Of Education)

İBE: İşletmelerde Beceri Eğitimi

İKMEP: Mesleki Eğitim Yoluyla Geliştirilmesi Projesi

M.Ö. : Milattan önce

M.S. : Milattan sonra

MAÖL: Mesleki Açık Öğretim Liseleri

MEB: Milli Eğitim Bakanlığı

MEGEP: Mesleki Eğitim ve Öğretim Sisteminin Güçlendirilmesi

METEP: Mesleki ve Teknik Eğitim Projesi

METGE: Mesleki ve Teknik Eğitimi Geliştirme Projesi

MTAL: Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi

MTEGM: Mesleki ve Teknik Eğitim Genel Müdürlüğü

MTEM: Mesleki ve Teknik Eğitimin Modernizasyonu Projesi

MYO: Meslek Yüksekokulu

NVQ: Ulusal Mesleki Yeterlilik (National Vocational Qualification)

OBP: Ortaöğretim Başarı Puanı

OSANOR: Okul Sanayi Ortaklaşa Eğitim Projesi

ÖSYM: öğrenci seçme ve yerleştirme merkezi

TDK: Türk Dil kurumu

TSK: Türk Silahlı Kuvvetleri

TÜİK: İşgücü İstatistikleri

TYÇ: Türkiye Yeterlilikler Çevresi

UNESCO: Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Örgütü **(**United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization)

UNEVOC: Uluslararası Teknik ve Mesleki Eğitim ve Öğretim Merkezi (International Centre for Technical and Vocational Education and Training)

YÖK: Yükseköğretim Kurumu

TABLOLAR LİSTESİ

Sayfa

Tablo 1.1: Mesleki ve teknik eğitimde cumhuriyet öncesi gelişmeler…….……....11

Tablo 1.2: Mesleki ve teknik eğitimde cumhuriyet sonrası gelişmeler……..…..14

Tablo 1.3: Örgün mesleki ve teknik eğitim okulları…….…….……..22

Tablo 1.4: Ortaöğretim kurumlarında okul türlerine göre öğrenci dağılımı (%)…….....26

Tablo 2.1: Başlıca TYÇ yeterlilik türleri ve öngörülen seviyeleri……...……61

Tablo 2.2: Türkiye'de illere göre ''ulaştırma hizmetleri'' alanı bulunan ortaöğretim kurumları……..….65

Tablo 2.3: Mesleki ve teknik anadolu lisesi anadolu meslek ve anadolu teknik programı ulaştırma hizmetleri alanı (lojistik dalı) haftalık ders çizelgesi…….……...68

Tablo 2.4: Mesleki ve teknik anadolu lisesi anadolu meslek ve anadolu teknik programı ulaştırma hizmetleri alanı (sivil havacılık dalı) haftalık ders çizelgesi…….69

Tablo 4.1: Belirli bir evren büyüklüğü için örneklem büyüklüğü……92

Tablo 4.2: Katılımcı işleme özeti……..…….…...97

Tablo 4.3: Güvenirlik istatistikleri……..…..97

Tablo 4.4: Faktör analizi sonrası güvenirlik analizi…….…….97

Tablo 5.1: Araştırmaya katılan öğrencilerin cinsiyetlerine göre dağılımı……..…..99

Tablo 5.2: Araştırmaya katılan öğrencilerin öğrenim gördükleri okulların bulunduğu bölgelere göre dağılımı……..……..……..99

Tablo 5.3: Araştırmaya katılan öğrencilere işletmelerde beceri eğitimi yaptığı işletmeyi kimin bulduğu…….……...….100

Tablo 5.4: Öğrencilerin işletmelerde beceri eğitimi yaptığı işletmenin türü…….100

Tablo 5.5: Öğrencilerin işletmelerde beceri eğitimi yaptığı işletmenin bulunduğu sektör……..100

Tablo 5.6: KMO ve Bartlett testi sonuçları……..……..101

Tablo 5.7: Faktör analizi sonuçları……..……..102

Tablo 5.8: Öğrencilerin staj yaptığı işletmelerde beceri eğitimlerine ilişkin memnuniyet düzeylerinin okulun bulunduğu coğrafi bölgelere göre frekans dağılımı……..103

Tablo 5.9: Öğrencilerin staj yaptığı işletmelerde beceri eğitimlerine ilişkin sektöre bakış açılarının okulun bulunduğu coğrafi bölgelere göre frekans dağılımı…….……..106

Tablo 5.10: Öğrencilerin staj yaptığı işletmelerde beceri eğitimlerine ilişkin memnuniyet düzeylerinin cinsiyetlere göre frekans dağılımı…….……108

Tablo 5.11: Öğrencilerin staj yaptığı işletmelerde beceri eğitimlerine ilişkin sektöre bakış açılarının cinsiyetlere göre frekans dağılımı……..…….……..110

Tablo 5.12: Öğrencilerin staj yaptığı işletmelerde beceri eğitimlerine ilişkin memnuniyet düzeylerinin işletmeyi kimin bulduğuna göre frekans dağılımı…….……...….111

Tablo 5.13: Öğrencilerin staj yaptığı işletmelerde beceri eğitimlerine ilişkin sektöre bakış açılarının işletmeyi kimin bulduğuna göre frekans dağılımı…….….113

Tablo 5.14: Öğrencilerin staj yaptığı işletmelerde beceri eğitimlerine ilişkin sektöre bakış açılarının işletmenin bulunduğu sektöre göre frekans dağılımı……..114

Tablo 5.15: Öğrencilerin staj yaptığı işletmelerde beceri eğitimlerine ilişkin memnuniyet düzeylerinin işletmenin bulunduğu sektöre göre frekans dağılımı…….....115

Tablo 5.16: Öğrencilerin staj yaptığı işletmelerde beceri eğitimlerine ilişkin sektöre bakış açılarının işletmenin türüne göre göre frekans dağılımı……...……..117

Tablo 5.17: Öğrencilerin staj yaptığı işletmelerde beceri eğitimlerine ilişkin memnuniyet düzeylerinin işletmenin türüne göre frekans dağılımı…….……..118

Tablo 5.18: Öğrencilerin staj yaptığı işletmelerde beceri eğitimlerine ilişkin okulda almış oldukları mesleki eğitimin katkısının işletmenin bulunduğu sektöre göre frekans dağılımı……..……119

Tablo 5.19: öğrencilerin staj yaptığı işletmelerde beceri eğitimlerine ilişkin okulda almış oldukları mesleki eğitimin katkısının işletmenin türüne göre frekans dağılımı…….121

Tablo 5.20: Öğrencilerin staj yaptığı işletmelerde beceri eğitimlerine ilişkin okulda almış oldukları mesleki eğitimin katkısının cinsiyetlere göre frekans dağılımı……...122

Tablo 5.21: Öğrencilerin staj yaptığı işletmelerde beceri eğitimlerine ilişkin okulda almış oldukları mesleki eğitimin katkısının coğrafi bölgelere göre frekans dağılımı……...124

Tablo 5.22: Öğrencilerin staj yaptığı işletmelerde beceri eğitimlerine ilişkin okulda almış oldukları mesleki eğitimin katkısının işletmeyi kimin bulduğuna göre göre frekans dağılımı.....126

Tablo 5.23: Öğrencilerin staj yaptığı işletmelerde beceri eğitimlerine ilişkin memnuniyet düzeyleri ile okulun bulunduğu coğrafi bölge arasındaki anova sonuçları ……...128

Tablo 5.24: Öğrencilerin staj yaptığı işletmelerde beceri eğitimlerine ilişkin sektöre bakış açıları ile okulun bulunduğu coğrafi bölge arasındaki Anova sonuçları…….128

Tablo 5.25: Öğrencilerin staj yaptığı işletmelerde beceri eğitimlerine ilişkin memnuniyet düzeyleri ile cinsiyet arasındaki T-testi sonuçları……...……129

Tablo 5.26: Öğrencilerin staj yaptığı işletmelerde beceri eğitimlerine ilişkin sektöre bakış açıları ile cinsiyet arasındaki T-testi sonuçları……...……....129

Tablo 5.27: Öğrencilerin staj yaptığı işletmelerde beceri eğitimlerine ilişkin memnuniyet düzeyleri ile işletmeyi kimin bulduğu arasındaki Anova sonuçları.....129

Tablo 5.28: Öğrencilerin staj yaptığı işletmelerde beceri eğitimlerine ilişkin sektöre bakış açıları ile işletmeyi kimin bulduğu arasındaki Anova sonuçları……130

Tablo 5.29: Öğrencilerin staj yaptığı işletmelerde beceri eğitimlerine ilişkin sektöre bakış açıları ile işletmenin bulunduğu sektör arasındaki Anova sonuçları…….…130

Tablo 5.30: Öğrencilerin staj yaptığı işletmelerde beceri eğitimlerine ilişkin memnuniyet düzeyleri ile işletmenin bulunduğu sektör arasındaki Anova sonuçları…….……....130

Tablo 5.31: Öğrencilerin staj yaptığı işletmelerde beceri eğitimlerine ilişkin sektöre bakış açıları ile işletmenin türü arasındaki T-testi sonuçları…….……..131

Tablo 5.32: Öğrencilerin staj yaptığı işletmelerde beceri eğitimlerine ilişkin memnuniyet düzeyleri ile işletmenin türü arasındaki T-testi sonuçları……...131

Tablo 5.33: Öğrencilerin staj yaptığı işletmelerde beceri eğitimlerine ilişkin okulda almış oldukları mesleki eğitimin katkısı ile işletmenin bulunduğu arasındaki Anova sonuçları…….131

Tablo 5.34: Öğrencilerin staj yaptığı işletmelerde beceri eğitimlerine ilişkin okulda almış oldukları mesleki eğitimin katkısı ile işletmenin türü arasındaki T-testi sonuçları…….132

Tablo 5.35: Öğrencilerin staj yaptığı işletmelerde beceri eğitimlerine ilişkin okulda almış oldukları mesleki eğitimin katkısı ile cinsiyet arasındaki T-testi sonuçları……..…..132

Tablo 5.36: Öğrencilerin staj yaptığı işletmelerde beceri eğitimlerine ilişkin okulda almış oldukları mesleki eğitimin katkısı ile coğrafi bölge arasındaki Anova sonuçları……..133

Tablo 5.37: Öğrencilerin staj yaptığı işletmelerde beceri eğitimlerine ilişkin okulda almış oldukları mesleki eğitimin katkısı ile işletmeyi kimin bulduğu arasındaki Anova sonuçları…….133

Tablo 5.38: Hipotezlerin sonuç tablosu…….……..……..134

ŞEKİLLER LİSTESİ

Sayfa

Şekil 1.1: Mesleki ve teknik anadolu lisesi modeli…….…..24

Şekil 1.2: Yıllara göre genel lise ve mesleki lisesi öğrenci karşılaştırması….……26

Şekil 1.3: Eğitim durumuna göre işsizlik oranı 15+ yaş……...……....27

Şekil 1.4: Eğitim durumuna göre işgücüne katılım oranı 15+ yaş…….……...28

Şekil 1.5: Eğitim durumuna göre istihdam oranı 15+ yaş…….29

Şekil 2.1: Ürün geri kazanma seçenekleri……..…….……..57

Şekil 2.2: Sürdürülebilir kalkınmanın bir unsuru olarak yeşil lojistik…….……58

Şekil 2.3: Ulaştırma hizmetleri mezunlarının çalışma alanları…….65

Şekil 2.4: Ulaştırma hizmetleri alanın bölgelere göre dağılımı…….……67

Şekil 3.1: Dönem sonu beceri sınavı iş dosyası değerlendirme……76

Şekil 3.2: Beceri sınavı not çizelgesi……...…….80

Şekil 3.3: İşletmelerde beceri eğitimi bağlamında dönem not fişi…….……...82

Şekil 3.4: İşletmelerde meslek eğitimi günlük rehberlik görev formu…….……86

EKLER LİSTESİ

Sayfa

EK 1: Anket izin belgesi……..….153

EK 2: Anket formu……...154

GİRİŞ

Müşterilerin ihtiyaçlarını gidermek üzere ürünlerin ilk çıkış noktasından son varış noktasına kadarki süreçte nakliye, depolama, gümrükleme, ambalajlama, dağıtım gibi süreçleri kapsayan lojistik sektörü geçmişten günümüze sürekli gelişim ve değişim göstererek ülke ekonomilerine sağladığı katma değeri artırmaktadır. Lojistik sektörü ilk ortaya çıktığı dönemlerde sadece taşımacılık olarak bakılmaktayken son zamanlarda bu bakış açısı işletmeler tarafından değişmektedir. Gelişmeler ve değişimlerden geri kalmak istemeyen ve küresel pazarda söz sahibi olmak isteyen ülkeler lojistik sektörünün büyümesi için yatırımlarına devam etmektedir. Türkiye de uzun yıllar boyunca lojistik sektörünün gelişmesi ve büyümesi için yatırımlarına devam etmiştir. Bu doğrultuda hazırlanmış ve uygulamaya konulmuş birçok plan ve çalışmalar bulunmaktadır. Bu planlardan bir tanesi ülkemizin bölgenin lojistik üssü olması için hazırlanan 2014 ile 2018 yıllarını kapsayan Onuncu Beş Yıllık Kalkınma Planıdır. Plan dâhilinde maliyetlerin düşürülmesi, pazar payının artırılması, transit sevkiyatta zamanın kısaltılması, ürün teslimatlarının eksiksiz ve sağlam teslim edilmesi, güvenirliğin sağlanması, rekabet edebilme yeteneğinin geliştirilmesi ve teslimat sürelerinin iyileştirilerek müşteri memnuniyetini artırmak gibi hedefler belirlemiştir. On Birinci Kalkınma Planı (2019-2023) ile birlikte sürdürülebilir ekonomik kalkınma, rekabet gücünün artırılması ve refah seviyesinin artırılması amaçlanmaktadır. Bu amaç doğrultusunda rekabetçi üretim ve verimlilik, küresel gelişmelerin Türkiye etkileşimi, istikrarlı ve güçlü ekonomi, insan kaynağı, istihdam ve çalışma hayatı gibi konularda mesleki ve teknik eğitimin yapısının şekillenmesinde önemli rol oynamıştır.

Lojistik sektöründe belirlenen hedefler doğrultusunda lojistik eğitimine verilen önem de günden güne artmaktadır. Lojistik eğitimi, ön lisans, lisans ve lisansüstü seviyede üniversitelerin meslek yüksekokulları ve dört senelik fakültelerinde verilmesinin yanı sıra ülkemizde ortaöğretim kurumlarında da verilmektedir. Ülkemizde lojistik eğitimi veren bu kurumlara geçiş yapmadan önce mesleki ve teknik eğitim veren ortaöğretim kurumlarında dört yıl süresince Ulaştırma Hizmetleri alanı çatısı altında ‘‘Lojistik’’ dalı eğitimi verilmektedir. Lojistik eğitiminin yükseköğretim kurumlarından önce ortaöğretim düzeyinde öğrencilere verilmeye başlanması sektöre verilen önemi bir kez daha göstermektedir. Türkiye’de öğrencilerin iş piyasasına girebilmeleri, kendilerini

ifade edebilmeleri, iş hayatına adapte olabilmeleri kapsamlı bir mesleki eğitim ile mümkün olmaktadır. Öğrenciler mesleki ve teknik anadolu liselerinde (MTAL) dört yıl boyunca seçmiş oldukları alan ve dallar doğrultusunda mesleğe yönelik dersler almaktadır. Ülkemizde birçok okul ve program ile verilen mesleki eğitim birçok farklı alan ve dallardan oluşmaktadır. Öğrenciler yetenekleri ve istekleri doğrultusunda bu alan ve dallardan bir tanesini seçebilmektedir. Ulaştırma hizmetleri alanı kapsamında lojistik dalını seçen öğrenciler için uluslararası düzeyde standartlara uygun örgün öğretim programı hazırlanmıştır. Bu bölümde öğrenciler gerek bilgisayar laboratuvarında gerekse sınıflarda kendi alan ve dallarına göre meslek dersleri görmektedir. Lise 9. 10 ve 11. sınıflarda ağırlıklı olarak meslek dersleri ve genel kültür derslerini almaktadırlar. Almış oldukları dersler sonucunda başarılı olan öğrenciler mezun olmadan önce 12. sınıfta iki dönem boyunca süren haftanın 3 günü okulda eğitim görmekte iken diğer günler "İşletmelerde Beceri Eğitimi (İBE)" kapsamında kamu kurumlarında veya özel sektörde sektör staj yapmaktadırlar. Öğrenciler sektör stajı boyunca iş deneyimlerini artırmanın yanında ücret almakta ve sosyal haklara sahip olmaktadır. Ulaştırma hizmetleri alanının hedefi; iş piyasasında ortaya çıkabilecek yenilik ve değişimler ile uyum içinde çalışabilecek yeterli bilgi ve beceriye sahip kalifiye elamanların istihdam edilmesi için eğitimler vermektir.

İşletmelerde beceri eğitimi bağlamında öğrenciler iş yerleri veya kamu kurumlarında mesleki eğitim uygulamalarına katılarak alanıyla ilgili deneyim kazanmakta ve sektörü henüz mezun olmadan tanıyabilmektedir. Bunun sonucunda ise öğrenciler kalifiye iş gücü olup ülke ekonomisine katkı sağlamaktadır. Bu uygulama esnasında öğrencilerin olumlu veya olumsuz karşılaştıkları birçok durum bulunmaktadır. Bu durumlar dikkate alınarak ulaştırma hizmetleri alanı lojistik dalı stajyer öğrenciler için işletmelerde stajın verimliliği ve karşılaşılan sorunlar hakkında herhangi bir araştırmaya rastlanmamıştır. Araştırmanın amacı 2019-2020 eğitim öğretim yılında MTAL'de Ulaştırma Hizmetleri eğitimi alan ve İBE kapsamında staja giden öğrencilerin uygulamada karşılaştıkları durumları tespit etmek ve ortaya çıkan problemler için çözüm önerileri getirmektir.

Araştırma beş bölümden oluşmaktadır. İlk bölümde, araştırmaya temel oluşturan mesleki ve teknik eğitim kavramı, mesleki eğitimin cumhuriyet öncesi ve sonrası olmak üzere tarihsel gelişimi, Dünya'da ve Türkiye'de mesleki ve teknik eğitimin durumu hakkında bilgi verilmiştir. İkinci bölümde, lojistik kavramı, lojistik faaliyetler,

Türkiye’de lojistiğin gelişimi, ortaöğretim kurumlarında lojistik eğiminin yapısı ve ulaştırma hizmetleri alanı lojistik dalından bahsedilmiştir. Üçüncü bölümde, işletmelerde beceri eğitimi (İBE) kavramı, İBE kapsamında sözleşme, İBE uygulaması sürecinde öğrencilerin, işletmelerin ve okulun sorumlulukları, İBE kapsamında işletmelerin belirlenmesi, iş güvenliği ve iş sağlığı, ücret, iş dosyası ve yılsonu beceri eğitimi konusu anlatılmıştır. Dördüncü bölümde araştırmanın metodoloji kısmının yer aldığı araştırmanın amacı ve önemi, veri toplama yöntemi, evreni ve örneklemi, veri analizi, sınırlılıkları ve geçerlik-güvenirlik bilgileri bulunmaktadır. Beşinci bölümde ise bulgulara yer verilmiştir.

1. MESLEKİ VE TEKNİK EĞİTİM

Bu başlık kapsamında eğitim, mesleki ve teknik eğitim, Türkiye'de mesleki ve teknik eğitim ve Dünyada mesleki ve teknik eğitim konuları alt başlıklar halinde detaylarıyla açıklanmıştır.

1.1. Eğitim

Eğitim insanlık tarihi boyunca her bireyin yaşantısında var olmuştur. Her insan, farkında olarak veya olmayarak toplum içinde ki diğer kişiler ile birlikte veya bireysel olarak doğumundan başlayıp yaşamlarının son bulduğu ana kadar eğitim sürecindeki yerini almaktadır. Akyüz (2012: 2) eğitimin, planlanmış bir şekilde veya tesadüfi olarak, hayat boyu devam ettiğini ifade etmektedir. Bireylerin bulunduğu çevresel faktörler ve aile içindeki etkenlere göre eğitim koşulları farklılık göstermektedir. Bu faktörlerin yanı sıra okula gitmek, ders araç gereçlerini kullanmak ve kendini yetiştirmek gibi faaliyetler ile bilgiyi transfer etme sürecini kapsayan çalışmalar da eğitim ortamını oluşturmaktadır. Ayrıca, insanların yaşamlarını devam ettirebilmeleri için ihtiyaç duyduğu, zihinsel ve fiziksel davranışların en üst seviyede gelişmesi için kazandırılan bilgi ve çalışmaların tümü de eğitim içerisinde yer almaktadır. Geniş bir bakış açısıyla eğitim, öğretim süresini de içerisine alan bir durum olmaktadır.

İnsanların doğuştan sahip olduğu yeteneklerinin, gelişme ve büyüme sırasında olumlu yönde desteklenmesi ve uyarılması eğitim sürecinin bir parçasıdır. Bu etkilerin gerçekleştirilmesi için yetişkinlerin yardımlarının yanında, bireyin gelişmesi için uygun bir öğrenme çevresi gerekmektedir. Bireyin farklı bir çevreye ihtiyaç duymadan sosyal ve biyolojik varlığını gerçekleştirmesi için bu öğrenme çevresinin iyi hazırlanması önem arz etmektedir. İnsanların içinde yaşadığı toplumsal ve kültürel değerler kendi kişiliğini oluşturmasında ve kendini gerçekleştirmesinde önemli etkenlerdir (Ergün, 2015: 2).

Sosyolojik yönden eğitim, çocukların hayatlarını idame ettirdiği toplumda bulunan ve yaşamlarına etki eden kurumların varlığıyla ortaya çıkmaktadır. Bu kurumların öncüleri arasında okul ve aile yer almaktadır. Bireylerin yaşamlarında yer alan olumsuz etkilerin olumluya çevrilmesi ve olumlu olanların geliştirilmesi görevini eğitim kurumları üstlenmektedir. Çocuk bulunduğu çevreden olumlu veya olumsuz seviyede birçok uyarı almakta ve eğitilmekte olduğu için kişilik özelliklerinin bazıları

bu şekilde oluşmaktadır. Kültürel yönden eğitim ise toplumsal açıdan değerlendirilmektedir. İnsanlara bulunduğu çevrenin toplumsal değerlerinin kazandırılması ile bu değerlerin kendilerine etki etmesi sürecini kapsamaktadır. Eğitimin varlığından söz edilebilmesi için toplumsal bir ortamın olması zorunludur. Bir toplumun bulunmadığı yerde eğitimin varlığından söz edilememektedir (Gül, 2004: 228). Eğitim yaşam boyu öğrenme ve yetişkin eğitimini kapsamakla birlikte insanların kültürlerine ve kültürlerinin ortaya çıkardıklarına ulaşabilmelerinde bir araçtır (Mortaki, 2012: 51).

Eğitim, kişilere birçok farklı kademelerde resmi okullar, özel okullar ve diğer eğitim kurumları tarafından verilmektedir. Bu eğitim ortamlarından birisi ilköğretim düzeyinde öğrencilere sunulan eğitim ve öğretim kademesidir. İlköğretimin ilk amacı toplumda yer alan tüm bireylere istenilen düzeyde bilgi, beceri ve tutumları içeren genel bir eğitim verilmesidir. Eğitim daha geniş bir tanıma göre erkek veya kadın tüm vatandaşlara ulusal amaçlar doğrultusunda beden, zihin ve ahlak açısından gelişmeleri için oluşturulan temel eğitim ve öğretim kademesidir. Ortaöğretim ve yükseköğretime kıyasla eğitim içeriği daha geneldir (Çınar, 2008: 2). Bundan dolayı demokratik bir toplumun kurulmasında, kültürel sürekliliğin oluşmasında ve yaşam kalitesinin iyileştirilmesinde ilköğretim düzeyinde eğitim vazgeçilmez ön koşul olmaktadır (Aydın, 2000: 99).

Ülkelerin büyümeleri ve gelişmeleri için en önemli kaynağı olan beşeri sermayenin yani insanın, geliştirilmesi ve kalifiye düzeye getirilmesi çok önemlidir. Bu yönden eğitim, ülkelerin kültürel ve sosyal yönden gelişmelerinde ne kadar önemli ise ekonomik yönden de ülkelerin gelişmesinde en önemli etkenlerdendir. İnsanların eğitim seviyesinin yükselmesi ile birlikte kalifiye iş gücü ihtiyacı giderilmekte ve çalışanların verimlilikleri artırılmaktadır. Bu kazançların yanında teknolojik ve bilimsel yeniliklere uyum sağlama süreci hızlanmış olmaktadır. Bu yönden, az gelişmiş ülkelerle gelişmiş ülkeler arasındaki büyük farklardan birisi, her açıdan eğitilmiş insan gücüdür. Gelişmiş insan gücünün ekonomik kalkınmaya etkisinin büyük olduğu kaçınılmaz bir gerçektir (Korkmaz, 2015: 38). Bu bağlamda ortaöğretim kademesindeki eğitim önemli bir konuma sahip olmaktadır.

Eğitim sisteminin en tepesindeki kademeyi ise yükseköğretim kurumları oluşturmaktadır. Bu eğitim kademesinde hem toplumun gereksinimi olan kalifiye insan

gücü yetiştirilmekte hem de bilimsel çalışmalar ve araştırmalar yapılmaktadır. Teorik bilgilerin yanında öğrencilere bağımsız ve bilimsel düşünebilme becerisi kazandırmak amaçlanmaktadır. Bireyler, yükseköğretim düzeyinde almış oldukları eğitimler sonucunda yeni bilgi ve teknoloji elde etmekte ve toplumun kalkınmasına destek sağlamaktadır (Yüksel, 2002: 362).

1.2. Mesleki ve Teknik Eğitim Kavramı

Bir toplumun kalkınmasında rol oynayan kültürel, sosyal ve ekonomik faaliyetlerin sürdürülebilirliğinde, bireylerin toplumsal hayata aktif katılım için yeteneklerinin geliştirilmesinde, bilim ve teknoloji alanlarındaki değişimin ortaya çıkardığı sosyal, politik ve çevresel etkilerini tarafsız olarak incelenmesi ile bilimsel ve teknolojik çağdaşlaşmanın anlaşılmasında mesleki ve teknik eğitimin payı büyüktür (MEB, 2014: 10-11).

Mesleki ve teknik eğitim, bireylerin bilgi ve yeteneklerinin geliştirilmesi ile globalleşen dünyanın ortaya çıkaracağı sorunlara karşı mücadele edebilme yeteneği kazandırmaktadır. Ayrıca mesleki ve teknik eğitim hem okul hem iş dünyasıyla bir bütün olduğundan bireylerin yaşamlarına tamamıyla katkı saylamaktadır (Demir ve Şen, 2009: 1). Bu eğitim sistemi, okul ile iş dünyası arasında güçlü bir bağ kurmayı kolaylaştıran geniş bir temel ile başlamalı ve her türlü ayrımcılığın ortadan kaldırılmasına katkıda bulunacak şekilde tasarlanmalıdır. Bu açıklamanın ışığında bireylerin almış oldukları eğitim doğrultusunda teknolojiye katkı sağlaması, sorumlu vatandaşlık görevlerini yerine getirmesi ve iş dünyası ile buluşması ayrılmaz bir bütündür (UNESCO, 2001: 2-3).

Günümüz iş dünyasının istekleri ve beklentileri dikkate alınarak öğrencilere teknik becerilerin kazandırılması kaçınılmaz bir gerçektir. Bundan dolayı mesleki ve teknik eğitimin önemi tekrar ortaya çıkmaktadır. Bu durumda sürdürülebilir büyümeyi ve gelişmeyi amaç edinen ülkelerin mihenk taşı eğitimdir. İş dünyasının ihtiyaç duyduğu kalifiye işgücünün oluşturulması ve ülke genelinde gelişmenin süreklilik arz etmesi eğitim ile gerçekleştirilebilir (Korkmaz, 2015: 42). ‘‘Eğitim ve öğretim sistemlerinin çıktısı, her düzeyde becerilerin niceliği ve niteliği bakımından, bir ülkenin endüstriyel üretkenlik düzeyinin ve dolayısıyla rekabet edebilirliğin önceliğidir’’ (Zarifis, 2000: 107).

Sonuç olarak, mesleki ve teknik eğitim okul ile iş dünyası arasında ayrılmaz bir bütün olup birbirini tamamlayan güçlü bir bağ kurmaktadır. Bu doğrultuda bireyler, mesleki eğitim sayesinde iş dünyasının beklentilerini karşılayacak bilgi ve becerilerini istenilen seviyeye taşımaktadır. Ayrıca, küreselleşen dünyada bilimsel, teknolojik ve sosyoekonomik gelişme göz önünde bulundurulduğunda, mesleki ve teknik eğitim hayatın önemli bir parçası olmaktadır.

1.2.1. Mesleki ve teknik eğitimin tanımı

Toplum içinde yer alan bütün bireyler için ortak kabul edilen bilgi, beceri ve tavırlar genel eğitim ile gerçekleştirilmektedir. Bunun yanı sıra, bir meslek alanında başarılı olabilmek için istenilen davranışları kazandırmak ise meslek eğitim ile mümkün olmaktadır. Genel eğitim ile bir toplumu oluşturan bireylerin aynı çevrede ortak yaşamlarını sürdürebilmeleri için gerekli olan kültür kazandırılır. Mesleki eğitim ise iş dünyasının bir meslek için istediği özel kültürün oluşturulmasını sağlamaktadır (Doğan, 1983: 167). Mesleki ve teknik eğitime ait birçok tanım bulunmakla birlikte ayrıntılı olarak şu şekilde tanımlanabilir;

Mesleki Eğitim: İş hayatında yer alan belirli bir meslek ile ilgili bireyin iş alışkanlıkları, bilgi ve beceri kazanmasını ve yeteneklerini farklı boyutlarda geliştirmesini sağlayan eğitim sürecini kapsamaktadır.

Temel Mesleki Eğitim: Belirli bir meslek veya meslek grubunda bireyin işe girebilmesi için ihtiyaç duyulan asgari düzeyde bilgi, beceri ve iş alışkanlıklarının yanında bireye mesleki ve genel kültür kazandıran eğitim sürecidir.

Teknik Eğitim: İleri düzeyde fen ve matematik bilgisinin yanı sıra teknik becerileri gerektiren, işçi ile mühendis arasında bulunan mesleki düzeyde bir çalışma kademesi için ihtiyaç duyulan bilgi, beceri ve iş alışkanlıklarını üst seviyelere taşıma sürecidir. Genellikle temel mühendislik alanlarında yaygın olan teknik eğitim mühendisliğin yanı sıra; sağlık, tarım, beslenme, ticaret gibi alanlarda da bilim ve teknolojideki gelişmelerle doğru orantılı uygulanmaktadır (Sezgin, 1982: 22).

Bir diğer tanıma göre mesleki ve teknik eğitim; belirli bir meslek grubunda görev yapacak bireylerin, kalifiye iş gücü olarak yetiştirilmesi için ihtiyaç duyulan bilgi ve becerilerin belirli seviyelerde verildiği eğitim türüdür. Bu nedenle mesleki ve teknik eğitim, ülkelerin küresel çaptaki ekonomik hedefleri ve iş dünyasının ihtiyaçları

doğrultusunda bir meslek veya meslek gruplarında yer alacak bireylere bilgi, beceri ve yetkinlikleri elde etmesini sağlamaktadır (MEB, 2014: 11). Sonuç olarak mesleki eğitim ve öğretimin uygulanması çeşitli zamanlarda çevrenin ihtiyaç duyduğu orta seviyede ki meslek grupları için bireylerin bilgi ve yeteneklerinin geliştirilmesi sürecine katkı sağlamaktadır (Moodie, 2002: 260).

1.2.2. Mesleki eğitimin amacı

Genel olarak, mesleki eğitimin amacı, bireyleri iş dünyasında yer alan ticaret, sanayi ve hizmet sektörlerinde çalışmaları için kalifiye iş gücü olarak yetiştirmek ve seçmiş oldukları meslek alanları doğrultusunda yükseköğretim kurumlarına devam edebilmeleri için gereken eğitimleri vermektir (Altay ve Üstün, 2011: 2).

Mesleki eğitimin öncelikli amaçları arasında şunlar yer almaktadır (METEG, 2018: 22).

- İş dünyasındaki ihtiyaç ile orantılı olarak kalifiye iş gücü yetiştirmek,
- Mezun olan öğrencilerin üretime katkı sağlayacak düzeyde eğitilmesini sağlamak,
- Mesleki eğitim işleyişini, sürekli geliştirmek ve kalite standartlarını artırmak,
- İş dünyasının beklentilerine göre modüler eğitim ve öğretim programları oluşturmak,
- Küreselleşen dünyada ekonomik verimlilik ve rekabet edebilme yeteneğinin artırılması için eğitimde sosyal çevre ve sektör çevre arasında bütünleşmeyi sağlamak,
- Bireylere bir meslek için ihtiyaç duyulan bilgi ve yeteneklerin kazandırılmasının yanı sıra ortaya çıkan değişimlere uyum sağlama becerisini kazandırmak,
- Bireylere, bilgi ve iletişim teknolojilerinde gerekli olan temel düzeydeki yeteneklerin haricinde üst seviyede yetenekleri de kazandırmak,
- Mesleki eğitim öğrencilerini, milli değerlerimizin temellerinden olan dürüstlük ve dayanışma anlayışıyla hareket eden ahilik işleyişine uygun iş ahlakı ile yetiştirmek,
- İnsan odaklı gelişme ve ilerlemede mesleki eğitimin etkin rol alması,

- Sektörde teknoloji çağı koşullarında yeni iş kollarının oluşturulması ve istihdamın artırtılmasında etkin olan girişimcilik düşüncesinin kazandırılması amaçlanmaktadır.

Kaliteli bir mesleki ve teknik eğitimin oluşturulması, küreselleşen dünyada rekabet avantajının kazanılmasına, sürdürülebilir büyümeye, sosyal ve kültürel hayatın güçlendirilmesine, nitelikli insan gücünün artırılmasına ve bölgeler arası gelişmişlik düzeylerinin azaltılmasına önemli katkıda bulunmaktadır. Bundan dolayı, mesleki ve teknik eğitim, birçok ülkede yoksullukla mücadele, ekonomik büyüme ve istihdam politikalarının merkezinde yer almaya başlamıştır (ERG, 2012: 13)

1.2.3. Mesleki eğitimin önemi

Sürdürülebilir ekonomik ve sosyal kalkınma için bireylerin günümüzün gerektirdiği ihtiyaçlara uygun bilgi, beceri ve yeterliliklere sahip olması kaçınılmaz bir gerçektir. Bundan dolayı küreselleşmenin artığı günümüz dünyasında insan odaklı kalkınmanın sağlanmasında ve ülkelerin sosyal ve ekonomik kalkınmalarını etkileyen en önemli faktörlerden birisi mesleki ve teknik eğitimdir (MEB, 2014: 8).

Bilim ve teknolojideki gelişmeler ve yenilikler, kalifiye iş gücüne olan gereksinimi de artırmaya devam etmektedir. Ekonomik ve teknolojik değişimlerin asıl araçlarından bir tanesi olan nitelikli insan gücünün yetiştirilmesi konusunda mesleki ve teknik eğitim sistemine büyük görevler ve sorumluluklar düşmektedir. Ülkelerin ekonomik kalkınmalarındaki en önemli faktörlerden birisi sanayileşmedir. Bu nedenle ülkemizde de hizmet ve üretim sektörlerinde meydana gelen teknolojik gelişmelere uyum sağlayabilecek nitelikli bireylere olan ihtiyaç artmaktadır. İş dünyasının bu ihtiyacına cevap verebilmek için mesleki eğitim almış, modern teknoloji tekniklerini bilen, uygulayan ve yenilikler karşısında çözüm üretebilen nitelikli insan gücüne ihtiyaç vardır. Okulda verilen bu eğitimlerin iş dünyası ile bir bütün içinde yürütülmesi gerekmektedir (Yörük ve diğ, 2002: 304). Ayrıca teknik elemanların denetim personeli kadrosunda çalışabilmeleri için gereken eğitimlerin verilmesinde mesleki ve teknik eğitim büyük paya sahiptir. Farklı meslek gruplarında nitelikli veya yarı nitelikli işçi kadroları için bireylere eğitim verilirken mesleki eğitim dikkate alınmaktadır (Goel, 2009: 5).

1.2.4. Mesleki ve teknik eğitimin tarihsel gelişimi

Ülkemizin, bireylere bilgi ve beceri kazandırıp elde edilen bu kalifiye iş gücü ile gelişmiş bir toplum olabilmesi için asırlardır mücadele ettiği önkoşullardan biri mesleki ve teknik eğitimdir. Osmanlı Devleti'nden günümüz Türkiye Cumhuriyeti'ne kadar olan süreçte eğitimin geliştirilmesi sürecinin bir kısmını mesleki ve teknik eğitim üstlenmiştir. Bu zaman aralıklarında farklı ihtiyaçların oluşması mesleki eğitimin geliştirilmesinde etkili olmuştur. Mesleki ve teknik eğitimde yaşanan gelişmeler cumhuriyet öncesi ve cumhuriyet sonrası olmak üzere iki dönemde incelenebilir. Her dönemin kendi içinde toplum gereksinimlerin değişmesiyle bireylerinde yetenekleri, bilgileri ve becerileri gelişmeye devam etmiştir.

Göçebe bir toplumda yaşayan insanların savaşçı kişiliklerinin bulunması ve hayvancılıkla geçinmeleri nedeniyle; savaş malzemelerini üretmeleri ve hayvan ürünlerini değerlendirmeleri gerekmektedir. Bundan dolayı araç gereç yapımı için ihtiyaç duyulan yeteneklerin gelişmesi usta çırak ilişkisi ile yapılmaktadır. Madenlerden altını ve demiri başarılı bir şekilde işleyen Hunlar madeni eşya, silah, kürk ve halı yapımında ileridirler. Ayrıca, eski Türklerde madenlerin kutsal olmasının yanı sıra işlenmesi de ihtiyaçtır. Bütün bu işlerin yapılması sadece aile içerisinde olan bilgi ve becerilerin aktarılması ile mümkün olmayıp, devletin madenlerin işlenmesi ve hayvan ürünlerinin değerlendirilmesi konusunda yaygın bir mesleki eğitim ile ilgilenmesi olası görülmektedir (Akyüz, 2012: 8).

Ülkemizde mesleki ve teknik eğitim, esnaf ve sanatkârlar aracılığıyla 12. yüzyıl ve 18. yüzyıl arasında geleneksel bir yöntem ile gerçekleştirilmiş ve farklı dönemlerde farklı isimler ile anılmıştır. Selçuklularda Ahilik ismi kullanılırken, Osmanlı devleti döneminde ise Gedik ve Lonca gibi isimler kullanılmıştır (Nogay, 2007: 9).

En eski dönemlerden günümüze bireylere kazandırılan bilgi, beceri ve yetkinliklerin kişiden kişiye aktarılması mesleki eğitim ile mümkün olmuştur. El sanatlarıyla üretimin yaygın bir şekilde yapıldığı dönem olan MS.1000 ile 1500 yılları arasında Lonca adında yeni bir sistem geliştirilmiştir. Lonca sistemi günümüz döneminin çıraklık sistemi olarak düşünülebilir. Bu oluşturulan yeni sistem ile sanayi devrimine kadar olan süreçte çırak yetiştirilmiştir (TİSK, 1997, akt. Bozak, 2019: 8).

1.2.4.1. Cumhuriyet öncesi dönem

Cumhuriyet öncesi mesleki ve teknik eğitim Ahilik adı altında usta-çırak ilişkisine dayanan bir sistem ile bireylere verilmiştir. Osmanlı döneminde bir süre devam eden Ahilik, esnaf ve sanatkârların bir araya gelip gelişmelerine katkıda bulunulan teşkilat niteliğindendir. Bu teşkilat zaman içerisinde farklı ihtiyaçların doğması nedeniyle Lonca ve Gedik teşkilatları adıyla değişmiştir.

Cumhuriyet öncesi dönemde mesleki ve teknik eğitim alanında yaşanan gelişmeler Tablo 1.1'de özet şeklinde gösterilmiştir.

Tablo 1.1: Mesleki ve Teknik Eğitimde Cumhuriyet Öncesi Gelişmeler

TARİH/DÖNEM	GELİŞMELER
13.yüzyıl ile Osmanlı döneminin ilk kuruluşu	Ahilik teşkilatının kuruluşu ve faaliyetleri
17. yüzyıl	Ahilik teşkilatının Lonca teşkilatına dönüşmesi
1727 yılı	Lonca teşkilatının Gedik teşkilatına dönüşmesi
18. ve 19. yüzyıl	Lonca teşkilatı
1916 yılı	Meslek eğitimine yönelik okulların kurulması
	Maarif Nezareti'nin idadi programları açması

Kaynak: (MEB Strateji Geliştirme Dairesi Başkanlığı,2010 akt. Erol ve Atmaca 2015: 81-86)

Ahilik teşkilatında, toplumun kalkınması için önemli konuma sahip olan esnaf ve sanatkârlara iş yerlerinde çalıştıracakları insanlar için yamak, çırak, kalfa ve usta sıralaması doğrultusunda mesleğin özellikleri öğretilmiştir. Bunun yanında akşamları ise misafir ağırlama ve toplum içinde ahlaki değerler eğitimi verilmiştir. Ahiliğin bu katkıları sayesinde hem esnaf ve sanatkârlar arasında güçlü bir bağ kurulmuş hem de diğer yabancı sanatkârlar ile rekabet edebilecek gelişmeler elde edilmiştir. Bu gelişmelere ulaşılmasında Ahiliğin örf ve adetlere uygun olarak meslek grupları içerisinde usta-kalfa ve çırak ilişkisini düzenlemesi etkili olmuştur. Bunları yaparken karşılıklı sevgi ve saygının benimsemiş olmasının etkili olduğu kabul edilmektedir (Gülerman ve Taştekil, 1993, akt. Bayram, 2012: 86).

Ahilik teşkilatı ekonomik ve sosyal açıdan faydalı görevler üstlenmiş olup esnaf ve sanatkârlar üzerindeki etkisini 17.yüzyıla kadar devam ettirmiştir. Osmanlı Devleti'nde farklı dini görüşe sahip Müslüman olmayan insanların da olması nedeniyle ortak bir çalışma ortamı oluşturulması zorunlu olmuştur. Bundan dolayı eski özelliklerinden fazla bir şey değişmeden Gedik adında yeni bir teşkilat oluşturulmuştur. Bu yeni kurulan teşkilatın var olduğu zamanda kişilerin çıraklık ve kalfalıktan

başlayarak yetişmeleri ve ustalık seviyesine gelmeden bir iş yeri açmaları, sanat ve ticaret yapmaları imkânsızdır (Yörük S. ve diğ. 2002: 300). Tanzimat'ın ilanından sonra Gedik sistemi dönemin beklentilerini karşılayamadığından ve ticaret ile sanatın ilerlemesine katkıda bulunamadığından kaldırılmıştır. Bu sistemin kaldırılmasına rağmen Ahilik sisteminin yapısına uygun kültürel öğeler ve gelenekler yıllarca yaşatılmaya çalışılmıştır. Bu çalışmalar ile Anadolu'da mesleki eğitim 19.yüzyıla kadar Lonca teşkilatı sistemiyle Gedik usulü devam etmiştir (MEB, 2005: 20).

Osmanlı Devleti'nde devlet kurumlarının büyümesi ve ülke topraklarının genişlemesi ile gayri Müslim topluluk arasında yer alan esnafları aynı görüş altında tutabilmek için mesleki kuruluşların Loncalar halinde teşkilatlandıkları görülmüştür. Loncalarda Müslüman ve Müslüman olmayan esnaf ve sanatkârlar bir arada bulunuyordu. Sonraki zamanlarda bu durumdan kaynaklı bazı sıkıntılar ortaya çıkmıştır. Ekonomik koşulların değişmesi ve ülke şartları nedeniyle, önemleri azalarak ortadan kalkmıştır. Ahilikle gelişen ve sonrasında Loncalara ulaşan geleneğin etkileri toplumda uzun yıllar sürmüştür (Yazıcı, 1996: 156).

Modern anlamda mesleki ve teknik eğitim faaliyetlerine 19.yy'ın sonlarına doğru rastlanmıştır. Niş'te 1860 senesinde, Rusçuk ve Sofya'da 1864 senesinde mesleki ve teknik eğitimin temeli sayılan ıslahhaneler açılmıştır (Semiz ve Kuş, 2004: 272,295). Kurulan bu ıslahhanelerin adı 1885 yılında ''Mektebi Sanayi'' olmuştur. 1880 ile 1918 yılları arasında farklı mesleki eğitim okulları kurulmuştur. Bu okullardan bazıları aşağıdaki gibidir (MEB, 2005).

- Sanayi-i Nefise Mektebi (1882)
- Hendese-i Mülkiye Mektebi (1883)
- Lisan Mektebi (1883)
- Aşı Memurları Mektebi (1892)
- Çoban Mektebi (1898)
- Darülhayr-ı Ali (1903)
- Sıhhıye Memurları Mektebi (1912)
- Ameli Ticaret Mektepleri (1913)
- Darülbedayi (Tiyatro Mektebi) (1914)
- Orman Ameliyat Mektebi (1915)
- Darülelhan (Konservatuvar) (1916)

İmparatorluğun son zamanlarında iş hayatı içinde bulunan gençlere ait yeteneklerin okul ile birlikte geliştirilmesi için birçok çırak okulu denemeleri yapılmış fakat çeşitli nedenlerle sürdürülememiştir. Sonuç olarak çağın gerektirdiği bilim ve teknolojiye ilgi gösterilememiştir. Ekonomik imtiyazların oluşması sonucunda da çöküşe başlayan Osmanlı Devleti'nde yetenekli insan gücü yetiştirilmesi de gerilemiştir. Ayrıca eğitimde rol oynaması gereken kişilerin de eğitimi ihmal etmeleri nedeniyle mesleki ve teknik eğitimin gelişmesi sürdürülememiştir (Sezgin, 1982: 34).

1.2.4.2. Cumhuriyet sonrası dönem

Cumhuriyetin henüz yeni kurulduğu dönemde mesleki ve teknik eğitim ülkenin kalkınması ve gelişmesi için belirli bir düzen dâhilinde ele alınmıştır. Cumhuriyetin ilk yıllarında ekonomik açıdan gelişmemiş olan ülkemizin kalkınması için birçok hedef belirlenmiştir. Bu hedeflerden özellikle sanayileşme doğrultusunda kurulan iş yerleri ve kurumlar için mesleki eğitime olan ihtiyaç gözler önüne bir kez daha serilmiştir. Cumhuriyet Türkiye'sinde mesleki eğitimin önemi kamu veya özel kuruluşlar ile ülkenin her yerinde etkisini kaçınılmaz bir gerçek olarak hissettirmeye başlamıştır. Bu dönemde birçok farklı sanat dalında mesleki ve teknik eğitim verilen kurumlar açılmıştır.

Cumhuriyet sonrası Atatürk'ün görüşleri doğrultusunda mesleki ve teknik eğitimde daha gelişmiş bir sisteme geçilmesi için çalışmalar hızlandırılmıştır. Bu çalışmalardan bir tanesi 1931 yılında; 1867 sayılı kanun ile ülkemizde bulunan iller dokuz bölgeye ayrılmıştır. Bu 9 bölge için her bölgede birer sanat okulu kurulmuştur. Bu okulların maliyetleri ve yönetimi için doğan ihtiyaçlar bölge içerisinde bulunan iller tarafından karşılanmıştır. Kurulan bu sanat okulları ''Bölge Sanat Okulları'' adını almıştır (Öztekin, 2010: 10).

Mustafa Kemal Atatürk 1922 yılında Türkiye Büyük Millet Meclisinde yapmış olduğu konuşmasında;

- ''Bir yandan cahilliğin kaldırılması ile uğraşırken diğer yandan da memleket çocuklarını sosyal hayat ve ekonomide fiilen etkili ve yararlı kılabilmek için gereken basit bilgileri uygulamalı bir biçimde vermek yöntemi eğitimimizin temelini oluşturmalıdır.''

- ‘‘Orta eğitimin amacı, ülkenin ihtiyaç duyduğu çeşitli hizmet ve sanat elemanlarını yetiştirmek ve yüksek eğitime aday hazırlamaktır.’’
- ‘‘Orta eğitimde de eğitim ve öğretim yöntemlerinin pratik ve uygulamalı olması temeline uymak şarttır.’’ Mesleki ve teknik eğitime değindiği görülmektedir.’’ konularına değinmekte ve sözleriyle mesleki ve teknik eğitimin önemine dikkat çekmektedir (TBMM Millet Meclisi Tutanak Dergisi, 1922).

Tablo 1.2: Mesleki ve Teknik Eğitimde Cumhuriyet Sonrası Gelişmeler

TARİH/DÖNEM	GELİŞMELER
1923-1930 dönemi	Ulusal bir yapı oluşturmaya yönelik çalışmalar
1923 İktisat Kongresi	Çıraklık okullarının açılmasının teşvik edilmesi,
1927 yılı	Yüksek ve Mesleki Öğretim Genel Müdürlüğü'nün kurulması,
1933 yılı	2287 sayılı kanunla Mesleki ve Teknik Öğretim Genel Müdürlüğü'nün kurulması,
1940-1980 dönemi	Merkezi otoritenin güçlenmesi ile birlikte okulların artması,
1941 yılı	Mesleki ve Teknik Öğretim Genel Müdürlüğü’nün Mesleki ve Teknik Öğretim Müsteşarlığı'na dönüşümü,
1973 yılı	1739 sayılı kanunla Milli Eğitim Temel Kanunu'nun çıkarılması,
1983 yılı	Yüksek Öğretim Kurulu'nun kuruluşu, teknik eğitimin YÖK'de yer alması,
1980-2013 dönemi	Teknik ve mesleki okullar ile sanayi iş birliğinin yaygınlaşması, 3308 sayılı Çıraklık ve Mesleki Eğitim Kanunu'nun yayımlanması,
1986 yılı	Mesleki ve Teknik Eğitime yönelik araştırma ve geliştirme faaliyetlerin yaygınlaşması,
2001 yılı	4702 sayılı Kanunu ile 2547 sayılı Yüksek Öğretim Kanunu, 3308 sayılı Çıraklık ve Mesleki Eğitim Kanunu, 3797 sayılı MEB Teşkilat ve Görevleri Hakkındaki Kanun ile 4306 sayılı 8 Yıllık Zorunlu İlköğretim Uygulamasına yönelik kanununda değişikliklerin yapılması,
2004 yılı	Çıraklık ve Mesleki Eğitim Kanunu, Mesleki Eğitim Kanunu ismiyle değiştirilmesi, MEB bünyesine Sağlık Meslek Liseleri, Adalet Meslek Liseleri'nin dahil edilmesi,
2006 yılı	Mesleki Yeterlilik Kurumu'nun kurulması,
2011 yılı	652 sayılı Kanun Hükmünde Kararname de MEB'e bağlı mesleki ve teknik eğitimden sorumlu birimlerin Mesleki ve Teknik Eğitim Genel Müdürlüğü'nde birleştirilmesi,

Kaynak: (MEB Strateji Geliştirme Dairesi Başkanlığı,2010 akt. Erol ve Atmaca, 2015: 81-86)

Tablo 1.2’de bulunan özet bilgilere ek olarak; 1927 yılında mesleki ve teknik eğitim Milli Eğitim Bakanlığı’nın görev ve hizmetleri arasında yer almış 1933 yılında

ise MEB çatısı altında kurulan Mesleki ve Teknik Tedrisat Umum Müdürlüğünce yönetilmiştir. Bu gelişmenin yanında 1935'te mesleki ve teknik eğitim veren okulların giderleri Maarif Vekâleti bütçesine alınmıştır. Çok sayıda kız ve erkek sanat, endüstri ve ticaret okulları 1934 yılından itibaren kurulmuştur. 1934 ve 1935 yılları arasında kız teknik,1937 ve 1938 yılları arasında erkek teknik meslek yüksek öğretmen okulları kurulmuştur. 1941 yılına gelindiğinde ise Mesleki ve Teknik Tedrisat Umum Müdürlüğü yerine Mesleki ve Teknik Öğretim Müsteşarlığı açılmıştır (MEB, 2014: 17).

Bir ülkenin kalkınmasının yanı sıra 1940'lı senelerden sonra ikinci dünya savaşıyla savunmanında nedenli önemli olduğu görülmüştür. Bundan dolayı mesleki ve teknik eğitimin önemi tekrar kavranmış olup Milli Eğitime Bakanlığına aktarılan ödenek bina, derslik ve atölye yaptırılması için artırılmıştır. 1960 ve 1980 yılları arasında büyüyen bu sisteme sürdürülebilirlik ve ulusal kalite kazandırma çabaları sürmüştür. Bu çalışmaların neticesinde 1986 yılında 3308 sayılı yasa oluşturmuştur. Yayımlanan bu yasa ile mesleki ve teknik eğitim sistemi bugünkü halini almıştır (Demir ve Şen, 2009: 54).

1992 yılına gelindiğinde 3797 sayılı Milli Eğitim Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun yayımlanmıştır. Bu kanuna göre;

- Erkek Teknik Öğretim Genel Müdürlüğü,
- Kız Teknik Öğretim Genel Müdürlüğü,
- Ticaret ve Turizm Öğretimi Genel Müdürlüğü,
- Sağlık İşleri Dairesi Başkanlığı,
- Çıraklık, Mesleki ve Teknik Eğitimi Geliştirme ve Yaygınlaştırma Dairesi Başkanlığı,
- Eğitimi Araştırma ve Geliştirme Dairesi Başkanlığı kurulmuştur.

2011 yılında ise 652 sayılı Milli Eğitim Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname yayımlanmıştır. Buna göre MEB'de mesleki ve teknik eğitimin sürdürülmesinden sorumlu altı birim, Mesleki ve Teknik Eğitim Genel Müdürlüğü (MTEGM) ismi altında toplanmıştır. Bunun yanında Yaygın mesleki eğitim ile açık öğretim kurumları da Hayat Boyu Öğrenme Genel Müdürlüğü (HBÖGM) çatısı altında toplanmıştır (MEB, 2014: 17).

1.3. Türkiye'de Mesleki ve Teknik Eğitim

Gelişmekte olan ülkeler içerisinde yer alan ülkemizde mesleki ve teknik ortaöğretim, ortaya çıkan politik ve ekonomik değişimler karşısında zaman zaman yeniden düzenlenmiştir. Türkiye'de mesleki ve teknik ortaöğretim sistemi uzun seneler boyunca okul merkezli olarak sürdürülmüş ve 1977-1978 öğretim senesinde pilot bölgelerde uygulanmaya konulan ''Okul Sanayi Ortaklaşa Eğitim Projesi (OSANOR)'' ile bu sistem değişim sürecine başlamıştır. Bu proje ile mesleki ve teknik ortaöğretim kurumlarının iş dünyası ile bir bütün olarak hareket edip ortak çalışma sahalarının oluşturulması amaçlanmıştır. Ülkemizde mesleki ve teknik eğitim için önemli olan bu projenin yanı sıra bir diğer gelişme 1986 tarihli ''3308 sayılı kanun'' olmuştur. Hazırlanan bu kanun ile mesleki ve teknik ortaöğretim kurumları yeniden düzenlenerek okul işletme iş birliğine bağlı bir sistem yapılandırılmıştır. Bu gelişmeler doğrultusunda yeni projeler hız kazanmıştır. Mesleki ve teknik eğitimin gelişmesi için hazırlanan önemli projeler arasında "Mesleki ve Teknik Eğitim Projesi (METEP)", "Mesleki ve Teknik Eğitimi Geliştirme Projesi (METGE)" ve "Mesleki Eğitim ve Öğretim Sisteminin Güçlendirilmesi (MEGEP)" yer almaktadır (Adıgüzel ve Berk 2009: 221-222). Ayrıca, mesleki ve teknik eğitimin geliştirilmesi kapsamında "Mesleki ve Teknik Eğitimin Modernizasyonu Projesi (MTEM)" ve "Mesleki Eğitim Yoluyla Geliştirilmesi Projesi (İKMEP)" hazırlanmıştır.

Mesleki ve Teknik Eğitim Projesi (METEP), 1982–1983 yılları arasında OSANOR projesi kapsamının artırılması için uygulanmaya başlanmıştır.

Mesleki ve Teknik Eğitimi Geliştirme Projesi (METGE) 1993 yılında uygulanmaya başlanmıştır. METGE ile okul sanayi arasındaki iş birliği sağlanarak eğitim programlarına işyerlerinin eğitim ihtiyaçlarının yansıtılarak programlar, modüler esasa göre iyileştirilmektedir. Bu doğrultu da okullarda öğrencilere öğretilen beceriler ve iş yerlerinin ihtiyaç duyduğu beceriler arasında bir bütünleşmeyi sağlamak amaçlanmıştır (Fer, 2000: 32).

Mesleki Eğitim ve Öğretim Sisteminin Güçlendirilmesi (MEGEP), Türkiye ile Avrupa Komisyonu'nun yaptıkları anlaşma sonucunda 2002 yılında ülkemizde uygulanmaya başlamıştır. İlk aşamada 5 yıllık bir proje olarak 30 ilde 145 pilot kurumda yürütülürken 2005-2006 eğitim ve öğretim yılı ile Türkiye'de mesleki eğitim verilen ortaöğretim seviyesindeki tüm okullar MEGEP kapsamında yürütülmektedir.

MEGEP'in amaçları arasında, işletmelerin ihtiyaç ve beklentileri karşısında mesleki ve teknik eğitimi yeniden düzenlemek yer almaktadır. Bu doğrultuda, mesleki ve teknik eğitime ilginin artırılması, eğitim kalitesinin artırılarak iş yerlerinin şartlarına uygun bir biçimde yeniden düzenlenmesi, mesleki ve akademik eğitim arasındaki farkın minimum düzeye indirilmesi, okul ve özel sektör bütünleşmesinin maksimum düzeye çıkartılması vb. koşullar bulunmaktadır (Emirgil, 2010: 575-600).

Mesleki ve Teknik Eğitimin Modernizasyonu Projesinin (MTEM), 2003-2007 seneleri arasında uygulanması ile mesleki ve teknik eğitim içerisinde bulunan öğretmenlerin eğitiminin verimliliğini artırmak hedeflenmiştir. MTEM projesi kapsamında bu öğretmenlerin alan nitelikleri tespit edilmiş ve belirlenen bu niteliklere bağlı olarak 474 modüler öğretim programı elde edilmiştir (MEB, 2009 akt. Ekşioğlu ve Taşpınar, 2019: 622-623).

İnsan Kaynaklarının Mesleki Eğitim Yoluyla Geliştirilmesi Projesi (İKMEP), 2008-2010 senelerinde MEB Projeler Koordinasyon Merkezi Başkanlığı ile Yükseköğretim Kurumu (YÖK) tarafından birlikte yürütülmüştür. İKMEP Projesinin amacı, kalifiye iş gücünün oluşturulmasıyla Doğu ve Güneydoğu bölgelerindeki küçük ve orta büyüklükte olan iş yerlerinin gelişmesi ve iş dünyasının mesleki ve teknik eğitim kurumları ile iş birliğinin yapılmasıdır. Bunun yanında mesleki ve teknik eğitimin modernize edilerek insan kaynağının gelişimini gerçekleştirmektir (Çolak, 2014: 113-124).

Ülkemizde geçmişte kalkınma bakanlığı tarafından mesleki ve teknik eğitimin iyileştirilmesi bağlamında dokuzuncu kalkınma ve onuncu kalkınma planı çalışmaları yapılmıştır. Günümüzde ise cumhurbaşkanlığı strateji ve bütçe başkanlığı tarafından on birinci kalkınma planı hazırlanmıştır.

Dokuzuncu kalkınma planı kapsamında; mesleki eğitimin iş gücü piyasasındaki yenilik ve değişimlere uyum sağlayabilecek esnekliğe ulaştırılması için modülere sistem içinde yer almasına dayalı çalışmalar başlatılmıştır. Bu modüler sisteme geçiş ile ortaöğretim ve yükseköğretim arasında program bütünlüğünü odak noktasına alan bir sistemin oluşturulması ve nitelikli iş gücünün kazanılması için uygulamalı eğitime önem verilmesi amaçlanmıştır. Dokuzuncu kalkınma planında mesleki eğitime ait yer alan bir diğer önemli husus ise kadınlara yönelik mesleki eğitim imkânlarının

iyileştirilmesi ile sosyal ve ekonomik hayat içinde yer almalarını ve istihdam edilmelerini artırmak amaçlanmıştır (Kalkınma Bakanlığı, 2007).

Onuncu kalkına planında; iş gücü piyasası ile eğitim arasında bir uyumun olmasına değinilmektedir. Bu doğrultuda öğrencilere sektörün ihtiyaç duyduğu beceri ve yeteneklerin kazandırılması, girişimcilik yeteneğinin edinilmesi ve okul ile işletme iş birliğinin geliştirilmesi amaçlanmıştır. Bu amaçların yanı sıra onuncu eylem planında meslek örgütleri ve özel kesimin mesleki eğitim sürecinde idari ve mali açılardan rol oynamalarının özendirilmesi hedeflemiştir (Kalkınma Bakanlığı, 2014).

Bu projelerin yanı sıra ülkemizde mesleki ve teknik eğitim için hazırlanan projeler ve yapılan yatırımlar devam etmektedir. On Birinci Kalkınma Planı (2019-2023) ile birlikte sürdürülebilir ekonomik kalkınma, rekabet gücünün artırılması ve refah seviyesinin artırılması amaçlanmaktadır. Bu amaç doğrultusunda rekabetçi üretim ve verimlilik, küresel gelişmelerin Türkiye etkileşimi, istikrarlı ve güçlü ekonomi, insan kaynağı, istihdam ve çalışma hayatı gibi konularda mesleki ve teknik eğitimin yapısının şekillenmesinde önemli rol oynamaktadır.

On Birinci Kalkınma Planındaki mesleki ve teknik eğitimin önemine değinilen maddeler arasında aşağıdaki ifadeler yer almaktadır.

- Türkiye'nin teknolojik değişimler karşısında nitelikli ve iş yapabilme kapasitesi yüksek kişiler için mesleki eğitim veren yapı ihtiyacı sürmektedir. Genç bir nüfusa sahip olan ülkemizin bu ihtiyaca cevap verebilecek şekilde iş gücü yaratması gerekmektedir.
- Yaygınlaştırılmış ve kalitesi artırılmış mesleki eğitim odaklı işgücünün iş hayatıyla bütünleşmesi sağlanacaktır.
- İşgücünün niteliğini artırmak için mesleki eğitimin gelişmesine katkıda bulunulacaktır.
- Eğitim sektör iş birliği kapsamında anlaşmalar yapılacaktır. Bu anlaşmalar ile istihdam, üretim ve eğitim arasındaki ilişkinin gelişmesi amaçlanmıştır.
- Hâlihazırda bulunan stajyer destekleri aktifleştirilerek mesleki eğitim alan öğrencilerin sanayi yerlerinde üretim yapan kuruluşlarda yarı zamanlı çalışmasını sağlayan iş yerlerine stajyer bulundurması konusunda destek verilecektir.

- Parasız yatılılık desteklerinin artırılması, burs destekleri ve öğrenci sigortalarının geliştirilmesi konularında mesleki ve teknik eğitim kurum ve okullarına destek verilecektir.
- Sektör talepleri ve beklentileri ışığında mesleki ve teknik eğitim okullarında öğretim programları yenilenecek, fiziki ortam ve malzeme gereksinimleri sağlanacaktır.
- İlk öncelikleri arasında üretim sektörü için insan kaynağı yetiştirmek olan mesleki ve teknik eğitim okullarının geliştirilmesine, öğretim programlarının iyileştirilmesine ve mezunların istihdam edilebilmeleri için sanayi ve eğitim iş birliğine destek verilecektir.
- OSB'lerde bulunan mesleki ve teknik ortaöğretim kurumlarının çeşitliliği ve sayısı artırılacak, teknolojik donanımı geliştirilecektir.
- Savunma sanayi ile ilgili alanlar için mesleki ve teknik eğitim okullarında gereksinimler analiz edilerek, ihtiyaç duyulan şehirlerde savunma sanayi alanlarının bulunduğu okullar açılacaktır.
- Mesleki ve teknik eğitim için gerekli olan tasarım ve beceri atölyeleri kurulacak ve bu atölyelerin geliştirilmesi sağlanacaktır.
- Buluş ve tasarım konularının mesleki ve teknik eğitimde ağırlıklı olarak işlemesi sağlanacaktır.
- Mesleki ve teknik eğitimde üretim açısından dönüşümlere ve istihdamı artırma çalışmalarına başlanacaktır.
- Mesleki ve teknik eğitim okullarında bulunan atölyelerin daha aktif olarak kullanılması için döner sermaye gelirleri artırılacaktır.
- Kalifiye iş gücü ihtiyacını karşılamak için mesleki ve teknik eğitim ile işgücü piyasası ilişkisi güçlendirilecektir.
- Kariyer rehberliği aktif edilerek mesleki ve teknik eğitim ortaöğretim kurumları ile meslek yüksekokullarının toplum içerisindeki yerini ve önemini artıracak tanıtım faaliyetleri yapılacaktır.
- Gençlerin, işgücü piyasasının ihtiyaçları ve yetenekleri doğrultusunda eğitim alarak piyasada aranılan kalifiye eleman olmaları için mesleki eğitime özendirilecektir (Cumhurbaşkanlığı strateji ve bütçe başkanlığı, 2019).

Ülkemizin kalkınması için uluslararası konumunu yükseltmek, halkımızın refahını artırmak, sürdürülebilir bir gelişmenin sağlanabilmesi vb. gelişmeler için

hazırlanan ve kalkınma planları içerisindeki en sonuncusu olan On Birinci Kalkınma Planı (2019-2023) ile mesleki ve teknik eğitime verilen önemin ne kadar yüksek olduğu net olarak görülmektedir.

Türkiye'de hazırlanan ve uygulamaya konulan bütün bu olumlu gelişmelerin yanında, ülkemizde mesleki ve teknik ortaöğretim düzeyinde eğitime sahip olan kişiler ''İşyeri Açma Belgesi'' ve ''Ustalık Belgesi'' almaya hak kazanmaktadır. Bu belgelerin alınabilmesi 3308 Mesleki Eğitim Kanunu ile bazı koşullara bağlanmıştır.

Meslek lisesi mezunları için ''Ustalık Belgesi'' alabilmek md.29'da belirtildiği üzere aşağıdaki koşulların sağlanmasına bağlıdır.

- Minimum üç sene süreli mesleki ve teknik eğitim okul ve kurumlarından eğitim-öğretimini tamamlayarak mezun olan kişiler, bakanlık tarafından hazırlanan ustalık eğitim kurslarına katılarak veya doğrudan ustalık sınavlarına girerek belgeye sahip olmaktadır.
- Bakanlık tarafından çıkarılan veya çıkarılacak yönetmelikler ile ustalık eğitim kurslarının kapsamı ve süresi düzenlenmektedir.
- Ustalık unvanı kullanılmayan mesleklerde yer alan bireylere de ustalık belgesinin sağladığı hak ve yetkileri barındıran belge aynı esaslar doğrultusunda verilmektedir.
- Bu koşulların yanı sıra mesleki ve teknik ortaöğretim veya kurumlarından mezun olan kişiler, kendi alanlarında bakanlıkla ilişkili iki senelik yaygın eğitim veren kurumlardan belge sahibi olanlara doğrudan bu belge verilmektedir.

Mesleki ve teknik eğitimini tamamlayarak mezun olan kişiler için ''İş Yeri Açma Belgesi'' alma şartları 3308 Mesleki Eğitim Kanunun da md.30'da belirtilmiştir.

- Mesleki ve teknik lise mezunu olan kişilere iş yeri açma belgesi verilmektedir. Ayrıca mesleki ve teknik eğitim okul ve kurumlarının dört senelik eğitim öğretimini tamamlayarak mezun olan kişilere ustalık belgesine ait sorumlulukları da içeren iş yeri açma belgesi verilmektedir (3308 Mesleki Eğitim Kanunu, 1986).

Ortaöğretim kurumlarındaki eğitimini tamamlayan ve mezun olan öğrenciler öğrenci seçme ve yerleştirme merkezi (ÖSYM) tarafından hazırlanan sınavlara katılarak başarılı olmaları durumunda yükseköğretim kurumlarında eğitimlerine devam

edebilmektedir. ÖSYM (2020: 1) kılavuzunda öğrencilerin yükseköğretim kurumlarına yerleştirilmesi aşağıdaki koşullara bağlanmaktadır.

a) TYT ve/veya SAY, SÖZ, EA, DİL yerleştirme puanları,
b) Yükseköğretim programları ile ilgili tercihleri,
c) Yükseköğretim programlarının kontenjanları ve koşulları göz önünde bulundurularak yerleştirileceklerdir.

Ülkemizde iki yıllık ön lisans eğitimi olan meslek yüksekokulu (MYO), ilk olarak 1974-1975 eğitim öğretim senesinde Milli Eğitim Bakanlığı (MEB) çatısı altında kurulmuştur. 1981 senesinde ise üniversitelere bağlanmış ve Yükseköğretim Kurulu (YÖK) kapsamına geçmiştir. MYO'lar, Devlet ve Vakıf üniversiteleri kapsamında, Müstakil Kanun ile kurulan Vakıf MYO'ları ve diğer MYO'lar (TSK'ya bağlı Astsubay MYO ve Polis MYO) olarak yükseköğretim yapısı içinde bulunmaktadır (Özer ve Günay, 2016: 3) Meslek yüksekokulları ulusal kalkınmada tamamlayıcı görev üstlenmektedir. Bu okullar hem sektörün meslek elemanı gereksinimini gidermekte hem de talep yaratarak gelir oluşmasını sağlamakta ve sosyo-kültürel değerlere katkıda bulunmaktadır (Yıldız, 2010: 88). Meslek Yüksekokullarından mezun olan kişiler tekniker ya da meslek elemanı unvanını kazanmaktadır. Bu unvana sahip olan kişiler, çalışma alanındaki görev tanımları gereği yönetici mühendis ya da uzman ile teknisyen arasında yer almakta ve teknisyenden daha fazla teorik bilgiye mühendisten ise daha fazla uygulama kabiliyetine sahip olmaktadır (Kaya, 2014: 350).

Ön lisans eğitimini tamamlayıp mezun olan öğrenciler Dikey Geçiş Sınavına (DGS) katılarak dört yıllık lisans eğitimi olan fakültelere girmeye hak kazanmakta ve iki yıl daha eğitim alarak dört yıllık fakülte mezunu olabilmektedir. Ayrıca öğrenciler iki yıllık ön lisans eğitiminden mezun olduktan sonra tekrar ÖSYM tarafından hazırlanan sınavlara girerek 4 yıllık başka bir alanda eğitim alabilmektedir. YÖK (2019: 14), fakülteleri yüksek düzeyde eğitim-öğretim, bilimsel çalışma, araştırma ve yayın yapan yükseköğretim kurumları olarak tanımlamaktadır. Bu kurumlarda en az dört sene boyunca devam eden eğitimi tamamlayan öğrenciler lisans derecesine sahip olmaktadır.

Sonuç olarak, ülkemizde sürdürülebilir bir kalkınmanın için piyasasının kalifiye eleman ihtiyacının karşılanması, verimliliği yüksek işgücünün oluşturulması, mesleki ve teknik eğitimin toplumda ki algısının olumlu yönde artması, bireylerin eğitimlerini

tamamlayarak aldıkları sertifika veya belge ile kendi işyerlerini kurabilmeleri vb. için geçmişten günümüze projelerin ve çalışmaların modernize edilmesine bağlı olmaktadır.

1.3.1. Türkiye'deki ortaöğretim okullarında mesleki ve teknik eğitim süreci

Ülkemizde mesleki ve teknik eğitim ''Örgün Eğitim'' ve ''Yaygın Eğitim'' şeklinde öğrencilerin ihtiyaçlarını karşılamak üzere düzenlenmektedir. Örgün Eğitim, öğrenimin kademeli olarak yapıldığı benzer seviyede ve aynı yaş grubunda bulunan öğrencilerle belirli bir okul çatısı altında yapılan eğitimi ifade etmektedir. Yaygın Eğitim ise, yaş sınırlamasının olmadığı daha esnek bir yapıya sahiptir. Örgün eğitim içerisinde yer almamış, herhangi bir kademeden eğitimini tamamlamadan ayrılmış veya belirli bir eğitimi tamamlamış olan bireylerin ihtiyaçları dikkate alınarak kurslar, halk eğitim merkezleri, uzaktan eğitim vb. yerlerde yaygın eğitim gerçekleştirilmektedir (MEB, 2018:22).

Mesleki ve teknik ortaöğretim kurumundan mezun olan öğrenciler kendi alan ve dallarıyla alakalı ön lisans eğitimine devam etmek istemeleri durumunda ek puan almaktadır. Belirtilen alan ve dallarından mezun olan öğrencilerin yerleştirme puanları ortaöğretim başarı puanı (OBP)'nın 0,12 ile çarpılması ve puanlarına eklenmesi ile elde edilmekte; ayrıca, yerleştirme puanlarına OBP'nin 0,06 ile çarpılmasıyla oluşturulacak ek puanlar dâhil edilmektedir (ÖSYM, 2020: 528).

1.3.1.1. Örgün eğitim kurumları

Ortaöğretim mesleki ve teknik eğitim ''Örgün Eğitim'' olarak Tablo 1.3'te görüldüğü üzere beş farklı grupta sınıflandırmıştır (MEB, 2018: 23).

Tablo 1.3: Örgün Mesleki ve Teknik Eğitim Okulları

Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi - Anadolu Meslek Programı (AMP) - Anadolu Teknik Programı (ATP) - Ustalık Programı (MEMP)
Çok Programlı Anadolu Lisesi - Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi - Anadolu Lisesi - Anadolu İmam-Hatip Lisesi - Ustalık Programı (MEMP)
Mesleki Eğitim Merkezleri - Ustalık Programı (MEMP)
Güzel Sanatlar Liseleri

Spor Liseleri

Anadolu Meslek Programı (AMP): Bireylere bir mesleğin gerektirdiği yetenek ve bilgiyi kazandırmaktadır. Bunun yanında fizik, kimya, matematik ve biyoloji gibi kültür dersleri de ağırlıklı olarak verilmektedir. Öğrencilerin AMP programına kayıtları sınavsız geçiş ve mahalli yerleştirme ile gerçekleştirilmektedir.

Anadolu Teknik Programı (ATP): İş piyasasının ihtiyacı olan nitelikli elaman hususunda bilgi ve becerilerin kazandırılmasının yanında matematik, fizik, kimya ve biyoloji gibi kültür dersleri dört yıl süresince ağırlıklı olarak öğrencilere verilmektedir. Öğrencilerin ATP programına kayıtları merkezi sınav ile yapılmaktadır.

Çok Programlı Anadolu Liseleri: Genel öğretim programları ile mesleki ve teknik öğretim programlarını tek çatı altında sürdüren ortaöğretim kurumlarıdır.

Mesleki Eğitim Merkezleri: Programa öğrenci kayıtları sınavsız geçiş ve mahalli yerleştirme olarak yapılmaktadır. Kalfalık ve ustalık eğitimi verilmek üzere alınan bireylerin merkezi eğitim merkezlerine kayıt yapabilmeleri için en az ortaokul mezunu, imam hatip ortaokul mezunu ve sağlık durumunun istediği bölümdeki mesleği yapmaya uygun olması gerekmektedir. Ayrıca, bölüme devam eden öğrenciler 10.sınıftan itibaren her eğitim öğretimin yılsonun da beceri sınavına girerler. 11.sınıfın bitiminde girilen sınav kalfalık, 12.sınıf sonunda ki ise ustalık sınavı şeklinde yapılmaktadır.

Güzel Sanatlar Liseleri: Yatılı veya gündüzlü olarak ortaokul veya imam-hatip ortaokulu üzerine eğitim ve öğretimin dört sene olarak gerçekleştirildiği kurumlardır. Güzel sanatlarla ilgili yükseköğretim kurumlarının yer aldığı şehirlerde bu kurumların açılmasına önem verilmiştir. Ülkemizde ilk Güzel Sanatlar Lisesi 1989-1990 eğitim yılları arasında kurularak, resim ve müzik gibi alanlarında kendisini geliştirmek isteyen öğrencilere fırsat olmuştur.

Spor Liseleri: Ülkemizde ilk olarak 2004-2005 yılları arasında öğrencilere beden eğitimi ve spor konularında niteliklerin kazandırılmasını amaç edinerek açılmıştır. Beden eğitimi ve spor alanında yükseköğretim kurumlarının yer aldığı şehirlerde öncelikli olarak kurulmuştur.

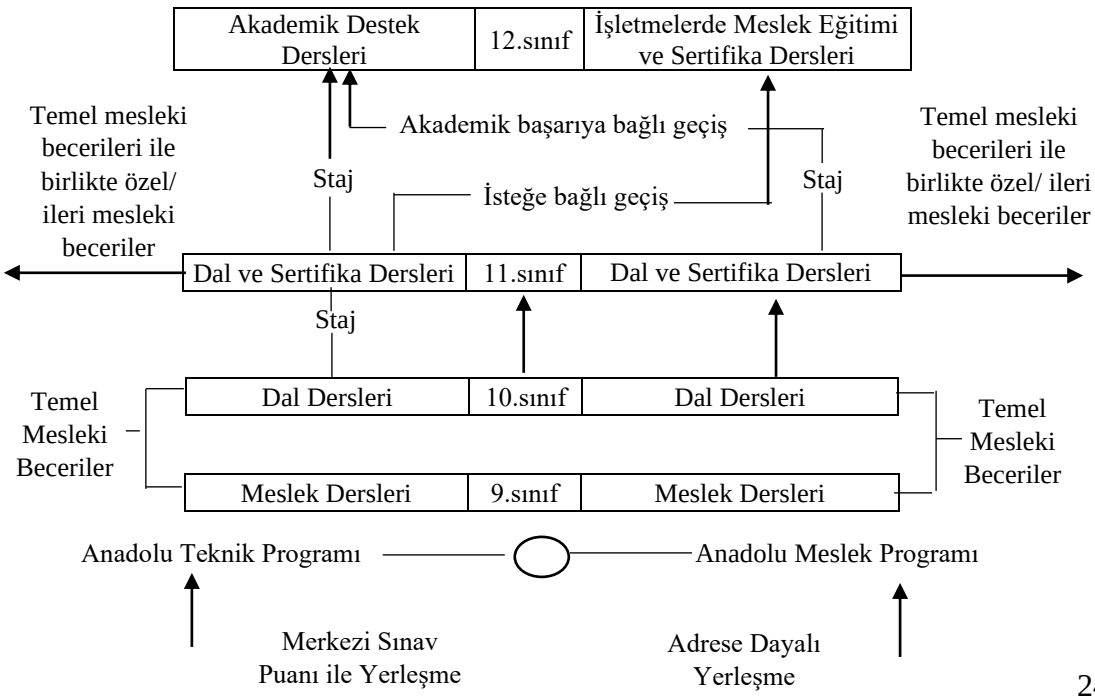
1.3.1.2. Yaygın eğitim kurumları

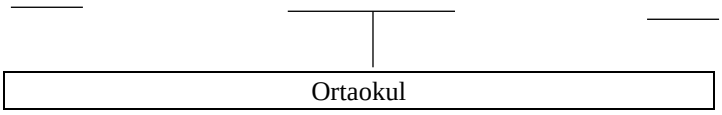
Ortaöğretim mesleki ve teknik eğitim ‘‘Yaygın Eğitim’’ olarak Mesleki Açık Öğretim Liseleri (MAÖL) altında uygulanmaktadır. Mesleki Açık Öğretim Liseleri ülkemizde ilk olarak 1995 yılında uzaktan eğitim sürecine yüz yüze eğitimi de dahil ederek 2006 yılına kadar ‘‘Açık Öğretim Lisesi’’ çatısı altında yürütülmüştür. Sonrasında ise 02.02.2006 tarih ve 1461 sayılı Bakanlık kararı ile ‘‘Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğü’’ çatısı altında toplanmıştır (MEB, 2018: 24).

Mesleki Açık Öğretim Lisesinin modern kitle iletişim araçlarını kullanarak sürdürdüğü bu eğitimin amaçları arasında;

I. İlköğretim mezunu olup ortaöğretime başlayamayan veya tamamlayamayıp bir kademeden ayrılan bireylere eğitim ve öğretim imkânı sunmak,
II. Eğitimde Fırsat ve imkân eşitliğini sağlamak,
III. Eğitim hayatına devam etmek isteyen öğrencileri yaşama hazırlamak ve yükseköğretim kurumlarına girmelerine yardımcı olmak yer almaktadır (MEB MAOL, 2015: 4).

Ortaöğretim mesleki ve teknik eğitim okulları için; Talim ve Terbiye Kurulu tarafından 23.03.2020 tarih ve 9 sayılı karar ile 2751 sayılı Tebliğler Dergisinde ilan edilen haftalık ders çizelgeleri ile yürürlüğe girmiştir. Yenilenen program yapısı Şekil 1.1’de görülmektedir.

Şekil 1.1: Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi Modeli (Canbal ve diğ. 2020: 9)

Hazırlanan yeni mesleki ve teknik eğitim uygulamasında 12.sınıf şekli ile beraber ATP'de akademik anlamda yeteneklere çokça yer verilirken, AMP'de ise uygulamalı mesleki yeteneklere yer verilmektedir. AMP ve ATP programında yer alan 9, 10 ve 11. sınıf öğrencilerinin aynı dersleri aynı sürede alması için çalışma yapılmıştır. Bunun yanında iki programda da öğrenciler 9.sınıf için mesleki alan eğitimi, 10. ve 11. sınıfta ise seçmiş oldukları alana bağlı dal eğitimi almaktadırlar. İki program arasındaki asıl fark 12. sınıfa gelindiğinde oluşmaktadır. Bu sınıf düzeyine gelindiğinde her iki program için öğrencilerin ortak dersleri Türk Dili ve Edebiyatı, T.C. İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük, Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi, Yabancı Dil şeklinde hazırlanmıştır. 12. sınıf ATP programında bulunan öğrencilerin ortak dersleri haricinde 31 ders saati akademik ders alarak eğitim öğretim programından mezun olmaları sağlanmaktadır. AMP programı 12. sınıf öğrencilerine ise ortak derslerin haricinde hafta da 24 saat (3 gün) işletmelerde beceri eğitimi ve 7 seçmeli meslek dersi ve sertifika dersleri verilmektedir (Canbal ve diğ. 2020: 10).

1.3.2. Türkiye'deki ortaöğretim okullarında mesleki eğitimin mevcut durumu

Ülkemizde mesleki ve teknik eğitimin geliştirilmesi için OSANOR, METEP, METGE MEGEP, MTEM, İKMEP gibi projeler veya Kalkınma planları vb. çalışmalar hazırlansa da YÖK 1998-1999 yılında ÖSYM yönetmelikte yaptığı bazı değişiklikler nedeniyle öğrencilerin mesleki ve teknik eğitimden uzaklaşmasına sebep olmuştur. YÖK tarafından değişiklikler yapılarak uygulamaya koyulan yönetmelik gereği, mesleki ve teknik ortaöğretim kurumlarından mezun olan öğrenciler kendi alanları haricinde bir yükseköğretim kurumunu tercih etmeleri durumunda ortaöğretim başarı puanlarının çarpıldığı kat sayı oranı genel liseden mezun olan öğrencilere kıyasla düşürülmüştür. Bu doğrultuda, sınava giren öğrenciler kendi alanlarında tercih yapacakları zaman AOBP (Ağırlıklı Ortaöğretim Başarı Puanı) 0.5 ile çarpılarak, kendi alanları dışında tercih yapmaları durumunda ise 0.2 ile çarpılarak puanlarına ekleme yapılmıştır.

Tablo 1.4'de görüldüğü üzere 1997-1998 öğretim döneminde %54,8 oranında genel lise öğrenci sayısı ile %45,2 oranında bulunan mesleki ve teknik eğitim öğrenci

sayısı neredeyse eşit denilebilecek seviyededir. Fakat bu dağılım 2003-2004 öğretim yılına kadar sürekli düşüş yaşarken, 2003-2004 öğretim yılında bir artış yaşanmıştır. Bu artışın nedeni ise mesleki ve teknik eğitimde yaşanan düşüşün ve meslek yüksekokullarının kapasitesinin artırılması için uygulamaya konulan ‘‘Sınavsız Geçiş Projesinin’’ etkisi olduğu görülmüştür. Proje doğrultusunda mesleki ve teknik ortaöğretim mezunu kişiler meslek yüksekokullarına sınavsız geçebilecektir. Bu gelişme haricinde YÖK 2003 yılında almış olduğu yeni kararla katsayı uygulamasını daha da katılaştırmış ve AOBP'nin yerleştirme puanı kapsamındaki ağırlığını hesaplarken kullanılan katsayıları 0.8 ve 0.3 olarak belirlemiştir. Bundan dolayı 2003-2004 yılı ve sorasındaki öğrenci artışı sınırlı kalmıştır.

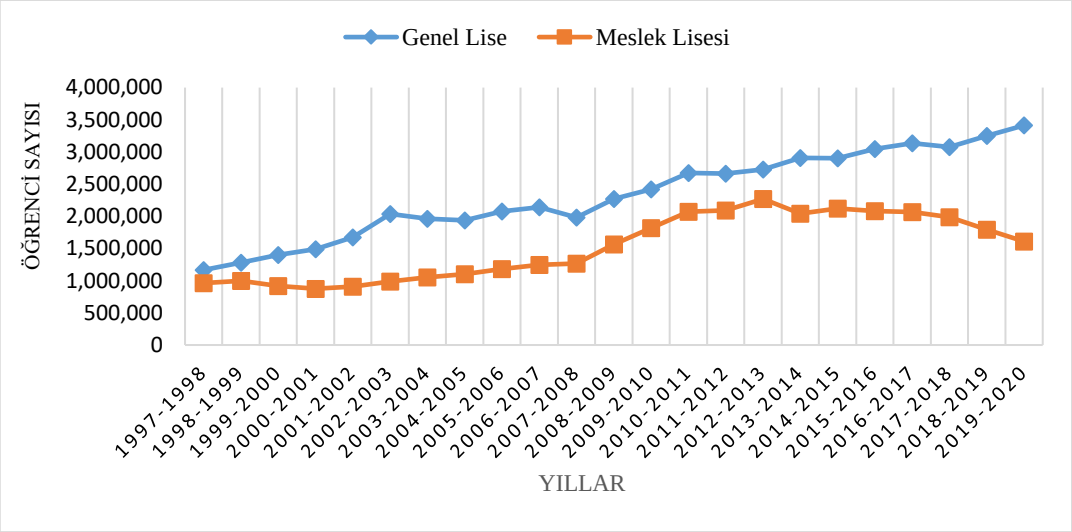
Tablo 1.4: Ortaöğretim Kurumlarında Okul Türlerine Göre Öğrenci Dağılımı (%)

Yıllar	Toplam Öğrenci	Genel Lise Öğrenci Sayısı	Meslek Lisesi Öğrenci Sayısı	Meslek Lisesi Oranı %
1997-1998	2.129.989	1.166.195	963.794	45,2
1998-1999	2.280.676	1.282.605	998.071	43,8
1999-2000	2.316.350	1.399.912	916.438	39,6
2000-2001	2.362.653	1.487.415	875.238	37,0
2001-2002	2.579.819	1.673.363	906.456	35,1
2002-2003	3.023.602	2.038.027	985.575	32,6
2003-2004	3.014.392	1.963.998	1.050.394	34,8
2004-2005	3.039.449	1.937.055	1.102.394	36,3
2005-2006	3.258.254	2.075.617	1.182.637	36,3
2006-2007	3.386.717	2.142.218	1.244.499	36,7
2007-2008	3.245.322	1.980.452	1.264.870	39,0
2008-2009	3.837.164	2.271.900	1.565.264	40,8
2009-2010	4.240.139	2.420.691	1.819.448	42,9
2010-2011	4.748.610	2.676.123	2.072.487	43,6
2011-2012	4.756.286	2.666.066	2.090.220	43,9
2012-2013	4.995.623	2.725.972	2.269.651	45,4
2013-2014	4.946.082	2.906.291	2.039.791	41,2
2014-2015	5.022.690	2.902.954	2.119.736	42,2
2015-2016	5.130.438	3.047.503	2.082.935	40,6
2016-2017	5.204.652	3.136.440	2.068.212	39,7
2017-2018	5.061.924	3.074.642	1.987.282	39,3
2018-2019	5.043.725	3.250.334	1.793.391	35,6
2019-2020	5.020.645	3.412.564	1.608.081	32,0

Kaynak: (MEB 2019-2020 Strateji Geliştirme Başkanlığı Milli Eğitim İstatistikleri Örgün Eğitim http://sgb.meb.gov.tr/www/resmi-istatistikler/icerik/64 erişim tarihi 11.12.2020)

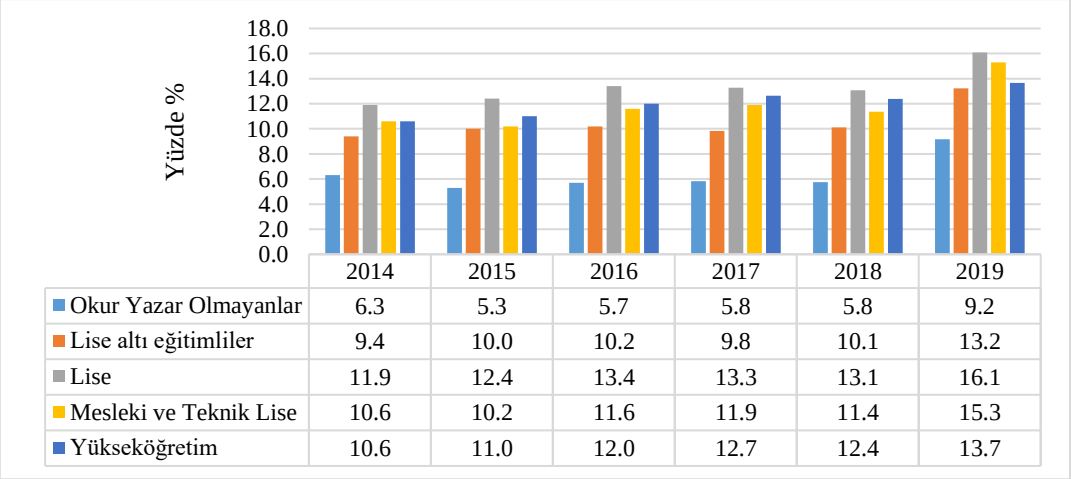
2009 yılında uygulamaya konulan karar ile katsayı mağduriyeti sona erdirilmiştir. Yeni alınan bu karar ile meslek lisesi öğrencilerinin üniversiteye

geçişlerindeki zorluklara son verilmiştir. Bundan dolayı 2012-2013 öğretim senesine kadar meslek lisesi öğrenci sayısında artış olmuştur.

Şekil 1.2: Yıllara Göre Genel Lise ve Mesleki Lisesi Öğrenci Karşılaştırması (MEB 2019-2020 Strateji Geliştirme Başkanlığı Milli Eğitim İstatistikleri Örgün Eğitim http://sgb.meb.gov.tr/www/resmi-istatistikler/icerik/64 erişim tarihi: 11.12.2020).

2012-2013 öğretim yılına gelindiğinde meslek lisesi öğrencilerinin üniversite kazanma oranlarının düşük olması nedeniyle öğrenciler tekrar meslek lisesinden uzaklaşmaya başlamıştır.

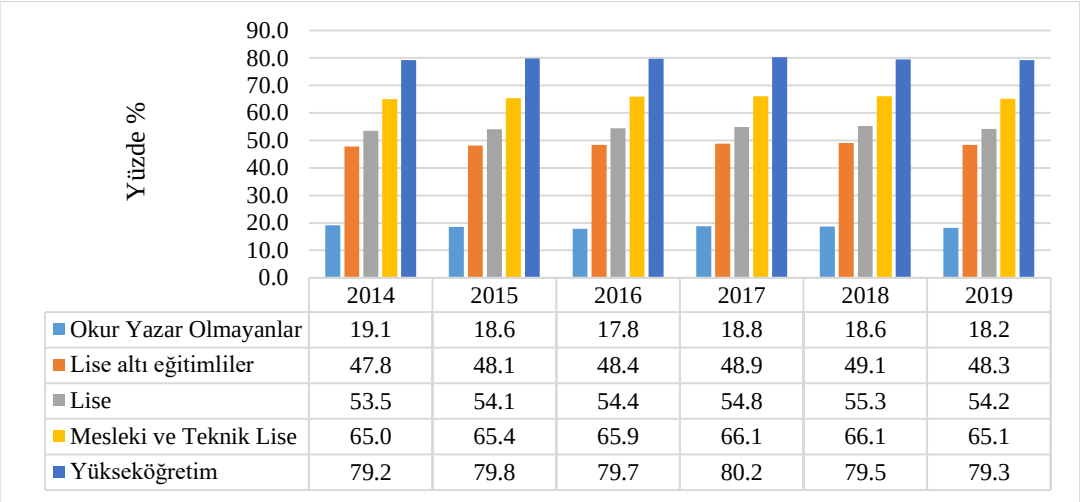
	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Okur Yazar Olmayanlar	6.3	5.3	5.7	5.8	5.8	9.2
Lise altı eğitimliler	9.4	10.0	10.2	9.8	10.1	13.2
Lise	11.9	12.4	13.4	13.3	13.1	16.1
Mesleki ve Teknik Lise	10.6	10.2	11.6	11.9	11.4	15.3
Yükseköğretim	10.6	11.0	12.0	12.7	12.4	13.7

Şekil 1.3: Eğitim Durumuna Göre İşsizlik Oranı 15+ yaş (TÜİK, İşgücü İstatistikleri, https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Isgucu-Istatistikleri-Eylul-2020-33793 erişim 10.11.2020).

Şekil 1.3'te eğitim durumuna göre işsizlik oranları incelenmiştir. Kanca (2012: 2) göre işsizlik; çalışmaya müsait işgücünün belirli ücret ve çalışma şartları kapsamında çalışmaya istekli olan fakat geçici veya sürekli çalışabilecekleri iş yerinin olmaması

sonucudur. Ayrıca bireylerin işsiz olarak kabul edilebilmesi için uluslararası tanımlanan üç kıstas bulunmaktadır. Bu kıstaslar; işi olmama, iş başı yapmaya hazır durumda bulunma ve iş arayışı içinde olma koşullarıdır.

Şekil 1.3'te eğitime göre işsizlik oranları dikkate alındığında, 2014 yılı için okuryazar olmayanlar %6,3 ile en düşük, genel lise mezunları ise %11,9 ile en yüksek orana sahip olurken mesleki ve teknik lise mezunları %10,6 ile yükseköğretim kurumları ile aynı orana sahip olmuştur. 2015 yılına gelindiğinde yine okuryazar olmayanlar %5,3 ile en düşük, genel lise mezunları ise %12,4 ile en yüksek oranı almış olup mesleki ve teknik lise mezunu olanlar işsizlik oranı %10,2 ile bir önceki yıla göre düşüş yaşamıştır. 2016 yılı incelendiğinde okuryazar olmayanlar %5,7 ile en düşük, genel lise mezunları ise %13,4 ile en yüksek oranı almış ve bir önceki yılı göre işsizlik oranında artış olmuştur. Bunun yanında mesleki ve teknik lise mezunu olanlarda da işsizlik oranı %11,6 ile bir önceki yıla göre artış göstermiştir. 2017 yılın için okuryazar olmayanlar %5,8 ile en düşük, genel lise mezunları ise %13,3 ile en yüksek seviyesine sahip olurken mesleki ve teknik lise mezunları %11,9 ile bir önceki yıla yakın bir orana sahip olmuştur. 2018 yılı dikkate alındığında okuryazar olmayanlar %5,8 ile en düşük, genel lise mezunları ise %13,1 ile en yüksek orana sahip olurken mesleki ve teknik lise mezunları %11,4 işsizlik seviyesine sahip olduğu görülmüştür. Son olarak 2019 yılı incelendiğinde okuryazar olmayanlar %9,2 ile en düşük, genel lise mezunları ise %16,1 ile en yüksek orana sahip olmasına rağmen her iki eğitim durumunun işsizlik oranında bir önceki yıla göre yüksek bir artış görülmüştür. Mesleki ve teknik lise mezunları da %15,3 işsizlik oranı ile bir önceki yıla kıyaslandığında yüksek bir artış yaşamıştır. 2019 yılında ülkemizde yaşanan kur şoku sonrasında daralan taleple birlikte işsizlik %13,4 seviyesine yükselerek bütün eğitim kademelerini kapsayan genel bir artış yaşamıştır.

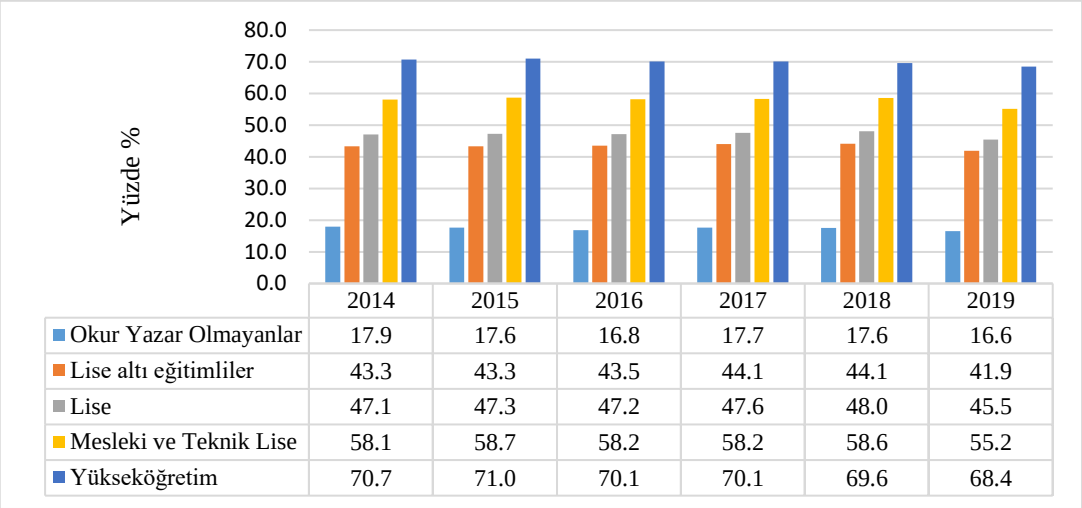
	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Okur Yazar Olmayanlar	19.1	18.6	17.8	18.8	18.6	18.2
Lise altı eğitimliler	47.8	48.1	48.4	48.9	49.1	48.3
Lise	53.5	54.1	54.4	54.8	55.3	54.2
Mesleki ve Teknik Lise	65.0	65.4	65.9	66.1	66.1	65.1
Yükseköğretim	79.2	79.8	79.7	80.2	79.5	79.3

Şekil 1.4: Eğitim Durumuna Göre İş gücüne Katılım Oranı 15+ yaş (TÜİK, İşgücü İstatistikleri, https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Isgucu-Istatistikleri-Eylul-2020-33793 erişim 10.11.2020).

Şekil 1.4'te Eğitim Durumuna Göre İşgücüne Katılım Oranı incelenmiştir. Yamak vd. (2012: 41) göre iş gücüne katılım oranı; iş gücünün kurumsal olmayan çalışma döneminde bulunan nüfusa oranını ifade eder. Bu oranın yüksek seviyede olması çalışma çağına gelen kadın ve erkeklerin iş gücünde bulunma konusunda hevesli olduklarını göstermektedir.

Şekil 1.4'te görüldüğü üzere 2014 yılı için %79,2 ile yükseköğretim kurumu mezunları ilk sırada, mesleki ve teknik lise mezunları ise %65,0 ile ikinci sırada yer alırken okuryazar olmayanlar %19,1 seviyesi ile son sırada yer almıştır. 2015 yılına gelindiğinde %79,8 seviyesinde yükseköğretim kurumu mezunları bir önceki seneye yakın seviyelerde iş gücüne katılım oranı ile ilk sıradaki, mesleki ve teknik lise mezunları ise %65,4 ile ikinci sıradaki konumunu korurken okuryazar olmayanlar %18,6 seviyesi ile son sırada yer almıştır. 2016 yılı için %79,7 ile yükseköğretim kurumu mezunları ilk sırada, mesleki ve teknik lise mezunlarının ise iş gücüne katılım oranı %65,9 ile bir önceki seneye göre hafif artış göstererek yine ikinci sırada yer alırken okuryazar olmayanlar %17,8 ile son sırada yer almıştır. 2017 yılı dikkate alındığında %80,2 ile yükseköğretim kurumu mezunları iş gücüne katılım oranı bakımından bir önceki seneye yakın seviyelerde ilk sırada, mesleki ve teknik lise mezunları ise %66,1 ile ikinci sıradaki konumunu korurken okuryazar olmayanlar %18,8 seviyesi ile son sırada yer almıştır. 2018 yılı için %79,5 ile yükseköğretim kurumu mezunları bir önceki seneye kıyasla hafif düzeyde düşüş yaşasa da ilk sırada,

mesleki ve teknik lise mezunları ise %66,1 ile bir önceki seneyle aynı seviyede kalırken okuryazar olmayanlar %18,6 seviyesi ile yine son sırada yer almıştır. Son olarak 2019 verileri dikkate alındığında %79,3 ile yükseköğretim kurumu mezunları iş gücüne katılım oranı bakımından bir önceki seneye göre düşüş yaşasa da ilk sırada, mesleki ve teknik lise mezunları ise %65,1 ile ikinci sırada kalmakta ve okuryazar olmayanlar %18,2 seviyesi ile yine son sırada yer almaktadır.

	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Okur Yazar Olmayanlar	17.9	17.6	16.8	17.7	17.6	16.6
Lise altı eğitimliler	43.3	43.3	43.5	44.1	44.1	41.9
Lise	47.1	47.3	47.2	47.6	48.0	45.5
Mesleki ve Teknik Lise	58.1	58.7	58.2	58.2	58.6	55.2
Yükseköğretim	70.7	71.0	70.1	70.1	69.6	68.4

Şekil 1.5: Eğitim Durumuna Göre İstihdam Oranı 15+ yaş (TÜİK, İşgücü İstatistikleri, https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Isgucu-Istatistikleri-Eylul-2020-33793 erişim 10.11.2020).

Şekil 1.5'te aktif işgücüne dâhil edilen nüfusun kurumsal olmayan çalışma dönemi içindeki nüfusa oranını ifade eden istihdam oranı kişilerin eğitim durumuna göre incelenmiştir. Buna göre, 2014 yılı için okuryazar olmayanlar %17,9 ile istihdam oranı en düşük, yükseköğretim kurumu mezunları %70,7 ile en yüksek seviyede yer alırken mesleki ve teknik eğitim mezunları istihdam oranı bakımından %58,1 ile yükseköğretimden sonra ikinci en yüksek seviyesinde yer almıştır. 2015 yılı için okuryazar olmayanlar %17,6 ile istihdam oranı en düşük, yükseköğretim kurumu mezunları %71,0 ile yine en yüksek seviyede yer alırken mesleki ve teknik eğitim mezunları istihdam oranı bakımından %58,7 ile ikinci sıradaki konumunu korumuştur. 2016 yılı için okuryazar olmayanlar %16,8 ile bir önceki seneye göre istihdamda düşüşe devam ederek istihdam oranı en düşük, yükseköğretim kurumu mezunları ise %70,1 ile yine en yüksek seviyede yer alırken mesleki ve teknik eğitim mezunları istihdam oranı bakımından %58,2seviyesinde ikinci sıradaki konumunu sürdürmüştür. 2017 yılına gelindiğinde okuryazar olmayanlar %17,7 ile artış yasamasına rağmen istihdam oranı en düşük, yükseköğretim kurumu mezunları %70,1 ile en yüksek seviyede yer alırken

mesleki ve teknik eğitim mezunları istihdam oranı bakımından %58,2 seviyesinde bir önceki sene ile aynı oranda kalarak ikinci sıradaki konumunu korumuştur. 2018 yılı incelendiğinde okuryazar olmayanlar %17,6 ile istihdam oranı en düşük, yükseköğretim kurumu mezunları %69,6 ile istihdam oranında düşüş yaşamasına rağmen yine en yüksek seviyede yer alırken mesleki ve teknik eğitim mezunları istihdam oranı bakımından %58,6 ile ikinci en yüksek sıradaki yerini almıştır. Son olarak eğitim durumuna göre istihdamda 2019 yılı incelendiğinde okuryazar olmayanlar %16,6 ile istihdam oranı en düşük, yükseköğretim kurumu mezunları %68,4 ile en yüksek seviyede yer almıştır. Mesleki ve teknik eğitim mezunları ise istihdam oranı bakımından %55,2 ile bir önceki yıl gibi konumunu koruyarak ikinci en yüksek sıralamasına sahip olmuştur.

Sonuç olarak Türkiye'de mesleki ve teknik eğitimin mevcut durumu incelendiğinde öğrenci sayısı bazı yıllarda yapılan çalışmalar doğrultusunda artış gösterse de son yıllarda düşüşünü sürdürmüştür. İşsizlik konusunda mesleki ve teknik eğitim mezunlarında son zamanlarda artış gözlenmektedir. İş gücüne katılım ve istihdam oranları incelendiğinde ise mesleki ve teknik eğitim mezunları yükseköğretim kurumu mezunlarından ardında yer alarak ikinci en yüksek sıralama içerisinde olduğu görülmektedir.

1.4. Dünyada Mesleki ve Teknik Eğitim

Dünyada son zamanlarda yaşanan evrensel nitelikteki değişimler her ülkeyi farklı düzeyde etkilediği için mesleki ve teknik eğitimin başlı başına bir yenilik geçirmesi kaçınılmaz olmuştur. Bu evrensel değişim ve gelişmeler içerisinde ön sıralarda işsizlik, teknoloji çağı, küresel rekabet, bilgiye erişim ve iş gücü piyasasının ihtiyaçlarındaki beklentilerin farklılaşması gibi birçok etken bulunmaktadır.

Birçok ülke üretimde iş piyasasının beklentilerini karşılamak üzere uluslararası tecrübelerden de faydalanıp kendi yöntemlerini kullanarak oluşturdukları mesleki ve teknik eğitim yöntemleri ile iş gücünü gidermektedirler. Bu amaç doğrultusunda Dünyada; okul ve iş yeri bütünlüğünü sağlayan eğitim modeli, yalnızca okula dayalı eğitim modeli ve her ikisinin de kabul edildiği üç çeşit sistem vardır (Bınıcı ve Arı 2004: 384). Ülkeler mesleki ve teknik eğitimin gelişmesi için sistemlerini güncelleyerek modern bir yapıya kavuşturmaya devam etmektedir. Bu sistem oluşturulurken, mesleki

standartların öğretilmesi, eğitimde nitelikler ve eğitim öğretim yılı müfredatı gibi konular ile planlamalar yapılmaktadır (Cedefop, 2011: 7).

Çoğu ülke eğitimde yaptıkları çalışmalar sonucunda başarılı olsa da hiçbir ülkenin eğitim sistemine kusursuz denilememektedir. Ülkelerin tecrübe edip diğer ülkelerden faydalanarak kendi eğitim sistemine katkı ağlayacağı uygulamalar mutlaka bulunmaktadır. Bundan dolayı uluslararası iş birliği yapılarak eğitim konusunda başarılı çalışmaların paylaşılması önemlidir (Alkan ve diğ. 2001). UNESCO 1987 senesinde Almanya'nın Berlin ilinde ilk ''Uluslararası Teknik Eğitim Kongresini'' gerçekleştirmiştir. Düzenlenen bu kongrede; mesleki ve teknik eğitimin küresel iş birliği içerisinde geliştirilmesi için bir plan hazırlanması ve mesleki ve teknik eğitimde araştırma ve geliştirme merkezinin temellerinin atılması konularında çalışmalar yapılmıştır. Ayrıca, 1989 yılında UNESCO Genel Konferansı, Teknik ve Mesleki Eğitim Sözleşmesi'ni onaylarken 1991 senesinde de Teknik ve Mesleki Eğitim Uluslararası Projesini (UNEVOC) işleme koydu. Bu gelişmelerin yanında UNESCO 1999 senesinde kongreye üye devletler için Mesleki ve Teknik Eğitimin 21.yüzyıl gerektirdiği koşullara hazırlanması ve uyum sağlanması konusunda nelere ihtiyaç duyulduğuna ilişkin uluslararası forum oluşturmuştur (UNESCO, 1999: 2).

Küresel ekonominin büyüme etkisiyle rekabetin arttığı günümüz dünyasında mesleki ve teknik eğitime verilen önem büyük ölçüde artmıştır. İş gücü piyasasının gereksinimlerinin farklılaşması ile birlikte mesleki ve teknik eğitimin sürdürülme şekli ve yapısı farklı ülkelerde farklı şekillerde uygulanmıştır. Her ülke ihtiyaç duyduğu kendi sistemini oluştururken diğer ülkelerin mesleki ve teknik eğitim yapısından faydalanarak 21.yüzyılın ihtiyaçlarını karşılamak adına kendi sistemlerine katkı sağlamaktadır.

1.4.1. Almanya

Almanya'da ilkokuldan mezun olan kişilerin ilgi ve yetenekleri doğrultusunda seçebileceği ortaöğretim kurumlarının eğitim sistemi süresi eyaletlere göre farklılık göstermekle birlikte dört adet okul türü bulunmaktadır. Bu okullardan, ilki ülkemiz ile benzer olarak genel lise seviyesinde temel eğitim okulu (Hauptschule), meslek lisesi statüsünde ortaöğretim kurumu (Realschule), not ortalaması ile üniversitelere giriş için öğrencileri hazırlayan ortaöğretim türü (Gymnasium) ve bu üç ortaöğretim türünün

programlarını karma şeklinde sürdüren çok amaçlı ortaöğretim kurumu (Gesamtschule) olarak bilinmektedir (Gemici, 2010: 88).

Mesleki ve teknik eğitimin okul ve işletme bütünlüğü sağlanarak sürdürüldüğü ülkelerin öncülerinden birisi Almanya'dır. Ülkemizde de uygulanan bu sistemi birçok ülke eğitim sistemlerine dâhil etmişlerdir. İkili (Dual) sistem olarak bilinen bu model de mesleki ve teknik eğitimin okul ve işletme birliği sağlanarak birlikte sürdürülmesi ve pratik olması nedeniyle geçerli görülmüş ve bütün eyaletlerde uygulanması kabul edilmiştir. Ayrıca, Almanya'da uygulanan bu ikili sistem sadece okul işletme iş birliği ile kalmamıştır. Bu doğrultuda yetki, sorumluluk ve finansmanın işyeri ile okul arasında paylaşımı yasal çerçeve kapsamına alınmıştır (Schlaffke, 1997 akt. Gemici, 2010: 90).

Kişilere yeterli düzeyde bilgi ve deneyim kazandırmayı amaçlayan mesleki eğitim, Avrupa Birliği ülkeleri arasında yer alan Almanya için öğrencilerin iş başında teorik bilgilerini uygulayarak öğrenmesi eğitim sistemlerinin ayrılmaz parçası olmuştur. Bu eğitim sistemi oluşturulurken sadece iş gücü piyasasının ihtiyaçlarına odaklanmakla kalmayıp aynı zamanda kişilerin bilgi, deneyim ve becerilerini geliştirerek olumlu şekilde yeteneklerini kanıtlayabilmeleri sağlanmıştır. Mesleki eğitim programları geniş ve özgün olarak hazırlanmıştır. Sistem geliştirilirken küreselleşme, kişisel hareketliliğin artması, endüstride yaşanan değişimler, teknolojik ve demografik etkenler gibi karşılaşılan bazı zorluklar karşısında iyileştirilmeler yapılmıştır (Hippach vd. 2007: 1-2).

Almanya eğitim ile istihdam arasında güçlü bir bağ kurmasıyla AB ülkeleri arasında en çok gelişme sağlayan mesleki ve teknik eğitim programlarından birine sahip olmuştur. Mesleki eğitim alan öğrenciler haftanın bir-iki günü teorik eğitim ile işletme eğitimini sürdürüp ileride seçeceği mesleği için deneyim kazanmaktadır. Bu durumda deneyim kazanan öğrenciler bakımında istihdam şansı artmaktadır. Almanya'da mesleki eğitimin çok yaygın şekilde uygulanması ile birlikte meslek lisesi veya genel lise öğrencilerinin almış oldukları diplomalar arasında birinin diğerinden daha üstün olduğu yönünde görüşleri de bulunmamaktadır. Üniversiteye geçiş konusunda Almanya'da genel lise veya meslek lisesi mezunlarının önünde herhangi bir engel bulunmamaktadır. Bu konuda üniversiteye girmek isteyen öğrenciler, eyaletler tarafından yapılan sınava girerek geçerli notu aldıktan sonra başvurularını yapabilmektedir (MEB Teftiş Kurulu Başkanlığı, 2007: 9).

Almanya'da özel sektör, meslek örgütleri, işletmelerin ve mesleki eğitim kurumları ile sektör ilişkisini düzenleyebilmek için bazı kuruluşlar ile iş birliğine gitmiştir. Sanayi birlikleri ve hükümet arasında üç yıl uygulanmak üzere 2004 yılında ''Eğitim ve Nitelikli Eleman Yetiştirilmesi Paktı'' anlaşması imzalanmıştır. Bu pakt içerisinde yer alan üyeler, gençlerin eğitim koşullarını iyileştirmek üzere eyalet yönetimleri ile iş birliği yapmışlardır. Bunun yanında işletmelerde işbaşı eğitim koşullarının iyileştirilmesi yönünde projeler desteklenmiştir. Bu anlaşmalar kapsamında Almanya'da ''Bildungswerk Kreuzberg'' (BWK) gibi finansman desteği alan eğitim merkezlerinde işbaşı eğitimlerini gerçekleştirebilecekleri iş yeri bulamayan öğrenciler için işbaşı eğitimini yapabilecekleri ortam oluşturulmuştur (MEB, 2012: 126).

1.4.2. Fransa

Fransa'da 8-10 yıl zorunlu süren ve tam zamanlı olarak bilinen eğitim sistemi bulunmaktadır. Bu sistem doğrultusunda gençlerin iş piyasasına hızlı bir şekilde hazırlanması veya belirli bir seviyede başarı yakalayan öğrencilerin yükseköğretime geçmesi amaçlanmıştır. Fransa gibi Belçika, İsveç ve İtalya'nın da uyguladığı sistemin ihtiyacı olan araç ve gereçler pahalı olduğu için ve okullarda sistemin sürekli olarak yenilenmesi gerektiğinden bu ülkelerde eğitime büyük kaynaklar ayrılmaktadır (MEB Teftiş Kurulu Başkanlığı, 2007: 9)

Fransa'da ortaöğretim I. kademe ve II. kademe olarak ikiye ayrılmıştır. İlk kademe, (ortaokul) kolej olarak adlandırılmakta ve dört sene sürmektedir. Bu dört senenin ilk yılı ''gözlem ve uyum'' dönemi, ikinci ve üçüncü yılları '' derinleşme'' dönemi, dördüncü yılında ise ''yönlendirme'' dönemi olarak uygulanmaktadır. Kolejlerde dördüncü yılın bitimince, öğrenciler göstermiş oldukları başarı düzeyine göre ''brevet'' isminde bir diplomaya sahip olmaktadır. Kolej eğitimi bitiminde öğrenciler II. kademe olan ve üç sene boyunca devam eden genel veya mesleki ve teknik lise okullarına hazır duruma gelmektedir. Kolej (ortaokul) eğitimini tamamlayanlar için üç seçenek mevcuttur.

- Genel Eğitim; üç yıllık eğitimin tamamlanmasından sonra olgunluk sınavı ile bitirilen ortaöğretimdir.
- Teknolojik Eğitim; yine II. Kademe de yer alan bu eğitim şekli 3 yıl sürmekte ve teknolojik olgunluk sınavıyla sonuçlanmaktadır.

- Bunların dışında mesleki eğitime katılanlar ise 2 yıllık eğitim ile Mesleki Yeterlik Sertifikası (CAP) veya Mesleki Eğitim Diploması (BEP) belgelerini alabilmektedir. Bu belgeler mesleki eğitim sonunda mezun olun öğrencilerin hızlı bir şekilde iş bulabilmeleri için düzenlenmiştir. Ayrıca, isteyen öğrenciler iki yıllık eğitim sonrasında mesleki olgunluk derecesine sahip olmayı sağlayan iki yıllık ek eğitim bulunmaktadır.

Liselere öğrenci kabulleri ise; öğrencilerin ortaöğretimin I. kademesinde rehberlik hizmeti alması sonucunda, öğrencilerin yetenek sınavındaki başarısıyla, okullarda yapılan sınav ve mülakatlar sonucunda okullara kayıtları yapılmaktadır (Eurydice, 2019. Akt. Orkun vd. 2019: 12).

Sonuç olarak Fransa'da ikinci kademede öğrenciler genel veya teknik ortaöğretim okulunu tercih eder ve sonucunda Uluslararası Eğitim Standartları Sınıflandırması ISCED 3a (İnternational Standart Classification Of Education) düzeyinde eğitim bitirilmiş olur. Meslek eğitimi alan öğrenciler iki yılın bitiminde ISCED 3b (Orta Düzey Yeterlilik) seviyesine ulaşmaktadır. Bunun devamında iki yıl daha öğretimine devam eden öğrencilerde ISCED 3a belgesini almaya hak kazanmaktadır. Genel, teknik ve mesleki eğitim okuluna giden öğrenciler yükseköğretim kurumuna girebilmek için ulusal düzeyde yapılan sınava girip başarılı olarak yeterlilik belgesine (baccalaureat) sahip olurlar. Aynı zamanda mesleki yeterlilik belgesine sahip olan kişilerin birçoğu iş piyasasına girmeye başlamaktadır (Altay ve Üstün, 2011: 14).

1.4.3. İngiltere

İngiltere'de okul eğitimi 5-16 yaşları arasında zorunludur ve ulusal müfredat programını Devlet tarafından finanse edilen bütün okullar uygulamaktadır. Bu doğrultuda zorunlu ortaokulu bitirdikten sonra öğrencilere sunulan seçenekler şunlardır:

- Tam zamanlı eğitim modeli ile okulda veya kolejde eğitime devam etmektir.
- İş temelli eğitim modelini tercih etmek, bu model genellikle çıraklıktır.
- Sonuncu olarak ise tam zamanlı veya yarı zamanlı eğitim ile istihdam edilmek üzere işe başlamaktır.

Tam zamanlı eğitim modeli ile öğrenciler okullarda, kolejlerde ve uzman adında sanat ve tarım alanları olan kolejlerde eğitimlerini sürdürebilmektedir. Her ne kadar

birçok kurum bulunsa da öğrencilere daha geniş konularda avantajlar sunmak için okullar, kolejler ve diğer paydaşlar öğrenme ortaklıkları kapsamında iş birliği yapmaktadırlar. İngiltere'de yarı veya tam zamanlı model kapsamında işe gitmekte olan 16 veya 17 yaşındaki öğrencilere, geçerlilik kazanmış bir yeterlilik ve eğitim-öğretim için ücretli çalışma hakkı sağlamaktadır. Çıraklık ise 16 yaş ve üzerinde olup tam zamanlı eğitim modelinde yer alamayan kişiler için oluşturulmuş iş tabanlı eğitim programlarıdır. Bu program farklı yeterlilik düzeylerinde bitirilmektedir (Cuddy and Leney, 2005: 28).

Zorunlu elitimin ardından 16 veya üzeri yaş itibariyle öğrenciler üniversiteye giriş başvurusu için gerekli olan genel ortaöğretim sertifikası (General Certificate of Secondary Education) GCSE sınavına girip ''O'' ve ''A'' ile belirtilen notlardan birini almaktadır. İki yıl boyunca birçok derslerden sınava katılarak bazı aşamaları geçtikten sonra A seviyesinde puan alan öğrenciler üniversiteye geçiş için başvuru yapabilmektedir. Öğrencilerin almış oldukları puanları üniversiteler değerlendirmekte ve farklı bir sınav yapmamaktadır. Bireyler mesleki eğitime devam etmek istiyorsa mülakata katılarak ''Modern Çıraklık'' (Modern Apprenticeship) okuluna devam edebilmektedir. Bundan dolayı GCSE sınavına girmelerine gerek yoktur. Bu sistem içerisinde yer alan öğrenciler (Technical College) olarak adlandırılan ''Teknik Kolej'' de eğitimlerine devam ederken aynı zamanda iş piyasasında bulunma hakkına sahip olmaktadır. Ayrıca bu sistem ''Ulusal Mesleki Yeterlilik'' NVQ (National Vocational Qualification) standartları ile kademelendirilmiştir. Bu koşullarda isteyen öğrenciler mesleki eğitimde 3.senesinden sonra (level 3) alanıyla ilgili olarak üniversitenin 2.sınıfına sınavsız girebilmektedir. Mesleki eğitimin 4.senesinde (level 4) bulunan öğrenciler isterlerse sınavsız olarak üniversitenin son sınıfına girebilme hakkına sahiptir. Öğrencilerin çalıştığı işyeri tarafından mesleki eğitim çeşitli aşamalarda değerlendirilir ve öğrenciler yukarıdaki koşulları sağladığında istedikleri zaman üniversite eğitimine devam edebilmektedir (MEB Teftiş Kurulu Başkanlığı, 2007: 10).

1.4.4. Finlandiya

Finlandiya'da öğrencilerin zorunlu tamamlaması gereken eğitim programları 15-16 yaşına kadar ''kapsamlı eğitim'' adı altında sürdürülmektedir. Öğrenciler 7 yaşına geldiklerinde 9 yıl sürecek kapsamlı eğitim programına kayıt edilmektedir. Eğitim programlarında bölgelere göre büyük farklılıklar bulunmamaktadır. 9 yıllık zorunlu

eğitimini tamamlayan öğrenciler için eğitimlerini devam ettirebilecekleri iki farklı seçenekleri vardır. Kapsamlı eğitimden sonra öğrencilerin 16-19 yaşlarında eğitimini sürdüreceği ‘‘genel’’ ve ‘’mesleki eğitim’’ kurumları arasında tercih yapması beklenmektedir. Bunun yanında, mesleki eğitim ücretsiz olarak ve dar gelirli ailelere burs sağlanarak yapılmaktadır. Bu öğretim programlarından herhangi biri tercih edilirken öğrenciler sınava tabi tutulmamaktadır. Veliler, öğrencilerin başarı durumunu değerlendirip öğretmeler ve okul idaresinin görüş ve tavsiyelerini de dinleyerek genel veya mesleki eğitim sağlayan ortaöğretim ikinci devre eğitim kurumlarından herhangi birine başvurabilmektedir. Başvurular sonucu öğrenci seçimi, orta öğretim ikinci devre için kapsamlı eğitim dönemindeki okul başarıları dikkate alınarak yapılmaktadır. Mesleki eğitim kurumları ise kıstas olarak iş tecrübesi, karşılaştırılabilir etkenler, giriş ve yetenek sınavlarını dikkate alabilmektedir (Ekinci ve Öter, 2010: 10-12).

Öğrenciler, ana dil olan Fince veya İsveççe dışında bir dil kullanıyorsa veya lise eğitimini devam ettiremeyecek düzeyde bir dile sahip ise liseye hazırlayıcı eğitime (LUVA) başvuruda bulunabilmektedir. Genel lise ile karşılaştırıldığında mesleki eğitim çoğunlukla uygulama şeklinde devam ettirilmektedir. Meslek programını tercih eden öğrencilerin eğitimi üç yıl sürmektedir. Sonrasında ise meslek diploması veya özel meslek diploması almak isteyenler eğitimine devam edebilmektedir. Ayrıca, mesleki eğitimini tamamlayanlar yükseköğretim kurumuna gidebilmektedir. Yükseköğretim, üniversiteler ve meslek yüksekokulları tarafından yapılmaktadır. Üniversiteler ile kıyaslandığında meslek yüksekokullarında eğitim uygulama ağırlıklı yapılmaktadır (Çınar ve Doğan, 2019: 204-218).

1.4.5. İsveç

İsveç, eğitime AB ülkeleri içerisinde GSYİH’ye göre en çok kamu harcamaları yapan ülkelerden biridir. Bu anlamda tüm eğitim kademleri ücretsizdir. Merkezi ölçülerle belirlenen amaçlar ve öğrenme faaliyetleri kapsamında sürdürülen ve merkezi olmayan bir eğitim sistemine sahiptir. İsveç’te hükümet genel sorumluluğu üstlenmektedir. Belediyeler ise aşağıdaki eğitim kurumları organize etmekle yükümlüdür.

- Okul öncesi
- Okul öncesi sınıf
- Zorunlu okul

- Lise
- Belediye yetişkin eğitimi
- Göçmenler için İsveççe eğitim
- Boş zaman merkezleri

Bu okulların finansman ihtiyacı büyük ölçüde belediyelerden elde edilen vergi gelirleri ile karşılanmaktadır. Yükseköğretim devlet üniversiteleri, devlet üniversite kolejleri ve özel okullar tarafından sağlanmaktadır. İsveç'te yüksek mesleki eğitim ise devlet üniversiteleri, eyalet üniversite kolejleri, belediyeler ve bağımsız eğitim kurumları kapsamında verilmektedir (EURYDICE, 2020: Https://Eacea.Ec.Europa.Eu/National-Policies/Eurydice erişim tarihi 30.09.2020).

Mesleki eğitimin gelişmesi için yüksek kaynaklar ayrılır ve eğitim sisteminde süregelen yenilikçi düzenlemeler yapılmaktadır. İş piyasasının da desteklediği mesleki eğitimi geliştirmek için birçok işletme devletten finansman desteği almaktadır. Mesleki eğitim alan öğrenciler piyasanın beklentileri dikkate alınarak yetiştirilmektedir. Eğitim politikasındaki genel prensip herkese devlet okullarında eşit düzeyde eğitim sağlamak olan ülkede mesleki veya genel okul farkı olmadan yükseköğretim programlarına girebilme olanağı tüm öğrencilere verilmektedir (MEB Teftiş Kurulu Başkanlığı, 2007: 10).

İsveç'te genel anlamda mesleki eğitim politika öncelikleri arasında;

- Genç nüfusta işsizliğin azaltılması,
- Sosyal dışlanmanın önüne geçmek,
- Gençlerin iş piyasasına katılmasına, meslekler arasında ilişkinin sağlanmasına ve bireylerin yeteneklerini tanımasına katkıda bulunacak sistemler geliştirilmesi,
- Ekonomik krizlerden etkilenen gençlerin iş piyasasına girmesi veya geri dönmesi için mesleki eğitim kurumlarının sayısının artırılarak ihtiyaçlara cevap vermek,
- Yaşlı nüfusunun artmasıyla ortaya çıkacak beceri eksikliğinin genç nüfus ile giderilmesi gibi çalışmalar yer almaktadır.

Temel ilkenin öğrenme olduğu ülkede yaşam boyu öğrenme, resmi ve yaygın eğitim gibi yaklaşımların hepsi kabul edilmiştir. Sürekli eğitim imkânı yaratılmasının

yanı sıra öğrencilere ilk mesleki eğitim ve öğretim ile yeteneklerini geliştirebilecekleri eğitim sistemi sunulmaktadır (CEDEFOP, 2009: 23).

1.4.6. ABD

Amerika Birleşik Devletleri'nde ilk ve ortaöğretim düzeyinde mesleki eğitim veren bir okul bulunmamaktadır. Başlangıç seviyesinde olmakla birlikte ikinci kademe ortaöğretim olarak bilinen okulun 11 ve 12. sınıflarında bazı mesleki eğitim dersleri bulunmaktadır. Ayrıca mesleki eğitim işletmeler, meslek örgütleri ve özel eğitim birimleri tarafından yapılabilmektedir. ABD'de farklı düzeylerde mesleki eğitim değişik üç kurum tarafında sürdürülmektedir. Bunlar içerisinde en çok bilinen "Community School" olarak adlandırılan kurumlardır. Mesleki eğitim sağlayan ikinci kurum özel okullar veya kurslardır. Bir diğer kurum ise üniversiteler kapsamındaki mesleki eğitim programlarıdır. Mesleki eğitim sağlayan her kurumun kendi sistemleri, hak ve sorumlukları olmasına rağmen iyi bir mesleki eğitimin sürdürülmesi dört farklı kurumun bir araya gelmesi ile gerçekleştirilmektedir. Bu kurumlar; kamu, yerel meslek kuruluşları, mesleki uygulama sürecinde aracılık eden kuruluşlar ve sektör birlikleridir. Devletin özel sektör ile mesleki eğitimi sürdürmek istemesinin sebepleri arasında mesleki eğitimi organize etmek, finans kaynaklarını çoğaltmak, eğitimci sayısını çoğaltmak, denetimi uygulamak ve katılımcı bir yönetim oluşturmaktır (MEB, 2012: 112-116). Ortaöğretim mezunu olup eğitimlerine devam etmek isteyen kişiler, mesleki veya teknik kuruma iki yıllık ve dört yıllık kolej veya üniversite seçeneklerinden birini seçerek eğitim ve öğretimlerine devam edebilmektedir. İki yılık eğitim sonucu öğrenciler başarılı oldukları dersler ile dört yıllık üniversitelere başvuru yaparlarsa kredilerinin transferini gerçekleştirebilmektedir (UNESCO-UNEVOC, 2014: 8-9).

ABD'de 21.yüzyılın gelmesiyle mesleki eğitim önemi artırılmıştır. Daha önceleri mesleki eğitimin hedefi, bireyleri lisans mezuniyetine ihtiyaç duyulmayan meslekler için iş gücüne hazırlamakken sonraları bu amaç, öğrencilerin akademik, mesleki ve teknik yeteneklerini geliştiren bir program olmuştur. Bu amaç doğrultusunda, akademik ve mesleki eğitimin bütünleşmesi, endüstrinin tün yönleriyle ele alınması ve akademik performansın geliştirilmesi gibi çalışmalar yapılmıştır. Mesleki eğitimde genel hedef; akademik eğitime verilen önemin artırılması ve daha yüksek kariyer sunan faktörlerin oluşturulmasıdır (Levesque vd. 2000).

1.4.7. Japonya

Japonya'da mesleki ve teknik eğitim ortaokul düzeyinde verilmeye başlamaktadır. Öğrencilere ilk olarak uzmanlık gerektirmeden tarım, balıkçılık, ormancılık ve endüstriyel alanlarda bilgiler verilmektedir. Mesleki uzmanlaşmanın gerçekleşebilmesi zorunlu eğitimin tamamlanmasından sonra devam etmektedir. Mesleğin ihtiyaç duyduğu yeteneklere göre eğitim süresi değişmektedir. Bu doğrultuda aynı okul kapsamında süreleri farklı eğitimler yer alabilmektedir. Ülkede lise eğitimi tam gün, yarım gün veya uzaktan öğretim olarak uygulanmaktadır. Mesleki ve teknik liselerde staj uygulaması yerine bütün meslek bölümlerinde, projeler kapsamında bir işin sorunlarını çözebilme eğitimleri uygulanmaktadır (MEB, 2012: 94).

Japonya'da program oluşturmada ve araştırmalar için öğrencilere fon sağlamada sosyal ortakların önemi büyüktür. Bilgisayar teknolojisinin üretim sürecine dâhil edilmesi ile bilgi, iletişim, havacılık, uzay, elektronik, otomotiv sektörlerinde önemli ilerlemeler olmuştur. Bu değişimler doğrultusunda kalifiye insan gücüne duyulan ihtiyaç tüm dünyada artmış göstermiş ve ülkelerin önceliği insan gücü eğitimi olmuştur. Japonya, özel ve kamu kurumlarının da sorumluluk üstlenmeleriyle mesleki ve teknik eğitimde insan gücünü yetiştirmeyi başarmaktadır (MEB, 2012: 117-120).

2. LOJİSTİK KAVRAMI, TÜRKİYE'DE LOJİSTİĞİN ÖNEMİ VE LOJİSTİK MESLEK EĞİTİMİ

Bu başlık kapsamında lojistik kavramı ve tarihsel gelişimi, lojistiğin tanımı, lojistiğin önemi, temel lojistik faaliyetler, lojistik uygulamaları ile ilgili kavramlar, Türkiye'de lojistik kavramı ve ortaöğretim kurumlarında ulaştırma hizmetleri alanı konuları detaylarıyla incelenmiştir.

2.1. Lojistiğin Tarihsel Gelişimi

İnsanların tekerleği icat etmesiyle birlikte lojistiğe ait uygulamaların başladığı kabul edilmektedir. Taşımacılığın temelini oluşturan bu icat ile köklü bir değişimin önü açılmış olup ağır eşyaların bir yerden başka bir yere taşınması kolaylaşmıştır. Taşımacılığın esas faaliyet olması nedeniyle lojistik kavramının geçmişini tekerleğin bulunması ile ilişkilendirmek doğru olacaktır (Ateş ve Işık, 2010: 100). Lojistiğin doğmasındaki diğer bir olay ise 16.yüzyılda İngiliz ve İspanyol krallıklarının kıtalarının büyümesiyle birlikte ilk deniz sisteminin gelişmesi ve Avrupa posta hizmetinin sürekli olarak artış göstermesi olmuştur. Bu gelişmelerin yanı sıra 1800'lerde karayolu ve demiryolu ile ilgili yeni ulaşım araçları geliştirilmiştir. Petrolün keşfi, demir yollarının geliştirilmesiyle buhar motorunun kullanılmaya başlanması ve gemilerin yapılmaya başlanması gibi etkenler lojistiğe ilişkin yeni görev tanımları ve yeni bir ekonomik dönem oluşturmuştur (Cuturela ve Manole, 2013: 195)

Lojistik kavramı, geçmişten günümüze incelendiğinde askeri alanlarda uygulanan bir faaliyet olarak görülmektedir. Savaşlarda başarı elde edilebilmesi için askerlere yiyecek, giyecek ve savaş malzemesinin sağlanması her zaman büyük öneme sahip etkenler olmuştur. Çetin ve Kök'e (2015: 2) göre Antik Çağlara kadar uzanan ve askeri alanda büyük faaliyetlerin temeli ve önemli bir öğesi olan lojistik, kavram olarak 19.yüzyılın ortalarına kadar geniş çapta kullanım alanı bulamamıştır. Boron de Jomini modern dönemde lojistik kavramına dikkat çeken ilk yazar olmuştur. Yazarın 1838 senesinde yayınlanan "The Art of War" adlı eserinin bazı bölümlerinde savaş lojistiğinden söz ettiği görülmektedir. Yayınlanan eserde lojistik kavramı, silahlı askerlerin yiyecek, içecek ve giyecek gibi ihtiyaçlarını karşılamak için çalışan levazım sınıfına ait bildiriler ve sahra hizmetlerine ait düzenlemeleri oluşturan kurmaylık vazifeleri olarak tanımlanmıştır. Bunun yanı sıra Boron de Jomini 1862 yılında eserinde düzeltmeler yapmış ve savaş lojistiğine ait tanımını ikmal uygulamalarının etkin bir şekilde yapılması ve ikmal hatlarının organizasyon yapısı ile genişletmiştir.

Lojistik kelimesi 20.yüzyılın başlarında sıklıkla kullanılmaya devam etmiştir. İlk başlarda ''ordu'' kelimesiyle ilişkilendirilerek kullanılan lojistik kavramı, modern anlamda, gerçekleştirilecek olan faaliyetlerin planlı ve uyum içerisinde yapılmasını hedef edinen bir yönetim sistemi olarak kullanılmaktadır. Lojistik sektörü aslında üretici konumunda bulunan işletmelerin kendi ana konuları olan üretime zaman ayırıp tedarik

sürecindeki uygulamalarını dış kaynak kullanarak gerçekleştirmeleri düşüncesinden ortaya çıkmıştır. Böylece ana odağı üretim olan işletmelerin depolama, güvenlik ve büyük ölçekte sabit yatırım gerektiren lojistik alt yapı masrafları azalmaktadır (Babacan, 2003: 9). Yirminci yüzyılın ortalarına gelindiğinde lojistik içeriğine uygun ilk akademik çalışmalar yapılmıştır. Birçok önemli lojistik dergisinde eğitim ile ilgili makaleler yayınlanmaya başlanmıştır. Bu makaleleri, International Journal of Logistics Management, Journal of Business Logistics, International Journal of Physical Distribution and Logistics Management ve Transportation Journal gibi önde gelen lojistik dergileri yayınlamıştır (Gravier ve Farris, 2008: 234).

2.2. Lojistiğin Tanımı

Lojistiğin çok geniş bir faaliyet alanının olması nedeniyle; Lojistik için birden fazla tanım yapılmıştır. Bu tanımlardan bazıları şu şekildedir:

Lojistik kelimesi, Yunanca ‘‘logistikos’’ ve Fransıca ‘‘logistique’’ kelimesinden türetilmiştir. Bu kelimelerden logistikos; mantık kavramıyla ilişki olup hesaplama yapabilmede kabiliyetli anlamına gelirken logistique; askeri anlamda arz etmek, kışla veya konak yeri olarak bilinmektedir. Bir diğer bilinen görüş lojistik kelimesinin ‘‘logic’’ ve ‘‘statstics’’ kelimelerinin bir araya gelmesinden oluştuğudur (Russell, 2000: 13).

Lojistik; Ürünlerin üretim noktasından nihai tüketiciye kadar olan süreçte verimli, planlı, kontrol dâhilinde ve etkili bir şekilde taşınması ve depolanması sürecidir. Lojistik yönetimi ise ürünlerin ve hizmetlerin ileri ve geri akışını etkili ve verimli bir şekilde uygulayan tedarik zincirinin bir parçasıdır (CSCMP, 2013: 117).

TDK Güncel Sözlüğü askeri bir terim olarak lojistiği “geri hizmet” ifadesi ile tanımlarken, sosyal bilimler açısından ‘’Kişilerin ihtiyaçlarını karşılamak üzere her türlü ürünün, hizmetin ve bilgi akışının çıkış noktasından varış noktasına kadar taşınmasının etkili ve verimli bir biçimde planlanması ve uygulanması’’ şeklinde tanımlamıştır (TDK, https://sozluk.gov.tr/ erişim tarihi: 20.10.2020).

Lojistik, müşterilerin ihtiyaç duyduğu hammaddenin ilk noktasından malların son tüketildiği yere kadar bir düzen dâhilinde hizmetin, bilgi akışının verimli olarak planlanması ve yapılmasıdır. Geçmişten günümüze sürekli ve hızlı olarak gelişim

gösteren lojistik sektörü küresel pazarın arttığı günümüz dünyasında her ülke için yüksek öneme sahip olmaktadır (Tutar, vd., 2009: 192).

Ayrıca lojistiğin 7 doğrusu; doğru fiyata, doğru zaman süresinde, doğru durumda, doğru alış noktasından, doğru teslim noktasına, doğru sayıda ve doğru ürünü teslim etmekten oluşmaktadır. Bu doğrular müşteri memnuniyetinin sağlanmasında referans olarak kullanılmaktadır (MEB, 2017: 13).

Nihai amacı ekonomik, çevresel ve sosyal dengeler gözetilerek gelişmeyi ve kalkınmayı ön planda tutmak olan lojistik, firmaların ağır küresel rekabet koşullarıyla baş edebilme seçenekleri arasında önemini her geçen gün artırmaktadır. Tüketiciler için önem arz eden zaman ve mekân kavramları lojistiğin ana odağı olarak görülmektedir. Ürün, bilgi veya hizmetin insanların arzu ettiği zaman ve mekânda ulaşabilmesi lojistiğin etkin ve verimli bir şekilde planlanması ve uygulanması ile mümkündür.

2.3. Lojistiğin Önemi

Lojistik sektörü 40 yıldan fazla bir zaman diliminde gelişme göstermeye devam etmiş ve son zamanlarda bu hızlı gelişmenin içerisindeki yerini almıştır. Bu gelişmeyle birlikte lojistik uygulamaları, işyerleri ve ülkeler için önemini artırmıştır. Önceleri lojistik kavramını sadece ‘‘taşımacılık’’ olarak tanımlayan işletmeler bu görüşünü terk etmeye başlamıştır. Yapısında büyümeyle birlikte gelişme gösteren büyük lojistik şirketleri rekabetin yönünü değiştirebilmektedir (Onay ve Kara, 2009: 594).

Çok uzun seneler boyunca yalnız askeri alanda yer alan lojistik kavramı, şimdilerde iş dünyasındaki yerini almış durumdadır. Geçmişte Sanayi Devrimi ve küreselleşmenin etkisiyle önemi artan lojistik, teknolojinin geliştiği günümüz iş piyasasında iş yerlerinin etkinliğini artırabilmesi için önemli bir faaliyet konumuna gelmiştir. 21.yüzyılda dünyada gelişmesi beklenen bilim teknolojileri ve gen teknolojilerinin yanı sıra üçüncü sektör olarak lojistik gösterilmektedir (Gülenç ve Karagöz, 2008: 74).

Lojistiğin önemi aşağıdaki şekilde özetlenebilir: (Waters, 2003: 23)

- Direkt kar gelirlerini ve diğer kurumsal performans düzeylerini etkiler.
- Performans kararlarını etkileyen stratejik öneme sahiptir.

- Uzun vadeli ticari ilişkilerin gelişmesi için tedarikçiler ile güçlü bağlantılar kurup karşılıklı fayda sağlar.
- Müşteri memnuniyetine ve katma değere katkıda bulunur.
- Müşteri hizmetleri ölçütleri arasında yer alan teslimat süresi ve güvenirlik üzerinde yüksek etkiye sahiptir.
- Tesislerin boyutunun ve konumunun belirlenmesi hususunda belirleyicidir.
- Tedarikçiler ve hizmet sunan diğer kuruluşların gelişmesini teşvik edebilir.

İşletmeler, küreselleşmenin getirdiği yaşam koşullarındaki değişim etkisiyle ortaya çıkan rekabet ile baş edebilmek için teknolojik gelişmeleri yakından takip etmek mecburiyetindedir. Bu teknolojik gelişmeler ile birlikte lojistik sektörü de sürekli gelişim göstermektedir. Lojistik sektöründeki bu gelişmeleri yakalayabilmek ve faydalanabilmek firmaların rekabet becerisini doğrudan etkilemektedir. Firmaların üretim yapabilmesi için gerekli olan bazı hammaddeler ve girdiler yurtdışından getirilmekte veya üretilen malların birçoğu uluslararası pazarlara gönderilmektedir. Bu pazarlarda yer alan işletmelerin, ağır rekabet koşullarıyla baş edebilmesi için ürünlerini maksimum kalite ve minimum maliyetle üretmesinin yanı sıra, daha hızlı teslim edilmesi için lojistik faaliyetlerini geliştirmeleri büyük önem arz etmektedir (Özkan, 2016: 2).

2.4. Temel Lojistik Faaliyetler

Temel lojistik faaliyetler arasında bulunan taşımacılık, planlama, depolama, elleçleme, ambalajlama, etiketleme ve gümrükleme gibi organizasyonlar sürecin etkin yürütülmesi bakımından yüksek öneme sahiptir.

2.4.1. Taşımacılık

Eşya, ürün veya mal gibi nesnelerin bir yerden başka bir yere nakil edilmesine taşımacılık denilmektedir. Daha geniş tanımla ise, müşteri gereksinimlerinin karşılanması maksadıyla üretimi tamamlanan malların ihtiyaç duyulan yerlere zamanında, düşük maliyetle ve hasarsız teslim edilmesine taşımacılık denilmektedir. Dolayısıyla taşımacılık, ulaştırma faaliyetinin yanı sıra mal ve hizmetin taşınması için gereken araçların düzenlenmesinden müşteri deposuna ulaştırılmasına kadar birçok hizmeti kapsayan geniş ve karmaşık bir sektör durumundadır (Ay ve Erel, 2007: 1).

Sektörde kullanılan taşıma türleri ise şunlardır:

- Karayolu Taşımacılığı
- Havayolu Taşımacılığı
- Denizyolu Taşımacılığı
- Demiryolu Taşımacılığı
- Boru Hattı Taşımacılığı olmak üzere beşe ayrılmaktadır.

Ülkelerin taşıma sistemi düzenlenirken asıl hedef, bütün taşımacılık türlerinden dengeyi sağlayacak şekilde kullanılmasıdır. Karayolunun kullanılmasından kaynaklı bazı olumsuzluklar (trafik kazaları, yüksek yakıt tüketimi vb.) olsa da yük taşımacılığında bulunan kapıdan kapıya taşıma sistemi nedeniyle bu ulaşım türüne ihtiyaç duyulmaktadır. Fakat karayolunun km. olarak genişletilmesinden fazla niteliğinin artırılması ve diğer türler ile uyum içerisinde çalışmasının sağlanması gerekmektedir. Genellikle kısa mesafeli taşımalarda karayolu tercih edilmekteyken uzun mesafeli taşımalarda diğer taşımacılık türlerinden faydalanılmaktadır (Köfteci ve Gerçek, 2010: 5089).

2.4.2. Planlama

Lojistik planlama; lojistik faaliyetler ile tedarik süresince işletmelerden, depolardan vb. yerlerden başka bir konuma hammadde, yarı mamul veya mamul gibi ürünlerin ve bilgilerin akışının organize edilmesini kapsamaktadır. Bu süreçte malzeme akışında herhangi bir olumsuzluk yaşanmaması için birçok planlama yapılmaktadır.

Diğer sektörlerde olduğu gibi lojistik sektörünün de tüm birimlerinde planlama faaliyetleri yapılmaktadır. Fakat, lojistik işletmelerinde hazırlanan en temel planlamalar şu alanlarda birleşmektedir (Ballou, 2004 akt., Gürgen, 2010: 2-3).

Müşteri Hizmet Derecesi: Bu planlama çerçevesinde müşteri hizmet derecesi az olan işletmelerde az sayıda konumda kurularak merkeziyetçi bir stoklama ve ucuz taşıma yöntemlerini tercih ederek rekabetçi bir yol belirlenmektedir. Eğer müşteri hizmetlerinin derecesi yükseliyor ise tam tersi bir yol izlenmektedir. Bu durum maliyetlerde bir artışa neden olmaktadır. Dolayısıyla asıl dikkat edilmesi gereken husus, maliyetlerin hizmet düzeyinden daha yüksek oranda bir artışa neden olmamasını sağlamaktır.

Tesis Kuruluş Yeri Stratejileri: Pazar araştırmaları sonrası alınması gereken önemli kararlardan bir tanesidir. Üretim ve depolama işletmelerinin nerelerde kurulacağı, ne kadar büyüklükte bir işletmeye gereksinim olacağı konusunda işletmelerin yönetim kademelerince alınan stratejik kararlardır. İşletmelerin kurulmasına karar verilmesiyle faaliyete başlandıktan sonra verilen karardan geri dönmek yüksek maliyetlere sebep olacağından önemle üzerinde durulması gereken bu planların bilimsel metotlarla belirlenmesi gerekmektedir.

Envanter (Stok) Kararları: Bu kararlardaki amaç, tüketici memnuniyetini sağlayan ve üretim sürecini duraksatmayan bir sistem ile ne zaman ve ne miktarda hammadde siparişi verileceğini ve stok maliyetinin en az olmasının planlanmasını kapsamaktadır.

2.4.3. Depolama

Depolama; ürünlerin (yarı mamul veya mamul) planlamalar ve düzenlemeler neticesinde oluşturulmuş alanlarda üretim öncesinde saklanması ve korunması veya başka bir adrese teslim edilmek üzere bekletilmesi işlemleridir.

Depolamanın temel işlevi, zaman faydası sağlamak ve fiziksel dağıtımda ekonomik güvenirliği oluşturmaktır. Bu alanlarda depolama merkezleri vasıtasıyla ürünlerin saklanmasının yanı sıra sipariş alma, işleme, yollama, envanter kontrolü ve faturalama iş ve işlemlerine benzer birçok hizmet ile ürünlerin pazara ilerlemesi faaliyetleri yapılmaktadır (Çevik ve Gülcan, 2011: 37).

Mamul ya da hizmetin mahiyetine ilişkin olarak birçok sayıda depolama işlevi bulunmaktadır. Bu depolama aktivitelerine şu örnekler verilmektedir; (Özçakar, Görener, ve Arıkan, 2012: 119).

- Tedarikçi depoları,
- Hammadde depoları,
- Dağıtım merkezleri,
- Bölgesel ve yerel depolar,
- Lojistik firmalarına ait depolar,
- Yedek parça, yarı mamul ve bitmiş ürünlerin saklandığı fabrika depoları,
- Toptancı ve perakende mağazalarının depoları aktiviteleri bulunmaktadır.

Depolama faaliyetleri esnasında dikkat edilmesi gereken hususlar arasında aşağıdakiler bulunmaktadır (Palamutçuoğlu, 2012: 10)

- Maliyet etkinliğinin sağlanması,
- Depo içinde bulunan yön levhalarının yerleştirilmesi,
- Depodaki ürünlere ulaşmanın kolaylaşması,
- Malzeme taşıma araçlarının sağlanması,
- Depo içi hareketlerin azaltılması,
- Depo içi trafiğin düzenlenmesi,
- Yükleme ve boşaltma bölümlerinin düzenlenmesi gibi faaliyetlere dikkat edilmektedir.

2.4.4. Elleçleme

Elleçleme lojistik bakımından incelendiğinde; depoda ürünleri boşaltma, depoya mal girişi yapma, malları seçerek ayrıştırma, ürünlerin yerini değiştirme, eksikleri tamamlama gibi işlemler olarak tanımlana bilmektedir. Bu yöntem ile depolama verimliliğinin artırılması, maliyetlerin düşürülmesi, iş gücü ihtiyacının azaltılması ve lojistik hizmet kalitesinin artırılması hedeflenmektedir (Çevik ve Gülcan, 2011: 37)

Son zamanlardaki küresel rekabetin yüksek olduğu ticari pazarlarda bulunan işletmeler faaliyetlerini yüksek verimlilik ile yapmak durumundadır. Bu kapsamda, liman işletmeleri de asıl faaliyetleri içinde bulunan yük elleçleme faaliyetlerinde kullandıkları araçları; iş miktarı, gemi ve yük trafiği, iş emniyeti, maliyet gibi faktörler sebeplerle en kullanışlılarını tercih etmektedirler. Dolayısıyla işletmeler maddi varlıklarını, faaliyetleri ve kapasiteleri için gerekli olan yatırıma ayırma ve kullanma imkânı bulmaktadır (Kişi, 2016: 20)

Elleçleme bir fabrika ya da depoda hammadde, süreç içi stok veya son aşamada tamamlanmış ürünlerin tüm hareketlerini kapsayan büyük ve önemli bir konudur. Belli başlı elleçleme faaliyetleri aşağıdaki gibidir. (Palamutçuoğlu, 2012: 27)

- Malzeme boşaltma,
- Mal kabul,
- Seçerek ayırma,
- Teslim-tesellüm,

- Paket açma,
- Bölme,
- İstifleme,
- Yerleştirme,
- Yerini değiştirme,
- Yenileme-eksik tamamlama,
- Toplama,
- Yükleme, v.b. işlemleri kapsamaktadır.

2.4.5. Ambalajlama

Lojistik maliyet giderleri arasında ambalajlama önemli bir konuma sahiptir. Lojistik açıdan ambalajlama ürünü korumakla birlikte taşıma ve bilgilendirmeye odaklanmaktadır. Ambalajlamanın düğer amaçları arasında bulunan pazarlama ve üretim fonksiyonları gibi faaliyetleri için kullanılması maksadıyla bazı yasal zorunluluklar bulunmaktadır. Lojistik bakımdan ambalajlamanın temel görevi ürünlerin taşınmasında sunduğu kolaylıklar olmaktadır. Daha sonra ise teslim edilecek ürünlerin taşıma, depolama ve elleçleme esnasında bazı problemler karşısında zarara uğramasını engelleme görevi bulunmaktadır (Çevik ve Gülcan, 2011: 37).

Ambalaj kullanım malzemesi, kullanım alanları, üretim teknikleri ve müşteri tercihleri gibi koşullara bağlı olarak şöyle ifade sınıflandırılmaktadır (Çop, 2003: 3).

- Ahşap ambalajlar
- Cam ambalajlar
- Esnek ambalajlar
- Kâğıt ve kâğıt esaslı ambalajlar
- Metal ambalajlar
- Plastik ambalajlar
- Çuvallar

Ambalajlama ile ürünlerin korunması ve taşınmasının kolaylaşmasının yanı sıra üstünde bulunan renk, yazı ve resim birtakım tüketici grubuna hitap eden reklam faktörlerini de göstermektedir. Dolayısıyla bazı müşteriler hiçbir ön yargı göstermeden ürünü yalnızca dış görünüşünden dolayı etkilenip tercih edebilmektedir. Bu avantajlarla birlikte ambalajlama tüketiciler için elde taşıma kolaylığı, paketin açılıp kapanması

kolaylığı, ürüne dair her türlü bilginin bulunması ile tanıtımın kolaylaşması konularında her geçen gün etkinliğini artırmaktadır. Ambalaj son zamanlarda artan teknoloji gelişmeleri ve tüketici bilinçlenmeleri ile doğanın korunması konusunda büyük öneme sahip olmaktadır (Özen, 2018: 144).

2.4.6 Etiketleme

Sanayi sektöründeki hızlı ve büyük değişimler ile ortaya çıkan güncel imalat sistemleri ve tüketimde artış olması, ürünlerin marka çeşitlerinin çoğalması ve ürünlere ilişkin çeşitli bilginin ürün üstünde bulunması zorunluluğu etiket sektörünün büyümesine katkı sağlamıştır. Etiketler; seçilen tüm ürünlerin üstüne otomatik olarak makineler ile el değmeden işlenebilmektedir. Genel olarak etiketler; malların markasını, kullanım yöntemini, amacını, miktarını, ağırlığını, özelliklerini, üretim ve son tüketim tarihini, ihtiyaç durumunda fiyatını üzerinde bulunduran, tüketiciye bilgi sunan grafik tasarımlardır. Kullanım alanlarına göre etiketler şöyledir (Taştan, 2015: 2):

a. Ürün Etiketleri
b. Yıkama Talimatı Etiketleri
c. Demirbaş Etiketleri
d. Fiyat Etiketleri
e. Ürün logo & marka etiketi
f. Uyarı Etiketi
g. Barkod Etiketi

Etiketin işlevleri ise ürün, üretici işletme ve tüketici bakımından temel olarak şöyledir (İslamoğlu, 2000, akt. Çop, 2003: 4):

a. Ürün veya markayı tanıtmaktadır.
b. Ürünün derecelendirilmesine yardımcı olmaktadır.
c. Haksız rekabet durumunda satıcıyı korumaktadır.
d. Yasal gerekçeler standardizasyon ilişkin bilgiler vererek yasal zorunlulukların uygulanasını kolaylaştırmaktadır.
e. Tüketicinin can ve mal güvenliğini koruyarak aldatılmasının önüne geçmektedir.
f. Ürünün dikkat çekmesini artırarak grafiklerle tutundurulmasını sağlamaktadır.
g. Ürüne, ambalaja ve üreticiye ait bilgiler sunarak bilgilendirme yapmaktadır.

h. Malın tüketici beklentilerini artıracak düzeyde kullanımı hususunda eğitici bilgiler aktarabilmektedir.
i. Çabuk koda uygulaması sayesinde üretici ve satıcının satış kontrolü, stok denetimi gibi çalışmalarında işletme dışı örgütlere, tüketicilere ve rakiplere dönük, işletme içi oto kontrole ait bilgiler sunmaktadır.

2.4.7 Gümrükleme

Dış ticaretin önemli bir kısmı gümrük işlemleri esnasında yapılmaktadır. Gümrük süreci, bütün madde, ürün ya da değer şeklinde belirlenen eşyaya, özet beyan işlemleri kapsamında gümrük tarafından onay verilmiş bir işlem ya da kullanım şekliyle başlayan ve gümrük sorumluluğunun ortadan kaldırılmasıyla biten birçok işlemden oluşmaktadır. Gümrük işlemleri için gümrük idareleriyle bağlantı kuran işletmelerin veya kişilerin; bu idarelerin tahsil etmek istediği vergi, resim, harç ve ücretleri ödeme, teminata bağlama ve söz konusu mevzuatın uygulamayı zorunlu olarak belirlediği tüm işlemi yapma sorumluluğu bulunmaktadır (Üyümez ve Gültekin, 2016: 344).

Gümrük vergisi geniş anlamda hudut vergileri şeklinde adlandırılmaktadır. Bu vergiler nesnel boyutta dolaylı vergiler içerisinde yer almaktadır. Gümrük vergileri korumacılık politikasının önemli bir seçeneği olması bakımından, istisna ve muaflıkları ile tarife oranı faaliyeti yüksek öneme sahip; eşya ve malların herhangi bir ülkenin sınırından geçişi esnasında miktar ya da değer üzerinden gümrük idaresi tarafından tahsil edilen vergidir (Kır, 2018: 88).

Ülkeler arasında yapılan ticaretlerde birbirlerine karşı çeşitli avantajlar oluşturmak için bazı gümrük anlaşmaları yapılmaktadır. Geçmişten günümüze en çok görülen bütünleşme sistemi Gümrük Birliği'nin temel özelliği, üye ülkeler arasındaki tarife ve kotaların kaldırılması ve diğer ülkelere karşı ortak bir tarife konulmasıyla ortak ticaret sisteminin oluşturulmasıdır. Birlik sayesinde mal ticaretinde bütünleşme hedeflenmiş ve ülkeler arasındaki mal ticaretini sınırlayan gümrük vergileri ve dış ticaret kontrolleri kaldırılmaktadır. Bu gelişmelerin yanında üçüncü ülkeler için oluşturulan gümrük vergileri eşitlenmektedir (Nart, 2010: 2874).

2.5. Lojistik Uygulamalar

Lojistik uygulamalar içerisinde bulunan; üretim lojistiğinin, dağıtım lojistiğinin, e-lojistiğin, üçüncü parti lojistiğin, dördüncü parti lojistiğin, tedarik zinciri yönetiminin, tersine lojistiğin ve yeşil lojistiğin değişen yeniliklere ve teknolojik gelişmeler doğrultusunda yönetilmesi işletmelere maliyet ve zaman faydası gibi birçok avantaj sağlamaktadır.

2.5.1. Üretim lojistiği

Üretim lojistiği; diğer lojistik uygulamaları olan tedarik lojistiği ve dağıtım lojistiğine kıyasla daha az değer görmüş ve daha az geliştirilmiş bir uygulamadır. Üretim lojistiğinin ana odak noktası, üretimin yapıldığı alandaki malların üretim ve tüketim noktaları arasındaki ilerleyişinin doğru zamanda, doğru miktarda ve düşük maliyet ile yapılmasıdır. Bundan dolayı üretim lojistiği, depo içeresindeki sistemlerin üretim akışını kolaylaştıracak şekilde düzenlenmesi ve yerleşim düzeninin sağlanmasıyla doğrudan bağlantılıdır. Ayrıca; üretim lojistiği, iç lojistik olarak da bilinmekte olup her iki kavram aynı anlama gelmektedir (Kılıç, 2011: 231).

İşyerlerindeki ürün akışlarının organize edilmesi, yönetilmesi ve kontrolü üretim lojistiği faaliyetleri ile sağlanmaktadır. Üreticilerden malların alınması, stoklanması ve müşterilere ulaştırılmasında düzeni sağlayan sisteme ilişkin tüm uygulamalar da üretim lojistiği kapsamındadır. Asıl işi üretim olan işyerlerinin faaliyetlerini sürdürebilmesi için gerekli olan parçaların üretim öncesinde lojistik uygulamalar ile üretim ortamı içerisindeki ilgili alanlara akışının sağlanması, taşıması ve elleçlenmesi sonrasında dağıtım ağına ve tüketicilere kadar devam eden zincirin tüm parçalarıdır (Çeralp, 2009: 37).

2.5.2. Dağıtım lojistiği

Dağıtım lojistiği; üretimi tamamlanan ve tüketime hazır duruma getirilen ürünlerin, bulunduğu üretim tesisinden ayrılması ile başlayıp nihai tüketiciye ulaşıncaya kadar ki sistemler bütünüdür. Günümüzde müşterilerin beklentileri ve ihtiyaçları artış göstermeye devam etmektedir. Ürünlerin sadece teslim edilmesi müşterilerin memnuniyet düzeyenin artırılması için yeterli olmamaktadır. Zorlu rekabet koşullarında müşteriler ile yakın bağın kurulması kaçınılmaz bir gerçektir. Bu nedenle lojistiğin en

önemli aşamalarından biri olan dağıtım lojistiğinde ürünler teslim edilirken zaman, yer ve miktar faydasının dikkate alınması gerekmektedir.

Belirli bir sistem akışı içerisinde dağıtım lojistiğinin uygulanması üretim sonrası fiziki dağıtım ağının oluşturulması ile mamullerin müşteriye teslim edilmesine kadar ki süreci kapsayan tüm faaliyetlerin iş akışı ile mümkündür. Bu faaliyetler arasından en önemli olanlarını ambalajlama, depolama, nakliye vb. etkenler oluşturmaktadır. Ayrıca dağıtım lojistiği firmaların üretimini sürdürmesi ve satış pazarı ile ilişkisine devam etmesini sağlamaktadır. Dağıtım lojistiği zincirin son noktası olması sebebiyle sürecin önemli bir parçasıdır. Etkili bir lojistik faaliyetinden söz edilebilmesi için dağıtım lojistiğinin amacı da olan doğru ürünle, doğru şekilde ve doğru zamanda ve doğru yere en düşük maliyetle hizmet sunulması gerekmektedir (Çeralp, 2009: 37).

2.5.3. E-lojistik

E-Ticaretin her geçen gün gelişmesi ve insanların alışveriş kültürü içerisinde daha fazla yer almasıyla birlikte ürünlerin satılma ve teslim edilme şeklinde de önemli gelişmeler olmuştur. E-Ticaret uygulamaları ile hızlı ve kolay bir şekilde alışveriş yapabilen kişiler, aynı zamanda ürünler içerisinden hızlı teslimat avantajı olanı tercih etmektedirler. Online alışveriş yapan müşteriler seçmiş oldukları ürünlerde satın al seçeneğini seçtikleri andan itibaren ürün teslim edilene kadar siparişlerini takip edebilmeyi, teslimat maliyetlerini ve süresini belirlemeyi istemektedirler. Bu ticaret modelinde gücün satıcıdan alıcıya geçmesi ile ürünleri satın alan tüketici veya iş yerleri açısından yeni beklentiler oluşmuştur (Bayles, 2001: 3).

Günümüz pazar koşullarında iş yerlerinin rekabet üstünlüğü sağlayabilmesi için hız, kalite ve maliyet avantajını kazanması gerekmektedir. Bu avantajın sağlanması için firmalar e-uygulamaların sunduğu önemli avantajdan faydalanabilmektedir. Bu doğrultuda elektronik tabanın kullanılması ile uygulanan lojistiğe e-lojistik denilmektedir. Başka bir tanıma göre lojistik faaliyetlerin uygulanmasında bilgi ve iletişim teknolojilerinin dikkate alınarak etkin kullanılmasıdır. E-lojistik uygulamaları bilişim teknolojilerinin yardımı sayesinde gelişmektedir (Türkmen ve Sarıcan, 2017: 278).

E-Ticaret sektöründe oluşan ürün, servis ve bilgi akışını planlamak ve kontrol etmek için uygulanan lojistik hizmetleri e-lojistik faaliyetleri sayesinde yapılabilmektedir.

Standart lojistik faaliyetlerinin bir alt kolu olan e-lojistik bazı özellikleri nedeniyle ayrı bir sektör olarak her geçen gün ayrışmaktadır. Standart lojistik ile e-lojistik arasındaki bazı farklar aşağıdaki sıralanmaktadır (Yıldıztekin, 2001;http://www.atillayildiztekin.com/Dergi/ gelecegin- sektoru-e-lojistik.html Erişim Tarihi 16.01.2021).

- Lojistikte araç, depo, liman vb. yatırımlar yaparken, E-lojistik sadece IT tabanlıdır. E-lojistikte faaliyetlerin birebir yapılması değil yapılan faaliyetlerin kontrol edilmesi önemlidir.
- Lojistikte standart kayıt sistemi uygulanırken, E-lojistik kayıt için web tabanlı sistemleri uygular. Online olarak faaliyetlerin takip edilmesi gereklidir.
- Lojistik faaliyetlerde iletişim manuel yapılırken, E-lojistikte net tabanlı EDI ile yapılmaktadır. Bundan dolayı; bilgi formu, sipariş formu, fatura, ödeme makbuzu gibi manuel hazırlanan evrakların önemi E-lojistik ile ortadan kalkmıştır.
- Standart lojistik faaliyetlerde merkezi depolar kullanılırken, E-lojistik müşteriye yakın çeşitli alanlara yayılmış depolar kullanmaktadır. Çünkü E-lojistikte ürünlerin müşteriye teslim edilme hızı çok daha önemlidir.
- Lojistikte sevk işlemleri paletler veya büyük araçlarla gerçekleştirilirken, E-lojistikte küçük paketlerde ve küçük boyutlarda gerçekleştirilir.
- Lojistikte ihtiyaç duyulan hizmet kolay tahmin edilebilirken, E-lojistikte bu daha zordur.
- Lojistikte stokun görünürlüğü düşükken, E-lojistikte yüksektir.

2.5.4. Üçüncü parti lojistik (3pl)

Rekabet koşullarının arttığı günümüz küresel pazar ortamında firmaların üstünlük sağlayabilmesi üçüncü parti lojistik (3pl) sağlayan kaynakları doğru kullanması ile gerçekleştirilebilmektedir. Üçüncü parti lojistik, işletmenin lojistik ihtiyaçlarının bir kısmının veya tamamının dışarıdan başka bir firma ile yerine getirilmesidir. İşletmelerin lojistik ihtiyaçlarını uygulatabileceği maliyeti düşük ve verimliliği yüksek modele sahip 3PL sağlayan firma seçmesi önemlidir (Özbek ve Eren, 2013: 95).

Küresel rekabet koşulları firmaların uzmanı oldukları alanlar dışında kalan uygulamaları için konusunda uzman işletmelere yönelmesini zorunlu kılmaktadır. Firmanın ana faaliyetlerinin herhangi bir aksaklığa uğramadan düşük maliyet ve hızlı şekilde yapılması için firma dışında alanında tecrübeli lojistik şirketlerine önemli sorumluluklar düşmektedir. Hammaddenin işlenmek üzere üretimi gerçekleştiren işletmeye taşınması ve sonrasında bitirilmiş nihai mamullerin tüketicilere zamanında teslim edilmesi yüksek seviyede bilgi, tecrübe ve etkin işletme yeteneği gerektirmektedir. Bu anlayışın temelinde ise üçüncü parti lojistik bulunmaktadır (Sezgin, 2008: 42).

2.5.5. Dördüncü parti lojistik (4pl)

Lojistik dış kaynak kullanımı ile alakalı üçüncü parti lojistikten sonra kullanılan bir diğer faaliyet ise ‘‘dördüncü parti lojistik’’ olmuştur. Lojistik firmalar dördüncü parti lojistik kapsamında sahip olduğu gelişmiş teknolojik özelliklerini, becerilerini ve kaynaklarını bir araya getirerek daha geniş alana yayılmış bir lojistik hizmet sunabilmektedir.

Lojistik sektörünün geliştiği ve önem kazandığı günümüz ticari pazar yönetiminde dördüncü parti lojistik faaliyetleri uygulayabilen firmalara gereksinim artmaktadır. Tedarik zinciri yönetimi ile 4pl organizasyonları birlikte hareket ettiklerinde hem maliyet hem de kalite konusunda gelişmeler görülmektedir. Ayrıca, dördüncü parti lojistik ile aşağıdaki faaliyetler sunulmaktadır (Sezgin, 2008: 59).

- Lojistik firmalar, taşıma işlemlerinin yanı sıra depolama ve dağıtım faaliyetleri gibi lojistik uygulamaları da bir bütün olarak yapabilmektedir.
- Lojistiğin öneminin artması değişimleri de beraberinde getirmiştir. Lojistik firmaları bu gelişen ve yenilenen değişimleri birleştirerek işletmelere sunabilmektedir.
- Dördüncü parti lojistik sunan firmalar, iş yaptıkları işletmelerin ihtiyaçlarını az bir süre içinde öğrenerek daha iyi hizmetler sağlayabilmektedir.
- Teknolojik alt yapılarının geliştiren 4PL işletmeler etkin bir tedarik zinciri faaliyeti uygulayabilmektedir.

4PL hizmetinde danışmanlık ücreti alındığından 3PL hizmetinden daha kazançlı olabilmektedir. 3PL faaliyetlerinin devamı niteliğinde olan 4PL planlama, teknoloji,

nakliye organizasyonu, sipariş takibi, lojistik danışmanlığı gibi katma değerli hizmetler sağlamaktadır. Birçok üçüncü parti lojistik şirketleri dördüncü parti lojistik şirketlerine dönüşmek için çalışmalar yapmaktadır. Bütün bu faaliyetler müşteriler ile düzenli bir ilişkinin gelişmesine olanak sunmaktadır. Maksimum düzeyde verimlilik seviyesine ulaşmak için 4PL sistemini uygulanmaktadır (Lu ve Su, 2002: 19-20).

2.5.6. Tedarik zinciri yönetimi

Tedarik zinciri; hammaddenin nereden temin edileceğinin belirlenmesi ve satın alınıp, üretim yapılacak olan ortama ulaştırılmasını sağlayan faaliyetler bütününü kapsamaktadır. Bu hammaddeler üretim için getirildiği ortamda depolanabilmekte veya direkt üretime alınabilmektedir. Üretimi tamamlanan malların yeniden depolanması, pazarlanması, ambalajlanması ve tüketiciye ulaştırılması da tedarik zinciri yönetiminin amaçları arasında bulunmaktadır.

Bir diğer tanımına göre; tedarik zinciri hammaddelerin işlenerek müşterilere teslim edilmek üzere nihai ürünlere dönüştürülmesi için oluşturulan tek yönlü organize bir üretim sistemidir. Bu tanımdan çıkarılacak sonuca göre tedarik zinciri, hammaddenin elde edilmesi ile elde edilen nihai ürünün teslim edilmesine kadar ki üretimle ilgili faaliyetleri kapsamaktadır (Beamon, 1999: 332).

Ülkeler arasındaki rekabet şartlarının zorlaşmasına rağmen işletmeler sürekli pazar paylarını genişletmeye odaklanırken, aynı zamanda maliyetlerini azaltmayı amaçlamaktadır. İşletmeler, mevcut müşterilerine doğru ürünü doğru zamanda teslim etmek için çalışırken diğer taraftan da tedarikçilerle verimli bir şekilde iş birliği yaparak ihtiyaç duyduğu hammaddeyi tam zamanında ve düşük maliyetle tedarik etmeye gereksinim duymaktadır. Bu gereksinim doğrultusunda 1980'li yıllardan itibaren gelişen ''Tedarik Zinciri Yönetimi'' temel olarak işletmenin tedarikçiler ile birlikte hareket etmesini amaçlayan bir yönetim anlayışıdır (Eymen, 2007: 5). Tedarik zinciri; ürün ve bilgi akışına önem vermekte ve malzemenin kaynağında başlayıp tüketim noktasında son bulmaktadır. Malların bir noktadan başka bir noktaya taşınmasından çok daha fazlası ile ilgilenmektedir. Tedarik zinciri yönetimi satın alma, malzeme yönetimi, üretim yönetimi, işletme düzeni ve bilgi akışını da kapsamaktadır. Bu zincir içerisindeki amaç; üst düzeyde müşteri memnuniyeti için hizmet kalitesini iyileştirmek, minimum envanter masrafları oluşturmak ve düşük birim maliyet elde etmektir. Belirlenen bu hedefler arasında dengeyi kurmak için tüketicinin ihtiyaçlarını tedarikçilerden gelen

malzeme akışı ile bütünleşik bir sistem dâhilinde gidermek gerekmektedir (Stevens, 1989: 3).

Tedarik Zinciri Konseyince tedarik zinciri yönetiminin firmalara sağladığı faydalar aşağıdaki gibi belirlenmiştir (Özdemir, 2004: 93).

- Teslimat performansının iyileştirilmesi
- Stokların azalması
- Çevrim süresinin kısalması
- Tahmin doğruluğunun artması
- Zincir boyunca verimliliğin artması
- Zincir boyunca maliyetlerin düşmesi
- Kapasite gerçekleşme oranının artması

Küresel Tedarik Zinciri Forumu tarafından Tedarik Zinciri Yönetimini etkileyen sekiz önemli süreç aşağıdaki gibi açıklanmıştır (Croxton vd., 2001: 14).

- Müşteri ilişkileri yönetimi
- Müşteri Hizmetleri Yönetimi
- Talep yönetimi
- Sipariş karşılama
- Üretim Akış Yönetimi
- Tedarik
- Ürün Geliştirme ve Ticarileştirme
- İadeler

Tedarik zincirinin etkinliğini artırabilmek için süreç içerisinde yer alan tedarik lojistiği faaliyetlerinin, her geçen gün artan teknolojik gelişmeler ve değişen müşteri ihtiyaçları ve beklentileri doğrultusunda geliştirilmesi gerekmektedir.

Tedarik lojistiği; Ürünün tasarımı, görev alacak kullanacak çalışanların eğitimi ve tüm satış sonrası destek gibi faaliyetler ile ilgilenmektedir (Acar ve Yurdakul, 2013: 1). Tedarikçi ile üretici işletme arasındaki lojistik faaliyetlerin sürdürülmesini sağlayan tedarik lojistiğinin amacı; üretimin herhangi bir aksaklığa uğramaması için hammaddelerin veya malzemelerin üretim tesisine zamanında ulaştırılmasıdır. Dolayısıyla doğru ürünün doğru zamanda taşınması, stok kontrolü ve depolama gibi tedarik lojistiği uygulamaları sürecin önemli bir parçası olmaktadır.

Küresel rekabetin arttığı günümüz koşullarında firmaların avantaj elde etmesini etkileyen en önemli etkenlerden birisi tedarik zinciri yönetimi olarak kabul edilmektedir. İşletmeler ulusal boyutta müşteri taleplerine cevap verebilmenin yanı sıra uluslararası müşteri taleplerini de karşılayabilmek ve iyi ilişkiler kurabilmek için tedarik zinciri yönetimini verimli bir şekilde uygulamaktadır. Bu ihtiyaçlara rekabet ortamında cevap verebilmenin yolu üretim için gerekli hammaddenin doğru zamanda ve düşük maliyet ile temin edilmesinden geçmektedir.

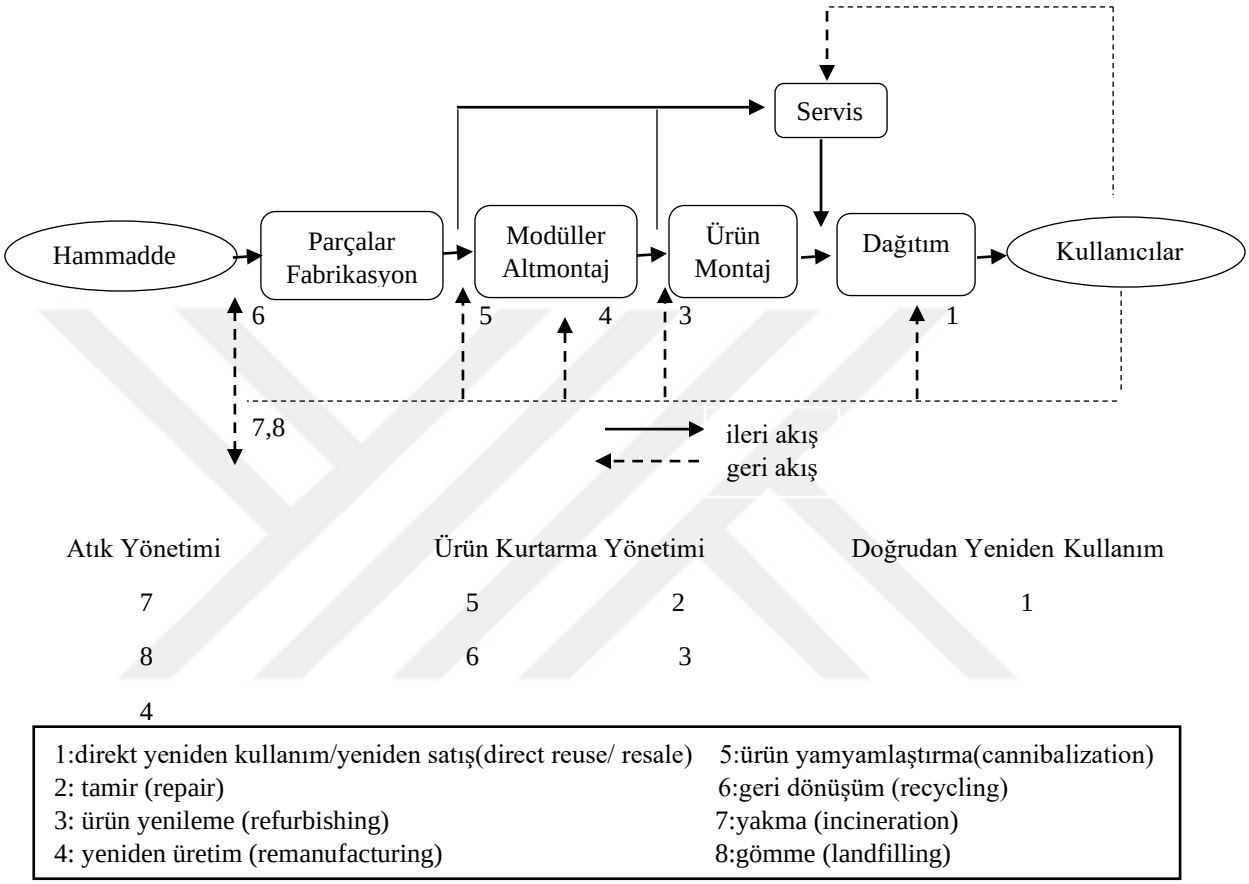
2.5.7. Tersine lojistik

Kırsal kesimlerden göçlerin artmasıyla birlikte kentlerde hızlı nüfus artışları yaşanmış ve tüm dünyada insanların çevreye karşı sorumlukları her zamankinden daha fazla önemli olmuştur. Şehirlere göçlerin artması ile hem üretimde hem de tüketimde büyük artışlar olmuştur. Bu durum zararlı atıkların günden güne artmasına neden olmakla birlikte çevre ve insan sağlığını tehdit etmektedir. Doğayı kazanabilmenin en etkili yolu doğal kaynakların kullanımına dikkat etmek ve yenilenemeyen kaynakların israf edilmesini engellemektir. Bu önlemlerin yanında atıkların çevreyi ve insanları zehirlemesinin önüne geçmek geri dönüşüm ile mümkün olmaktadır. Geri dönüşüm, ülkelerin ekonomik kalkınmasında rol oynayan kilit noktalardan bir tanesi olarak kabul edilmektedir.

Tersine lojistik; Firmaların doğayı koruma faktörünü göz önünde bulundurarak çalışmasını sağlamakla birlikte hammadde ve materyal ihtiyacındaki maliyetlerin azaltılmasına katkı sağlamaktadır. İşletmelerin üretiminde oluşan düşük maliyet müşterilere satın alma kolaylığı sağlamaktadır. Tersine lojistik bu avantajlarının yanında firmaların sosyal sorumluluk konusunda üzerlerine düşeni yapmalarını sağlamakta ve ‘’çevreci firma’’ imajı kazanmalarına katkı sağlamaktadır. Tersine lojistiğin ekonomik ve çevresel açıdan önemini anlayan birçok işletme bu görüşü faaliyetlerine yansıtmaya başlatmıştır. Son zamanlarda birçok ülkede tersine lojistik faaliyetleri yasal düzenlemeler ile zorunlu olmaktadır (Nakıboğlu, 2007: 181).

Şekil 2.1’de ürün veya hizmetin tekrardan kazanılması aşamalarını ve atık yönetimi uygulamalarını içeren tedarik zinciri faaliyetlerini göstermektedir. İşletmelere geri dönen ürünler, tekrardan satışa hazır hale getirilmekte veya imha edilebilmektedir. Geri kazanılacak ürünler için onarım, yenileme, yeniden üretim ve geri dönüşüm gibi seçenekler bulunmaktadır. Bu geri kazanma faaliyetlerinin her biri ürünlerin

toplanmasını, tekrardan işlenmesini ve tekrardan dağıtılmasını kapsamaktadır (Thierry vd., 1995: 117-118).

Şekil 2.1: Ürün Geri Kazanma Seçenekleri (Thierry vd., 1995: 117-118).

Geri dönüşüm kapsamında metal hurda toplama, atık kâğıt dönüşümü, cam şişelerin depozito karşılığında alınması gibi faaliyetler uzun yıllardır devam etmektedir. Ekonomik olarak bu ürünlerin geri toplanması, imha edilmesinden daha avantajlı olmaktadır. Günümüzde çevresel sorunların artmaya başlamasıyla ürünlerin tekrardan kullanıma sunulması için çalışmalara verilen önem artmaktadır (Karaçay, 2005: 319).

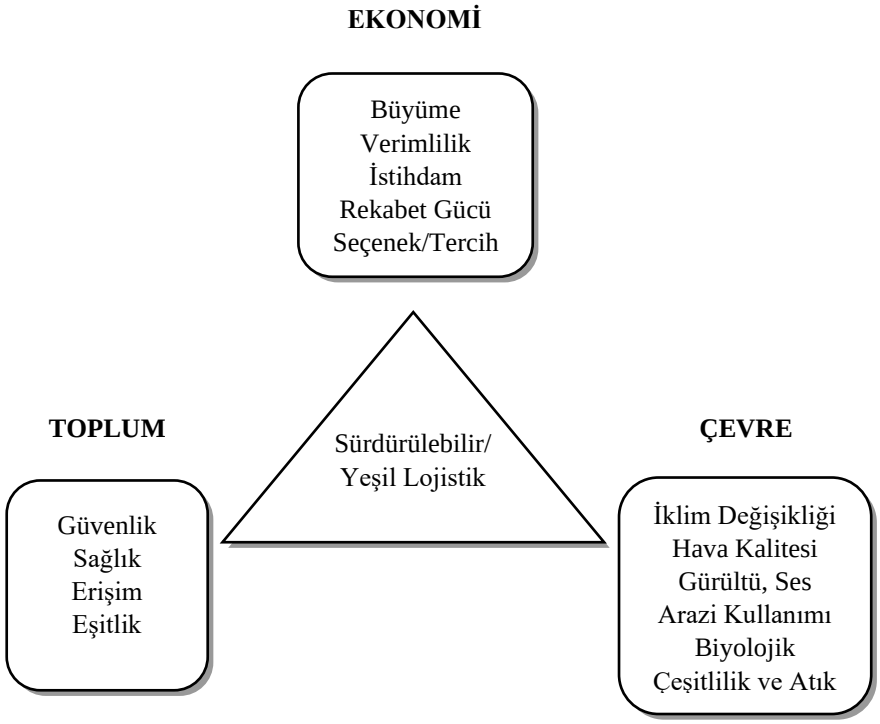
2.5.8. Yeşil lojistik

Dünyada nüfus her geçen gün artmaya devam etmektedir. Bu artış ile birlikte insanların çeşitli konularda ihtiyaçları artmış ve bu ihtiyaçların giderilmesi için sanayi kesiminde büyümeler başlamıştır. Bu üretimlerin yüksek derecede artması beraberinde küresel ısınma ve çevre kirliliği gibi doğa sorunlarını getirmiştir. Çevresel sorunlar

karşısında minimum ölçekte enerji ve hammadde kullanarak zehirli atıkların önüne geçilmesi gerekmektedir. Bu sonuca ulaşılması için ihtiyaç duyulan etkenlerden biri de yeşil lojistik faaliyetleridir.

Lojistik, daha çok ürünlerin taşınması, bilgi ve bu istemin organizasyonu ile ilgilenmektedir. Yeşil lojistik ise lojistik faaliyetler uygulanırken bu süreçte çevreye verilen zararın en aza indirilmesi ve daha yeşil bir taşıma sistemine nasıl adapte olunacağı ile ilgilenmektedir. Bu sistemi oluşturmanın yanında firmaların lojistik optimizasyonuna, maliyet avantajını oluşturmaya, teslimat hızını iyileştirmeye ve kar gelirlerini artırmaya odaklanmaktadır. Ayrıca, yeşil lojistik emisyonların, atıkların ve kaynakların verimsiz kullanıldığı alanlara dikkat çekmektedir (Tamulis vd. 2012: 710).

Son zamanlarda çevre ile ilgili sorunlar arttıkça, işletmeler asıl olan iklim değişikliği, hava kirliliği, gürültü ve kazalar gibi lojistik dışı giderleri hesaba katmaya başlamıştır. Bundan dolayı yeşil lojistik, dış etkenleri azaltmayı ve ekonomik, çevresel ve sosyal gelişmeyi amaç edinen bir sistem hedeflemiştir. Şekil 2.2'de yeşil lojistik alanındaki bütün faaliyetlerin geniş çapta sürdürülebilir bir kalkınma için katkıda bulunmaya odaklandığı gösterilmektedir (Hans, 2011: 2).

Şekil 2.2: Sürdürülebilir Kalkınmanın Bir Unsuru Olarak Yeşil Lojistik (Hans, 2011:2).

Yeşil lojistik faaliyetleri her geçen gün değeri anlaşılan bir uygulama olmasına rağmen, firmaların büyük çoğunluğu bu faaliyetlerin firma giderlerini artırdığı görüşündedir. Ancak yapılan araştırmalar, bu endişenin anlamsız olduğunu, yeşil lojistik faaliyetlerinin firmaların yatırım, organizasyon, eğitim ve çevre dostu gereçleri gibi satın alma giderlerinde artış yaratsa da depolama, envanter, sipariş işleme, taşıma, paketleme, enerji tüketim gibi firma giderlerinde düşüş yarattığını göstermiştir. Bu faydaların yanı sıra yapılan araştırmalar, çevre dostu uygulamaların kullanılmasının firmaların kurumsal imajlarını artırdığı ve müşteri memnuniyetinin oluştuğunu göstermiştir. Malların ve hizmetlerin çevreye zarar vermeyecek şekilde üretilmesi, satın alınması, dağıtılması, kullanılmayacak durumda ki ürünlerin geri dönüşümünün yapılması ve üretime tekrardan başlanması iade veya defolu malların tekrardan satışa sunulması için yeşil lojistik faaliyetleri gerekmektedir (Yangınlar ve Sarı, 2014: 183).

2.6. Türkiye'de Lojistiğin Gelişimi ve Önemi

Gelişmiş ülkelerin tamamı her geçen gün gelişen lojistik sektörü içindeki etkinliğini artırmaktadır. Ülkemizde ise 1980 ile 1990 yılları arasında kara, hava, deniz, demiryolu ve kombine taşımacılık sektörlerine ayrılan kaynaklar ile lojistiğin alt yapısı kurulmuştur. Yatırımlar sonrası Türkiye 1990 yılından itibaren atılıma başlamış ve diğer ülkelerdeki lojistik uygulamalarına benzer şekilde hizmetlerini artırmış ve uzmanlaşmıştır. 2000 yılında lojistikte emekleme dönemi geride kalmış, ulusal ve uluslararası şirketler ile iş birliği sağlanmış, yurt dışında bürolar açılmış ve hizmet kalitesi artan bir sektör olmuştur (Babacan, 2003: 10).

Türkiye'de 2000'li yılların öncesinde lojistik, sadece mamullerin nakliyesi olarak düşünülse de ilerleyen günlerde tüketicilerin ihtiyaç ve beklentilerinin artmasıyla faaliyetlerini çeşitlendirmiştir. Bu durumda firmalar daha verimli ve profesyonel hizmetler sunmaya başlamıştır. Lojistik sektörünün teknolojisinin hızlı bir şekilde ilerlemesiyle sektörde küresel rekabet koşulları doğmuş ve firmalar üstünlüğü yakalamak için müşterilerin beklentilerini karşılamaya odaklanmıştır (Gülenç ve Karagöz, 2008: 73-91). Dünya üzerinde üretimde yaşanan hızlı artış ile birlikte Asya ekonomilerinin de pazar üzerindeki etkisinin günden güne arttığı görülmüştür. Asya'da üretilen ürünlerin Batı'ya hızlı ve düşük maliyet ile teslim edilmesi zorunluluk olmuştur. Zamanla Batı Asya limanları hızla büyüyen ticaret düzeyi karşısında etkinliğini yitirmiştir. Bu sebeplerden dolayı yeni arayışlara girilmiş ve bu süreçte

Avrasya ile Karadeniz bölgesindeki kara ve demir yolları yüksek öneme sahip olmuştur. Ayrıca, Çin ile Avrupa Birliği arasında yer alan tarihi İpek Yolunun yeniden canlanması ile güzergâh üzerindeki ülkelerin küresel pazara dâhil edilmesi gereği oluşmuştur. Tarihi İpek Yolu güzergâhının ortasında Türkiye'nin yer alması önemli bir lojistik üs olmasına katkı sağlamaktadır (Kara vd., 2009: 13).

Türkiye'nin lojistiğin bölgesel üssü olması, lojistik faaliyetlerindeki maliyetlerin düşürülmesi, ticaret yapılan pazarın büyütülmesi ve rekabet edebilme yeteneğinin geliştirilmesi 2014 ile 2018 yılları arasını kapsayan 10.Beş Yıllık Kalkınma Planında ki yerini almıştır. Lojistikte ulaştırma, gümrükleme ve depolama gibi maliyetler dikkate alınarak, transit sevkiyatta zamanının kısaltılması, ürün teslimatlarını sağlam teslim etmek, güvenirliği sağlamak ve teslimat sürelerini iyileştirerek müşteri memnuniyetini sağlamak hedeflenmektedir.

Bu hedeflerin yanı sıra hazırlanan politikalardan bazıları şu şekildedir;

- Ülke genelinde lojistik merkezlerin planlanmasında; bölgesel gereksinimler önemli olacak, kombine taşımacılık bağlantıları sağlanacaktır.
- Lojistik hizmet sunan firmaların büyümesi desteklenecektir.
- Lojistik faaliyetleri konusunda kamu kurum ve kuruluşları arasında iş birliği geliştirilecektir.
- İstanbul hava limanının uluslararası aktarma ve bakım merkezi olması için çalışmalar yapılacaktır.
- Bütün komşu ülkelere ve yeni ticaret merkezlerine ulaşımı kolaylaştıracak yollara yatırım yapılacaktır.
- Trafik güvenliğinin en üst düzeyde sağlanacaktır.
- Trafik yoğunluğunun fazla olduğu bölgelerde tek hatlı olan demiryolları çift hatlı olarak düzenlenecektir.
- Avrupa bölgesi ile uyumlu demiryolu ulaşımının oluşturulması için karışlıklı teknik düzenlemeler sağlanacaktır.
- Uluslararası ticaretin gelişmesiyle birlikte gümrüklerin fiziki ve teknolojik alt yapıları iyileştirilecektir.

Ülkemizin diğer ülkeler ile ticari ilişkilerinin gelişmesiyle lojistik bir üs bölgesi olması her zamankinden daha büyük önem arz etmektedir. Bu kapsamda lojistik faaliyetlerin geliştirilmesi için yapılan yatırımlar ve çalışmalar incelendiğinde, lojistik

hizmet sunan firmalara alt yapı, fiziki koşullar ve teknolojik iyileştirmenin sağlandığı ve çalışmaların devam ettiği görülmektedir.

2.6.1. Lojistik mesleği

Lojistik mesleği; müşterilerin gereksinimlerine cevap vermek üzere malların taşınması, dağıtımı, stoklanması, depolanması vb. iş akışını nihai tüketiciye ulaşıncaya kadar planlanmış sistem dâhilinde sürdürülmesidir.

Ülkemizde lojistik mesleği unvanı bazı yeterlilik türlerine göre belirlenmektedir. Türkiye Yeterlilikler Çevresi (TYÇ); Avrupa Yeterlilikler Çerçevesi (AYÇ) ile birlikte hareket edecek şekilde düzenlenen; ilk, orta ve yükseköğretimi içeren mesleki, genel, akademik vb. eğitim ve öğretim programları ile elde edilen bütün yeterlilik koşullarını belirten ulusal yeterlilikler çevresidir. Tablo 2.1'de seviyelere göre TYÇ yeterlilik türleri ve belgeden sorumlu kurum belirtilmiştir. Temel düzeyde işleri yapma yeterliliklerini TYÇ'de, 1. seviye yeterlilikleri tanımlarken, seviye 8 ise çalışılan ortama yenilik getirme, ortaya çıkan yeni ve karmaşık problemleri farklı alanlardaki yaklaşım ve yöntemleri kullanarak çözme yeterliliğini tanımlamaktadır (MYK, 2016: 24).

Tablo 2.1: Başlıca TYÇ Yeterlilik Türleri ve Öngörülen Seviyeleri

TYÇ Seviyesi	Yeterlilik Türü Adı	Sorumlu Kurum
1	Okul Öncesi Katılım Belgesi	MEB
2	İlkokul Öğrenim Belgesi	MEB
	2. Seviye Mesleki Yeterlilik Belgesi	MYK
3	Ortaokul Öğrenim Belgesi	MEB
	Kalfalık Belgesi	MEB
	3. Seviye Mesleki Yeterlilik Belgesi	MYK
4	Ustalık Belgesi	MEB
	Mesleki ve Teknik Eğitim Lise Diploması	MEB
	Lise Diploması	MEB
	4. Seviye Mesleki Yeterlilik Belgesi	MYK
5	Ön Lisans Diploması (Akademik)	YÖK
	Ön Lisans Diploması (Mesleki)	YÖK
	5. Seviye Mesleki Yeterlilik Belgesi	MYK
6	Lisans Diploması	YÖK
	6. Seviye Mesleki Yeterlilik Belgesi	MYK
7	Yüksek Lisans Diploması (Tezli)	YÖK
	Yüksek Lisans Diploması (Tezsiz)	YÖK
	7. Seviye Mesleki Yeterlilik Belgesi	MYK
8	Doktora Diploması (Doktora, Sanatta Yeterlilik/Doktora ve Tıpta Uzmanlık)	YÖK
	8. Seviye Mesleki Yeterlilik Belgesi	MYK

Türkiye için önem arz eden Yeterlilikler Çerçevesi ile hâlihazırda bulunan yeterliliklerin detaylı bir şekilde bir araya getirilmesi, yeterliliklerin kalitesinin iyileştirilmesi, hayat boyu öğrenmenin geniş kitlelere ulaştırılması ve bunların düzenli bir sistem kapsamında yürütülmesi, ulusal ve uluslararası tanınmanın artırılması ve toplum için yeni fırsatlar yaratılması amaçlanmaktadır.

Ulusal meslek koşullarında lojistik gümrük takipçisi, lojistik operasyon yöneticisi, depo sorumlusu, lojistik operasyon sorumlusu gibi lojistiğe ait mesleklerin tanımı mesleki yeterlilik kurumu tarafından yapılmıştır. Bu tanımlar aşağıdaki gibidir.

Lojistik Gümrük Takipçisi (Seviye 3): İhracat ve ithalata ait lojistik faaliyetlerde ürünlerin ve taşıtın gümrük ile ilgili işlemlerini iş sağlığı ve güvenliği dikkate alarak yapan kalifiye çalışandır. Bu mesleği yürüten kişiler çoğunlukla ofis ortamında işlerini yaparken ihtiyaç durumunda depo, araç yükleme, boşaltma vb. açık alanlarda da görev alabilmektedir. Gecikmeleri ortadan kaldırarak hatasız teslimatı gerçekleştirmek, gün içerisinde operasyon faaliyetlerinin farklı zaman dilimlerine dağılması gibi yoğun çalışma koşulları bu mesleğin stresli tarafı olmaktadır. Lojistik gümrük takipçisinin bir diğer görevi ise işletme içindeki farklı birimlerle ve işletme dışında ki operasyon, gümrük, antrepo gibi diğer birimlerle iletişimi sağlamaktır (MYK, 2014a: 7-8).

Depo Sorumlusu (Seviye 4): İşyerlerine teslim edilen veya işyerinde sevk edilen ürünlerin teslim alınması, stoklanması, fiziki mevcut bulunan ürünler ile kayıtlardaki ürünlerin eşitliğinin denetlenmesi, firma içerisindeki mamul akışının kontrol edilmesi, iadelere ait işlerin yapılması gibi görevleri üstlenir. Depo sorumlusu görev aldığı işlere bağlı olarak soğuk zincir faaliyetleri ile ürün takibini yapar. Ayrıca, malların sevkiyat araçlarından ürün özelliklerine göre farklı yöntemler kullanılarak indirilmesi ile işyerlerindeki bölümler arasındaki ürün akışının aksamayacak şekilde düzenlenmesi görevini yerine getirmektedir (MYK, 2012: 8).

Lojistik Operasyon Sorumlusu (Seviye 5): Lojistik işlemleri ile ilgili planlama, organizasyon ve müşteri bağlantılarını sağlayan, lojistiğe ait teklif formu düzenleyen, raporları hazırlayan, ürünlere ve araçlara ait belgeleri hazırlayan, araç güzergâhı doğrultusunda organizasyonları gerçekleştiren yetiştirilmiş kalifiye çalışandır. Bu işi yapan kişiler zamanlarının büyük çoğunluğunu ofis ortamında geçirirken gerekli durumlarda araç yükleme, boşaltma, depo alanı gibi saha görevlerini de üstlenmektedir. Bu görevler ile birlikte ürünlerin zamanında ve eksiksiz teslim edilmesi gerektiğinden

yoğun çalışma koşullarında işleri yürütür. Lojistik operasyonu sürecinde mesai saatleri hafta içi veya sonu dâhil olmak üzere değişkenlik gösterebilmektedir (MYK, 2014b: 7-8).

Lojistik Operasyon Yöneticisi (Seviye 6): Lojistik operasyonları ile ilgili planlama, organizasyon, müşteri ilişkilerini sağlayan, lojistik teklifleri hazırlayan, ürünlere ve araca ait belgeleri düzenleyen ve sevkiyat konusunda yapılan organizasyonları denetleyen çalışandır. Bu işlemler yapılırken iş sağlığı ve güvenliği ve çevre ile alakalı önlemleri almaktadır. İşlerin büyük çoğunluğunu ofis ortamında yürütmekle birlikte depo, araç yükleme ve boşaltma gibi çalışma sahalarında görev alan kişilere liderlik etmektedir. İşletme içindeki yöneticiler ve işletme dışındaki müşteriler ve yurt dışı operasyon sürecindeki çalışanlar ile iletişimi sağlamaktadır. Ürünlerin zamanında ve hatasız teslim edilmesi için yoğun çalışma koşullarında yer alan kişileri yönlendirmekte ve müşteriler tarafından iletilen öneri ve talimatları dikkate alıp işleri planlamaktadır (MYK, 2014c: 6-7).

Lojistik mesleği, farklı seviye ve çalışma alanlarında sürdürülse de bu görevlerin ortak noktası iş sağlığı ve güvenliği dikkate alınarak gerek ofis içerisinde gerek ofis dışındaki sahalarda iş ve işlemlerin akışını her herhangi bir aksaklığa uğramayacak şekilde yürütmektir. Asıl amaç ürünlerin zamanında ve eksiksiz bir şekilde müşteri memnuniyetini sağlayarak teslim etmektir.

2.6.2. Lojistik eğitimi

Lojistik sektöründeki gelişmeler doğrultusunda lojistik eğitimine verilen değer de önemini korumaktadır. Lojistik eğitim, ön lisans, lisans ve lisansüstü seviyede üniversitelerin meslek yüksekokulları, dört senelik fakülteler ve enstitülerinde verilmesinin yanı sıra ülkemizde ortaöğretim kurumlarında da verilmektedir. Lojistik eğitiminde meslek yüksekokulları öğrencilerine genellikle operasyon sürecindeki işleri üstlenecek şekilde eğitim verirken, dört yıllık fakülte öğrencileri lojistik faaliyetlerin organizasyon sürecini sürdürebilecek yönetici veya planlayıcı olarak eğitim almaktadırlar. Lisansüstü eğitimde ise lojistik alanında uzman kişiler yetiştirmek veya akademik anlamda öğretim elemanı olabilmenin önünü açmaktır.

Ülkemizde lojistik eğitimi veren bu kurumlara geçiş yapmadan önce mesleki ve teknik ortaöğretim kurumlarında da dört yıl süresince ulaştırma hizmetleri alanı çatısı

altında lojistik dalı eğitimi verilmektedir. Lojistik eğitiminin yükseköğretim kurumlarından önce ortaöğretim seviyesinde öğrencilere verilmeye başlanması lojistiğe verilen önemi göstermektedir.

Mesleki eğitim veren okullarda, meslek alanı benzer özellikleri içeren birçok meslek dalını kapsayan beceri, bilgi, tutum, davranış ve istihdam gibi olanakları sağlayan alanlar olarak tanımlanırken, meslek dalı ise belirli meslek çatısı altında bulunan ve o mesleğe ait konularda bilgi, beceri, tutum, davranış gibi uzmanlık gerektiren ve istihdam yaratan iş kolları olarak tanımlanmaktadır (MEB, 1986: 3).

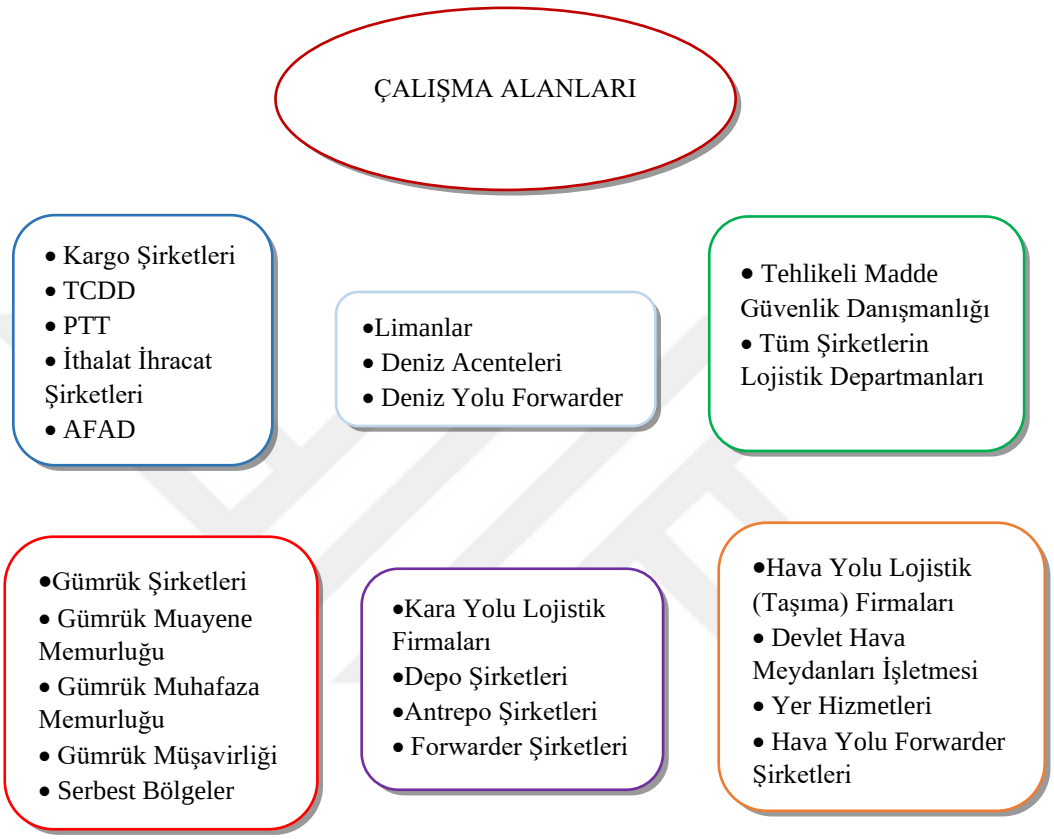
2.6.2.1. Ortaöğretim okullarında ulaştırma hizmetleri alanı eğitimi

Mesleki ortaöğretim sisteminde öğrencilerin tercihte bulunabileceği 55 alan ve 203 dal da birçok eğitim seçeneği bulunmaktadır. Bu alanlar içerisinde yer alan ‘‘Ulaştırma Hizmetleri’’ alanı öğrencileri seçmiş oldukları dala ait almış oldukları derslerin yanı sıra, yükseköğretime devam etmelerine katkı sağlayacak genel kültür dersleri de bulunmaktadır. Ortaöğretim düzeyinde Ulaştırma Hizmetleri alanı, ‘‘Lojistik’’ dalı ve ‘‘Sivil Havacılık’’ dalı olarak ikiye ayrılmaktadır.

Mesleki eğitim olarak ulaştırma hizmetleri alanının hedefi; ülkemiz iş piyasasında ortaya çıkabilecek yenilik ve değişimler ile uyum içinde çalışabilecek, mezuniyet sonrası ulaştırma mesleğinde uzmanlaşmış nitelikli kişiler yetiştirmektir. Ulaştırma hizmetleri bölümü depo, taşıma, sigorta, kargo, gümrük vb. işkollarından meydana gelmektedir. Bu iş sektörlerinden her biri için görev alacak kişilerde uzman olmak koşulu aranmaktadır (Aktan vd., 2020: 16). Eğitim öğretimini tamamlayan öğrencilere, üzerinde alan ve dalı yazan iş yeri açma belgesi, diploma ve seçmeli dersler koşuluyla alabileceği mesleğine ait sertifika verilmektedir. Ayrıca, ortaöğretim mesleki eğitimini tamamlayanlar dilediklerinde, TYÇ koşulları içinde almış oldukları eğitim doğrultusunda elde ettikleri temel yeterliliğe ait bilgileri kapsayan Europass sertifikasıyla birlikte mesleki eğitim aldığı ya da stajını yaptığı iş yerinin ismini gösteren belge alabilmektedir (MEB, 2020a: 6).

Ulaştırma sektöründe temel faaliyetler bazen çeşitlilik gösterse de bazı işlemler çoğunlukla bu temel faaliyetler altında sürdürülmektedir. Bu doğrultuda paketleme, ambalajlama, sipariş, elleçleme ve satın alma gibi işlemler bu sektörün her kolunda

uygulanmaktadır. Sektörün sürdürülmesinde yüksek düzeyde yer alan taşımacılık; kara, deniz, hava ve demiryolu taşımacılığı türleri ile yapılmaktadır (Aktan vd., 2020:18).

Şekil 2.3: Ulaştırma Hizmetleri Mezunlarının Çalışma Alanları (Aktan vd., 2020:18)

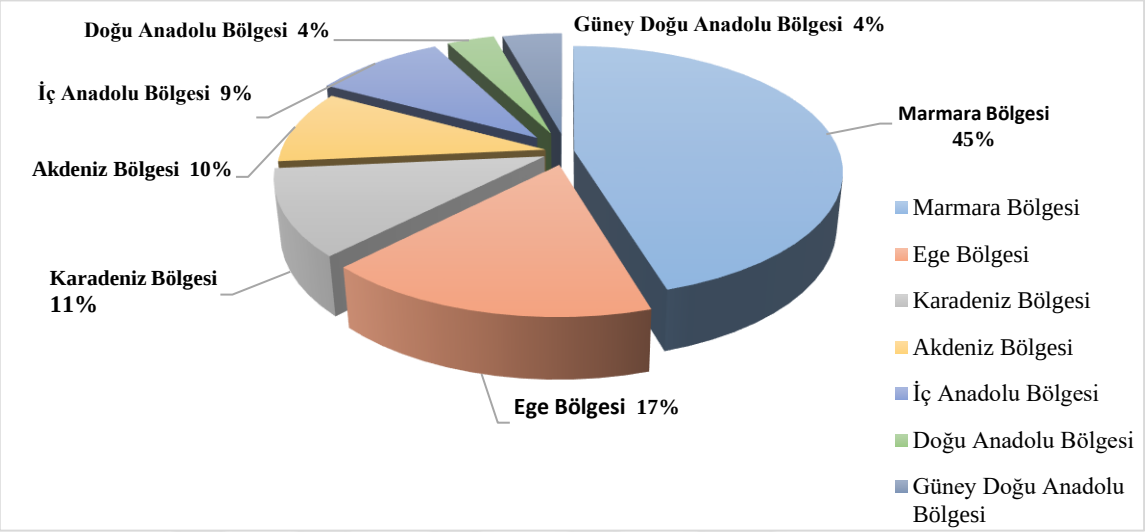
Türkiye'deki mesleki ve teknik ortaöğretim kurumlarında ''Ulaştırma Hizmetleri'' alanı bulunan okul sayısı 2020-2021 eğitim öğretim yılı itibariyle 117 adettir. Bir önceki yıl 112 olan okul sayısında 5 adet artış olmuştur. Tablo 2.2'de iller dikkate alındığında, İstanbul 30 okul ve %25,6 ortalamasıyla ilk sırada, 14 okul ve %12 ortalamasıyla İzmir ili ikinci sırada, 8 okul ve %6,8 ortalamasıyla Kocaeli üçüncü sırada ki yerini almaktadır. Son sırada ise, Adana, Adıyaman, Aksaray, Bolu, Çanakkale, Çorum, Edirne, Elâzığ, Erzincan, Eskişehir, Gaziantep, Giresun, Hatay, Karabük, Kayseri, Kars, Kırklareli, Konya, Malatya, Sivas, Şırnak ve Yalova illeri 1 okul ile ulaştırma hizmetleri alanında eğitimini sürdürmektedir.

Tablo 2.2: Türkiye'de İllere Göre ''Ulaştırma Hizmetleri'' Alanı Bulunan Ortaöğretim Kurumları

İLLER	OKUL SAYISI	İLLERE GÖRE (%)
ADANA	1	0,9
ADIYAMAN	1	0,9
AKSARAY	1	0,9
ANKARA	7	6,0
ANTALYA	3	2,6
AYDIN	2	1,7
BALIKESİR	2	1,7
BOLU	1	0,9
BURSA	4	3,4
ÇANAKKALE	1	0,9
ÇORUM	1	0,9
DENİZLİ	2	1,7
DİYARBAKIR	2	1,7
EDİRNE	1	0,9
ELAZIĞ	1	0,9
ERZİNCAN	1	0,9
ESKİŞEHİR	1	0,9
GAZİANTEP	1	0,9
GİRESUN	1	0,9
HATAY	1	0,9
İSTANBUL	30	25,6
İZMİR	14	12,0
KARABÜK	1	0,9
KARS	1	0,9
KIRKLARELİ	1	0,9
KOCAELİ	8	6,8
KONYA	1	0,9
MALATYA	1	0,9
MANİSA	2	1,7
MERSİN	6	5,1
ORDU	2	1,7
RİZE	3	2,6
SAKARYA	2	1,7
SAMSUN	2	1,7
SİVAS	1	0,9
ŞIRNAK	1	0,9
TEKİRDAĞ	3	2,6
YALOVA	1	0,9
ZONGULDAK	2	1,7
TOPLAM	**117**	**100**

Kaynak: (MEB, 2020c: http://mtegm.meb.gov.tr/kurumlar/?ara Erişim Tarihi: 18.11.2020)

Şekil 2.4'te Mesleki ve teknik ortaöğretim okullarında Ulaştırma Hizmetleri alanının bölgelere göre dağılımı incelenmiştir. Bu doğrultuda 53 okul Marmara Bölgesinde, 20 okul Ege Bölgesinde, 13 okul Karadeniz Bölgesinde, 11 okul Akdeniz Bölgesinde, 11 okul İç Anadolu Bölgesinde, 4 okul Doğu Anadolu Bölgesinde, 5 okul Güneydoğu Anadolu Bölgesinde yer almaktadır. Marmara Bölgesi %45 ortalamayla ilk sırada yer alırken, Doğu Anadolu ve Güneydoğu Anadolu bölgeleri %4 ortalamaları ile son sırada yer almaktadır.

Şekil 2.4: Ulaştırma Hizmetleri Alanın Bölgelere Göre Dağılımı. (MEB, 2020c: http://mtegm.meb. gov.tr/kurumlar/?ara erişim tarihi: 18.11.2020).

Bölgesel yoğunluğun Marmara Bölgesi ve Ege Bölgesi gibi liman ve sanayi kentlerinde olduğu görülmektedir. Ülkemizde bir diğer liman kenti Akdeniz Bölgesinde bulunan Mersin ilinde ise 1 adet tematik lise olmak üzere toplamda 6 okulda ulaştırma hizmetleri eğitimi verilmektedir. Son zamanlarda ise Güneydoğu Anadolu Bölgesi ve Karadeniz Bölgelerinde ulaştırma hizmetleri alanı yeni okullarda açılarak eğitim öğretim sürecine başlamıştır.

2.6.2.1.1. Lojistik dalı

Ulaştırma Hizmetleri alanı kapsamında ‘‘Lojistik’’ dalı eğitimi alan öğrencilerin aşağıdaki yetenekleri kazanması amaçlanmaktadır (MEB, 2020a: 6).

- Depo yönetim işlerini üstlenme,
- Kullanılan depo programı işlerini yapma,
- Taşıma modelleri faaliyetlerini yürütme,
- Ürün veya hizmete ait teslim ve ödeme şekillerine ait süreci yönetme,
- Gümrük işlemlerini yapma,
- Gümrük programına ait iş akışını sağlama,

- Lojistik faaliyetlere ait belgeleri hazırlama,
- Lojistik hesaplamaları yapma,
- Lojistik sürecinde satın alma işlemlerini gerçekleştirme,
- Mesleki yabancı dil kullanma,

Tablo 2.3'te lojistik dalına ait haftalık ortak ve mesleki dersler 2020 yılı itibariyle güncellenen Ulaştırma Hizmetleri Çerçeve Programında belirtilmektedir (MEB, 2020a: 6).

Tablo 2.3: Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi Anadolu Meslek ve Anadolu Teknik Programı Ulaştırma Hizmetleri Alanı (Lojistik Dalı) Haftalık Ders Çizelgesi

DERS KATEGORİLERİ	DERSLER	9. SINIF	10. SINIF	11. SINIF	12. SINIF	
					AMP	ATP
ORTAK DERSLER	TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI (*)	5	5	5	5	
	DİN KÜLTÜRÜ VE AHLAK BİLGİSİ	2	2	2	2	
	TARİH	2	2	2	-	
	T.C. İNKILAP TARİHİ VE ATATÜRKÇÜLÜK	-	-	-	2	
	COĞRAFYA	2	2	-	-	
	MATEMATİK	6	5	-	-	
	FİZİK	2	2	-	-	
	KİMYA	2	2	-	-	
	BİYOLOJİ	2	2	-	-	
	FELSEFE	-	2	2	-	
	YABANCI DİL	5	2	2	2	
	BEDEN EĞİTİMİ VE SPOR/GÖRSEL SANATLAR/MÜZİK	2	2	2	-	
	SAĞLIK BİLGİSİ VE TRAFİK KÜLTÜRÜ	-	-	1	-	
TOPLAM		30	28	16	11	
MESLEK DERSLERİ	MESLEKİ GELİŞİM ATÖLYESİ	2	-	-		Akademik Destek Dersleri
	TEMEL ULAŞTIRMA (*)	5	-	-		
	OFİS PROGRAMLARI	4	-	-		
	TAŞIMA MODELLERİ (*)	-	5	-		
	DEPO YÖNETİMİ	-	4	-		
	DEPO PROGRAMI	-	3	-		
	TESLİM VE ÖDEME ŞEKİLLERİ	-	2	-		
	GÜMRÜK (*)	-	-	4		
	GÜMRÜK PROGRAMI	-	-	3		
	LOJİSTİK BELGELER	-	-	3		
	LOJİSTİK HESAPLAMALAR	-	-	3		
	LOJİSTİK SATIN ALMA	-	-	2		
	MESLEKİ YABANCI DİL		-	2		
	İŞLETMELERDE MESLEKİ EĞİTİM (*)	-	-	-	24	
AKADEMİK DESTEK DERS SAATİ TOPLAMI		-	-	-	-	31
MESLEK DERS SAATİ TOPLAMI		11	14	17	24	-
SEÇMELİ MESLEK DERS SAATİ TOPLAMI (**)		-	-	9	7	-
SEÇMELİ DERS SAATİ TOPLAMI (**)		2	-		-	
REHBERLİK VE YÖNLENDİRME		-	1	1	1	
TOPLAM DERS SAATİ		43	43	43	43	

NOT:
(*) Millî Eğitim Bakanlığı Ortaöğretim Kurumları Yönetmeliği uyarınca yılsonu başarı puanı ile başarılı sayılamayacak derslerdir.
(**) Seçmeli meslek dersleri ve seçmeli dersler ile ilgili açıklamalar Çerçeve Öğretim Programı'nın Uygulama Esasları'nda yer almaktadır.

Ortak dersler, öğrencilere ortaöğretimden mezun oluncaya kadar verilen genel kültür derslerinden oluşmaktadır. Bu dersler öğrencilerin toplum sorunlarına ilgili olması, ülkenin ekonomik, sosyal ve kültürel gelişmesine katkı sağlama bilinci edindirmesi ve yükseköğretim kurumlarına hazırlanmasını hedeflemektedir. Haftalık ders çizelgesinde bulunan ortak derslerde; Talim ve Terbiye Kurulunun belirlemiş olduğu dersler, ders saatleri ve programlar uygulanmaktadır. Meslek derslerinde ise

öğrencinin yükseköğretim kurumlarına yerleştirilmesi veya bir mesleğe yönlendirilmesi amaçlanmaktadır (MEB, 2020a: 14).

2.6.2.1.2. Sivil havacılık dalı

Ulaştırma Hizmetleri alanı kapsamında ‘‘Sivil Havacılık’’ dalını tercih eden öğrencilerin aşağıdaki yetenekleri kazanması amaçlanmaktadır (MEB, 2020a: 7).

- Hava yolu taşımacılığı işlerini yürütmek,
- Hava yolu işlemleri için emniyet ve güvenliği sağlamak,
- Havacılık sektörü yönetim işlerini sürdürmek,
- İthalat-ihracat kargo işlemlerini takip etmek,
- Harekât hizmetleri organizasyonlarını planlama,
- Yolcu hizmetleri işlemlerini tamamlamak,

Bu amaçların yanında yer hizmetlerinde yabancı dil konuşmaları için öğrencilere bilgi, beceri ve yetkinliklerin kazandırılması amaçlanmaktadır. Tablo 2.4’te ‘‘Sivil Havacılık’’ dalına ait haftalık ortak ve mesleki dersler 2020 yılı itibariyle güncellenen Ulaştırma Hizmetleri Çerçeve Programında belirtilmiştir (MEB, 2020a: 10).

Tablo 2.4: Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi Anadolu Meslek ve Anadolu Teknik Programı Ulaştırma Hizmetleri Alanı (Sivil Havacılık Dalı) Haftalık Ders Çizelgesi

DERS KATEGORİLERİ	DERSLER	9. SINIF	10. SINIF	11. SINIF	12. SINIF	
					AMP	ATP
ORTAK DERSLER	TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI (*)	5	5	5	5	
	DİN KÜLTÜRÜ VE AHLAK BİLGİSİ	2	2	2	2	
	TARİH	2	2	2	-	
	T.C. İNKILAP TARİHİ VE ATATÜRKÇÜLÜK	-	-	-	2	
	COĞRAFYA	2	2	-	-	
	MATEMATİK	6	5	-	-	
	FİZİK	2	2	-	-	
	KİMYA	2	2	-	-	
	BİYOLOJİ	2	2	-	-	
	FELSEFE	-	2	2	-	
	YABANCI DİL	5	2	2	2	
	BEDEN EĞİTİMİ VE SPOR/GÖRSEL SANATLAR/MÜZİK	2	2	2	-	
	SAĞLIK BİLGİSİ VE TRAFİK KÜLTÜRÜ	-	-	1	-	
TOPLAM		30	28	16	11	
MESLEK DERSLERİ	MESLEKİ GELİŞİM ATÖLYESİ	2	-	-		Akademik Destek Dersleri
	TEMEL ULAŞTIRMA (*)	5	-	-		
	OFİS PROGRAMLARI	4	-	-		
	HAVACILIK YÖNETİMİ (*)	-	5	-		
	HAVA YOLU TAŞIMACILIĞI	-	3	-		
	HAVACILIK EMNİYETİ VE GÜVENLİĞİ	-	3	-		
	KARGO HİZMETLERİ	-	3	-		
	HAREKÂT HİZMETLERİ (*)	-	-	6		
	YOLCU HİZMETLERİ	-	-	5		
	RAMP HİZMETLERİ	-	-	3		
	MESLEKİ YABANCI DİL	-	-	3		
	İŞLETMELERDE MESLEKİ EĞİTİM (*)	-	-	-	24	
AKADEMİK DESTEK DERS SAATİ TOPLAMI		-	-	-	-	31
MESLEK DERS SAATİ TOPLAMI		11	14	17	24	-
SEÇMELİ MESLEK DERS SAATİ TOPLAMI (**)		-	-	9	7	-
SEÇMELİ DERS SAATİ TOPLAMI (**)		2	-		-	
REHBERLİK VE YÖNLENDİRME		-	1	1	1	
TOPLAM DERS SAATİ		43	43	43	43	

NOT:
(*) Millî Eğitim Bakanlığı Ortaöğretim Kurumları Yönetmeliği uyarınca yılsonu başarı puanı ile başarılı sayılamayacak derslerdir.
(**) Seçmeli meslek dersleri ve seçmeli dersler ile ilgili açıklamalar Çerçeve Öğretim Programı'nın Uygulama Esasları'nda yer almaktadır.

2.6.2.2. Ulaştırma hizmetleri çerçeve öğretim programını uygulama esasları

Bir meslek alanı veya dalı için oluşturulan eğitim öğretim programının uygulanası ile ilgili bilgileri, haftalık dersleri ve dersler doğrultusunda kazandırılacak bilgi ve becerileri gösteren programa çerçeve öğreti programı denilmektedir.

Ulaştırma Hizmetleri için çerçeve öğretim programındaki esaslardan bazıları şunlardır (MEB, 2020a: 11-12).

- Eğitim öğretim programı 4 yıl olarak hazırlanmıştır. Bu doğrultuda, haftalık dersler içerisinde meslek dersleri, ortak dersler, seçmeli dersler, meslek dersleri ve akademik dersler bulunmaktadır.
- Öğrencilere 9.sınıfta, alanla ilgili temel mesleki dersler verilirken 10 ve 11. sınıflarda dalla ilgili meslek dersleri verilmektedir.

- Son sınıf düzeyinde (12.sınıf) Anadolu teknik programı için akademik destek dersleri verilirken Anadolu meslek programında işletmelerde mesleki eğitim ve seçmeli meslek dersleri öğretilmektedir.
- Mesleki eğitimde bölge ve sektörün beklentileri, okulun fiziki ve öğretmen durumu ile birlikte öğrencilerin beklentileri doğrultusunda dal eğitimi sürdürülmektedir.
- Anadolu meslek programında yer alan öğrenciler, 12.sınıfta seçmeli meslek derslerinin yanında İBE eğitimini de devam etmektedir.
- Anadolu teknik programında bulunan öğrenciler, 12. sınıfta akademik destek dersleri çatısı altında bulunan ders tabloları arasından tercih yapmaktadır.
- Meslek dersleri birbirini takip edecek şekilde haftalık ders programında bulunan diğer ders saatlerinin düzeni bozulmadan oluşturulmaktadır.
- Alan ve dalda birçok sertifika alınması seçmeli meslek dersleri ile mümkün olmaktadır.
- Mesleki eğitimini sürdüren öğrenciler bilgi, beceri, tutum ve yetenek geliştirmelerini, okulda bulunmayan araç gereci öğrenerek üretim, hizmet ve iş ortamına adapte olmaları için sektör stajı yaptırılmaktadır.
- İş sağlığı ve güvenliği önlemleri alınarak ders ve öğrenme faaliyetleri gerçekleştirilmektedir

3. ORTAÖĞRETİM OKULLARINDA İŞLETMELERDE BECERİ EĞİTİMİ

Bu başlık kapsamında işletmelerde beceri eğitiminin tanımı ve önemi, işletmelerde beceri eğitimi uygulaması, işletmelerde beceri eğitimi uygulamalarında görev ve sorumluluklar ve yurtdışında beceri eğitimi ve staj konuları ayrıntılarıyla incelenmiştir.

3.1. İşletmelerde Beceri Eğitiminin Tanımı ve Önemi

Mesleki ve teknik eğitim okul ve kurumlarında öğrenimini sürdüren öğrenciler beceri eğitimlerini işletmelerde, teorik eğitimlerini ise kayıtlı bulundukları okul ve kurumlarda alırlar. İşletmeler veya kurumlar tarafından sağlanan bu eğitim ortamlarında bulunan öğrencilerin kazandıkları mesleki eğitim uygulamaları beceri eğitimi olarak tanımlanır. Bu eğitim kapsamında, Anadolu meslek programında yer alan öğrenciler

12.sınıfta haftada 3 gün, mesleki eğitim merkezi programlarında bulunan öğrenciler ise 9. sınıftan itibaren 4 veya 5 gün bu uygulamaya katılmaktadır.

Kişilerin gelişiminde eğitimin birçok amacının olmasıyla birlikte en önemlileri arasında, işletmelerin beklentilerini karşılayacak düzeyde etkin iş gücüne sahip istihdam edilebilir kişilerin yetiştirilmesi yer almaktadır. Bu doğrultuda bireyin mevcut becerilerini ve yeteneklerini iyileştiren ve üretim yapabilme niteliği kazandıran mesleki ve teknik eğitimin payı çok büyüktür. Ayrıca temel seviyede mesleki eğitim ile bireylerin, ihtiyaç duyulan düzeyde bilgi ve beceri kazanması, değişen teknolojik gelişmelere uyum sağlaması, beklenmeyen durumlar karşısında çözüm üretebilmesi, istihdam edilenler içerinde yer alması gibi yetenekleri kazanması hedeflenmiştir. Öğrencilerin bu hedefleri kazanmasında mesleki eğitim okul ve kurumları stratejik öneme sahiptir. İşletmeler ve öğrenciler için büyük öneme sahip olan mesleki ve teknik eğitim milli eğitim şura kararları, kalkınma planları ve hükümet programlarında üzerinde önemle durulan konular içerisinde ki yerini her zaman korumaktadır (Üstün ve Savaş, 2010: 5).

Eğitim hayatı boyunca muhtemelen birçok kişi neleri hangi seviyede öğrendiğini, nasıl öğrendiğini ve daha neler öğrenmesi gerektiğini yeterli düzeyde sorgulamamaktadır. Bundan dolayı öğrenciler bu soruların cevaplarını tam olarak alamadan mezun olabilmektedir. Fakat mesleki ve teknik eğitimde öğrencilerin işletmelerde beceri eğitimi kapsamında iş yerinde yeterli düzeyde sorgulamadan ve sorularının cevaplarını almadan başarılı olabilmesi mümkün olmamaktadır. Bu öğrenme etkinliklerini sağlayan öğrenciler mesleki ve teknik eğitimde başarılı olur. Bu doğrultuda mesleki ve teknik eğitimin amaçlarından olan; işletmelerin ihtiyaçları ve öğrenci ilgi ve beklentileri ile doğru orantılı yetkinliklerin kazanılması, ülke ekonomisinin büyümesi ve bu ekonomi içerisinde mesleki eğitimin bitişiyle istihdamın kolaylaşması ve işini severek yapan huzurlu kişilerin kazanılarak toplumsal huzurun sağlanması gerçekleştirilmektedir (Adıgüzel, 2009: 115).

Öğrencilerin iş dünyası içerisindeki yerini alabilmesi işletmelerde beceri eğitimi sayesinde mümkün olabilmektedir. Bu uygulama ile birlikte öğrenciler, iş dünyasını yakından tanıma fırsatını elde ederek mesleği ile uyumlu iş ve işlemlerde bilgi, beceri ve tecrübesini artırmaktadır. Bunun sonucunda ise öğrenciler kalifiye iş gücü olup ülke ekonomisine katkı sağlamaktadır.

3.2. İşletmelerde Beceri Eğitimi Uygulaması

Mesleki eğitim verilen okullarda, yükseköğretim kurumlarında ve işletmelerde öğrencilerin hak ve hükümlülükleri ile ilgili esasları kanuna bağlamak için 1986 yılında 19139 sayılı Resmi Gazete' de 3308 sayılı ''Çıraklık ve Mesleki Eğitim Kanunu'' yürürlüğe girmiştir. 2001 yılında 4702 sayılı Kanunun 22'nci maddesi kapsamında bu kanunun ismi değiştirilerek ''Mesleki Eğitim Kanunu'' olmuştur.

Ülkemizde işletmelerde beceri eğitim uygulaması ile mesleki eğitim alan öğrencileri iş dünyası ile buluşturmak mümkündür. Öğrenciler, mesleki eğitimini işletmede bulunan eğitici personel ve usta öğretici gözetiminde yürütmektedir. Mesleki ve Teknik Eğitim Yönetmeliği'nde (2002: 4) eğitici personelin mesleki eğitime katılan öğrencilerin işletmelerdeki eğitim sorumluluğunu üstlendiği belirtilmektedir. Bu kişiler iş pedagojisi eğitimine sahip, mesleki eğitimde ait metoda ve teknik bilgilere hâkim veya mesleki eğitim okullarında atölye, laboratuvar ve meslek dersleri görevini yapabilecek yeteneklere sahiptir. Usta Öğretici ise Ustalık becerisini kazanan ve iş yeri beceri eğitimi kapsamında eğitim görevinden sorumlu, mesleki eğitim tekniklerine hâkim, usta öğreticilik belgesi bulunan personellerdir. Bu kişiler, aday çırak, çırak, kalfa ve mesleki ve teknik eğitim veren okul ve kurumların öğrencilerinden sorumlu olmaktadır.

3.2.1. Öğrencilerin teorik eğitimi

Mesleki ve teknik eğitim okul ve kurumlarında ya da işletmelerin eğitim sağlayan bölümlerinde iş yerinde beceri eğitimi uygulamasına katılan öğrencilere aynı zamanda teorik eğitim verilir. Bu eğitim çalışma saatleri kapsamında yapılır ve haftada 12 saatten az olamaz. Teorik eğitimi yoğunlaştırılmış olarak da verilebilir. Ayrıca öğrenciler bu eğitim günlerinde ücretli izinli olmaktadır (3308 sayılı Kanun, Md.20).

Teorik eğitimin verilebilmesi için ayını meslek alanı ve dalı öğrencilerinin aynı iş yerinde beceri eğitimi görmesi, iş yerinde eğitim birimi olması ve iş yeri yöneticilerinin kabul etmesi ve en az sekiz kişilik öğrenci grubunun olması gerekir. Bunun yanında birbirine yakın olan ve farklı iş yerlerinde beceri eğitimini sürdüren aynı meslek aşanı ve dalı öğrencilerinin eğitimi iş yerleri arasından daha uygun olanında yapılmaktadır. Öğretmenlerin işyerinde meslek derslerinin teorik eğitimini vermesi hususunda görevlendirilmesi okul müdürlüğü tarafından yapılabilmektedir. Bu

görevlendirme için işletme yönetiminin istekte bulunması ve öğretmenlerin ek ders ücretini ödemesi gerekmektedir. Eğer tüm bu koşulları olmaz ise mesleki eğitim okulda devam ettirilmektedir (Ortaöğretim Kurumları Yönetmeliği, Md.122).

Eğitim birimini kuran iş yerleri, beceri ve teorik eğitim faaliyetlerinin yapılmasına yönelik ortamı hazırlamaktadır. Öğrencilerin meslek alanı ve dalına uygun fiziki mekânda günden güne farklılaşan ihtiyaçlar dikkate alınmakta ve eksiklikler tamamlanarak eğitim ortamı oluşturulmaktadır (Mesleki ve Teknik Eğitim Yönetmeliği, Md.204).

3.2.2. İşletmelerde mesleki eğitime katılacak öğrencilerin belirlenmesi

İş yerinde mesleki eğitimini sürdürecek öğrenci sayısının, işletmelere gönderilecek mevcut öğrenci sayısından fazla olması durumunda en az 3 üyeden oluşan komisyon kurulmakta ve komisyon başkanlığını koordinatör müdür yardımcısı yapmaktadır. Komisyon öğrencilerin aşağıdaki durumlarını göz önüne bulundurarak sıralama yapmaktadır (Ortaöğretim Kurumları Yönetmeliği, Md.136).

a. Önceki senelere ait yılsonu başarı puanlarının aritmetik ortalaması dikkate alınır.
b. Öğrencinin disiplin suçları içerisinde kısa süreli uzaklaştırma cezasından daha ağır ceza almamış olmasını göz önünde bulundurur.
c. Öğrencinin genel durumu incelenerek belirlenir.

3.2.3. Beceri eğitimi uygulaması sağlayan işletmelerin belirlenmesi

İl veya ilçelerde toplanan işletme belirleme komisyonları, öğrencilerin beceri eğitimini yapacağı işletmelerin eğitime uygunluğunu ve mesleki eğitim görecek öğrenci sayısını tespit etmekten sorumlu olmaktadır. Komisyonlar tarafından hazırlanan raporların bir tanesi bilgi amaçlı il milli eğitim müdürlüğüne iletilmektedir. Bunun yanında il istihdam ve mesleki eğitim kurulu, ildeki işletmelerde eğitim, staj ve tamamlayıcı eğitim yapılmasını gerektiren yeni meslek alan ve dalları belirleyerek karara bağlar ve bakanlığa önermektedir. Türk Silahlı Kuvvetlerine bağlı iş yerlerinde sürdürülecek mesleki eğitimin nerede yapılacağına Bakanlık ve Milli Savunma Bakanlığınca birlikte karar verilmektedir (Ortaöğretim Kurumları Yönetmeliği, Md.141).

İş yerinde on ve üzeri personeli olan firmaların, çalışanlarının %5'inden az olmamak kaydıyla mesleki ve teknik eğitim okul ve kurumunda bulunan öğrencilere beceri eğitimi yaptırma zorunluğu bulunmaktadır. İşletmeler bu zorunluluk kapsamında mesleki eğitim veren yükseköğretim kurumu öğrencileri arasından da stajyer seçebilmektedir. Öğrenci sayısı belirlenirken kesirli sayılar tam sayıya tamamlanmaktadır. Doğal afetlerin yaşanması durumunda (deprem, sel, yangın vb.) etkinliğini yitiren iş yerlerinin eğitim imkânları ön plana çıkarılarak, yukarıda belirtilen oranlar, il mesleki eğitim kurulunun teklifi ve Bakanlığın onayı kapsamında değiştirilebilmektedir. On ve üzeri personeli olan işletmelerin zorunlu staj yükümlülüklerinin yanında ondan az çalışanı olan iş yerleri de mesleki eğitim öğrencilerine 3308 sayılı Kanununun ilgili hükümleri kapsamında beceri eğitimi, staj ve tamamlayıcı eğitim olanağı sunabilmektedir. İş yerindeki çalışan sayısının belirlenmesinde her senenin ocak ayı dikkate alınırken yaz mevsiminde faaliyetleri olan iş yerlerinde temmuz ayı dikkate alınmaktadır. Bu kapsamda beceri eğitimi uygulamasına öğretim yılının ilk günü başlanmaktadır (3308 sayılı Kanun, Md.18).

İşletmelerde mesleki eğitim yapılmasına karar verilen iş yerlerinin listesi dikkate alınan il ve meslekler doğrultunda hazırlanmakta ve şubat ayı içinde il istihdam ve mesleki eğitim kuruluna iletilmektedir. Listeyi ileten kuruluş ise Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı bölge müdürlükleridir (Mesleki ve Teknik Eğitim Yönetmeliği, Md.178).

3.2.4. İşletmede beceri eğitiminde sözleşme

İş yerinde beceri eğitimi için sözleşme, işyeri ve kurum arasındaki anlaşma ile örgün, çıraklık ve yaygın mesleki ve teknik eğitim okul veya kurumlarına devam eden öğrenci ve çırağın ücret ve sosyal haklarını düzenlemektedir. Öğrenci reşit değil ise sözleşme yasal temsilcisi tarafından imzalanmaktadır (Mesleki ve Teknik Eğitim Yönetmeliği 2002: 5).

İşletmelerde mesleki eğitimde sözleşme, işletme belirleme komisyonlarının raporları ve bakanlıkça oluşturulan örnek doğrultusunda okul müdürlüğü ile işletme sorumluları tarafından her öğrenci için ayrı ayrı düzenlenmektedir. Sözleşme mevcut ders yılının bittiği tarihten itibaren bir sonraki yeni ders yılının ikinci haftası sonuna kadar imzalanmalıdır. Hazırlanan sözleşmenin bir örneği sorumlu kurum ya da kuruluşa gönderilirken bir örneği de okuldaki dosya içerinde yer almaktadır. Öğrencilerin iş yeri

değişikliği istemesi durumunda, iki hafta içerisinde yeni bir iş yeri ile tekrardan sözleşme yapması gerekmektedir. Bazı zorunlu durumlarda bu süre ücretsiz izin süresinden fazla olamaz. Belirlenen sürede bir iş yeri ile sözleşme imzalamayan öğrenciler devamsız sayılarak sınıf tekrarı yapmaktadır. Eğitim öğretim senesinin bitiminde iş yerinin ya da öğrencinin durumunda farklılık söz konusu ise sözleşme uzatılmakta ya da karşılıklı bitirilmektedir. Ayrıca 3308 sayılı Mesleki Eğitim Kanunu'nun 22.maddesinin 1.fıkrasında belirtilen durumlar ile öğrencinin okul ya da iş yerine devam edememesi sebebiyle başarısız olması, işletmedeki eğitim nedeniyle sağlığında olumsuzlukların görülmesi gibi etkenler dışında öğrencinin sözleşmesi iş yeri ya da okul tarafınca tek taraflı feshedilememektedir (Ortaöğretim Kurumları Yönetmeliği, Md.143).

3308Sayılı Mesleki Eğitim Kanunun 22.maddesindeki durumlar ise şunlardır;

- İş yerinde grev ve lokavt olması, deprem, sel ve yangın gibi afetlerin meydana gelmesi durumunda mesleki eğitimini sürdüren öğrenciler eğitimlerine kendi mesleki ve teknik okul ve kurumlarında devam etmektedir.
- Beceri eğitimi başladıktan sonra iş yerlerinin çalışan sayısında düşüş olur ise eğitim için kabul edilen öğrencinin okuldan mezun edilinceye kadar eğitimi sürdürülmektedir.

3.2.5. Beceri eğitimi yapan öğrencilerin iş dosyası

Uygulama kapsamında işletmelerde beceri eğitimini sürdüren öğrencilere okul tarafından öğretim programları dikkate alınarak yapacakları temrin, iş, proje, deney ve hizmetler ile ilgili resimleri, projeleri ve değerlendirme formları bulunan mesleki eğitime ait iş doyası hazırlatılmaktadır. Öğrenimlerini mesleki eğitim merkezlerinde sürdüren öğrenciler ise 11. sınıftan başlayarak iş dosyası hazırlamaktadır. İşletmede bulunan usta öğretici veya eğitici personel, okuldan görevlendirilen koordinatör öğretmen ve öğrenci tarafından dosya içerisindeki dokümanlar kontrol edilerek imzalanmaktadır. İş yerine ait gizlilik içeren belgelerin iş dosyasında bulundurulması yasaktır. Dosyaya ait hazırlanan belgeler, beceri, kalfalık veya ustalık sınavı komisyonun incelemesi için iş yeri tarafınca saklanmaktadır. Bu dosya, öğrencinin 2. dönem mesleki eğitim puanı ile okul müdürlüğüne teslim edilmektedir (Ortaöğretim Kurumları Yönetmeliği, Md.124).

Mesleki eğitimlerinin sonunda öğrencilerin iş dosyası Şekil 3.1'de bulunan kriterler kapsamında ilgili okul veya kurumlarda sorumlu öğretmen ve şefleri tarafından puanlanmaktadır.

……...EĞİTİM ÖĞRETİM YILI ……. MESLEKİ VE TEKNİK ANADOLU LİSESİ……... ALANI …… DÖNEMİ…….GRUBU DÖNEM SONU BECERİ SINAVI İŞ DOSYASI DEĞERLENDİRME				
Öğrencinin				
Adı Soyadı			**Numarası**	
NO	**ÖLÇÜTLER**		**PUANI**	**ALINAN PUAN**
1	Dosya Tertip Düzeni		20	
2	Kaynak Tarama		20	
3	İçerik		20	
4	Çizimlerin normlara uygunluğu		20	
5	Dosyanın gelişim planına uygun olarak yürütülmesi		20	
TOPLAM		**RAKAM**	100	
		YAZI	YÜZ	
Üye	Üye	Üye	Snv. Kom. Bşk.	

Şekil 3.1: Dönem Sonu Beceri Sınavı İş Dosyası Değerlendirme. (MEB, 2020d: http://meslekiveteknik egitim.com/beceri-sinavi-not-hesaplamasi-nasil-yapilir/ erişim tarihi: 05.12.2020).

3.2.6. Mesleki ve teknik eğitimde süreklilik

Ders yılının başlamasıyla birlikte işletmelerde mesleki eğitimde başlamaktadır. Ders yılının sonunda bitecek olan eğitim, hafta da 3 gün işletmede beceri eğitimi kapsamında iş yerlerinde ve 2 gün de okulda veya eğitim kurumunda teorik ders olarak yapılmaktadır. Mesleki eğitim verilen okulda atölye ve laboratuvar gibi eksikliklerin olması durumunda 10. ve 11. sınıflarda işletmelerde yapılan uygulamalı eğitim nedeniyle okulda üç gün teorik eğitim verilmesi gerekmektedir. Öğrenciler eğitimini sürdürdüğü programı bitirinceye kadar eğitime başladıkları iş yerlerinde devam etmelidir. Eğer öğrencilerin eğitimi ilk başladıkları iş yerinde eksik kalır ise başka iş yerinde veya okulda işletmelerde beceri eğitiminin tamamlanması zorunluluğu bulunmaktadır. İş yerinde grev, lokavt, deprem, yangın ve sel gibi doğal afet yaşanır ise beceri eğitimi okulda devam etmektedir (Ortaöğretim Kurumları Yönetmeliği, Md.134).

İş yerlerinde mesleki eğitimine katılan her öğrenci, eğitimini aldığı alan ve dala ait öğretim programında bulunan sınıfa ait temrin, proje, iş, deney ya da hizmetin

minimum %80'ini tamamlamalı ve bunlardan başarılı olmalıdır. Öğrencilerin programında yer alan faaliyetlerinden bazılarının ders yılı içerisinde tamamlanmaması durumunda ilgili okulda tamamlanması için yoğunlaştırılmış telafi eğitimi hazırlanmakta ve 2. dönemin son 5 haftası yaptırılmaktadır (Mesleki ve Teknik Eğitim Yönetmeliği, Md.183)

3.2.7. Öğrencilerin beceri eğitimi kapsamında aldığı ücret

İşletmelerin beceri eğitimi kapsamında öğrencilere ödenecek ücret ve ücretlerdeki artışı hazırlanan sözleşme doğrultusunda yapmaktadır. İşletmelerde mesleki eğitimini sürdüren öğrenciler ile mesleki ve teknik ortaöğretim kurumlarında staj ya da tamamlayıcı eğitimini sürdüren öğrenciler için belirlenen bu ücret işletmede 20 ve üzerinde çalışan bulunduranlar için net asgari ücretin %30'undan az ve 20'den az çalışan bulunduran işletmelerde %15'inden az olamaz. Bu doğrultuda aday çırak ve çırağa net asgari ücretin %30'undan az ücret ödenemez ve bu ücretler bütün vergilerden muaf olmakta ve sözleşmenin devam ettiği süreçte asgari ücrette bir artış olur ise artışta oluşan oran kadar öğrencini ücretine eklenmektedir (3308 Sayılı Kanun, Md.25).

3.2.8. Sosyal güvenlik ve iş sağlığı güvenliği

Sosyal güvenlik kapsamında iş yerinde mesleki eğitimine katılan öğrenciler, aday, çırak ve mesleki eğitim veren ortaöğretim okul ve kurumlarında eğitimini sürdürmektedir. Sigorta primleri staja, tamamlayıcı ya da alan eğitimine devam ederken asgari ücretin %50'si üzerinden, bakanlık ile mesleki ve teknik eğitim sunan yükseköğretim kurumlarının bağlı olduğu üniversitelerin bütçesindeki ödenekten karşılanmaktadır. Bu öğrenciler hakkında 506 Sosyal Sigortalar Kanununun 23, 24, 35 ve 42'nci maddelerinde geçen hükümler uygulanmaz. Bu kuralların yanında öğrencilere yine 506 sayılı kanunu gereği iş göremezlik ödenekleri bağlanacak sürekli iş göremezlik gelirine esas olacak hallerde günlük kazanç tespitinde sigorta primine esas tutulan ücret geçerli olmaktadır (3308 Sayılı Kanun, Md.25).

İşletmeler öğrencinin iş kazası ve meslek hastalığından korunması, teşhis ve tedavileri için 6331 sayılı Kanun ve ilgili diğer mevzua çerçevesinde alınması gereken önlemleri sağlamaktadır. 6331sayılı Kanunun amacı; işletmelerdeki iş sağlığı ve güvenliği için uygun ortamın oluşturulması, hali hazırda bulunan sağlık ve güvenlik koşullarının düzeltilmesi için işveren ve personelin göre yetki, sorumluluk, hak ve

yükümlülükleri için gerekli olan koşulları düzenlemektir. Bu kanunun kapsamı ise kamu ve özel sektör kapsamında tüm işlere ve işletmelere, bu işletmelerin sahipleri ile vekillerine, çırak, stajyer dâhil bütün personele faaliyet alanlarına bakılmadan uygulanmaktadır (İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu, Md.1, 2).

3.2.9. Beceri eğitiminde devamsızlık yapan öğrencinin ücretlerinden kesinti yapılması

İş yerinde mesleki eğitim veya staj sözleşmesi madde 9 da öğrencinin haklarını kazanabilmesi için bu uygulamaya devam etmesinin zorunlu olduğu belirtilmiştir. Herhangi bir özür durumu bildirmeden mesleki eğitimine devam etmeyen veya ücretsiz izin isteyen öğrencinin gitmediği gün kadar ücreti eksik yatırılmaktadır. Ücretinde kesinti olacak öğrenciler için ödeme tutarı aşağıdaki koşullarda hesaplanmaktadır (MEB, 2020b: İşletmelerde Mesleki Eğitim/Staj Sözleşmesi, Md.9, http://mtegm.meb.gov.tr/ meb_iys_dosyalar/ 2017_ 07/26160206_ime_sYzleYme__dYzeltme.pdf erişim tarihi: 05.12.2020)

a) İşletmede yirmi ve daha fazla personel çalıştıranlar;

$$\text{Ödenecek ücret} = (\text{Net Asg.ücret} \times \%30) - \frac{(\text{Net Asg.Ücr.x } \%30 \times \text{Devamsız Gün Sayısı})}{30}$$

b) 20'den az personel çalıştıran işletmelerce;

$$\text{Ödenecek ücret} = (\text{Net Asg.ücret} \times \%15) - \frac{(\text{Net Asg.Ücr.x } \%15 \times \text{Devamsız Gün Sayısı})}{30}$$

c) Mesleki eğitim merkezi öğrencilerine (aday çırak, çırak) eğitim veren işletmelerce;

$$\text{Ödenecek ücret} = (\text{Asg.ücret} \times \%30) - \frac{(\text{Asg.Ücr.x } \%30 \times \text{Devamsız Gün Sayısı})}{30}$$

İşletmelerde beceri eğitimi uygulamasına katılan öğlencilerin devam ve devamsızlık bilgileri usta öğretici ve eğitici personel tarafından takip edilir. Ay sonu koordinatör öğretmen işletmeye ziyarette bulunmakta ve öğrencinin devam-devamsızlık bilgisine ait formu doldurup ilgili okulun koordinatör müdür yardımcısına teslim etmektedir.

3.2.10. Yıl sonu beceri sınavı

İşyerlerinde beceri eğitim uygulamasında bulunan öğrencilerin eğitimlerini değerlendirebilmek için ikinci dönem son haftasında yılsonu beceri sınavına tabi tutulmaktalar. Komisyon tarafından belirtilen kararlar ve dersin yapısına göre uygulamalı, uygulamalı ve yazılı veya sözlü olarak uygulanmaktadır (Mesleki ve Teknik Eğitim Yönetmeliği, Md.83).

- Bir meslek alanındaki öğretim programında birden fazla uygulamalı ders varsa iş yerinde eğitimi verilen her ders için beceri sınavı derslerinin değerlendirilmesi ayrı ayrı yapılması koşuluyla, sınav komisyonunun vereceği karar doğrultusunda birlikte veya ayrı ayrı uygulanmaktadır.
- Yılsonu beceri sınavı 100 puan üzerinden hesaplanır. Bu puanın; 80 puanı sınav üzerinden, 20 puanı ise iş dosyası üzerinden hesaplanmaktadır.
- Öğrenci yılsonu beceri eğitimi sınavında başarısız olur ise bu derslerin ortalama yükseltme ve sorumluluk sınavlarına girer ve sınavın değerlendirmesinde iş dosyası dikkate alınmaz.
- İş dosyası ve sınav değerlendirilmesinin sonucun da oluşturulan puanların not olarak toplamına yılsonu beceri sınav notu denilmektedir.
- Yılsonu beceri sınavına çeşitli nedenlerden dolayı özür bildirip beceri sınavına girmeyenlere; özrün, sınav günü mesai saati bitmeden kurum müdürlüğüne iletilmesi ve en geç 5 iş günü içinde bildirilmesi doğrultusunda öğrencilere ilgili kurum müdürlüğü tarafından yeni bir tarihte yeni bir sınav hakkı verilmektedir.

<table>
<tr><td colspan="10">……..EĞİTİM ÖĞRETİM YILI
……...……..……..…
MESLEKİ VE TEKNİK ANADOLU LİSESİ BECERİ SINAVI NOT ÇİZELGESİ</td></tr>
<tr><td colspan="10">Sınıf/Şube:</td></tr>
<tr><td colspan="10">Alanı:</td></tr>
<tr><td colspan="10">Dalı:</td></tr>
<tr><td colspan="10">Sınav Tarihi:</td></tr>
<tr><td colspan="10">ÖĞRENCİNİN</td></tr>
<tr><td rowspan="2">Sıra</td><td rowspan="2">No</td><td rowspan="2">Adı Soyadı</td><td colspan="2">Beceri Sınavı Puanı</td><td colspan="2">İş Dosyası Puanı</td><td colspan="2">Yıl Sonu Beceri Sınavı Notu (B+D)</td><td rowspan="2">Düşünceler</td></tr>
<tr><td>100 Üzerinden Takdir Edilen</td><td>Yıl Sonu Beceri Sınavına Etkisi</td><td>100 Üzerinden Takdir Edilen</td><td>Yıl Sonu Beceri Sınavına Etkisi</td><td>Rakam</td><td>Yazı</td></tr>
</table>

			(A)	(Ax%80) (B)	(C)	(Cx%20) (D)			
1									
2									
3									
4									
5									
6									
7									
8									
9									
10									
11									
12									
13									
14									
15									
16									
17									
18									
19									
20									

Şekil 3.2: Beceri Sınavı Not Çizelgesi (MEB Tebliğler Dergisi, 2004: 458)

3.2.11. İşletmelerde mesleki eğitimde başarının değerlendirilmesi

İş yerinde mesleki eğitimini yapan öğrencilerin başarısı değerlendirilmesinin hangi koşullarda yapılacağı Mesleki ve Teknik Eğitim Yönetmeliği, Md.182'de aşağıdaki gibi belirtilmiştir.

- Birinci dönem, eğitim notunu oluşturmaktadır. Öğrencilerin iş yerlerindeki eğitimleri boyunca göstermiş oldukları performansları kapsamında usta öğretici, eğitici personel ve öğretmen tarafından temrin, proje, iş, deney ve hizmet konularında puanlar verilir. Bu puanların yanında öğrencinin eğitim gördüğü alanda ve okulda yarışmalarda aldığı puanlar varsa bu puanlarda işletme puanlarına eklenip aritmetik ortalama hesaplanır. Dolayısıyla bu notlar birinci dönem puanlarını oluşturmaktadır.
- Öğrencinin ikinci dönem notu ise birinci dönem ile benzer olarak hesaplanmasının yanında telafi eğitimi boyunca yaptığı temrin, proje, iş, deney ve hizmetlerden aldığı puanlarında dâhil edilip aritmetik ortalamanın hesaplanmasıyla oluşmaktadır.

- Alınan bu puanlar Milli Eğitim Bakanlığı Orta Öğretim Kurumları Sınıf Geçme ve Sınav Yönetmeliği kapsamında nota dönüştürülür ve dönem notu elde edilmektedir.
- Beceri eğitiminde yılsonu notu; iki dönem notunun aritmetik ortalaması ve yılsonu beceri sınavı notunun aritmetik ortalaması yılsonu notunu belirlemektedir.
- Öğrencinin iş yerinde beceri eğitimi aldığı alan ve dal derslerinden başarılı olabilmesi için yılsonu beceri notu ortalaması ile iki dönem notunun ortalaması dikkate alınarak genel ortalaması en az ‘‘GEÇER’’ not olmalıdır. Bunun yanında öğrencinin yılsonu beceri sınavından da en az ‘‘GEÇER’’ not alması gerekmektedir.
- Özür durumlarını gerekçe göstererek eğitimini sürdüremeyen öğrencilerin devam ettiği süreçteki temrin, proje, iş ve hizmet puanlaması çerçevesinde durumu değerlendirilmektedir.
- Öğrencinin uygulamalı dersi iş yerinde birden fazla ise haftalık ders programına göre bu dersler için, ayrı dönem ve yılsonu notu oluşturulmaktadır.
- Yılsonunda aldıkları notlardan dolayı başarısız olan öğrencilerin durumlarına ‘‘Milli Eğitim Bakanlığı Orta Öğretim Kurumları Sınıf Geçme ve Sınav Yönetmeliği’’ hükümlerince karar verilmektedir (Mesleki ve Teknik Eğitim Yönetmeliği, Md.182).

İŞLETMELERDE MESLEK EĞİTİMİ GÖREN ÖĞRENCİLERE AİT DÖNEM NOT FİŞİ											
Okul/Kurumunun Adı:											
Öğretim Yılı: **Dönemi:** **Dersin Adı:**											
İşletmenin Adı:											
Öğrencinin			**İşletmelerde Verilen Puanlar**				**Okulda Verilen Puanlar**		**Dönem Başarısı**		
									Dönem Notu		
Numarası	Adı Soyadı	Meslek Alan/Dalı	Temrin	İş Hizmet	Proje	Deney	Telafi Eğitim Puanı	Beceri Yarışması Puanı	Dönem Puanları Ortalaması	Rakam ile	Yazı ile

Usta Öğretici Eğitici Personel İmza	İşletme Yetkilisi İmza	Okul/ Kurum Müdür İmza	Müdür Yardımcısı İmza

Şekil 3.3: İşletmelerde Beceri Eğitimi Bağlamında Dönem Not Fişi (MEB Tebliğler Dergisi, 2004: 456)

3.3. İşletmelerde Beceri Eğitimi Uygulamalarında Görev ve Sorumluluklar

İşletmelerde beceri eğitimi uygulamasının öğrencilerin veya ilgili çalışanların maddi ve manevi zarara uğramadan tamamlanması gerekmektedir. Belirli bir plan dâhilinde öğrencilerin mesleki eğitimden en üst düzeyde faydalanacağı ortamların oluşturulması önemlidir. Bütün bu düzenin sağlanması bu eğitimde görev alan usta öğretici, eğitici personel, işletmeler, okul müdürlüğü, koordinatör müdür yardımcısı, koordinatör öğretmen ve öğrencilerin üzerlerine düşen görev ve sorumluluklarını yerine getirmesiyle başarılabilmektedir.

3.3.1. İşletmelerin mesleki eğitimle ilgili görev ve sorumlulukları

İşletmeler mesleki eğitim, staj ve tamamlayıcı eğitim yaptıracak ise aşağıda belirtilen görev ve sorumluluklarını yerine getirmelidir (Ortaöğretim Kurumları Yönetmeliği, Md.144).

- İşletmeler bu eğitim içerisinde yer alacak öğrenci sayısı ve eğitimin uygulanmasıyla ilgili koşulları düzenleyen tutanağı işletme belirleme komisyonu ile beraber imzalamakta ve eğitimi, belirlenen çalışma takvimine göre uygulamaktadır.
- Söz konusu alan ve dallar dikkate alınarak öğretim programı dışına çıkmadan işletme belirleme komisyonu tarafından belirlenen yerlerde mesleki eğitim yapılmasını sağlamaktadır.
- Öğrencilerin eğitiminden sorumlu olması için yeterli sayıda ve düzeyde usta öğretici ya da eğitici görevlendirmektedir.
- İstenilen sayıda ve düzeyde eğitici veya usta öğretici olmaması halinde, okul müdürlüğü ile iletişim kurarak personellerinin iş pedagojisi kurslarına katılmasını sağlamaktadır.
- Beceri eğitimi için ihtiyaç duyulan araç, gereç ve malzemeyi tedarik etmektedir.
- Öğrencilerin iş yerine devamını takip ederek devamsızlık ve hastalık izinlerini 2 iş günü kapsamında sorumlu okul müdürlüğüne iletmektedir.

- Öğrencilere ait puan çizelgesini, kapalı zarf şeklinde ve dönemin kapanmasına 5 gün kala ilgili okul müdürlüğüne ulaştırmaktadır.
- Öğrencilerin hazırlamış olduğu iş dosyasını, talep edilmesi durumunda ya da beceri sınavı yapılmadan önce okul müdürlüğüne götürür. Bunun yanında puan çizelgesini de teslim etmektedir.
- Öğrencilere sınavları için belirlenen günlerde ücretli izin vermektedir.
- Ara tatil, yarıyıl ve yaz tatili dâhil bu sürelerde toplam da 1 ay ücretli izin vermektedir.

3.3.2. İşletmelerde beceri eğitiminde görev alacak eğitici personel/usta öğretici

İş yerlerine giderek beceri eğitimi uygulamasını yapacak öğrencilerden sorumlu olan kişiler eğitici personel ve usta öğretici denilen çalışanlardır. Bu eğitimde görev alacak personelin sorumlulukları şunlardır (Ortaöğretim Kurumları Yönetmeliği, Md.146).

- Öğrencilerin iş yerlerindeki beceri eğitimi eğitici personel ve usta öğretici olarak bilinen personel gözetiminde yaptırılmaktadır.
- Bu kişiler beceri eğitiminin planlanması, uygulanması, iyileştirilmesi ve geliştirilmesi hedefiyle toplantılardaki yerini almaktadır.
- Eğitimin başladığı ilk hafta teorik konular kapsamında koordinatör öğretmen ya da ders öğretmeniyle beraber uygulamaya ilişkin planları hazırlar ve işletme sorumlusu ile okul müdürünün onaylaması için teslim etmektedir.
- Öğrencilerin iş yerine devam edip etmediğini her gün takip ederek işletme sorumlularına bilgi vermektedir.
- Beceri eğitimini sürdüren öğrencilerin başarı durumlarını işletme sorumlularına iletmektedir.
- Eğitim hizmetlerini mevzuat kapsamında sürdürür ve okul ve işletmelerin hazırlayacağı hizmet içi eğitiminde bulunmaktadır.
- Belirlenen çalışma takvimi doğrultusunda eğitim etkinliklerini uygulamaktadır.
- Öğrencilerin belirli bir meslekte yapmış olduğu temrin, iş, proje, denet veya hizmete göre puanlamasını yaparak öğrenciyle beraber imzalar ve bu evrakında içerisinde yer aldığı birer iş dosyasını tutmaktadır.

- Beceri eğitimini yapacak öğrencileri iş yerinin işleyişi, üretimi, iş sağlığı ve güvenliği gibi konularda bilgilendirmektedir.

3.3.3. Öğrencilerin işletme şartlarına uyma görev ve sorumlulukları

Mesleki eğitimini yapan öğrencilerin işletme şartlarına uyması gerekmektedir. Bu şartlardan bazıları şunlardır (Ortaöğretim Kurumları Yönetmeliği, Md.147).

- Öğrenciler iş yerlerinin çalışma koşullarına ve sistemine uymalı ve iş yerinde yürütülen işe uygun kıyafet giymelidir.
- Öğrenciler işletmeye ait üretim ile hizmete ait gizlilik istenen konular ve kişilere ait özel bilgileri kimseye söylememelidir.
- Öğrenciler kendilerine tanımlanan görevleri özenle yerine getirmelidir.
- Öğrenciler işletmeye ait makine, araç ve gereci zarar vermeden kullanmalıdır.
- Öğrenciler devam devamsızlık konusuna dikkat ederek pratik ve teorik eğitimini aksatmadan sürdürmelidir.
- Öğrenciler sözleşme şartlarını yerine getirir ve sınavlarını takip etmelidir.
- Öğrenciler sendikaların oluşturduğu eylemlere katılamamalıdır.

Kural ihlali yapan ve uyarı almasına rağmen kurallara uymamaya devam eden öğrencilerin işletme ile ilişkileri sonlandırılmaktadır.

Ayrıca öğrencilerin mesleki eğitim, staj ve tamamlayıcı eğitim kapsamında iş yerlerindeki kurallara uyma zorunluluğu 3308 sayılı Kanunun 21.maddesinde de belirtilmiştir.

3.3.4. Koordinatör öğretmenlerin görev ve sorumlulukları

İş yerlerinde mesleki ve staj eğitiminin belirli bir plan dâhilinde sürdürülmesi için koordinatör öğretmen görevlendirilmektedir. Görevlendirilen koordinatör öğretmenlerin görev ve sorumlulukları şunlardır: (Ortaöğretim Kurumları Yönetmeliği, Md.89).

- Öğrencilerin iş yerlerinde ki çalışmalarını planlı olarak yürütür ve alınacak önlemleri tespit ederek ilgili okul müdürlüğüne iletir.

- İş yerlerinde ki öğretim programlarında sorun olması ve programlara dâhil edilmesinde fayda olacağını düşündüğü konuları rapor hazırlayarak okul müdürlüğüne teslim eder.
- İş yerinde bulunan yetkili kişilere, usta öğretici ve eğitici personele ihtiyaç halinde rehberlik eder.
- Öğrencilerin hazırlamış olduğu iş dosyasını takip ederek eksiklik oluşmamasını sağlar.
- İş yerinde eğitim faaliyetlerini sürdüren öğrencilerin devamsızlık, başarı ve disiplin durumunu kontrol eder. Ayrıca bu bilgileri iki iş günü içerisinde ilgili okul müdürlüğüne ulaştırır.
- İşletme sorumlularıyla birlikte hareket ederek uyum sağlayamayan ve özel eğitim gereksinimi olan öğrencilere ulaşır. Bu öğrenciler için alınacak önlemleri okul müdürlüğüne bildirir.
- İş yeri ve okul arasında imzalanan sözleşmenin yürütülmesinde oluşan aksaklıkları belirler.
- İşletme sorumlusu tarafında öğrencilerin puan tablosunu doldurarak eğitim ve öğretim dönemi sona ermeden beş gün önce ilgili okula teslim etmesini takip eder.
- Eğitimini tamamlayan öğrencilere, mezunları izleme ve işe yerleştirme çalışmaları bağlamında ihtiyaç halinde anket uygular. Aynı zamanda anketi işletme sorumlularına da uygular.
- İş yerinde beceri eğitimi bağlamında müdürün vereceği diğer görevleri de yapar.

Koordinatör öğretmenler öğrencilerin iş yerinde bulunduğu günlerde iş yerini ziyaret ederek öğrencilerin eğitimini olumsuz etkileyen durumları not almaktadır. Eğer bir sorun oluşmuş ise önlem almakta ve alınan önemleri Şekil 3.4'te bulunan ilgili alanları doldurarak belirtmektedir.

IŞLETMELERDE MESLEK EGITIMI GUNLUK REHBERLIK GOREV FORMU
İşletmenin Adı: **İzlemede Sorumlu Olduğu Öğrenci Sayısı:** **Meslek Alan Dalı:** **Görev Tarihi:**
Aylık Rehberlik Formuna Göre: Işletmede öğrenim gören öğrencilerin eğitimini olumsuz yönde etkileyen hususlar (varsa yazınız): Belirlenen aksaklıklarla ilgili yapılan rehberlik ve alınan önlemler: Aylık rehberlik formunda belirtilmesinde yarar görülen hususlar:
İşletme Eğitim Yetkilisi Yardımcısı Imza Koordinatör Öğretmen Imza Koordinatör Müdür Imza
Açıklamalar: Bu form koordinatör öğretmen tarafından her görev için görev haftası başında koordinatör müdür yardımcısından alınır. Görev sonrasında okula geldiği gün içinde imzaları tamamlamış olarak koordinatör müdür yardımcısına teslim edilir. Bu form Aylık Rehberlik Formu'nun doldurulmasında esas alınır ve rapora eklenir.

Şekil 3.4: İşletmelerde Meslek Eğitimi Günlük Rehberlik Görev Formu (MEB Tebliğler Dergisi, 2004: 463).

Koordinatör öğretmen yukarıda belirtilen görev tanımlarının yanında sorumlu olduğu işletmeye her ay bir defaya mahsus olmak üzere aylık rehberlik rapor formunu doldurtarak ilgili okul veya kuruma teslim etmektedir. Bu form ile mesleki ve teknik eğitim yönetmeliğine, eğitici personele ve işletmeye ait konular araştırılmaktadır. Ayrıca açıklanması gereken başka hususlar varsa not edilmektedir.

3.3.5. Koordinatör müdür yardımcısının görev ve sorumlulukları

Öğrencilerin eğitim alacağı işletmelerde beceri eğitimi bağlamında, işletmelerin tespit edilmesi, eğitime ait plan yapılması ve uygulanması ile bağlı olduğu okula ait araştırma ve geliştirme konularını sürdürmek maksadıyla atölye ve laboratuvar öğretmenleri içinden seçilerek görevlendirilir. Bu görevi üstlenen müdür yardımcısının sorumlulukları şunlardır (Ortaöğretim Kurumları Yönetmeliği, Md.82).

- Belirli bir plan kapsamında mesleki eğitimin yapılması için alınması gereken önlemleri tespit ederek okul müdürüne iletmektedir.

- İş yeri yetkililerinin fikirlerinin de alarak eğitici personel ve usta öğretici için hizmet içi eğitim planlaması yapar ve programı okul müdürünün onayına sunmaktadır.
- Komisyon çalışmalarındaki yerini alarak beceri eğitiminin yapılacağı iş yerlerinde meslek alanı ve dalı ile öğretim programına uygunluğunun tespiti için çalıştırmaktadır.
- Okulda alan eğitimine geçen öğrenciler ve beceri eğitimine devam eden öğrencilerin sigorta işlerini yapmaktadır.
- Beceri eğitimine katılan öğrencilerin devamsızlık bilgilerine ait işlemleri tamamlamaktadır.
- İş yerinde beceri eğitimini takip eden koordinatör öğretmenlerin işlerini zamanında bitirmelerini ve işletme ziyaretlerinde hazırlanan evrakların gününde okula teslim edilmesini takip eder. Bu evraklarda bir sorun varsa konuyu okul müdürü ile paylaşmaktadır.
- Koordinatörlük görevini yapacak öğretmenlerin görev dağılımını yaparken alan zümreleriyle çalışmaktadır.
- Koordinatör öğretmenin mezun öğrencilere ve işletme sorumlularına doldurttuğu anketlerin kontrol edilmesini ve elektronik ortama girilmesi işlerini yapmaktadır.

3.3.6. Mesleki eğitim veren okul veya kurumda müdürün görev, yetki ve sorumlulukları

İşletmelerde beceri eğitimi kapsamında ilgili okul ve kurum müdürünün sorumlulukları şunlardır (Mesleki ve Teknik Eğitim Yönetmeliği, Md. 253).

- İş yerinde mesleki eğitimini yapacak olan öğrencinin ve velisinin imzaladığı sözleşmeyi kontrol ederek imzalamaktadır.
- İhtiyaç halinde il istihdam ve mesleki eğitim kurulunun çalışmalarındaki yerini alır ve kendi tespit ettiği konularda kurulu bilgilendirmektedir.
- Öğrencilerin iş yerinde uyguladığı faaliyetlerle ilgili formların ders yılı başında iş yerine teslim edilmesini planlamaktadır.
- Öğretmen, usta öğretici ve personel ile birlikte iş yerindeki beceri eğitimin aksamadan sürdürülmesini sağlamaktadır.
- Uygulamaya katılan öğrencilerin meslek alanı ve dalı öğretim programına uygun şekilde tamamlanması için çalışmaktadır.

- Öğrencilerin uygulamaya devam ve devamsızlık durumları ile ücretli ve ücretsiz izinlerini kayıt altına alması için görevlendirmeler yapmaktadır.
- Öğrencilerin sigortalılık durumlarını kontrol etmektedir.
- İş yeri yetkilileriyle düzenlenen toplantılara başkanlık unvanı ile katılmaktadır.

Müdür yukarıdaki maddelerde belirtilen sorumluluklarının yanında usta öğreticilik belgesi verilmesi için iş pedagojisi kurslarının açılmasını sağlamaktadır. Bu kurslardan ustalık belgesine sahip olan ve iş yerinde usta öğretici ve eğitici personel olarak görev yapan kişiler faydalanır. Bir diğer eğitim olan İş Pedagojisi kursunu açmaktadır. Kurslara ustalık unvanının bulunmadığı meslek alan ve dallarında bulunan öğrencilerden sorumlu eğitici personel görevini üstlenecek kişiler katılabilir. Kursa katılanlar İş Pedagojisi Kursu Bitirme Kursu Belgesi almaktadırlar.

3.4. Yurtdışında Beceri Eğitimi ve Staj

Öğrenciler kendilerine tanınan haklar kapsamında yurt dışında beceri eğitim ve staj uygulamasını yapabilmektedir. Bu doğrultuda kardeş okul uygulaması, uluslararası ikili anlaşma, protokol veya belirli bir proje çatısı altında, sigorta dâhil ve oluşabilecek sorunlar için sorumluluk kendilerine ait olacak şekilde sürdürülmektedir. Giderler ise öğrencinin kendisine veya proje kapsamında karşılanmaktadır. Öğrenci kendi imkânları ile yurt dışında staj yapmak istiyor ise velisi veya sorumluluğunu alan kişi, işletmenin beceri eğitimi veya staj yapılmasını onayladığına ilişkin yazısıyla beraber okul müdürlüğüne başvurarak valilik onayı alınmasını talep etmektedir. Eğer başvuru onaylanır ise öğrencinin kimlik bilgileri ve iş yerine ait adres, eğitimin başlangıç ve bitiş tarihleri gibi bilgiler söz konusu ülkedeki yetkililere bildirilmektedir. Öğrencinin devam devamsızlık konusu veliye veya sorumluluğu üstlenen kişiye ait olmaktadır. Bu eğitimin bir kısmını veya tamamını yurt dışında yapan öğrencilerin, iş yerinden alacağı belgeyi iki hafta içerisinde kendi okul müdürlüklerine vermeleri gerekmektedir. Eğer yurt dışında eksik kalan eğitim var ise bu süre öğrencinin kendi okulunda tamamlanmaktadır (Ortaöğretim Kurumları Yönetmeliği, Md.125).

Valilik tarafından yurtdışında beceri eğitimi izinleri onaylanan öğrenciler, yurt dışı temsilcilikleriyle iletişim kurarak belgelerini onaya sunarlar. Yurt dışında beceri eğitimini tamamlayan öğrenciler bu eğitimin bittiğine dair belgeyi yurt dışı temsilciliğine onaylatmaktadırlar. Yurt dışı temsilcisinin onayından sonra on beş gün

içinde ilgili belgelerin kurum müdürlüğüne ulaştırılması gerekmektedir (Mesleki ve Teknik Eğitim Yönetmeliği, Md.188).

4. ARAŞTIRMANIN METODOLOJİSİ

Bu bölümde araştırmanın amacı ve önemi, araştırma ile ilgili sınırlılıklar, evren ve örneklem, araştırmanın hipotezleri, araştırma yöntemi, araştırmanın veri analizi, araştırmanın güvenirlik ve geçerlilik analizi incelenmiştir.

4.1 Araştırmanın Amacı ve Önemi

Ülkeler arasında her geçen gün artan ticaret hacmi ile birlikte işletme sayılarında da artış olmaktadır. Bu doğrultuda iş yeri yöneticilerinin yetiştirilmiş kalifiye elemanlara olan ihtiyaçlarının artığı görülmektedir. Dış ticaret ve lojistik sektöründe

bulunan her işletmenin, depo yönetiminden başlayıp tedarik sürecinin tamamlanmasına kadar iş ve işlemlerini takip edecek ara elemanlara ihtiyaçları bulunmaktadır. Sektörde bulunan firma yöneticileri bu alanda çalıştırılacak elemanları ilk olarak, MTAL'de Ulaştırma Hizmetleri alanı Lojistik dalı mezunlarından tercih edebilmektedir. Bu gelişmeler mesleki eğitim de öğrencilere verilmesi gereken teorik eğitim ve işletmelerde beceri eğitiminin ne kadar kritik bir öneme sahip olduğunu ortaya koymaktadır.

Lojistik sektöründe istihdam edilecek ara kademe insan gücünün niteliklerinin tespit edilmesi ve bu işletmelere insan gücü yetiştiren mesleki ve teknik ortaöğretim kurumlarında ''Lojistik'' dalında öğrenim gören öğrencilerin mesleki alanına uygun iş yerlerinde staj yapmış oldukları işletmelerde beceri eğitimi değerlendirmeleri, verimlilikleri ve karşılaşılan sorunlara ilişkin görüşlerinin ortaya konulması açısından önem taşımaktadır. Bu önem araştırmanın genel amacını oluşturmaktadır. Araştırmanın alt amaçları ise; öğrencilerin staj yapmış oldukları işletmelerde beceri eğitimlerine ilişkin memnuniyet düzeyleri, işletmelerde beceri eğitiminin öğrencilerin sektöre bakış açısına etkisinin ve öğrencilerin okulda almış oldukları mesleki eğitimin işletmelerde beceri eğitimine katkısının ne olduğunun ortaya konulmasıdır.

Sonuç olarak bu çalışma, MTAL'' de Ulaştırma Hizmetleri alan ve işletmelerde beceri eğitimi kapsamında staj yapan öğrencilerin staj uygulamasında karşılaştıkları sorunları tespit etmek, problemlere çözüm önerileri getirmek, uygulamanın verimliliği ve öğrencilerin uygulamadan beklentileri amacıyla yapılmıştır. Ortaöğretim okul veya kurumlarında Ulaştırma Hizmetleri alanı ve Lojistik dalı öğrencileri için işletmelerde beceri eğitimi kapsamında bir araştırmaya rastlanmamış olması nedeniyle bu araştırma ortaöğretim çatısı altında bulunan meslek liselerindeki lojistik eğitimi ile ilgili eğitim çalışanlarına, öğrencilerine ve işletmelere yol gösterecektir. Ayrıca bu araştırma kapsamında, öğrencilerin işletmelerde beceri eğitimine yönelik beklenti ve algılarının ölçülmesi için sorular oluşturarak verileri toplamak, analiz edilen verilerin sonucunda farklılıkları ortaya koymak ve farkları azaltmaya yönelik önerilerin sunulması amaçlanmıştır.

4.2 Araştırma İle İlgili Sınırlılıklar

Araştırmada amaca ulaşabilmek için bazı sınırlamalara gidilmiştir. Sınırlılıktan biri anketin mesleki eğitim veren ortaöğretim okullarında lojistik dalında bulunan ve 12.sınıfta işletmelerde beceri eğitimine katılan öğrencilere uygulanmasıdır. İkinci olarak

araştırmada yalnızca anket yönteminin kullanılmasıdır. Bu sınırlamaların yanı sıra; öğrencilere genellikle işletmelerde beceri eğitimi kapsamında bulundukları iş yerleri hakkında ve uygulama sırasında karşılaştıkları problemler ile ilgili sorular sorulmuştur. Öğrencilerin duygusal hareket edecekleri düşünülerek, eğitimlerini aldıkları okul yönetimi ve öğretmenleri hakkında sorular yöneltilmemiştir.

4.3 Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini, 2019-2020 eğitim öğretim yılında Türkiye'deki 7 coğrafi bölgede (Akdeniz, Marmara, Karadeniz, Ege, İç Anadolu, Doğu Anadolu ve Güneydoğu Anadolu) bulunan resmi mesleki ve teknik anadolu liselerinin, 3308 Sayılı Mesleki Eğitim Kanunu'na göre işletmelerde beceri eğitimi yapan Ulaştırma Hizmetleri alanı ve Lojistik dalı 12.sınıf öğrencileri oluşturmaktadır. Evren sayısına ulaşabilmek için MEB Mesleki ve Teknik Eğitim Genel Müdürlüğüne dilekçe ile başvuru yapılmıştır. Gelen cevap doğrultusunda evren sayısı 3.192 olarak belirlenmiştir. Örneklem büyüklüğünü çok geniş tutmak, emek, zaman ve para kaybına da neden olabilmektedir. Bu yüzden evrenin somut olarak tespit edilmesinden sonra uygun bir yolla örneklem seçilir. Örneklem seçmek çok önemli bir süreci kapsar. Örneklemin seçilmesindeki amaç araştırmanın dış geçerliliği olan bulguların uygulanacağı veya genelleneceği somut bir evrenin bilinmesidir (Creswell, 2005 akt. Özen ve Gül, 2007: 395-396).

Araştırmalar genellikle belirli bir evren üzerinde genelleme yapmak amacıyla, evrenden yansızlık kuralı dikkate alınarak seçilen küçük örnek gruplar üzerinde yapılmaktadır (Karasar, 2009: 34). Tablo 4.1'de Sekaran, (2003: 294) belirli bir evren için kabul edilebilir örneklem büyüklüğünün kaç olması gerektiğini ifade etmiştir. Bu doğrultuda evren büyüklüğünün 3500'e kadar olduğu durumlar için 346 örneklem büyüklüğünün yeterli olduğu belirtilmektedir. Araştırma bağlamında analize dâhil edilen anket sayısı 513 olduğu için gerekli örneklem büyüklüğüne ulaşıldığı düşünülmektedir.

Tablo 4.1: Belirli Bir Evren Büyüklüğü İçin Örneklem Büyüklüğü

Evren Büyüklüğü	Gerekli Örneklem Büyüklüğü	Evren Büyüklüğü	Gerekli Örneklem Büyüklüğü	Evren Büyüklüğü	Gerekli Örneklem Büyüklüğü	Evren Büyüklüğü	Gerekli Örneklem Büyüklüğü
10	10	190	127	1.100	285	5.000	357
20	19	200	132	1.200	291	6.000	361

30	28	250	152	1.300	297	7.000	364
40	36	300	169	1.400	302	8.000	367
50	44	350	185	1.500	306	9.000	368
60	52	400	196	1.600	310	10.000	370
70	59	450	212	1.700	313	15.000	375
80	66	500	217	1.800	317	20.000	377
90	73	550	226	1.900	320	30.000	379
100	80	600	234	2.000	322	40.000	380
110	86	650	242	2.200	327	50.000	381
120	92	700	248	2.400	331	75.000	382
130	97	750	254	2.600	335	100.000	384
140	103	800	260	2.800	338	1.000.000	384
150	108	850	265	3.000	341	10.000.000	384
160	113	900	269	3.500	346		
170	118	950	274	4.000	351		
180	123	1.000	278	4.500	354		

Kaynak: (Sekaran, 2003: 294)

Araştırmada örnekleme tekniklerinden olasılığa dayalı olmayan kolayda örnekleme yöntemi tercih edilmiştir. Kolay örnekleme yönteminde amaç isteyen herkesin örneklem içerisinde yer alabilmesidir. Katılımcı bulma işlemi belirlenen örneklem boyutuna ulaşılıncaya kadar sürmektedir. Bu yöntem hem zaman hem de ekonomik boyuttan büyük tasarruf sağlamaktadır (Ural, 2011: 43).

4.4 Araştırmanın Hipotezleri

Araştırmanın hipotezleri kurulurken bağımlı değişken olarak resmi mesleki ve teknik eğitim ortaöğretim kurumlarında bulunan 12.sınıf öğrencilerinin; sektör stajına ilişkin memnuniyet düzeyleri, staj yaptığı işletmelerde beceri eğitimi sonrası sektöre bakış açıları ve okulda almış oldukları mesleki eğitimin sektör stajına katkısı yer almaktadır. Öğrencilerin eğitime katıldıkları okulun bulunduğu coğrafi bölge, cinsiyet faktörleri, işletmeyi kimin bulduğu, işletme türü ve işletmenin bulunduğu sektör bağımsız değişken olarak ele alınmıştır.

H1 Öğrencilerin staj yaptığı işletmelerde beceri eğitimlerine ilişkin memnuniyet düzeyleri okulun bulunduğu coğrafi bölgelere göre farklılık gösterir.

H2 Öğrencilerin staj yaptığı işletmelerde beceri eğitimlerine ilişkin sektöre bakış açıları okulun bulunduğu coğrafi bölgelere göre farklılık gösterir.

H3 Öğrencilerin staj yaptığı işletmelerde beceri eğitimlerine ilişkin memnuniyet düzeyleri cinsiyete göre farklılık gösterir.

H4 Öğrencilerin staj yaptığı işletmelerde beceri eğitimlerine ilişkin sektöre bakış açıları cinsiyete göre farklılık gösterir.

H5 Öğrencilerin staj yaptığı işletmelerde beceri eğitimlerine ilişkin memnuniyet düzeyleri işletmeyi kimin bulduğuna göre farklılık gösterir.

H6 Öğrencilerin staj yaptığı işletmelerde beceri eğitimlerine ilişkin sektöre bakış açıları işletmeyi kimin bulduğuna göre farklılık gösterir.

H7 Öğrencilerin staj yaptığı işletmelerde beceri eğitimlerine ilişkin sektöre bakış açıları işletmenin bulunduğu sektöre göre farklılık gösterir.

H8 Öğrencilerin staj yaptığı işletmelerde beceri eğitimlerine ilişkin memnuniyet düzeyleri işletmenin bulunduğu sektöre göre farklılık gösterir.

H9 Öğrencilerin staj yaptığı işletmelerde beceri eğitimlerine ilişkin sektöre bakış açıları işletmenin türüne göre farklılık gösterir.

H10 Öğrencilerin staj yaptığı işletmelerde beceri eğitimlerine ilişkin memnuniyet düzeyleri işletmenin türüne göre farklılık gösterir.

H11 Öğrencilerin staj yaptığı işletmelerde beceri eğitimlerine ilişkin okulda almış oldukları mesleki eğitimin katkısı işletmenin bulunduğu sektöre göre farklılık gösterir.

H12 Öğrencilerin staj yaptığı işletmelerde beceri eğitimlerine ilişkin okulda almış oldukları mesleki eğitimin katkısı işletmenin türüne göre farklılık gösterir.

H13 Öğrencilerin staj yaptığı işletmelerde beceri eğitimlerine ilişkin okulda almış oldukları mesleki eğitimin katkısı cinsiyete göre farklılık gösterir.

H14 Öğrencilerin staj yaptığı işletmelerde beceri eğitimlerine ilişkin okulda almış oldukları mesleki eğitimin katkısı okulun bulunduğu coğrafi bölgelere göre farklılık gösterir.

H15 Öğrencilerin staj yaptığı işletmelerde beceri eğitimlerine ilişkin okulda almış oldukları mesleki eğitimin katkısı işletmeyi kimin bulduğuna göre farklılık gösterir.

4.5 Araştırma Yöntemi

Mesleki eğitim verilen ortaöğretim kurumlarında Ulaştırma Hizmetleri alanı Lojistik dalı eğitimi alan öğrencilerin işletmelerde beceri eğitimi kapsamında verimlilikleri ve uygulamada karşılaştıkları sorunlar belirlenirken nicel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Nicel araştırma yöntemlerinin odak noktası sayılardır. Araştırma yapılan kişilerin ne söylediğini ne yaptığını ve ne düşündüğünü genelleştirmede ve raporlanmada nicel araştırma kullanılmaktadır (Berber, 2017: 72). Bu yöntem kısaca araştırma içerisinde yer alan sosyal olguların sayısal olarak ölçülebilen verilerini göstermektedir.

Araştırmada veri toplama yöntemi olarak anket kullanılmıştır. Anket yöntemi ile verilerin yüksek sayılarda ve ekonomik olarak toplanması mümkündür. Standart olarak elde edilen bu verilerin analiz edilmesi anket yöntemi ile kolaylaşmaktadır. Anket çalışmalarının bir diğer özelliği ise araştırmacının araştırma sürecine daha hâkim olmasını sağlamaktır (Coşkun vd. 2017: 73). Ayrıca anket yöntemi içerisinde yer alan Likert ölçeği ile kitlelerin bir konu üzerindeki tutumları kolay ve anlaşılabilir şekilde ölçülebilmektedir. Likert ölçeğinde araştırmaya katılan kişilere çeşitli ifadeler ve yargılar sunulmaktadır. Kişilerden bunlara katılıp katılmama derecesini seçmesi istenmektedir. Bu ölçek türünde kategori sayısı 5, 7, 9 ve 11'li olarak belirlenebilir. En çok tercih edilen kategori türü 5'li likert ölçektir. Katılımcıların vereceği cevaplar katılıp katılmama ile ilgili olup bu aralık seviyesinde bir ölçüm yapılmaktadır. Bu yönden likert ölçeğinin cevapları Katılıyorum-Katılmıyorum şeklinde hazırlanmaktadır (Coşkun vd. 2017: 125). Bu araştırma da öğrencilerin tutumları beşli likert ölçek kapsamında (1: Kesinlikle Katılmıyorum.....5: Kesinlikle Katılıyorum) ölçülmüştür.

Öğrencilerin işletmelerde beceri eğitimi uygulaması sırasında verimlilikleri ve karşılaşılan sorunları tespit etmek amacıyla literatür taraması yapılmış ve neticesinde araştırmacı ve danışman tarafından anket formu oluşturulmuştur. Anket formunda geçerlilik ve güvenilirliği oldukça yüksek düzeyde sağlandığı tespit edilen Kırlı'nın (2006) çalışmasında turizm öğrencilerine uyguladığı 29 ifadeden oluşan memnuniyeti, sektöre bakışı ve mesleki eğitimin staj eğitimine katkısını ölçen "Staj Algısı Ölçeği''nin kullanılmasının uygun olduğu düşünülmüştür. Anket formunda bu ölçeğe yer verilmeden önce dört ifade ölçekten çıkarılarak (personel yatakhanesi, banyo hijyeni vb.) mesleki eğitim alan Ulaştırma Hizmetleri alanı ''Lojistik'' dalı öğrencilerine

uygunluğu sağlanmıştır. Bu doğrultuda beşi demografik, yirmi beşi de Likert tipi olmak üzere toplam 30 soru ankette yer almıştır. Likert tipi yirmi beş sorunun kapsadığı ifadelerde; 1. ifadeden 8. ifadeye kadar olan ifadelerde "Öğrencilerin, Yapmış Oldukları Sektör Stajına İlişkin Memnuniyetleri İle İlgili İfadeler" ele alınmıştır. 9. ifade ile 18. ifadeler arasındaki görüşler "Sektör Stajının, Öğrencilerin Sektöre Bakış Açılarına Katkısı" ile ilgili yapmış oldukları değerlendirmeleri ele alınmıştır. 19. ifade ile 25. ifade arasındaki görüşler "Öğrencilerin Okulda Almış Oldukları Mesleki Eğitimin Sektör Stajına Katkısı'' konusundaki değerlendirmeleri ele alınmıştır. Katılımcılardan yargılara, 5'li likert ölçeği kullanarak cevap vermeleri istenmiştir. Anket formunun ikinci bölümünde ise demografik bilgilere yer verilmiştir. Bu bilgilere ulaşma kapsamında okulun bulunduğu coğrafi bölge, öğrencilerin cinsiyeti, staj yapılan işletmeyi kimin bulduğu, staj yapılan işletmenin türü ve staj yapılan işletmenin bulunduğu sektöre dair toplamda 5 soru sorulmuştur.

Araştırmanın yapıldığı dönemde tüm dünyayı etkisi altına alan korona virüs (COVİD-19) salgınının katlanarak büyümeye devam ettiği gözlemlenmiştir. Diğer ülkelerde olduğu gibi Türkiye'de de salgının olumsuz etkilerinden korunmak için sokağa çıkma yasağı gibi kısıtlamalar getirilmiştir. Bu süreçte araştırmacı ve öğrenciler açısından doğacak olumsuz sonuçları asgariye indirmek için anketler bütün coğrafi bölgelerde hocaların öğrencilerini yönlendirmesi vasıtasıyla internet üzerinden doldurulmuştur. Anketler 11 Haziran -15 Temmuz 2020 tarihleri arasında yapılmıştır. Araştırma kapsamında geri dönen 533 anket analiz yapılmak üzere istatistiki paket programına girilmiştir.

4.6 Araştırmanın Veri Analizi

Anketler yoluyla elde edilen veriler üzerinde İstatistik Paket Programı (SPSS 26,0) aracılığı ile istatistiksel işlemler yapılmıştır. Analiz sonucunda elde edilen rakamsal bulgular yoruma tabi tutulmuştur. Yapılacak olan istatiksel analizlerde hatalı veriler oluşmaması için anketler toplandıktan sonra analiz öncesi kontrol edilmiştir. Yapılan kontrol sonucunda bazı anketlerin yanlış ve eksik olduğu belirlenmiştir. Bu değerlendirme sonucunda 20 anket analiz dışı kalmış ve tüm analizler 513 anket üzerinden yapılmıştır.

Araştırmaya katılan öğrencilerin demografik özelikleri ile işletmelerde beceri eğitimi uygulaması yapılan iş yerlerine ait bilgiler kapsamında ilk aşamada frekans

analizi yapılmış ve sonuçlar sıklık ile yüzde değerleri doğrultusunda tablo haline getirilmiştir. Sonrasında araştırmanın yapı geçerliliğini saptamak ve ölçeğin alt faktörlerini belirlemek amacıyla faktör analizi yapılmıştır. Aynı yapıyı ölçmek için kullanılan çok sayıdaki değişkenler arasındaki ilişkilerin anlaşılmasını kolaylaştırmak amacıyla az sayıda değişkenler oluşturmaya yönelik çok değişkenli istatistiklere faktör analizi denilmektedir (Büyüköztürk, 2002: 470). Bu analizde temel düşünce karışık bir olgunun düşük sayıda faktörler aracılığıyla açıklanabilmesidir (Coşkun vd. 2017: 270). Ayrıca öğrencilerin işletmelerde beceri eğitimi bağlamında verimlilikleri ve karşılaştıkları sorunların iş yeri ile ilgili faktörlere ve demografik özelliklere göre fark gösterip göstermediğini tespit edebilmek için T-testi ve ANOVA uygulanmıştır. T-testi; aynı yığından seçilmiş iki örneğe farklı işlem uygulandığında oluşan sonuçların değerlendirilmesinde kullanılmaktadır (Arıkan, 1995: 173). Başka bir deyişle T-testi; araştırma konusu değişken bakımından iki grup arasında istatiksel açıdan anlamlı bir farkın olup olmadığının belirlenmesinde uygulanmaktadır. T-testi ikiden fazla gruplar arasındaki karşılaştırmaların belirlenmesinde uygun olmamaktadır (Coşkun vd., 2017: 191). İkiden fazla grubun karşılaştırılmasının yer aldığı uygulamalar için ANOVA kullanılmaktadır. ANOVA; grup ortalamalarıyla ilişkili olan işlemleri analiz etmek için tercih edilen testtir. (Gürbüz ve Şahin, 2017: 236). Araştırmaya içerisinde yer alan öğrencilerin okullarının bulunduğu coğrafi bölge, staj yapılan işletmeyi kimin bulduğu ve staj yapılan işletmenin türü ile ilgili sorular için ANOVA uygulanmıştır. Öğrencilerin cinsiyetleri ve staj yapılan işletmenin bulunduğu sektör soruları ile ilgili cevaplar için T-testi yapılmıştır.

4.7 Araştırmanın Güvenirlik ve Geçerlilik Analizi

Araştırma sonucunda toplanan verilerin tutarlılığı doğru bilgiye ulaşmak için önem arz etmektedir. Ankete katılan kişilerin vermiş olduğu cevap ile maddeler arasındaki tutarlık güvenirliğin yüksekliğini göstermektedir. Güvenirlik; aracın, ölçmek istediği değişkeni ne tutarlılıkla ölçtüğünün veya ölçme sonuçlarının hatalardan arınmış olmasının derecesidir. Bu doğrultuda ölçeklerin iyileştirilmesi, uyarlanması ve kullanılması basamaklarında gerekli olan kriter ve standartlar belirlenerek uyum içerisinde çalışılması önemlidir. Güvenirlik yalnızca ölçme aracına ilişkin bir özellik olmayıp ölçme aracı ve aracın sonuçlarına ait bir özelliktir (Karakoç ve Dönmez, 2014: 39).

Araştırmada güvenirliği test etmek için alfa katsayısı (Cronbach alpha) yöntemi kullanılarak önce ölçeğin tüm maddelerine ve daha sonra da ölçek rastgele ikiye ayrıldıktan sonra analiz yapılmıştır. Ayrıca faktör analizi sonrasında elde edilen maddeler ile tekrar güvenirlik analizi yapılmıştır. Alfa katsayısı; ölçekte yer alan maddelerin homojen yapısını açıklamak ya da sorgulamak için kullanılan yöntemdir. Alfa katsayısının yüksek olması ölçek maddelerinin birbiri ile tutarlı ve aynı özelliği ölçen maddelerden oluştuğunu göstermektedir (Yıldız ve Uzunsakal, 2018: 19).

Alfa katsayısı; likert tipli ölçeklerde tercih edilmektedir. Ayrıca aşağıdaki gibi güvenirlik aralığı ile ifade edilmektedir:

- 0.00 < R2 < 0.40 ise güvenilir değildir.
- 0.40 < R2 < 0.60 ise düşük güvenilirliktedir.
- 0.60 < R2< 0.80 ise oldukça güvenilirdir.
- 0.80 < R2 < 1.00 ise ölçek yüksek derecede güvenilir bir ölçektir.

Tablo 4.2: Katılımcı İşleme Özeti

	Sayı	**Yüzde (%)**
Geçerli	513	100,0
Dışlanan	0	.0
TOPLAM	513	100,0

Tablo 4.3: Güvenirlik İstatistikleri

İfadeler	**Güvenilirlik İstatistikleri**	**Karşılaştırılan Soru Sayısı**
Ölçeğin ilk yarısı için	,853	13
Ölçeğin ikinci yarısı için	,940	12
Tüm ifadeler için	,941	25

Tablo 4.3'de araştırmanın güvenirlik istatistikleri verilmiştir. Bu doğrultuda ölçeği oluşturan maddelerin birbirleriyle tutarlı olduğu ve ölçülmek istenilen tutumu yansıtan yüksek dereceye sahip güvenilir bir ölçek olduğu söylenebilir.

Tablo 4.4: Faktör Analizi Sonrası Güvenirlik Analizi

Güvenirlik Analizi	
Cronbach's Alpha	**Soru Sayısı**
,941	17

Tablo 4.4'te araştırmanın faktör analizi bittikten sonra ele edilen 17 madde sonucunda güvenirlik istatistikleri verilmiştir. Alfa testi sonucunda yüksek dereceye sahip güvenilir bir ölçek olduğu görülmektedir.

Araştırmanın geçerliğini sağlamak amacıyla hazırlanan anket formu alanında uzman iki akademisyene sunulmuş ve görünüş geçerliği için 25 öğrenciye ön test uygulanmıştır. Akademisyenlerden ve öğrencilerden alınan geri dönütler dikkate alınarak gerekli düzeltmeler yapılmış ve ankete son şekli verilmiştir.

5.BULGULAR

Tezin bu bölümünde verilerin analiz edilmesi sonucu tespit edilen bulgulara yer verilmiştir. Bu bulgular mesleki eğitim alan 12.sınıf lojistik dalı öğrencilerinin 5 adet demografik ve 25 adet işletmelerde beceri eğitimi ile ilgili ifadeye verdikleri cevaplardan elde edilmiştir. Her coğrafi bölgeden en az bir okulun katılacağı şekilde tüm bölgelerden veriler toplanmıştır. Araştırmanın bulgu ve yorumları; araştırmaya katılan öğrencilerin demografik özellikleri, öğrencilerin hipotez testlerine göre frekans tabloları, faktör analizi sonuçlarını gösteren tablolar ve hipotez testlerine ait T-testi ve ANOVA sonuçları tablolar halinde sunulmuştur.

5.1. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Demografik Özellikleri

Tablo 5.1: Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Cinsiyetlerine Göre Dağılımı

Cinsiyet	Sıklık	Yüzde
Erkek	301	58,7
Kadın	212	41,3
Total	513	100

Araştırmaya katılan öğrencilerin yüzde 58,7'si kadın, yüzde 41,3'ü ise erkektir.

Tablo 5.2: Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Öğrenim Gördükleri Okulların Bulunduğu Bölgelere Göre Dağılımı

Bölgeler	Sıklık	Yüzde
Akdeniz Bölgesi	72	14
Ege Bölgesi	99	19,3
Marmara Bölgesi	181	35,3
Karadeniz Bölgesi	42	8,2
İç Anadolu Bölgesi	67	13,1
Güneydoğu Anadolu Bölgesi	27	5,3
Doğu Anadolu Bölgesi	25	4,9
Total	513	100

Araştırmaya en fazla %35'3 oran ile Marmara bölgesinde bulunan öğrenciler katılmıştır. Bunları sırası ile %19,3 ile Ege bölgesi, %14 ile Akdeniz bölgesi %13,1 ile İç Anadolu bölgesi ve %8,2 ile Karadeniz bölgesi oluşturmaktadır. En düşük katılım ise %4,9 ile Doğu Anadolu bölgesi ve %5,3 ile Güneydoğu Anadolu bölgesinde bulunan öğrencilerden olmuştur. Bu bölgelerde katılımın düşük olmasının nedeni 12.sıif düzeyinde bulunan lojistik dalı öğrenci sayısının düşük olmasında kaynaklanmaktadır.

Tablo 5.3: Araştırmaya Katılan Öğrencilere İşletmelerde Beceri Eğitimi Yaptığı İşletmeyi Kimin Bulduğu

İşletmeyi Kimin Bulduğu	Sıklık	Yüzde
Okul	328	63,9
Arkadaşlar	18	3,5
Aile	45	8,8
Kendim	89	17,3
Tanıdık	33	6,4
Total	513	100

Araştırmaya katılan öğrencilerin işletmelerde beceri eğitimi bağlamında uygulamaya katılacağı iş yerlerini %63,9 ile okul bulmuştur. Sonrasında iş yerlerini %17,3 ile kendisi, %8,8 ile öğrencinin ailesi ve %6,4 ile tanıdıklar bulurken en son sırada %3,5 ile öğrencinin arkadaşları yer almaktadır.

Tablo 5.4: Öğrencilerin İşletmelerde Beceri Eğitimi Yaptığı İşletmenin Türü

İşletmenin Türü	Sıklık	Yüzde
Devlet	150	29,2
Özel	363	70,8
Total	513	100

Araştırmaya katılan öğrencilerin %70,8'i özel sektörde uygulamaya katılırken, %29,2'si ise devlet kurumlarında uygulamaya katılmıştır.

Tablo 5.5: Öğrencilerin İşletmelerde Beceri Eğitimi Yaptığı İşletmenin Bulunduğu Sektör

İşletmenin Bulunduğu Sektör	Sıklık	Yüzde
Lojistik	288	56,1
Dış Ticaret	108	21,1
Sağlık Sektörü	26	5,1
Bankacılık	21	4,1
Diğer Hizmet Sektörü	70	13,6
Total	513	100

Öğrencilerin işletmelerde beceri eğitimi bağlamında uygulamaya katıldığı iş yerlerinin bulunduğu sektörler arasında ilk sırada %56,1 ile lojistik sektörü yer almaktadır. Sonrasında sırasıyla %21,1 ile dış ticaret, %13,6 ile diğer hizmet sektörleri

(hukuk bürosu, belediye vs.), %5,1 ile sağlık sektörü ve %4,1 ile bankacılık sektörü yer almaktadır.

5.2. Faktör Analizi Sonucu Ulaşılan Bulgular

Tablo 5.6: KMO ve Bartlett Testi Sonuçları

KMO ve Bartlett Testi		
KMO		,946
Bartlett Küresellik Testi	Ki-Kare	6240,898
	Sd	136
	P	,000

KMO (Kaiser-Meyer-Olkin) testi ile faktör analizinin geçerliliği tespit edilebilmektedir. Bu test örneklemin analiz için yeterli düzeyde olup olmadığını göstermektedir. KMO 0-1 arasında değere sahip olmaktadır. KMO değeri 1'e ne kadar yakın olursa örneklemin faktör analizine uygunluğu o kadar fazla olmaktadır.

KMO ölçütünün hangi aralıklarda olması gerektiği aşağıda belirtilmiştir (Aydın, 2007: 5).

- 0,90 - 1 arasında mükemmel,
- 0,80 - 0,89 arasında çok iyi,
- 0,70 - 0,79 arasında iyi,
- 0,60 - 0,69 arasında orta,
- 0,50 - 0,59 arasında ise zayıf,
- 0,50'in altında ise veri setinin faktör analizi için uygun olmadığını göstermektedir.

Elde edilen sonuç ne kadar yüksek ise anlamlı olma derecesi de o kadar yüksek sayılmaktadır. Bartlett testinde serbestlik derecesi nx(n-1)/2 ile bulunmaktadır. Aynı zamanda Sig. anlamlılık düzeyini göstermekte, $p<0.05$ ise anlamlı şeklinde ifade edilmektedir (Polat ve Kayaalp, 2012: 43). Verilerin faktör analizine uygun olup olmadığını tespit etmek için yapılan KMO ve Bartlett testi sonuçları Tablo 5.6'da gösterilmiştir. Yapılan faktör analizi sonucu KMO değeri ,946 olarak bulunmuştur. Bu nedenle faktör analizi için örneklem yeterliliğinin mükemmel düzeyde sağlandığı kabul edilmektedir. Ayrıca, test sonucunda Bartlett testi: 6240,898 serbestlik derecesi: 136 ve Sig. anlamlılık düzeyi: $p=0$ olarak bulunmuştur. Elde edilen sonuçlar dikkate alınarak

verilerin faktör analizi yapmak için uygun olduğuna karar verilmiştir. Sonuç olarak faktör analizi sonucu KMO ve Bartlett testi anlamlı çıkmıştır.

Tablo 5.7: Faktör Analizi Sonuçları

	Eş kökenlik	**Yükü**	**Öz değeri**	**A. varyans**	**Ort.**	**Cr. Alfa**
1.Mesleki Eğitimin Sektör Stajına Katkısı (6 ifade)			4,42	26,01	3,78	,93
22. Okulda mesleki eğitim almış olmak, departmanlardaki işlerin işleyişi hakkında önceden bilgi sahibi olmamı sağladı.	,788	,829				
21. Okulda mesleki eğitim almış olmak, görevimi yerine getirirken olumlu yönde fayda sağladı.	,806	,824				
23. Okulda mesleki eğitim almış olmak, işlerin işleyişi hakkında öneri getirmemde olumlu katkı sağladı.	,814	,816				
24. Okulda mesleki eğitim almış olmak, konuklarla olan ilişkilerde davranışlarıma olumlu katkı sağladı.	,804	,781				
25. Okulda mesleki eğitim almış olmak, yöneticilerimle olan ilişkilerde kişisel olarak bana olumlu yönde katkı sağladı.	,738	,730				
20. İşletmeye gitmeden önce okulumdaki koordinatör öğretmenlerin, staja yönelik olarak rehberlik hizmetleri, çok işime yaradı.	,535	,644				
2. Sektör Stajından Duyulan Memnuniyet (7 İfade)			3,94	23,18	3,70	,86
3. Sektör stajı yaptığım işletme yöneticileri stajyer olsun olmasın tüm çalışanlara adil davranıyorlardı.	,621	,740				
4. Sektör stajım esnasında meslek alanım dışında herhangi bir iş yapmak durumunda kalmadım.	,635	,726				
6. Sektör stajım esnasında işletme tarafından yeterli düzeyde hizmet içi eğitim verilmekteydi.	,647	,685				
5.Sektör stajım esnasındaki çalışma arkadaşlarımın bana karşı tutum ve davranışlarından memnundum.	,583	,664				
7. Sektör stajım esnasında öğrenim gördüğüm bölüme uygun alanlarda görev yaptım.	,612	,661				
2. Sektör stajı çalışma saatlerim, sözleşmede yazan şekliyle (8 saat) uygulanıyordu.	,425	,628				
1. Sektör stajım esnasında aldığım ücretten memnundum.	,384	,531				
3. Sektör stajının, öğrencilerin sektöre bakış açılarına katkısı (4 ifade)			3,19	18,79	3,48	,91
17. Yapmış olduğum sektör stajı, okulu bitirince bu mesleği yapma düşünceme olumlu yönde katkı sağladı.	,878	,858				
18. Sektör stajı yaptıktan sonra bu meslekte daha başarılı olacağıma kanaat getirdim.	,846	,812				
16. Yapmış olduğum sektör stajı, lojistik mesleğini sevmeme fayda sağladı.	,821	,776				
10. Yapmış olduğum sektör stajı, ileriki yaşamımda iş bulmama yardımcı olacaktır.	,619	,592				

Varimax rotasyonlu temel bileşenler analizi. Açıklanan toplam varyans: % 67,97, KMO örneklem yeterliliği: ,946 ; Bartlett's küresellik testi: χ^2 : 6240,898, s.d.: 136, p:,000, Yanıt kategorileri: 1:Kesinlikle Katılmıyorum … 5: Kesinlikle Katılıyorum

Toplamda 25 ifadeden oluşan ölçekte ifadeler faktör yükleri, eş kökenlik değerleri, binişik olma, faktör altında tek ve çift ifade kalma ve ifade silindiği zaman ölçeğin alacağı alfa değeri açılarından incelenmiştir. İnceleme sonucunda 11, 12, 13, 14, 15 ve 19 ifadeleri binişik oldukları için ölçekten çıkartılmıştır. 8.ve 9. İfadeler ise faktör altında çift kaldığı için ölçekten çıkartılmıştır. Bir faktörün çok kararlı olarak kabul edilmesi için en az 3 tane maddeye sahip olması gerekmektedir (Velicer ve Fava, 1998 akt. Karaman vd., 2017: 1178). Geriye kalan 17 ifade tekrar faktör analizine tabi tutulmuş ve 17 ifadenin 3 faktör altında toplandığı görülmüştür. ‘‘Mesleki Eğitimin Sektör Stajına Katkısı’’ isimli ilk faktör 6 ifadeden oluşmakta ve toplam varyansın %26,01’ini açıklamaktadır. İkinci faktör ‘‘Sektör Stajından Duyulan Memnuniyet’’ ismini al mış olup 7 ifadeden oluşmakta ve toplam varyansın %23,18’ini kapsamaktadır. Üçüncü faktör ise ‘‘Sektör Stajının, Öğrencilerin Sektöre Bakış Açılarına Katkısı’’ ismini almış, 4 ifadeden oluşmakta ve toplam varyansın %18,79’unu almaktadır. Bu üç faktör toplam varyansın %67,97’sini göstermektedir. Toplam varyans düzeyinin %50’yi geçmesi faktör analizinin önemli bir kriteri olmaktadır. Eğer faktör yapısı toplam değişken varyansının %50’sinden düşük ise temsil etme durumundan söz edilememektedir (Yaşlıoğlu, 2017: 77).

5.3. Öğrencilerin Hipotez Testlerine Göre Frekans Tabloları

Araştırmanın bu kısmında öğrencilerin hipotez testlerine göre frekans tabloları verilmiştir. Bu tabloların dağılımı şu şekildedir;

Tablo 5.8: Öğrencilerin Staj Yaptığı İşletmelerde Beceri Eğitimlerine İlişkin Memnuniyet Düzeylerinin Okulun Bulunduğu Coğrafi Bölgelere Göre Frekans Dağılımı

İfadeler	**Bölgeler**		**Kesinlikle katılmıyorum**	**Katılmıyorum**	**Ne katılıyorum Ne katılmıyorum**	**Katılıyorum**	**Kesinlikle katılıyorum**	**Toplam**
Sektör stajım esnasında aldığım ücretten memnundum.	Akdeniz Bölgesi	**f**	8	7	13	33	11	72
		%	11,1	9,7	18,1	45,8	15,3	100,0
	Ege Bölgesi	**f**	11	10	12	44	22	99
		%	11,1	10,1	12,1	44,4	22,2	100,0
	Marmara Bölgesi	**f**	25	26	36	64	30	181
		%	13,8	14,4	19,9	35,4	16,6	100,0
	Karadeniz Bölgesi	**f**	2	8	11	15	6	42
		%	4,8	19,0	26,2	35,7	14,3	100,0

	İç Anadolu Bölgesi	**f**	10	8	18	26	5	67
		%	14,9	11,9	26,9	38,8	7,5	100,0
	Güneydoğu ve Doğu Anadolu Bölgesi	**f**	9	6	7	21	9	52
		%	17,3	11,5	13,5	40,4	17,3	100,0
Sektör stajı çalışma saatlerim sözleşmede yazan şekliyle (8 saat) uygulanıyordu.	Akdeniz Bölgesi	**f**	4	9	4	31	24	72
		%	5,6	12,5	5,6	43,1	33,3	100,0
	Ege Bölgesi	**f**	5	8	5	47	34	99
		%	5,1	8,1	5,1	47,5	34,3	100,0
	Marmara Bölgesi	**f**	26	18	9	58	70	181
		%	14,4	9,9	5,0	32,0	38,7	100,0
	Karadeniz Bölgesi	**f**	4	2	2	21	13	42
		%	9,5	4,8	4,8	50,0	31,0	100,0
	İç Anadolu Bölgesi	**f**	11	2	1	26	27	67
		%	16,4	3,0	1,5	38,8	40,3	100,0
	Güneydoğu ve Doğu Anadolu Bölgesi	**f**	6	10	5	17	14	52
		%	11,5	19,2	9,6	32,7	26,9	100,0
Sektör stajı yaptığım işletme yöneticileri stajyer olsun olmasın tüm çalışanlara adil davranıyorlardı.	Akdeniz Bölgesi	**f**	3	6	4	34	25	72
		%	4,2	8,3	5,6	47,2	34,7	100,0
	Ege Bölgesi	**f**	10	4	13	40	32	99
		%	10,1	4,0	13,1	40,4	32,3	100,0
	Marmara Bölgesi	**f**	13	12	21	66	69	181
		%	7,2	6,6	11,6	36,5	38,1	100,0
	Karadeniz Bölgesi	**f**	1	6	5	17	13	42
		%	2,4	14,3	11,9	40,5	31,0	100,0
	İç Anadolu Bölgesi	**f**	9	6	7	27	18	67
		%	13,4	9,0	10,4	40,3	26,9	100,0
	Güneydoğu ve Doğu Anadolu Bölgesi	**f**	5	12	7	15	13	52
		%	9,6	23,1	13,5	28,8	25,0	100,0
Sektör stajım esnasında meslek alanım dışında herhangi bir iş yapmak durumunda kalmadım.	Akdeniz Bölgesi	**f**	10	7	7	32	16	72
		%	13,9	9,7	9,7	44,4	22,2	100,0
	Ege Bölgesi	**f**	15	12	15	29	28	99
		%	15,2	12,1	15,2	29,3	28,3	100,0
	Marmara Bölgesi	**f**	20	29	18	53	61	181
		%	11,0	16,0	9,9	29,3	33,7	100,0
	Karadeniz Bölgesi	**f**	4	7	6	18	7	42
		%	9,5	16,7	14,3	42,9	16,7	100,0
	İç Anadolu Bölgesi	**f**	14	13	10	19	11	67
		%	20,9	19,4	14,9	28,4	16,4	100,0
	Güneydoğu ve Doğu Anadolu Bölgesi	**f**	10	3	4	21	14	52
		%	19,2	5,8	7,7	40,4	26,9	100,0
Sektör stajım esnasındaki çalışma arkadaşlarımın bana karşı tutum ve davranışlarından memnundum.	Akdeniz Bölgesi	**f**	1	1	6	40	24	72
		%	1,4	1,4	8,3	55,6	33,3	100,0
	Ege Bölgesi	**f**	3	5	8	38	45	99
		%	3,0	5,1	8,1	38,4	45,5	100,0
	Marmara Bölgesi	**f**	6	2	13	65	95	181
		%	3,3	1,1	7,2	35,9	52,5	100,0
	Karadeniz Bölgesi	**f**	1	0	6	24	11	42
		%	2,4	0,0	14,3	57,1	26,2	100,0
	İç Anadolu Bölgesi	**f**	9	4	5	27	22	67
		%	13,4	6,0	7,5	40,3	32,8	100,0
	Güneydoğu ve Doğu Anadolu Bölgesi	**f**	8	1	4	21	18	52
		%	15,4	1,9	7,7	40,4	34,6	100,0
Sektör stajım esnasında işletme tarafından yeterli düzeyde hizmet içi eğitim verilmekteydi.	Akdeniz Bölgesi	**f**	1	8	8	38	17	72
		%	1,4	11,1	11,1	52,8	23,6	100,0
	Ege Bölgesi	**f**	7	6	16	42	28	99
		%	7,1	6,1	16,2	42,4	28,3	100,0
	Marmara Bölgesi	**f**	11	15	29	72	54	181
		%	6,1	8,3	16,0	39,8	29,8	100,0

	Karadeniz Bölgesi	**f**	2	2	5	26	7	42
		%	4,8	4,8	11,9	61,9	16,7	100,0
	İç Anadolu Bölgesi	**f**	9	9	12	26	11	67
		%	13,4	13,4	17,9	38,8	16,4	100,0
	Güneydoğu ve Doğu Anadolu Bölgesi	**f**	9	1	6	22	14	52
		%	17,3	1,9	11,5	42,3	26,9	100,0
Sektör stajım esnasında öğrenim gördüğüm bölüme uygun alanlarda görev yaptım.	Akdeniz Bölgesi	**f**	4	4	13	36	15	72
		%	5,6	5,6	18,1	50,0	20,8	100,0
	Ege Bölgesi	**f**	3	14	15	38	29	99
		%	3,0	14,1	15,2	38,4	29,3	100,0
	Marmara Bölgesi	**f**	16	12	28	58	67	181
		%	8,8	6,6	15,5	32,0	37,0	100,0
	Karadeniz Bölgesi	**f**	5	5	15	12	5	42
		%	11,9	11,9	35,7	28,6	11,9	100,0
	İç Anadolu Bölgesi	**f**	12	6	11	25	13	67
		%	17,9	9,0	16,4	37,3	19,4	100,0
	Güneydoğu ve Doğu Anadolu Bölgesi	**f**	8	3	5	20	16	52
		%	15,4	5,8	9,6	38,5	30,8	100,0

Genel olarak araştırmaya katılan öğrencilerin sektör stajından aldıkları ücretten memnun olduğu görülmektedir. Ege Bölgesinden katılan öğrenciler %67 oranla diğer bölgelere göre aldığı ücretten daha memnun olduğunu ifade etmiştir. İç Anadolu Bölgesinden katılan öğrenciler ise %46 oranla aldıkları ücret konusunda diğer bölgelere göre en düşük memnuniyet düzeyine sahiptir.

Ege Bölgesinde bulunan öğrenciler %82 oran ile sözleşmede yazan sekliyle mesainin 8 saat uygulandığı yönünde değerlendirmede bulunmuşlardır. Genel ifadelerin çalışma saatlerinin sözleşme şartlılarına uygun olduğu yönünde olsa da Güneydoğu Anadolu ve Doğu Anadolu Bölgesindeki öğrenciler %60 oran ile çalışma saatlerinin sözleşmeye uygun yürütülmesinde en düşük orana sahiptir.

Öğrencilerin genel olarak değerlendirmeleri işletmelerin çalışanlara adil davrandığı yönünde olmuştur. Akdeniz Bölgesinde bulunan öğrenciler %82 oran ile diğer bölgelere göre işletme yetkililerinin adil davrandıkları yönünde değerlendirmede bulunmuşlardır. Güneydoğu ve Doğu Anadolu Bölgesinde bulunan öğrenciler ise %54 oran ile işletme yetkililerinin adil davrandıkları yönünde değerlendirmeye daha düşük katılım göstermişlerdir.

Öğrenciler genel olarak meslek alanları dışında herhangi bir iste çalışmadıkları yönünde katılım göstermişlerdir. Akdeniz Bölgesi ile Güneydoğu ve Doğu Anadolu bölgesinde bulunan öğrenciler %67 oran ile diğer bölgelere göre daha fazla memnun olduklarını ifade etmektedirler. İç Anadolu bölgesinde öğrenim gören öğrenciler ise %45 oranla en düşük memnuniyet düzeyine sahiptirler.

Öğrenciler genel olarak memnun oldukları yönünde katılım göstermişlerdir. Akdeniz Bölgesinde öğrenim gören öğrenciler %89 oranla memnun olduklarını ifade etmişlerdir. Marmara Bölgesi %88 ile ikinci en yüksek katılımı gösteren bölge olmuştur. En düşük katılımı %73 oran ile İç Anadolu Bölgesindeki öğrenciler göstermiştir. Sonuçlara göre tüm bölgelerde işyerinde bulunan çalışanların öğrencilere karşı tutum ve davranışlarında sorun olmadığı görülmektedir.

Öğrencilerin genel olarak hizmet içi eğitim aldıkları sonucu ortaya çıkmaktadır. Karedeniz Bölgesinde öğrenim gören öğrenciler %79 oran ile en yüksek katılımı göstererek hizmet içi eğitim aldıkları değerlendirmesini yapmışlardır. En düşük katılım ise %55 ile İç Anadolu Bölgesi olmuştur. Bu durumda öğrencilerin sektör stajını yaparken kendilerine işletme tarafından hizmet içi eğitim verilme konusunda memnuniyet düzeylerinin yüksek olduğu görülmektedir.

Öğrenciler genel uygun alanlarda görev yaptıkları konusunda yorum yapmışlardır. Doğu Anadolu Bölgesinde bulunan öğrenciler %72 oran ile öğrenim gördüğü alanla uyumlu görev yaptığı ifadesinde bulunmuşlardır. Akdeniz Bölgesinden katılan öğrenciler ise %71 oranla ikinci en yüksek katılıma sahip bölge olmuştur. Karadeniz Bölgesinde bulunan öğrenciler ise %41 oran ile diğer bölgelere göre öğrenim gördükleri bölümlere uygun alanlarda görev yapmadıkları değerlendirmesinde bulunmuşlardır. Bu durum Karadeniz bölgesinde sektör stajına katılan öğrencilerin kendi alanına uygun alanlarda görev yapma konusunda memnuniyet düzeyinin düşük olduğunu göstermektedir.

Tablo 5.9: Öğrencilerin Staj Yaptığı İşletmelerde Beceri Eğitimlerine İlişkin Sektöre Bakış Açılarının Okulun Bulunduğu Coğrafi Bölgelere Göre Frekans Dağılımı

İfadeler	**Bölgeler**		**Kesinlikle katılmıyorum**	**Katılmıyorum**	**Ne katılıyorum Ne**	**Katılıyorum**	**Kesinlikle katılıyorum**	**Toplam**
Yapmış olduğum sektör stajı, ileriki yaşamımda iş bulmama yardımcı olacaktır.	Akdeniz Bölgesi	**f**	7	2	7	32	24	72
		%	9,7	2,8	9,7	44,4	33,3	100,0
	Ege Bölgesi	**f**	7	8	22	32	30	99
		%	7,1	8,1	22,2	32,3	30,3	100,0
	Marmara Bölgesi	**f**	12	23	45	48	53	181
		%	6,6	12,7	24,9	26,5	29,3	100,0
	Karadeniz Bölgesi	**f**	2	9	7	12	12	42
		%	4,8	21,4	16,7	28,6	28,6	100,0
	İç Anadolu Bölgesi	**f**	10	10	12	23	12	67
		%	14,9	14,9	17,9	34,3	17,9	100,0

	Güneydoğu ve Doğu Anadolu Bölgesi	**f**	10	2	6	23	11	52
		%	19,2	3,8	11,5	44,2	21,2	100,0
Yapmış olduğum sektör stajı, lojistik mesleğini sevmeme fayda sağladı.	Akdeniz Bölgesi	**f**	5	8	17	23	19	72
		%	6,9	11,1	23,6	31,9	26,4	100,0
	Ege Bölgesi	**f**	7	9	21	36	26	99
		%	7,1	9,1	21,2	36,4	26,3	100,0
	Marmara Bölgesi	**f**	21	17	36	63	44	181
		%	11,6	9,4	19,9	34,8	24,3	100,0
	Karadeniz Bölgesi	**f**	1	6	16	13	6	42
		%	2,4	14,3	38,1	31,0	14,3	100,0
	İç Anadolu Bölgesi	**f**	13	10	6	26	12	67
		%	19,4	14,9	9,0	38,8	17,9	100,0
	Güneydoğu ve Doğu Anadolu Bölgesi	**f**	9	2	5	21	15	52
		%	17,3	3,8	9,6	40,4	28,8	100,0
Yapmış olduğum sektör stajı, okulu bitirince bu mesleği yapma düşünceme olumlu yönde katkı sağladı.	Akdeniz Bölgesi	**f**	10	4	17	30	11	72
		%	13,9	5,6	23,6	41,7	15,3	100,0
	Ege Bölgesi	**f**	6	8	23	38	24	99
		%	6,1	8,1	23,2	38,4	24,2	100,0
	Marmara Bölgesi	**f**	25	24	40	40	52	181
		%	13,8	13,3	22,1	22,1	28,7	100,0
	Karadeniz Bölgesi	**f**	5	4	14	13	6	42
		%	11,9	9,5	33,3	31,0	14,3	100,0
	İç Anadolu Bölgesi	**f**	18	5	11	20	13	67
		%	26,9	7,5	16,4	29,9	19,4	100,0
	Güneydoğu ve Doğu Anadolu Bölgesi	**f**	9	6	7	21	9	52
		%	17,3	11,5	13,5	40,4	17,3	100,0
Sektör stajı yaptıktan sonra bu meslekte daha başarılı olacağıma kanaat getirdim.	Akdeniz Bölgesi	**f**	9	7	15	27	14	72
		%	12,5	9,7	20,8	37,5	19,4	100,0
	Ege Bölgesi	**f**	9	3	26	40	21	99
		%	9,1	3,0	26,3	40,4	21,2	100,0
	Marmara Bölgesi	**f**	20	16	47	56	42	181
		%	11,0	8,8	26,0	30,9	23,2	100,0
	Karadeniz Bölgesi	**f**	1	8	16	13	4	42
		%	2,4	19,0	38,1	31,0	9,5	100,0
	İç Anadolu Bölgesi	**f**	15	3	13	23	13	67
		%	22,4	4,5	19,4	34,3	19,4	100,0
	Güneydoğu ve Doğu Anadolu Bölgesi	**f**	8	5	10	19	10	52
		%	15,4	9,6	19,2	36,5	19,2	100,0

Öğrenciler genel olarak sektör stajının iş bulmalarına yardımcı olacağını düşünmektedir. Akdeniz Bölgesinde bulunan öğrencileri %78 oranla sektör stajının ileriki yaşamında iş bulmasına yardımcı olacağını ifade etmektedir. İç Anadolu Bölgesinde bulunan öğrenciler %52 oranla ilerideki yaşamında sektör stajının iş bulmasına fayda sağlayacağına ilişkin en düşük katılımı göstermiştir.

Genel olarak öğrenciler sektör stajı sonrası lojistik mesleğini sevdiklerini ifade etmişlerdir. Güney ve Doğu Anadolu Bölgesinde araştırmaya katılan öğrenciler %69 oranla diğer bölgelere göre daha fazla sektör sonrası lojistik mesleğini sevdiklerini belirtmişlerdir. Karadeniz Bölgesinde bulunan öğrenciler ise %45 oranla sektör stajı sonrası lojistik mesleğini diğer bölgelere göre daha az sevdiklerini ifade etmişlerdir.

Ege Bölgesinde bulunan öğrenciler %63 oran ile diğer bölgelere nazaran sektör stajları bitince bu mesleği yapma düşüncesine sahiptirler. Karadeniz Bölgesinde bulunan öğrenciler %45 oranla diğer bölgelere göre staj sonrası bu mesleği yapma düşünceleri daha azdır.

Ege Bölgesinde bulunan öğrenciler %62 oranla diğer bölgelere göre staj sonrası sektörde daha başarılı olacakları kanaatindedirler. Karadeniz Bölgesinde öğrenim gören öğrenciler ise %41 oran ile diğer bölgelere kıyasla sektör stajı sonrası mesleklerinde daha az başarılı olacağını düşünmektedirler.

Tablo 5.10: Öğrencilerin Staj Yaptığı İşletmelerde Beceri Eğitimlerine İlişkin Memnuniyet Düzeylerinin Cinsiyetlere Göre Frekans Dağılımı

İfadeler	**Cinsiyet**		**Kesinlikle katılmıyorum**	**Katılmıyorum**	**Ne katılıyorum Ne**	**Katılıyorum**	**Kesinlikle katılıyorum**	**Toplam**
Sektör stajım esnasında aldığım ücretten memnundum.	Erkek	**f**	43	40	62	110	46	301
		%	14,3	13,3	20,6	36,5	15,3	100,0
	Kadın	**f**	22	25	35	93	37	212
		%	10,4	11,8	16,5	43,9	17,5	100,0
Sektör stajı çalışma saatlerim sözleşmede yazan şekliyle (8 saat) uygulanıyordu.	Erkek	**f**	39	26	16	105	115	301
		%	13,0	8,6	5,3	34,9	38,2	100,0
	Kadın	**f**	17	23	10	95	67	212
		%	8,0	10,8	4,7	44,8	31,6	100,0
Sektör stajı yaptığım işletme yöneticileri stajyer olsun olmasın tüm çalışanlara adil davranıyorlardı.	Erkek	**f**	27	23	30	115	106	301
		%	9,0	7,6	10,0	38,2	35,2	100,0
	Kadın	**f**	14	23	27	84	64	212
		%	6,6	10,8	12,7	39,6	30,2	100,0
Sektör stajım esnasında meslek alanım dışında herhangi bir iş yapmak durumunda kalmadım	Erkek	**f**	41	43	33	98	86	301
		%	13,6	14,3	11,0	32,6	28,6	100,0
	Kadın	**f**	32	28	27	74	51	212
		%	15,1	13,2	12,7	34,9	24,1	100,0
Sektör stajım esnasındaki çalışma arkadaşlarımın bana karşı tutum ve davranışlarından memnundum.	Erkek	**f**	22	8	21	113	137	301
		%	7,3	2,7	7,0	37,5	45,5	100,0
	Kadın	**f**	6	5	21	102	78	212
		%	2,8	2,4	9,9	48,1	36,8	100,0
Sektör stajım esnasında işletme tarafından yeterli düzeyde hizmet içi eğitim verilmekteydi.	Erkek	**f**	30	20	39	129	83	301
		%	10,0	6,6	13,0	42,9	27,6	100,0
	Kadın	**f**	9	21	37	97	48	212
		%	4,2	9,9	17,5	45,8	22,6	100,0
Sektör stajım esnasında öğrenim gördüğüm bölüme uygun alanlarda görev yaptım.	Erkek	**f**	27	21	49	108	96	301
		%	9,0	7,0	16,3	35,9	31,9	100,0
	Kadın	**f**	21	23	38	81	49	212
		%	9,9	10,8	17,9	38,2	23,1	100,0

Araştırmaya katılan öğrencilerin genel olarak sektör stajında aldıkları ücretten memnun olduğu görülmektedir. Kadın öğrencilerin %63'ü aldığı ücretten memnundur. Erkek öğrenciler ise %52 oran ile kadın öğrencilere nazaran daha az memnundur.

Öğrenciler genel olarak çalışma saatlerinin sözleşmede yazan şekilde uygulandığını ifade etmişlerdir. Erkek öğrenciler %73 oran ile kadın öğrencilerden daha az memnun olduklarını göstermişlerdir. Kadın öğrenciler ise %76 oran ile memnuniyet düzeyini belirtmiştir.

Araştırmaya katılan öğrenciler genel olarak işletme yöneticilerinin çalışanlara adil davrandığını ifade etmişlerdir. Erkek öğrenciler %73 oran ile kadın öğrencilere nazaran daha çok yöneticilerinin çalışanlara adil davrandığını belirtmişlerdir. Kadın öğrenciler ise %70 oran ile ifadeyi desteklemektedirler.

Öğrenciler genel olarak alanı dışında başka bir iş yapmadığı fikrinde birleşmişlerdir. Erkek öğrencilerin %61'i alanı dışında iş yapmadığı ifadesinde bulunmuştur. Kadın öğrenciler ise %59 oran ile erkek öğrencilere göre alanı dışında iş yapma durumundan daha az memnundurlar.

Öğrencilerin büyük çoğunluğu çalışma arkadaşlarının tutum ve davranışlarından memnun olduğunu iade etmişlerdir. Bu durum erkek öğrencilerde %83, kadın öğrencilerde ise%85'dir. Sonuç olarak kadın öğrenciler erkek öğrencilerden daha fazla memnundur.

Araştırmaya katılan öğrenciler genel olarak işletmenin verdiği hizmet içi eğitimlerden memnundurlar. Erkek öğrencilerin oranı %71, kadın öğrencilerin oranı ise %68'dir. Bu durumda Erkek öğrencilerin kadın öğrencilerden daha fazla memnun olduğu sonucu çıkmaktadır.

Öğrencilerin çoğunluğu bölümlerine uygu alanlarda görev yaptığını ifade etmişlerdir. Erkek öğrencilerde bu oran %68 iken kadın öğrencilerde %61'dir. Bu durumda erkek öğrenciler kadın öğrencilere nazaran daha memnundurlar.

Tablo 5.11: Öğrencilerin Staj Yaptığı İşletmelerde Beceri Eğitimlerine İlişkin Sektöre Bakış Açılarının Cinsiyetlere Göre Frekans Dağılımı

İfadeler	Cinsiyet		Kesinlikle katılmıyorum	Katılmıyorum	Ne katılıyorum Ne katılmıyorum	Katılıyorum	Kesinlikle katılıyorum	Toplam
Yapmış olduğum sektör stajı, ileriki yaşamımda iş bulmama yardımcı olacaktır.	Erkek	f	29	33	61	93	85	301
		%	9,6	11,0	20,3	30,9	28,2	100,0
	Kadın	f	19	21	38	77	57	212
		%	9,0	9,9	17,9	36,3	26,9	100,0
Yapmış olduğum sektör stajı, lojistik mesleğini sevmeme fayda sağladı.	Erkek	f	41	26	63	98	73	301
		%	13,6	8,6	20,9	32,6	24,3	100,0
	Kadın	f	15	26	38	84	49	212
		%	7,1	12,3	17,9	39,6	23,1	100,0
Yapmış olduğum sektör stajı, okulu bitirince bu mesleği yapma düşünceme olumlu yönde katkı sağladı.	Erkek	f	53	28	63	90	67	301
		%	17,6	9,3	20,9	29,9	22,3	100,0
	Kadın	f	20	23	49	72	48	212
		%	9,4	10,8	23,1	34,0	22,6	100,0
Sektör stajı yaptıktan sonra bu meslekte daha başarılı olacağıma kanaat getirdim.	Erkek	f	50	19	66	106	60	301
		%	16,6	6,3	21,9	35,2	19,9	100,0
	Kadın	f	12	23	61	72	44	212
		%	5,7	10,8	28,8	34,0	20,8	100,0

Erkek öğrencilerin %59'u, kadın öğrencilerin ise %63'ü sektör stajlarının ileriki yaşamlarında iş bulmalarına fayda sağlayacağı ifadesinde bulunmuşlardır. Sonuç olarak kadın öğrenciler erkek öğrencilere göre sektöre bakış açılarında daha olumludurlar.

Araştırmaya katılan erkek öğrencilerin %57'si, kadın öğrencilerin ise %63'ü lojistik mesleğini sevdiğini ifade etmektedir. Bu durumda kadın öğrenciler erkek öğrencilere kıyasla daha fazla lojistik mesleğini sevmekte olduğunu belirtmektedir.

Erkek öğrencilerin %52'si, kadın öğrencilerin ise %57'si okul bittikten sonra bu mesleği yapacağına karar verdiklerini ifade etmektedirler. Bu durumda kadın öğrenciler erkek öğrencilere göre lojistik mesleğini yapma konusunda daha fazla olumlu etkiye sahiptirler.

Araştırmaya katılan erkek ve kadın öğrencilerin %55'i bu meslekte başarılı olabileceğini düşünmektedir.

Tablo 5.12: Öğrencilerin Staj Yaptığı İşletmelerde Beceri Eğitimlerine İlişkin Memnuniyet Düzeylerinin İşletmeyi Kimin Bulduğuna Göre Frekans Dağılımı

İfadeler	İşletmeyi Kimin Bulduğu		Kesinlikle katılmıyorum	Katılmıyorum	Ne katılıyorum Ne	Katılıyorum	Kesinlikle katılıyorum	Toplam
Sektör stajım esnasında aldığım ücretten memnundum.	Okul	f	35	39	66	137	51	328
		%	10,7	11,9	20,1	41,8	15,5	100,0
	Arkadaşlar ve Tanıdık	f	7	10	10	16	8	51
		%	13,7	19,6	19,6	31,4	15,7	100,0
	Aile	f	4	7	5	23	6	45
		%	8,9	15,6	11,1	51,1	13,3	100,0
	Kendim	f	19	9	16	27	18	89
		%	21,3	10,1	18,0	30,3	20,2	100,0
Sektör stajı çalışma saatlerim sözleşmede yazan şekliyle (8 saat) uygulanıyordu.	Okul	f	33	30	15	136	114	328
		%	10,1	9,1	4,6	41,5	34,8	100,0
	Arkadaşlar ve Tanıdık	f	8	0	5	17	21	51
		%	15,7	0,0	9,8	33,3	41,2	100,0
	Aile	f	4	7	3	17	14	45
		%	8,9	15,6	6,7	37,8	31,1	100,0
	Kendim	f	11	12	3	30	33	89
		%	12,4	13,5	3,4	33,7	37,1	100,0
Sektör stajı yaptığım işletme yöneticileri stajyer olsun olmasın tüm çalışanlara adil davranıyorlardı.	Okul	f	26	26	40	132	104	328
		%	7,9	7,9	12,2	40,2	31,7	100,0
	Arkadaşlar ve Tanıdık	f	1	1	4	24	21	51
		%	2,0	2,0	7,8	47,1	41,2	100,0
	Aile	f	2	6	4	19	14	45
		%	4,4	13,3	8,9	42,2	31,1	100,0
	Kendim	f	12	13	9	24	31	89
		%	13,5	14,6	10,1	27,0	34,8	100,0
Sektör stajım esnasında meslek alanım dışında herhangi bir iş yapmak durumunda kalmadım.	Okul	f	41	44	43	116	84	328
		%	12,5	13,4	13,1	35,4	25,6	100,0
	Arkadaşlar ve Tanıdık	f	8	12	3	13	15	51
		%	15,7	23,5	5,9	25,5	29,4	100,0
	Aile	f	7	6	6	17	9	45
		%	15,6	13,3	13,3	37,8	20,0	100,0
	Kendim	f	17	9	8	26	29	89
		%	19,1	10,1	9,0	29,2	32,6	100,0
Sektör stajım esnasındaki çalışma arkadaşlarımın bana karşı tutum ve davranışlarından memnundum.	Okul	f	18	8	26	142	134	328
		%	5,5	2,4	7,9	43,3	40,9	100,0
	Arkadaşlar ve Tanıdık	f	0	1	4	20	26	51
		%	0,0	2,0	7,8	39,2	51,0	100,0
	Aile	f	5	0	3	18	19	45
		%	11,1	0,0	6,7	40,0	42,2	100,0
	Kendim	f	5	4	9	35	36	89
		%	5,6	4,5	10,1	39,3	40,4	100,0
Sektör stajım esnasında işletme tarafından yeterli düzeyde hizmet içi eğitim verilmekteydi.	Okul	f	24	27	52	151	74	328
		%	7,3	8,2	15,9	46,0	22,6	100,0
	Arkadaşlar ve Tanıdık	f	1	2	8	24	16	51
		%	2,0	3,9	15,7	47,1	31,4	100,0
	Aile	f	4	6	4	20	11	45
		%	8,9	13,3	8,9	44,4	24,4	100,0
	Kendim	f	10	6	12	31	30	89
		%	11,2	6,7	13,5	34,8	33,7	100,0

Sektör stajım esnasında öğrenim gördüğüm bölüme uygun alanlarda görev yaptım.	Okul	**f**	29	33	52	125	89	328
		%	8,8	10,1	15,9	38,1	27,1	100,0
	Arkadaşlar ve Tanıdık	**f**	4	1	9	18	19	51
		%	7,8	2,0	17,6	35,3	37,3	100,0
	Aile	**f**	6	2	9	14	14	45
		%	13,3	4,4	20,0	31,1	31,1	100,0
	Kendim	**f**	9	8	17	32	23	89
		%	10,1	9,0	19,1	36,0	25,8	100,0

Araştırmaya katılan öğrencilerin işletmelerini ailesi bulması durumunda %64 oranında aldıkları ücretten memnun olduklarını ifade etmektedirler. Öğrencilere arkadaşları ve tanıdıkların işletme bulması durumunda ücretten memnun olma oranı %47 ile diğer kişilere göre daha düşüktür.

İşletmesi okul tarafından bulunan öğrencilerin %76'sı, okul tarafından bulunanların ise %76'sı çalışma saatlerinin sözleşmede yazan şekliyle uygulandığını ifade etmektedir. İşletmesi ailesi tarafından bulunan öğrencilerin %69'u diğer kişilere göre çalışma saatlerinden daha az memnundurlar.

İşletmesi arkadaşları ve tanıdıkları tarafından bulunan öğrenciler %88 oranında işletme yöneticilerinin adil davranmasından memnun olduklarını belirtmişlerdir. İşletmeyi kendileri bulan öğrencilerin %62'si işletme yöneticilerinin tüm çalışanlara adil davranmasından diğer kişilere nazaran daha az memnundur.

İşletmesini kendi bulanların %62'si ve okul tarafından bulunanların %61'i meslek alanı dışında iş yapmadığını belirtmektedirler. İşletmesi arkadaşları tarafından bulunan öğrenciler ise %55 oranında diğer kişilere kıyasla daha az memnundur.

İşletmesi arkadaşları ve tanıdıkları tarafından bulunan öğrencilerin %90'ı ve okul tarafından bulunanların %85'i çalışma arkadaşlarının kendilerine karşı davranışlarından memnun olduğunu ifade etmektedir. İşletmeyi kendi bulan öğrenciler ise %80 oranında diğer kişilere göre daha az memnun olduğunu ifade etmektedir.

İşletmesi tanıdık ve arkadaşları tarafından bulunan öğrencilerin %79'u, verilen hizmet içi eğitimin yeterliliğinden memnun olduğunu iade etmektedir. İşletmesi okul, aile ve kendisi tarafından bulunan öğrenciler ise %69 oranında hizmet içi eğitimin verilme düzeyinden memnun olduklarını belirtmektedirler.

İşletmesi tanıdık ve arkadaşları tarafından bulunan öğrenciler %73 oranında öğrenim gördüğü bölüm ile uygun alanlarda görev yaptığını belirtmektedirler.

İşletmesini kendi bulan ve ailesi tarafından bulunan öğrenciler ise %56 oranında diğerlerine kıyasla bölümüyle alakalı görev yapma konusunda daha az memnun olduğunu ifade etmişlerdir.

Tablo 5.13: Öğrencilerin Staj Yaptığı İşletmelerde Beceri Eğitimlerine İlişkin Sektöre Bakış Açılarının İşletmeyi Kimin Bulduğuna Göre Frekans Dağılımı

İfadeler	**İşletmeyi Kimin Bulduğu**		**Kesinlikle katılmıyorum**	**Katılmıyorum**	**Ne katılıyorum Ne**	**Katılıyorum**	**Kesinlikle katılıyorum**	**Toplam**
Yapmış olduğum sektör stajı, ileriki yaşamımda iş bulmama yardımcı olacaktır.	Okul	**f**	24	36	67	112	89	328
		%	7,3	11,0	20,4	34,1	27,1	100,0
	Arkadaşlar ve Tanıdık	**f**	9	2	14	12	14	51
		%	17,6	3,9	27,5	23,5	27,5	100,0
	Aile	**f**	4	4	11	14	12	45
		%	8,9	8,9	24,4	31,1	26,7	100,0
	Kendim	**f**	11	12	7	32	27	89
		%	12,4	13,5	7,9	36,0	30,3	100,0
Yapmış olduğum sektör stajı, lojistik mesleğini sevmeme fayda sağladı.	Okul	**f**	29	35	58	132	74	328
		%	8,8	10,7	17,7	40,2	22,6	100,0
	Arkadaşlar ve Tanıdık	**f**	13	1	14	10	13	51
		%	25,5	2,0	27,5	19,6	25,5	100,0
	Aile	**f**	3	6	12	11	13	45
		%	6,7	13,3	26,7	24,4	28,9	100,0
	Kendim	**f**	11	10	17	29	22	89
		%	12,4	11,2	19,1	32,6	24,7	100,0
Yapmış olduğum sektör stajı, okulu bitirince bu mesleği yapma düşünceme olumlu yönde katkı sağladı.	Okul	**f**	43	33	72	115	65	328
		%	13,1	10,1	22,0	35,1	19,8	100,0
	Arkadaşlar ve Tanıdık	**f**	13	2	15	11	10	51
		%	25,5	3,9	29,4	21,6	19,6	100,0
	Aile	**f**	4	5	12	12	12	45
		%	8,9	11,1	26,7	26,7	26,7	100,0
	Kendim	**f**	13	11	13	24	28	89
		%	14,6	12,4	14,6	27,0	31,5	100,0
Sektör stajı yaptıktan sonra bu meslekte daha başarılı olacağıma kanaat getirdim.	Okul	**f**	36	32	78	120	62	328
		%	11,0	9,8	23,8	36,6	18,9	100,0
	Arkadaşlar ve Tanıdık	**f**	12	2	17	12	8	51
		%	23,5	3,9	33,3	23,5	15,7	100,0
	Aile	**f**	4	3	13	13	12	45
		%	8,9	6,7	28,9	28,9	26,7	100,0
	Kendim	**f**	10	5	19	33	22	89
		%	11,2	5,6	21,3	37,1	24,7	100,0

İşletmesini kendisi bulanlar %66 oranında ve okul tarafından bulunanlar %61 oranında sektör stajının ileriki yaşamında iş bulmasına yardımcı olacağı yönünde karar vermektedirler. Bu ifadeye en düşük katılımı ise %51 oranıyla işletmesi arkadaşları ve tanıdıkları tarafından bulunan öğrenciler göstermektedirler.

İşletmesi okul tarafından bulunan öğrenciler %63 oran ile sektör stajının lojistik mesleğini sevmelerine faydası olduğu yönünde cevap vermektedirler. Arkadaşı ve tanıdıkları tarafından işletmesi bulunan öğrenciler ise %45 oran ile lojistik mesleğini sevme konusunda diğer kişilere göre daha az katılım göstermektedirler.

İşletmeyi kendi bulan öğrenciler %59 oranında, okul tarafından işletmesi bulunanlar ise %55 oranında bu mesleği yapma fikrinde bulunmuşlardır. En düşük katılım ise %41 oranıyla işletmesi arkadaşları ve tanıdıkları tarafından bulunan öğrencilerden gelmektedir.

İşletmeyi kendi bulan öğrenciler %62 oran ile sektör stajı sonrası bu meslek te daha başarılı olacağını ifade etmektedir. İşletmesi arkadaşları ve tanıdıkları tarafından bulunanlar ise %39 oranıyla bu ifadeye düşük bir katılım göstermektedir.

Tablo 5.14: Öğrencilerin Staj Yaptığı İşletmelerde Beceri Eğitimlerine İlişkin Sektöre Bakış Açılarının İşletmenin Bulunduğu Sektöre Göre Frekans Dağılımı

İfadeler	**İşletmenin Bulunduğu Sektör**		**Kesinlikle katılmıyorum**	**Katılmıyorum**	**Ne katılıyorum Ne**	**Katılıyorum**	**Kesinlikle katılıyorum**	**Toplam**
Yapmış olduğum sektör stajı, ileriki yaşamımda iş bulmama yardımcı olacaktır.	Lojistik	**f**	28	30	50	98	82	288
		%	9,7	10,4	17,4	34,0	28,5	100,0
	Dış Ticaret	**f**	6	14	26	37	25	108
		%	5,6	13,0	24,1	34,3	23,1	100,0
	Sağlık Sektörü-Bankacılık	**f**	6	6	9	10	16	47
		%	12,8	12,8	19,1	21,3	34,0	100,0
	Diğer Hizmet Sektörü	**f**	8	4	14	25	19	70
		%	11,4	5,7	20,0	35,7	27,1	100,0
Yapmış olduğum sektör stajı, lojistik mesleğini sevmeme fayda sağladı.	Lojistik	**f**	35	22	49	107	75	288
		%	12,2	7,6	17,0	37,2	26,0	100,0
	Dış Ticaret	**f**	6	16	24	38	24	108
		%	5,6	14,8	22,2	35,2	22,2	100,0
	Sağlık Sektörü-Bankacılık	**f**	5	7	13	14	8	47
		%	10,6	14,9	27,7	29,8	17,0	100,0
	Diğer Hizmet Sektörü	**f**	10	7	15	23	15	70
		%	14,3	10,0	21,4	32,9	21,4	100,0
Yapmış olduğum sektör stajı, okulu bitirince bu mesleği yapma düşünceme olumlu yönde katkı sağladı.	Lojistik	**f**	39	24	63	94	68	288
		%	13,5	8,3	21,9	32,6	23,6	100,0
	Dış Ticaret	**f**	12	17	21	34	24	108
		%	11,1	15,7	19,4	31,5	22,2	100,0
	Sağlık Sektörü-Bankacılık	**f**	9	5	13	10	10	47
		%	19,1	10,6	27,7	21,3	21,3	100,0
	Diğer Hizmet Sektörü	**f**	13	5	15	24	13	70
		%	18,6	7,1	21,4	34,3	18,6	100,0
Sektör stajı yaptıktan sonra bu meslekte daha başarılı olacağıma kanaat getirdim.	Lojistik	**f**	35	14	74	104	61	288
		%	12,2	4,9	25,7	36,1	21,2	100,0
	Dış Ticaret	**f**	10	13	24	38	23	108

		%	9,3	12,0	22,2	35,2	21,3	100,0
	Sağlık Sektörü-Bankacılık	f	8	4	14	12	9	47
		%	17,0	8,5	29,8	25,5	19,1	100,0
	Diğer Hizmet Sektörü	f	9	11	15	24	11	70
		%	12,9	15,7	21,4	34,3	15,7	100,0

Lojistik ve diğer hizmet sektöründe bulunan öğrenciler %63 oran ile sektör stajı stajlarının iş bulmalarına yardımcı olacağı görüşünde birleşmektedirler. Sağlık sektörü ve bankacılık da bulunan öğrenciler ise %55 oran ile diğer sektörlere göre sektör stajı sonrası iş bulma ihtimalinin kolay olacağına daha az katılmaktadırlar.

Lojistik sektöründe bulunan öğrenciler %63 oranında sektörü staj sonrası sektörü sevdiklerini ifade etmektedirler. Sağlık sektörü ve bankacılık da bulunanlar ise %47 oranında diğer sektörlere nazaran lojistik mesleğini daha az sevdiklerini belirtmektedirler.

Lojistik sektöründe bulunan öğrenciler %56 oranında staj sonrası bu mesleği yapmayı düşünmektedir. Sağlık sektörü ve bankacılık da staj yapan öğrencilerin ise yalnızca %43'ü bu mesleği yapmayı düşünmektedir.

Lojistik ve Dış ticaret sektöründe bulunan öğrencilerin %57'si bu meslekte başarılı olacağı görüşünde hemfikirlerdir. Sağlık sektörü ve bankacılık da staj yapan öğrenciler %45 oranında bu meslekte başarılı olacağını düşünmektedir.

Tablo 5.15: Öğrencilerin Staj Yaptığı İşletmelerde Beceri Eğitimlerine İlişkin Memnuniyet Düzeylerinin İşletmenin Bulunduğu Sektöre Göre Frekans Dağılımı

İfadeler	**İşletmenin Bulunduğu Sektör**		**Kesinlikle katılmıyorum**	**Katılmıyorum**	**Ne katılıyorum Ne**	**Katılıyorum**	**Kesinlikle katılıyorum**	**Toplam**
Sektör stajım esnasında aldığım ücretten memnundum.	Lojistik	f	43	29	67	104	45	288
		%	14,9	10,1	23,3	36,1	15,6	100,0
	Dış Ticaret	f	6	14	16	51	21	108
		%	5,6	13,0	14,8	47,2	19,4	100,0
	Sağlık Sektörü-Bankacılık	f	7	8	6	22	4	47
		%	14,9	17,0	12,8	46,8	8,5	100,0
	Diğer Hizmet Sektörü	f	9	14	8	26	13	70
		%	12,9	20,0	11,4	37,1	18,6	100,0
Sektör stajı çalışma saatlerim sözleşmede yazan şekliyle (8 saat) uygulanıyordu.	Lojistik	f	37	28	17	107	99	288
		%	12,8	9,7	5,9	37,2	34,4	100,0
	Dış Ticaret	f	8	8	5	46	41	108
		%	7,4	7,4	4,6	42,6	38,0	100,0
	Sağlık Sektörü-Bankacılık	f	3	6	1	24	13	47
		%	6,4	12,8	2,1	51,1	27,7	100,0

	Diğer Hizmet Sektörü	**f**	8	7	3	23	29	70
		%	11,4	10,0	4,3	32,9	41,4	100,0
Sektör stajı yaptığım işletme yöneticileri stajyer olsun olmasın tüm çalışanlara adil davranıyorlardı.	Lojistik	**f**	24	27	30	107	100	288
		%	8,3	9,4	10,4	37,2	34,7	100,0
	Dış Ticaret	**f**	8	8	10	51	31	108
		%	7,4	7,4	9,3	47,2	28,7	100,0
	Sağlık Sektörü-Bankacılık	**f**	3	9	7	14	14	47
		%	6,4	19,1	14,9	29,8	29,8	100,0
	Diğer Hizmet Sektörü	**f**	6	2	10	27	25	70
		%	8,6	2,9	14,3	38,6	35,7	100,0
Sektör stajım esnasında meslek alanım dışında herhangi bir iş yapmak durumunda kalmadım.	Lojistik	**f**	39	39	37	96	77	288
		%	13,5	13,5	12,8	33,3	26,7	100,0
	Dış Ticaret	**f**	10	17	12	36	33	108
		%	9,3	15,7	11,1	33,3	30,6	100,0
	Sağlık Sektörü-Bankacılık	**f**	13	6	7	14	7	47
		%	27,7	12,8	14,9	29,8	14,9	100,0
	Diğer Hizmet Sektörü	**f**	11	9	4	26	20	70
		%	15,7	12,9	5,7	37,1	28,6	100,0
Sektör stajım esnasındaki çalışma arkadaşlarımın bana karşı tutum ve davranışlarından memnundum.	Lojistik	**f**	16	9	22	115	126	288
		%	5,6	3,1	7,6	39,9	43,8	100,0
	Dış Ticaret	**f**	3	2	6	49	48	108
		%	2,8	1,9	5,6	45,4	44,4	100,0
	Sağlık Sektörü-Bankacılık	**f**	4	1	6	19	17	47
		%	8,5	2,1	12,8	40,4	36,2	100,0
	Diğer Hizmet Sektörü	**f**	5	1	8	32	24	70
		%	7,1	1,4	11,4	45,7	34,3	100,0
Sektör stajım esnasında işletme tarafından yeterli düzeyde hizmet içi eğitim verilmekteydi.	Lojistik	**f**	22	20	43	136	67	288
		%	7,6	6,9	14,9	47,2	23,3	100,0
	Dış Ticaret	**f**	7	9	13	52	27	108
		%	6,5	8,3	12,0	48,1	25,0	100,0
	Sağlık Sektörü-Bankacılık	**f**	5	5	9	15	13	47
		%	10,6	10,6	19,1	31,9	27,7	100,0
	Diğer Hizmet Sektörü	**f**	5	7	11	23	24	70
		%	7,1	10,0	15,7	32,9	34,3	100,0
Sektör stajım esnasında öğrenim gördüğüm bölüme uygun alanlarda görev yaptım.	Lojistik	**f**	20	18	53	110	87	288
		%	6,9	6,3	18,4	38,2	30,2	100,0
	Dış Ticaret	**f**	6	13	13	44	32	108
		%	5,6	12,0	12,0	40,7	29,6	100,0
	Sağlık Sektörü-Bankacılık	**f**	9	7	8	13	10	47
		%	19,1	14,9	17,0	27,7	21,3	100,0
	Diğer Hizmet Sektörü	**f**	13	6	13	22	16	70
		%	18,6	8,6	18,6	31,4	22,9	100,0

Dış ticaret sektöründe bulunan öğrenciler %67 oranında aldıkları ücretten memnun olduklarını düşünmektedirler. Lojistik sektöründe bulunanlar ise %52 oranı ile diğer sektörlere nazaran aldıkları ücretten daha az memnun olduklarını ifade etmektedirler.

Dış ticaret sektöründe bulunan öğrenciler %81 oranında çalışma saatlerinin sözleşme ile uyumlu olduğunu belirtmektedir. Lojistik sektöründe bulunan öğrenciler ise %72 ile diğer sektörlere göre çalışma saatlerinin sözleşme ile daha az uyumlu olduğunu düşünmektedirler.

Dış ticaret sektöründe bulunan öğrenciler %76 oranında yöneticilerin çalışanlara adil davrandığını belirtmektedirler. Sağlık ve bankacılık sektöründe bulunan öğrenciler ise %60 oranla diğer sektörlere göre yöneticilerin çalışanlarına daha az adil davrandığını düşünmektedirler.

Diğer hizmet sektöründeki öğrencilerin %66'sı, Dış ticaret sektöründekilerin %64'ü ve lojistik sektöründekilerin %60'ı alanı dışında farklı bir iş yapmadığı fikrini belirtmektedirler. Sağlık ve bankacılık sektöründe bulunan öğrenciler ise %45 oran ile diğer sektörlere istinaden bu ifadeye daha az katılım göstermektedirler.

Dış ticaret sektöründe bulunan öğrencilerin %90'ı, Lojistik sektöründe bulunanların ise %84'ü çalışma arkadaşlarının davranışlarından memnundurlar. Sağlık ve bankacılık sektöründe bulunan öğrenciler ise %77 oran ile diğer sektörlere göre çalışma arkadaşlarının davranışlarından daha az memnun olmaktadırlar.

Dış ticaret sektöründe bulunan öğrencilerin %73'ü, lojistik sektöründe bulunanların ise %70'i yeterli düzeyde hizmet içi eğitim aldıklarını düşünmektedirler. Yeterli düzeyde hizmet için eğitim aldıklarına en az düzeyde katılanlar ise %60 oran ile sağlık ve bankacılık sektöründe bulunan öğrencilerdir.

Dış ticaret sektöründeki öğrencilerin %70'i, Lojistik sektöründe bulunanların ise %68'i öğrenim gördüğü bölümle alakalı alanlarda görev yaptıklarını ifade etmektedirler. Sağlık ve bankacılık sektöründe bulunanlar ise %49 oran ile ifadeye en düşük katılımı göstermektedirler.

Tablo 5.16: Öğrencilerin Staj Yaptığı İşletmelerde Beceri Eğitimlerine İlişkin Sektöre Bakış Açılarının İşletmenin Türüne Göre Göre Frekans Dağılımı

İfadeler	**İşletmenin Türü**		**Kesinlikle katılmıyorum**	**Katılmıyorum**	**Ne katılıyorum Ne**	**Katılıyorum**	**Kesinlikle katılıyorum**	**Toplam**
Yapmış olduğum sektör stajı, ileriki yaşamımda iş bulmama yardımcı olacaktır.	Devlet	**f**	15	21	24	51	39	150
		%	10,0	14,0	16,0	34,0	26,0	100,0
	Özel	**f**	33	33	75	119	103	363
		%	9,1	9,1	20,7	32,8	28,4	100,0
Yapmış olduğum sektör stajı, lojistik mesleğini sevmeme fayda sağladı.	Devlet	**f**	17	19	32	47	35	150
		%	11,3	12,7	21,3	31,3	23,3	100,0
	Özel	**f**	39	33	69	135	87	363
		%	10,7	9,1	19,0	37,2	24,0	100,0
Yapmış olduğum sektör stajı, okulu bitirince bu mesleği yapma düşünceme	Devlet	**f**	21	19	25	57	28	150
		%	14,0	12,7	16,7	38,0	18,7	100,0

olumlu yönde katkı sağladı.	Özel	**f**	52	32	87	105	87	363
		%	14,3	8,8	24,0	28,9	24,0	100,0
Sektör stajı yaptıktan sonra bu meslekte daha başarılı olacağıma kanaat getirdim.	Devlet	**f**	21	15	29	57	28	150
		%	14,0	10,0	19,3	38,0	18,7	100,0
	Özel	**f**	41	27	98	121	76	363
		%	11,3	7,4	27,0	33,3	20,9	100,0

Özel kurumlarda sektör stajlarını yapan öğrenciler %61 oranla sektör stajlarının ileriki yaşamlarında iş bulmalarına fayda sağlayacağını düşünmektedirler. Bu konuda devlet kurumlarında bulunan öğrenciler ise %60 oran ile ifadeye katılmaktadır.

Özel sektörde bulunan öğrencilerin lojistik mesleğini sevme oranları %61 iken devlet kurumlarında bulunan öğrenciler için bu oran %55'te kalmıştır.

Devlet kurumlarında yer alan öğrenciler %57 oranında bu mesleği yapmayı düşünmekteyken özel sektörde bulunan öğrenciler için %53 olarak belirlenmiştir.

Kamu kurumlarında bulunan öğrencilerin %57'si bu meslekte başarılı olacağını düşünmektedir. Özel sektör içerisinde bulunan öğrencilerin ise %54'ü ileriki zamanlarda meslekte başarılı olacağını belirtmektedir.

Tablo 5.17: Öğrencilerin Staj Yaptığı İşletmelerde Beceri Eğitimlerine İlişkin Memnuniyet Düzeylerinin İşletmenin Türüne Göre Frekans Dağılımı

İfadeler	**İşletmenin Türü**		**Kesinlikle katılmıyorum**	**Katılmıyorum**	**Ne katılıyorum Ne**	**Katılıyorum**	**Kesinlikle katılıyorum**	**Toplam**
Sektör stajım esnasında aldığım ücretten memnundum.	Devlet	**f**	22	21	22	58	27	150
		%	14,7	14,0	14,7	38,7	18,0	100,0
	Özel	**f**	43	44	75	145	56	363
		%	11,8	12,1	20,7	39,9	15,5	100,0
Sektör stajı çalışma saatlerim sözleşmede yazan şekliyle (8 saat) uygulanıyordu.	Devlet	**f**	13	8	12	65	52	150
		%	8,7	5,3	8,0	43,3	34,7	100,0
	Özel	**f**	43	41	14	135	130	363
		%	11,8	11,3	3,9	37,2	35,8	100,0
Sektör stajı yaptığım işletme yöneticileri stajyer olsun olmasın tüm çalışanlara adil davranıyorlardı.	Devlet	**f**	16	12	21	60	41	150
		%	10,7	8,0	14,0	40,0	27,3	100,0
	Özel	**f**	25	34	36	139	129	363
		%	6,9	9,5	9,9	38,3	35,5	100,0
Sektör stajım esnasında meslek alanım dışında herhangi bir iş yapmak durumunda kalmadım.	Devlet	**f**	24	18	16	55	37	150
		%	16,0	12,0	10,7	36,7	24,7	100,0
	Özel	**f**	49	53	44	117	100	363
		%	13,5	14,6	12,1	32,2	27,5	100,0
Sektör stajım esnasındaki çalışma arkadaşlarımın bana karşı tutum ve davranışlarından memnundum.	Devlet	**f**	7	8	20	60	55	150
		%	4,7	5,3	13,3	40,0	36,7	100,0
	Özel	**f**	21	5	22	155	160	363
		%	5,8	1,5	6,1	42,7	44,1	100,0

Sektör stajım esnasında işletme tarafından yeterli düzeyde hizmet içi eğitim verilmekteydi.	Devlet	**f**	13	14	21	69	33	150
		%	8,7	9,3	14,0	46,0	22,0	100,0
	Özel	**f**	26	27	55	157	98	363
		%	7,2	7,5	15,2	43,3	27,0	100,0
Sektör stajım esnasında öğrenim gördüğüm bölüme uygun alanlarda görev yaptım.	Devlet	**f**	13	22	24	56	35	150
		%	8,7	14,7	16,0	37,3	23,3	100,0
	Özel	**f**	35	22	63	133	110	363
		%	9,6	6,1	17,5	36,6	30,3	100,0

Devlet kurumlarında sektör stajlarını yapan öğrenciler %57 oranla aldıkları ücretten memnun olduklarını göstermektedirler. Özel kurumlarda bulunan öğrenciler ise %55 oranla devlet sektörüne göre aldıkları ücretten daha az memnundurlar.

Devlet kurumlarında öğrenciler %78 oranla çalışma saatleri ve sözleşmenin uyumlu olduğunu ifade etmektedirler. Özel kurumlarda bulunan öğrenciler ise %73 oranla çalışma saatlerinden daha az memnundurlar.

Devlet kurumlarında öğrencilerin %67'si yöneticilerin çalışanlara adil davrandığını düşünmektedirler. Özel kurumlarda bu oran %74'e çıkmaktadır.

Devlet kurumlarında sektörü dışında iş yapmayanların oranı %61iken özel sektörde bulunanlar için %60 oranındadır.

Özel sektörde bulunanlar çalışma arkadaşlarının davranışlarından %87 oranında memnundurlar. Devlet kurumları için bu oran %77 ye düşmektedir.

Özel sektörde bulunanlar %70 oranında yeterli düzeyde hizmet içi eğitim verilmesinden memnundurlar. Devlet kurumları için bu oran %68'e düşmektedir.

Özel sektörde bulunanlar %67 oranında çalışma öğrenim gördüğü bölümle uygun alanlarda çalıştığını belirtmektedirler. Devlet kurumları için bu oran %61'e düşmektedir.

Tablo 5.18: Öğrencilerin Staj Yaptığı İşletmelerde Beceri Eğitimlerine İlişkin Okulda Almış Oldukları Mesleki Eğitimin Katkısının İşletmenin Bulunduğu Sektöre Göre Frekans Dağılımı

İfadeler	**İşletmenin Bulunduğu Sektör**		**Kesinlikle katılmıyorum**	**Katılmıyorum**	**Ne katılıyorum Ne katılmıyorum**	**Katılıyorum**	**Kesinlikle katılıyorum**	**Toplam**
İşletmeye gitmeden önce okulumdaki koordinatör öğretmenlerin, staja	Lojistik	**f**	16	16	35	126	95	288
		%	5,6	5,6	12,2	43,8	33,0	100,0

yönelik olarak rehberlik hizmetleri, çok işime yaradı.	Dış Ticaret	**f**	9	7	14	52	26	108
		%	8,3	6,5	13,0	48,1	24,1	100,0
	Sağlık Sektörü-Bankacılık	**f**	6	3	4	23	11	47
		%	12,8	6,4	8,5	48,9	23,4	100,0
	Diğer Hizmet Sektörü	**f**	12	2	2	33	21	70
		%	17,1	2,9	2,9	47,1	30,0	100,0
Okulda mesleki eğitim almış olmak, görevimi yerine getirirken olumlu yönde fayda sağladı.	Lojistik	**f**	14	19	36	139	80	288
		%	4,9	6,6	12,5	48,3	27,8	100,0
	Dış Ticaret	**f**	6	9	19	52	22	108
		%	5,6	8,3	17,6	48,1	20,4	100,0
	Sağlık Sektörü-Bankacılık	**f**	2	5	7	21	12	47
		%	4,3	10,6	14,9	44,7	25,5	100,0
	Diğer Hizmet Sektörü	**f**	10	2	10	40	8	70
		%	14,3	2,9	14,3	57,1	11,4	100,0
Okulda mesleki eğitim almış olmak, departmanlardaki işlerin işleyişi hakkında önceden bilgi sahibi olmamı sağladı.	Lojistik	**f**	17	17	38	136	80	288
		%	5,9	5,9	13,2	47,2	27,8	100,0
	Dış Ticaret	**f**	6	5	17	58	22	108
		%	5,6	4,6	15,7	53,7	20,4	100,0
	Sağlık Sektörü-Bankacılık	**f**	3	4	7	23	10	47
		%	6,4	8,5	14,9	48,9	21,3	100,0
	Diğer Hizmet Sektörü	**f**	9	7	9	36	9	70
		%	12,9	10,0	12,9	51,4	12,9	100,0
Okulda mesleki eğitim almış olmak, işlerin işleyişi hakkında öneri getirmemde olumlu katkı sağladı.	Lojistik	**f**	18	18	46	143	63	288
		%	6,3	6,3	16,0	49,7	21,9	100,0
	Dış Ticaret	**f**	7	4	10	64	23	108
		%	6,5	3,7	9,3	59,3	21,3	100,0
	Sağlık Sektörü-Bankacılık	**f**	3	2	6	27	9	47
		%	6,4	4,3	12,8	57,4	19,1	100,0
	Diğer Hizmet Sektörü	**f**	12	4	9	40	5	70
		%	17,1	5,7	12,9	57,1	7,1	100,0
Okulda mesleki eğitim almış olmak, konuklarla olan ilişkilerde davranışlarıma olumlu katkı sağladı.	Lojistik	**f**	14	15	40	148	71	288
		%	4,9	5,2	13,9	51,4	24,7	100,0
	Dış Ticaret	**f**	5	5	13	58	27	108
		%	4,6	4,6	12,0	53,7	25,0	100,0
	Sağlık Sektörü-Bankacılık	**f**	4	2	10	21	10	47
		%	8,5	4,3	21,3	44,7	21,3	100,0
	Diğer Hizmet Sektörü	**f**	10	4	8	35	13	70
		%	14,3	5,7	11,4	50,0	18,6	100,0
Okulda mesleki eğitim almış olmak, yöneticilerimle olan ilişkilerde kişisel olarak bana olumlu yönde katkı sağladı.	Lojistik	**f**	17	12	46	135	78	288
		%	5,9	4,2	16,0	46,9	27,1	100,0
	Dış Ticaret	**f**	7	3	15	57	26	108
		%	6,5	2,8	13,9	52,8	24,1	100,0
	Sağlık Sektörü-Bankacılık	**f**	4	1	10	20	12	47
		%	8,5	2,1	21,3	42,6	25,5	100,0
	Diğer Hizmet Sektörü	**f**	9	2	7	38	14	70
		%	12,9	2,9	10,0	54,3	20,0	100,0

Lojistik ve diğer hizmet sektörlerinde bulunan öğrencilerin %77'si koordinatör öğretmenlerin rehberlik hizmetlerinin işine yaradığını ifade etmektedirler. Dış ticaret, sağlık ve bankacılık sektöründekiler ise %72 oran ile bu ifadeye katılmaktadırlar.

Lojistik sektöründe yer alan öğrencilerin %76'sı mesleki eğitim almalarının görevlerini yaparken kendilerine fayda sağladığını belirtmektedirler. Dış ticaret ve diğer

sektörde bulunanlar ise bu ifadeye diğer sektörlere kıyasla %69 oranı ile daha az katılmaktadırlar.

Lojistik sektöründe bulunan öğrencilerin %75'i meslek eğitimi almalarının işlerin işleyişi hakkında önceden bilgi sahibi olmalarına katkı sağladığını düşünmektedirler. Diğer hizmet sektörü için bu oran %64 düzeyindedir. Genel olarak öğrenciler meslek derslerinin işlerin sürdürülmesi hakkında kendilerine katkı sağladığını belirtmektedirler.

Dış ticaret sektöründe bulunan öğrencilerin %81'i diğer hizmetlerde bulunan öğrencilerin %63'ü mesleki eğitim almalarının işlerin işleyişine öneri getirmelerine katkı sağladığını ifade etmektedirler.

Dış ticaret sektöründe %79, lojistik sektöründe %76 oranında öğrenciler mesleki eğitim almış olmalarının konuklarla iletişimine katkı sağladığını düşünmektedirler. Sağlık ve bankacılık sektöründe ise bu oran %66'dır.

Dış ticaret sektöründeki öğrencilerin %77'si mesleki eğitim almış olmalarının yöneticileriyle olan kişisel ilişkilerine katkı sağladığını düşünürken, sağlık ve bankacılık sektöründe bu oran %68'dir.

Tablo 5.19: Öğrencilerin Staj Yaptığı İşletmelerde Beceri Eğitimlerine İlişkin Okulda Almış Oldukları Mesleki Eğitimin Katkısının İşletmenin Türüne Göre Frekans Dağılımı

İfadeler	**İşletmenin Türü**		**Kesinlikle katılmıyorum**	**Katılmıyorum**	**Ne katılıyorum Ne katılmıyorum**	**Katılıyorum**	**Kesinlikle katılıyorum**	**Toplam**
İşletmeye gitmeden önce okulumdaki koordinatör öğretmenlerin, staja yönelik olarak rehberlik hizmetleri, çok işime yaradı.	Devlet	**f**	13	10	23	61	43	150
		%	8,7	6,7	15,3	40,7	28,7	100,0
	Özel	**f**	30	18	32	173	110	363
		%	8,3	5,0	8,8	47,7	30,3	100,0
Okulda mesleki eğitim almış olmak, görevimi yerine getirirken olumlu yönde fayda sağladı.	Devlet	**f**	12	11	17	78	32	150
		%	8,0	7,3	11,3	52,0	21,3	100,0
	Özel	**f**	20	24	55	174	90	363
		%	5,5	6,6	15,2	47,9	24,8	100,0
Okulda mesleki eğitim almış olmak, departmanlardaki işlerin işleyişi hakkında önceden bilgi sahibi olmamı sağladı.	Devlet	**f**	12	12	23	73	30	150
		%	8,0	8,0	15,3	48,7	20,0	100,0
	Özel	**f**	23	21	48	180	91	363
		%	6,3	5,8	13,2	49,6	25,1	100,0
Okulda mesleki eğitim almış olmak, işlerin işleyişi hakkında öneri getirmemde olumlu katkı sağladı.	Devlet	**f**	15	8	21	84	22	150
		%	10,0	5,3	14,0	56,0	14,7	100,0
	Özel	**f**	25	20	50	190	78	363
		%	6,9	5,5	13,8	52,3	21,5	100,0
Okulda mesleki eğitim almış olmak,	Devlet	**f**	11	13	14	88	24	150

konuklarla olan ilişkilerde davranışlarıma olumlu katkı sağladı.		%	7,3	8,7	9,3	58,7	16,0	100,0
	Özel	f	22	13	57	174	97	363
		%	6,1	3,6	15,7	47,9	26,7	100,0
Okulda mesleki eğitim almış olmak, yöneticilerimle olan ilişkilerde kişisel olarak bana olumlu yönde katkı sağladı.	Devlet	f	9	8	21	84	28	150
		%	6,0	5,3	14,0	56,0	18,7	100,0
	Özel	f	28	10	57	166	102	363
		%	7,7	2,8	15,7	45,7	28,1	100,0

Özel sektördeki öğrencilerin %78'i koordinatör öğretmenlerin rehberlik hizmetlerinin iletmede işine yaradığını düşünmektedirler. Bu ifadeye katılım devlet kurumlarında bulunan öğrenciler için %70'dir.

Özel sektör ve devlet kurumlarında bulunan öğrenciler %73 oranında mesleki eğitim almalarının görevlerini yapmalarına fayda sağladığını belirtmektedirler.

Özel sektördeki öğrencilerin %75'i mesleki eğitim almalarının işlerin işleyişi hakkında bilgi sahibi olmalarına katkı sağladığını düşünmektedirler. Bu ifadeye katılım devlet kurumlarında bulunan öğrenciler için %69'dur.

Özel sektördeki öğrencilerin %74'ü mesleki eğitim almalarının işlerin işleyişi hakkında öneride bulunmalarına katkı sağladığını düşünmektedirler. Devlet kurumlarında bulunan öğrenciler için %71'dir.

Özel sektör ve devlet kurumlarında bulunan öğrenciler %75 oranında mesleki eğitim almalarının konuklarla olan ilişkilerde davranışlarına olumlu katkı sağladığını belirtmektedir.

Devlet kurumlarındaki öğrencilerin %75'i mesleki eğitim almalarının yöneticiler ile iyi ilişkiler kurmalarına katkı sağladığını ifade etmektedirler. Özel sektördeki öğrenciler için bu oran %74'dür.

Tablo 5.20: Öğrencilerin Staj Yaptığı İşletmelerde Beceri Eğitimlerine İlişkin Okulda Almış Oldukları Mesleki Eğitimin Katkısının Cinsiyetlere Göre Frekans Dağılımı

İfadeler	**Cinsiyet**		**Kesinlikle Katılmıyorum**	**Katılmıyorum**	**Ne Katılıyorum Ne Katılmıyorum**	**Katılıyorum**	**Kesinlikle Katılıyorum**	**Toplam**
İşletmeye gitmeden önce okulumdaki koordinatör öğretmenlerin, staja yönelik olarak rehberlik hizmetleri, çok işime yaradı.	Erkek	f	31	14	35	128	93	301
		%	10,3	4,7	11,6	42,5	30,9	100,0
	Kadın	f	12	14	20	106	60	212
		%	5,7	6,6	9,4	50,0	28,3	100,0

Okulda mesleki eğitim almış olmak, görevimi yerine getirirken olumlu yönde fayda sağladı.	Erkek	**f**	25	21	47	147	61	301
		%	8,3	7,0	15,6	48,8	20,3	100,0
	Kadın	**f**	7	14	25	105	61	212
		%	3,3	6,6	11,8	49,5	28,8	100,0
Okulda mesleki eğitim almış olmak, departmanlardaki işlerin işleyişi hakkında önceden bilgi sahibi olmamı sağladı.	Erkek	**f**	28	22	48	143	60	301
		%	9,3	7,3	15,9	47,5	19,9	100,0
	Kadın	**f**	7	11	23	110	61	212
		%	3,3	5,2	10,8	51,9	28,8	100,0
Okulda mesleki eğitim almış olmak, işlerin işleyişi hakkında öneri getirmemde olumlu katkı sağladı.	Erkek	**f**	31	21	44	152	53	301
		%	10,3	7,0	14,6	50,5	17,6	100,0
	Kadın	**f**	9	7	27	122	47	212
		%	4,2	3,3	12,7	57,5	22,2	100,0
Okulda mesleki eğitim almış olmak, konuklarla olan ilişkilerde davranışlarıma olumlu katkı sağladı.	Erkek	**f**	25	19	50	144	63	301
		%	8,3	6,3	16,6	47,8	20,9	100,0
	Kadın	**f**	8	7	21	118	58	212
		%	3,8	3,3	9,9	55,7	27,4	100,0
Okulda mesleki eğitim almış olmak, yöneticilerimle olan ilişkilerde kişisel olarak bana olumlu yönde katkı sağladı.	Erkek	**f**	31	13	49	138	70	301
		%	10,3	4,3	16,3	45,8	23,3	100,0
	Kadın	**f**	6	5	29	112	60	212
		%	2,8	2,4	13,7	52,8	28,3	100,0

Araştırmaya katılan erkek öğrencilerin %73,4'ü, kadın öğrencilerin ise %78,3'ü koordinatör öğretmenlerinin, staja yönelik olarak rehberlik hizmetinin işine yaradığını ifade etmektedir. Bu durumda kadın öğrenciler erkek öğrencilere kıyasla daha fazla rehberlik hizmetinin işine yaradığını belirtmektedir.

Erkek öğrencilerin %69,1'i, kadın öğrencilerin ise %78,3'ü mesleki eğitim almış olmalarının, görevlerini yerine getirirken olumlu yönde fayda sağladığını düşünmektedir. Bu durumda kadın öğrenciler erkek öğrencilere kıyasla mesleki eğitimin daha fazla katkı sağladığını ifade etmektedir.

Erkek öğrencilerin %67,4'ü, kadın öğrencilerin ise %80,7'si mesleki eğitim almış olmalarının, departmanlardaki işlerin işleyişi hakkında önceden bilgi sahibi olmalarına fayda sağladığını belirtmektedir. Kadın öğrenciler erkek öğrencilere göre mesleki eğitimin daha fazla katkı sağladığını ifade etmektedir.

Kadın öğrencilerin %79,7'si, erkek öğrencilerin ise %68,1'i mesleki eğitim almış olmalarının, işlerin işleyişi hakkında öneri getirmelerinde olumlu katkı sağladığını belirtmektedir. Bu durumda kadın öğrenciler erkek öğrencilere göre mesleki eğitimin kendilerine daha fazla katkı sağladığını ifade etmektedir.

Kadın öğrencilerin %83,1'i, erkek öğrencilerin ise %68,7'si mesleki eğitim almış olmalarının, konuklarla olan ilişkilerde davranışlarıma olumlu katkı sağladığını

düşünmektedir. Bu durumda kadın öğrenciler erkek öğrencilere göre mesleki eğitimin kendilerine daha fazla katkı sağladığını ifade etmektedir.

Kadın öğrencilerin %81,1'i, erkek öğrencilerin ise %69,1'i mesleki eğitim almış olmalarının, yöneticileriyle olan ilişkilerde kişisel olarak kendilerine olumlu yönde katkı sağladığını belirtmektedir. Bu konuda kadın öğrenciler erkek öğrencilere göre mesleki eğitimin kendilerine daha fazla katkı sağladığını ifade etmektedir.

Tablo 5.21: Öğrencilerin Staj Yaptığı İşletmelerde Beceri Eğitimlerine İlişkin Okulda Almış Oldukları Mesleki Eğitimin Katkısının Coğrafi Bölgelere Göre Frekans Dağılımı

İfadeler	**Bölgeler**		**Kesinlikle Katılmıyorum**	**Katılmıyorum**	**Ne Katılıyorum Ne**	**Katılıyorum**	**Kesinlikle Katılıyorum**	**Toplam**
İşletmeye gitmeden önce okulumdaki koordinatör öğretmenlerin, staja yönelik olarak rehberlik hizmetleri, çok işime yaradı.	Akdeniz Bölgesi	**f**	4	3	7	38	20	72
		%	5,6	4,2	9,7	52,8	27,8	100,0
	Ege Bölgesi	**f**	10	7	11	52	19	99
		%	10,1	7,1	11,1	52,5	19,2	100,0
	Marmara Bölgesi	**f**	8	10	17	79	67	181
		%	4,4	5,5	9,4	43,6	37,0	100,0
	Karadeniz Bölgesi	**f**	1	3	7	18	13	42
		%	2,4	7,1	16,7	42,9	31,0	100,0
	İç Anadolu Bölgesi	**f**	12	3	6	28	18	67
		%	17,9	4,5	9,0	41,8	26,9	100,0
	Güneydoğu ve Doğu Anadolu Bölgesi	**f**	8	2	7	19	16	52
		%	15,4	3,8	13,5	36,5	30,8	100,0
Okulda mesleki eğitim almış olmak, görevimi yerine getirirken olumlu yönde fayda sağladı.	Akdeniz Bölgesi	**f**	2	2	12	41	15	72
		%	2,8	2,8	16,7	56,9	20,8	100,0
	Ege Bölgesi	**f**	6	10	8	54	21	99
		%	6,1	10,10	8,	54,5	21,2	100,0
	Marmara Bölgesi	**f**	8	10	35	75	53	181
		%	4,4	5,5	19,3	41,4	29,3	100,0
	Karadeniz Bölgesi	**f**	0	1	12	23	6	42
		%	0,0	2,4	28,6	54,8	14,3	100,0
	İç Anadolu Bölgesi	**f**	8	7	2	36	14	67
		%	11,9	10,4	3,0	53,7	20,9	100,0
	Güneydoğu ve Doğu Anadolu Bölgesi	**f**	8	5	3	23	13	52
		%	15,4	9,6	5,8	44,2	25,0	100,0
Okulda mesleki eğitim almış olmak, departmanlardaki işlerin işleyişi hakkında önceden bilgi sahibi olmamı sağladı.	Akdeniz Bölgesi	**f**	1	5	16	34	16	72
		%	1,4	6,9	22,2	47,2	22,2	100,0
	Ege Bölgesi	**f**	6	9	13	51	20	99
		%	6,1	9,1	13,1	51,5	20,2	100,0
	Marmara Bölgesi	**f**	13	8	21	86	53	181
		%	7,2	4,4	11,6	47,5	29,3	100,0
	Karadeniz Bölgesi	**f**	0	5	8	24	5	42
		%	0,0	11,9	19,0	57,1	11,9	100,0
	İç Anadolu Bölgesi	**f**	6	4	9	35	13	67
		%	9,0	6,0	13,4	52,2	19,4	100,0
	Güneydoğu ve Doğu Anadolu Bölgesi	**f**	9	2	4	23	14	52
		%	17,3	3,8	7,7	44,2	26,9	100,0

Okulda mesleki eğitim almış olmak, işlerin işleyişi hakkında öneri getirmemde olumlu katkı sağladı.	Akdeniz Bölgesi	**f**	2	5	11	39	15	72
		%	2,8	6,9	15,3	54,2	20,8	100,0
	Ege Bölgesi	**f**	7	5	16	56	15	99
		%	7,1	5,1	16,2	56,	15,2	100,0
	Marmara Bölgesi	**f**	11	9	29	93	39	181
		%	6,1	5,0	16,0	51,4	21,5	100,0
	Karadeniz Bölgesi	**f**	0	4	4	30	4	42
		%	0,0	9,5	9,5	71,4	9,5	100,0
	İç Anadolu Bölgesi	**f**	9	3	7	36	12	67
		%	13,4	4,5	10,4	53,7	17,9	100,0
	Güneydoğu ve Doğu Anadolu Bölgesi	**f**	11	2	4	20	15	52
		%	21,2	3,8	7,7	38,5	28,8	100,0
Okulda mesleki eğitim almış olmak, konuklarla olan ilişkilerde davranışlarıma olumlu katkı sağladı.	Akdeniz Bölgesi	**f**	1	6	8	34	23	72
		%	1,4	8,30	11,1	47,2	31,9	100,0
	Ege Bölgesi	**f**	4	4	16	56	19	99
		%	4,0	4,	16,2	56,6	19,2	100,0
	Marmara Bölgesi	**f**	12	6	25	92	46	181
		%	6,6	3,3	13,8	50,8	25,4	100,0
	Karadeniz Bölgesi	**f**	1	2	10	22	7	42
		%	2,4	4,8	23,8	52,4	16,7	100,0
	İç Anadolu Bölgesi	**f**	7	4	8	32	16	67
		%	10,4	6,0	11,9	47,8	23,9	100,0
	Güneydoğu ve Doğu Anadolu Bölgesi	**f**	8	4	4	26	10	52
		%	15,4	7,7	7,7	50,0	19,2	100,0
Okulda mesleki eğitim almış olmak, yöneticilerimle olan ilişkilerde kişisel olarak bana olumlu yönde katkı sağladı.	Akdeniz Bölgesi	**f**	1	3	7	38	23	72
		%	1,4	4,2	9,7	52,8	31,9	100,0
	Ege Bölgesi	**f**	2	1	23	52	21	99
		%	2,0	1,0	23,2	52,5	21,2	100,0
	Marmara Bölgesi	**f**	15	6	30	80	50	181
		%	8,3	3,3	16,6	44,2	27,6	100,0
	Karadeniz Bölgesi	**f**	1	1	11	22	7	42
		%	2,4	2,4	26,2	52,4	16,7	100,0
	İç Anadolu Bölgesi	**f**	9	5	6	33	14	67
		%	13,4	7,5	9,0	49,3	20,9	100,0
	Güneydoğu ve Doğu Anadolu Bölgesi	**f**	9	2	1	25	15	52
		%	17,3	3,8	1,9	48,1	28,8	100,0

Akdeniz ve Marmara Bölgesinde bulunan öğrencileri %80,6 oranla koordinatör öğretmenlerinin, staja yönelik olarak rehberlik hizmetinin işine yaradığını ifade etmektedir. Güneydoğu ve Doğu Anadolu Bölgesinde bulunan öğrenciler %67,3 oranla en düşük katılımı göstermiştir.

Akdeniz Bölgesinde bulunan öğrencileri %77,7 oranla mesleki eğitim almış olmalarının, görevlerini yerine getirirken olumlu yönde fayda sağladığını düşünmektedir. Karadeniz Bölgesinde bulunan öğrenciler %69,1 oranla en düşük katılımı göstermiştir.

Marmara Bölgesinde bulunan öğrencileri %76,8 oranla mesleki eğitim almış olmalarının, departmanlardaki işlerin işleyişi hakkında önceden bilgi sahibi olmalarına

fayda sağladığını belirtmektedir. Karadeniz Bölgesinde bulunan öğrenciler %69 oranla en düşük katılımı göstermiştir.

Karadeniz Bölgesinde bulunan öğrencileri %80,9 oranla mesleki eğitim almış olmalarının, işlerin işleyişi hakkında öneri getirmelerinde olumlu katkı sağladığını belirtmektedir. Güneydoğu ve Doğu Anadolu Bölgesinde bulunan öğrenciler %67,3 oranla en düşük katılımı göstermiştir.

Akdeniz Bölgesinde bulunan öğrencileri %79,1 oranla mesleki eğitim almış olmalarının, konuklarla olan ilişkilerde davranışlarıma olumlu katkı sağladığını düşünmektedir. Karadeniz Bölgesinde bulunan öğrenciler %69,1 oranla en düşük katılımı göstermiştir.

Akdeniz Bölgesinde bulunan öğrencileri %84,7 oranla mesleki eğitim almış olmalarının, yöneticileriyle olan ilişkilerde kişisel olarak kendilerine olumlu yönde katkı sağladığını belirtmektedir. Karadeniz Bölgesinde bulunan öğrenciler %69,1 oranla en düşük katılımı göstermiştir.

Tablo 5.22: Öğrencilerin Staj Yaptığı İşletmelerde Beceri Eğitimlerine İlişkin Okulda Almış Oldukları Mesleki Eğitimin Katkısının İşletmeyi Kimin Bulduğuna Göre Göre Frekans Dağılımı

İfadeler	İşletmeyi kim buldu		Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Ne Katılıyorum Ne	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum	Toplam
İşletmeye gitmeden önce okulumdaki koordinatör öğretmenlerin, staja yönelik olarak rehberlik hizmetleri, çok işime yaradı.	Okul	**f**	31	16	32	156	93	328
		%	9,5	4,9	9,8	47,6	28,4	100,0
	Arkadaşlar ve Tanıdık	**f**	1	4	5	21	20	51
		%	2,0	7,8	9,8	41,2	39,2	100,0
	Aile	**f**	3	2	5	23	12	45
		%	6,7	4,4	11,1	51,1	26,7	100,0
	Kendim	**f**	8	6	13	34	28	89
		%	9,0	6,7	14,6	38,2	31,5	100,0
Okulda mesleki eğitim almış olmak, görevimi yerine getirirken olumlu yönde fayda sağladı.	Okul	**f**	17	16	53	171	71	328
		%	5,2	4,9	16,2	52,1	21,6	100,0
	Arkadaşlar ve Tanıdık	**f**	3	6	6	24	12	51
		%	5,9	11,8	11,8	47,1	23,5	100,0
	Aile	**f**	4	5	4	23	9	45
		%	8,9	11,1	8,9	51,1	20,0	100,0
	Kendim	**f**	8	8	9	34	30	89
		%	9,0	9,0	10,1	38,2	33,7	100,0
Okulda mesleki eğitim almış olmak, departmanlardaki işlerin işleyişi hakkında önceden bilgi sahibi olmamı	Okul	**f**	16	21	50	174	67	328
		%	4,9	6,4	15,2	53,0	20,4	100,0
	Arkadaşlar	**f**	7	2	4	24	14	51

sağladı.	ve Tanıdık	%	13,7	3,9	7,8	47,1	27,5	100,0
	Aile	f	4	3	7	21	10	45
		%	8,9	6,7	15,6	46,7	22,2	100,0
	Kendim	f	8	7	10	34	30	89
		%	9	7,9	11,2	38,2	33,7	100,
Okulda mesleki eğitim almış olmak, işlerin işleyişi hakkında öneri getirmemde olumlu katkı sağladı.	Okul	f	23	16	50	185	54	328
		%	7	4,9	15,2	56,4	16,5	100,0
	Arkadaşlar ve Tanıdık	f	3	5	3	28	12	51
		%	5,9	9,8	5,9	54,9	23,5	100,0
	Aile	f	3	1	6	23	12	45
		%	6,7	2,2	13,3	51,1	26,7	100,0
	Kendim	f	11	6	12	38	22	89
		%	12,4	6,7	13,5	42,7	24,7	100,0
Okulda mesleki eğitim almış olmak, konuklarla olan ilişkilerde davranışlarıma olumlu katkı sağladı.	Okul	f	21	14	46	178	69	328
		%	6,4	4,3	14,0	54,3	21,0	100,0
	Arkadaşlar ve Tanıdık	f	3	3	9	23	13	51
		%	5,9	5,9	17,6	45,1	25,5	100,0
	Aile	f	3	2	5	21	14	45
		%	6,7	4,4	11,1	46,7	31,1	100,0
	Kendim	f	6	7	11	40	25	89
		%	6,7	7,9	12,4	44,9	28,1	100,0
Okulda mesleki eğitim almış olmak, yöneticilerimle olan ilişkilerde kişisel olarak bana olumlu yönde katkı sağladı.	Okul	f	20	11	49	174	74	328
		%	6,1	3,4	14,9	53,0	22,6	100,0
	Arkadaşlar ve Tanıdık	f	4	5	9	15	18	51
		%	7,8	9,8	17,6	29,4	35,3	100,0
	Aile	f	6	1	5	19	14	45
		%	13,3	2,2	11,1	42,2	31,1	100,0
	Kendim	f	7	1	15	42	24	89
		%	7,9	1,1	16,9	47,2	27,0	100,0

İşletmesi arkadaşlar ve tanıdık tarafından bulunan öğrenciler %80,4 oranla koordinatör öğretmenlerinin, staja yönelik olarak rehberlik hizmetinin işine yaradığı yönünde cevap vermektedir. İşletmesini kendisi bulan öğrenciler ise %69,7 oran oranla en düşük katılımı göstermiştir.

İşletmesi okul tarafından bulunan öğrenciler %73,7 oranla mesleki eğitim almış olmalarının, görevlerini yerine getirirken olumlu yönde fayda sağladığını düşünmektedir. İşletmesi arkadaşlar ve tanıdık tarafından bulan öğrenciler ise %70,6 oran oranla en düşük katılımda bulunmuşlardır.

Arkadaşlar ve tanıdık tarafından işletmesi bulunan öğrenciler %74,6 oranla mesleki eğitim almış olmalarının, departmanlardaki işlerin işleyişi hakkında önceden bilgi sahibi olmalarına fayda sağladığını belirtmektedir. İşletmesi aile tarafından bulunan öğrenciler ise %68,9 oran oranla en düşük katılımı göstermiştir.

Arkadaşlar ve tanıdık tarafından işletmesi bulunan öğrenciler %78,4 oranla mesleki eğitim almış olmalarının, işlerin işleyişi hakkında öneri getirmelerinde olumlu

katkı sağladığını belirtmektedir. İşletmesini kendisi bulun öğrenciler ise %67,4 oran oranla en düşük katılımı göstermiştir.

Aile tarafından işletmesi bulunan öğrenciler %77,8 oranla mesleki eğitim almış olmalarının, konuklarla olan ilişkilerde davranışlarıma olumlu katkı sağladığını düşünmektedir. İşletmesi arkadaşlar ve tanıdık tarafından bulunan öğrenciler ise %70,6 oran oranla en düşük katılımı göstermiştir.

Okul tarafından işletmesi bulunan öğrenciler %75,6 oranla mesleki eğitim almış olmalarının, yöneticileriyle olan ilişkilerde kişisel olarak kendilerine olumlu yönde katkı sağladığını belirtmektedir. İşletmesi arkadaşlar ve tanıdık tarafından bulunan öğrenciler ise %64,7 oran oranla en düşük katılımı göstermiştir.

5.4. Hipotezlerin Test Edilmesi Sonucu Ulaşılan Bulgular

Tablo 5.23: Öğrencilerin Staj Yaptığı İşletmelerde Beceri Eğitimlerine İlişkin Memnuniyet Düzeyleri İle Okulun Bulunduğu Coğrafi Bölge Arasındaki ANOVA Sonuçları

Faktör	Grup Sembolü	Bölgeler	n	Ort.	St. Sapma	F	P
Sektör Stajından Duyulan Memnuniyet	A	Akdeniz Bölgesi	72	3,8016	0,77528	2,472	0,032
	B	Ege Bölgesi	99	3,7893	0,85868		
	C	Marmara Bölgesi	181	3,7735	0,85608		
	D	Karadeniz Bölgesi	42	3,6429	0,76069		
	E	İç Anadolu Bölgesi	67	3,4136	1,00066		
	F	Güneydoğu ve Doğu Anadolu Bölgesi	52	3,5137	1,18015		

Testler sonucunda araştırmaya katılan öğrencilerin staj yapmış oldukları işletmelerde beceri eğitimlerine ait memnuniyet düzeylerinin coğrafi bölgelere göre ANOVA testi sonucu $p<0,05$ olduğundan bölgelere göre istatistiksel olarak anlamlı fark olduğu görülmektedir. Bu durumda H1 testi desteklenmiştir.

Tablo 5.24: Öğrencilerin Staj Yaptığı İşletmelerde Beceri Eğitimlerine İlişkin Sektöre Bakış Açıları İle Okulun Bulunduğu Coğrafi Bölge Arasındaki ANOVA Sonuçları

Faktör	Grup Sembolü	Bölgeler	n	Ort.	St. Sapma	F	P
Sektör stajının, öğrencilerin sektöre bakış açılarına katkısı	A	Akdeniz Bölgesi	72	3,5729	1,11286	1,611	0,155
	B	Ege Bölgesi	99	3,6616	1,00147		
	C	Marmara Bölgesi	181	3,4876	1,11064		
	D	Karadeniz Bölgesi	42	3,369	0,90769		

	E	İç Anadolu Bölgesi	67	3,194	1,31773		
	F	Güneydoğu Anadolu Bölgesi-Doğu Anadolu Bölgesi	52	3,4183	1,24136		

Katılımcıların staj sonrası sektöre bakışlarının öğrenim gördükleri coğrafi bölgelere göre farklılık gösterip göstermediği incelenmiştir. ANOVA testi sonucu kapsamında p>0,05 olduğundan ifadenin anlamlı bir farklılık göstermediği belirlenmiştir. Buna göre H2 desteklenmemiştir.

Tablo 5.25: Öğrencilerin Staj Yaptığı İşletmelerde Beceri Eğitimlerine İlişkin Memnuniyet Düzeyleri İle Cinsiyet Arasındaki T-Testi Sonuçları

Faktör	**Cinsiyet**	**n**	**Ort.**	**St. Sapma**	**t**	**P**
Sektör Stajından Duyulan Memnuniyet	Erkek	301	3,701	0,95495	0,135	0,059
	Kadın	212	3,690	0,82622		

Araştırmaya dâhil olan öğrencilerin sektör stajından duydukları memnuniyet düzeylerinin cinsiyete göre farklılık gösterip göstermediği test edilmiştir. T-testi sonucu incelendiğinde p>0,05 olduğu görülmüş ve ifadenin anlamlı bir farklılık göstermediği tespit edilmiştir. Dolayısıyla H3 desteklenmemiştir.

Tablo 5.26: Öğrencilerin Staj Yaptığı İşletmelerde Beceri Eğitimlerine İlişkin Sektöre Bakış Açıları İle Cinsiyet Arasındaki T-Testi Sonuçları

Faktör	**Cinsiyet**	**n**	**Ort.**	**St. Sapma**	**t**	**P**
Sektör stajı sonrası öğrencilerin sektöre bakış açıları	Erkek	301	3,4194	1,18108	-1,444	0,01
	Kadın	212	3,5613	1,0311		

Öğrencilerin sektör stajı sonrası sektöre bakış açılarının cinsiyete göre farklılık gösterip göstermediği sunulmuştur. T-testi sonucu incelendiğinde p<0,05 olduğu görülmüş ve ifadenin anlamlı bir farklılık gösterdiği belirlenmiştir. Bu durumda H4 desteklenmiştir.

Tablo 5.27: Öğrencilerin Staj Yaptığı İşletmelerde Beceri Eğitimlerine İlişkin Memnuniyet Düzeyleri İle İşletmeyi Kimin Bulduğu Arasındaki ANOVA Sonuçları

Faktör	**Grup Sembolü**	**İşletmeyi Kimin Bulduğu**	**n**	**Ort.**	**St. Sapma**	**F**	**P**
Sektör Stajından Duyulan	A	Okul	328	3,7056	0,87383	0,761	0,516
	B	Arkadaşlar-Tanıdık	51	3,8375	0,78299		

Memnuniyet	C	Aile	45	3,6476	0,96775		
	D	Kendim	89	3,6067	1,03471		

Araştırmaya katılan öğrencilerin sektör stajından duydukları memnuniyet düzeylerinin işletmeyi kimin bulduğuna göre farklılık gösterip göstermediği sunulmuştur. ANOVA testi sonucu incelendiğinde p>0,05 olduğu için ifadenin anlamlı bir farklılık göstermediği tespit edilmiştir. Dolayısıyla H5 desteklenmemiştir.

Tablo 5.28: Öğrencilerin Staj Yaptığı İşletmelerde Beceri Eğitimlerine İlişkin Sektöre Bakış Açıları İle İşletmeyi Kimin Bulduğu Arasındaki ANOVA Sonuçları

Faktör	**Grup Sembolü**	**İşletmeyi Kimin Bulduğu**	**N**	**Ort.**	**St. Sapma**	**F**	**P**
Sektör staj sonrası öğrencilerin sektöre bakış açıları	A	Okul	328	3,5023	1,08109	1,493	0,215
	B	Arkadaşlar-Tanıdık	51	3,1667	1,32822		
	C	Aile	45	3,5556	1,08435		
	D	Kendim	89	3,5281	1,15579		

Katılımcıların sektör stajı sonrası sektöre bakış açılarının işletmeyi kimin bulduğuna göre farklılık gösterip göstermediği sunulmuştur. ANOVA testi sonucunda p>0,05 olduğundan ifadenin anlamlı bir farklılık göstermediği sonucuna ulaşılmıştır. Bu durumda H6 desteklenmemiştir.

Tablo 5.29: Öğrencilerin Staj Yaptığı İşletmelerde Beceri Eğitimlerine İlişkin Sektöre Bakış Açıları İle İşletmenin Bulunduğu Sektör Arasındaki ANOVA Sonuçları

Faktör	**Grup Sembolü**	**İşletmenin Bulunduğu Sektör**	**n**	**Ort.**	**St. Sapma**	**F**	**P**
Sektör stajı sonrası öğrencilerin sektöre bakış açıları	A	Lojistik	288	3,5304	1,13512	0,86	0,462
	B	Dış Ticaret	108	3,4884	1,05147		
	C	Sağlık Sektörü-Bankacılık	47	3,2872	1,14206		
	D	Diğer Hizmet Sektörü	70	3,375	1,16699		

Araştırmaya katılan öğrencilerin sektör stajı sonrası sektöre bakış açılarının işletmenin bulunduğu sektöre göre farklılık gösterip göstermediği ifade edilmiştir. ANOVA testi sonucu dikkate alındığında p>0,05 olduğu için ifadenin anlamlı bir farklılık göstermediği tespit edilmiştir. Dolayısıyla H7 desteklenmemiştir.

Tablo 5.30: Öğrencilerin Staj Yaptığı İşletmelerde Beceri Eğitimlerine İlişkin Memnuniyet Düzeyleri İle İşletmenin Bulunduğu Sektör Arasındaki ANOVA Sonuçları

Faktör	Grup Sembolü	İşletmenin Bulunduğu Sektör	n	Ort.	St. Sapma	F	P
Sektör Stajından Duyulan Memnuniyet	A	Lojistik	288	3,6969	0,89833	2,054	0,105
	B	Dış Ticaret	108	3,8307	0,80934		
	C	Sağlık Sektörü-Bankacılık	47	3,4468	0,9507		
	D	Diğer Hizmet Sektörü	70	3,6551	1,00266		

Katılımcıların sektör stajından duydukları memnuniyet düzeylerinin işletmenin türüne göre farklılık gösterip göstermediği sunulmuştur. ANOVA testi sonucu incelendiğinde p>0,05 olduğundan ifadenin anlamlı bir farklılık göstermediğine karar verilmiştir. Dolayısıyla H8 desteklenmemiştir.

Tablo 5.31: Öğrencilerin Staj Yaptığı İşletmelerde Beceri Eğitimlerine İlişkin Sektöre Bakış Açıları İle İşletmenin Türü Arasındaki T-Testi Sonuçları

Faktör	İşletmenin Türü	n	Ort.	St. Sapma	t	P
Sektör stajı sonrası öğrencilerin sektöre bakış açıları	Devlet	150	3,4167	1,13504	-0,796	0,526
	Özel	363	3,5034	1,11811		

Araştırmaya katılan öğrencilerin sektör stajı sonrası sektöre bakış açılarının işletmenin türüne göre farklılık gösterip göstermediği test edilmiştir. T-testi sonucu incelendiğinde p>0,05 olduğu görülmüş ve ifadenin anlamlı bir farklılık göstermediği tespit edilmiştir. Dolayısıyla H9 desteklenmemiştir.

Tablo 5.32: Öğrencilerin Staj Yaptığı İşletmelerde Beceri Eğitimlerine İlişkin Memnuniyet Düzeyleri İle İşletmenin Türü Arasındaki T-Testi Sonuçları

Faktör	İşletmenin Türü	n	Ort.	St. Sapma	t	P
Sektör Stajından Duyulan Memnuniyet	Devlet	150	3,6324	0,95112	-1,033	0,162
	Özel	363	3,7229	0,88257		

Katılımcıların sektör stajından duydukları memnuniyet düzeylerinin işletmenin türüne göre farklılık gösterip göstermediği incelenmiştir. T-testi sonucu dikkate alındığında p>0,05 olduğu görülmüş ve ifadenin anlamlı bir farklılık göstermediği tespit edilmiştir. Dolayısıyla H10 desteklenmemiştir.

Tablo 5.33: Öğrencilerin Staj Yaptığı İşletmelerde Beceri Eğitimlerine İlişkin Okulda Almış Oldukları Mesleki Eğitimin Katkısı İle İşletmenin Bulunduğu Sektör Arasındaki ANOVA Sonuçları

Faktör	Grup Sembolü	İşletmenin Bulunduğu Sektör	n	Ort.	St. Sapma	F	P
Mesleki Eğitimin Sektör Stajına Katkısı	A	Lojistik	288	3,8519	0,89965	2,514	0,058
	B	Dış Ticaret	108	3,8025	0,9149		
	C	Sağlık Sektörü-Bankacılık	47	3,7163	0,91678		
	D	Diğer Hizmet Sektörü	70	3,5167	1,10085		

Araştırmaya katılan öğrencilerin mesleki eğitimlerinin sektör stajlarına katkısının işletmenin bulunduğu sektöre göre farklılık gösterip göstermediği sunulmuştur. ANOVA testi sonucu incelendiğinde p>0,05 olduğundan ifadenin anlamlı bir farklılık göstermediği sonucu çıkmıştır. Dolayısıyla H11 desteklenmemiştir.

Tablo 5.34: Öğrencilerin Staj Yaptığı İşletmelerde Beceri Eğitimlerine İlişkin Okulda Almış Oldukları Mesleki Eğitimin Katkısı İle İşletmenin Türü Arasındaki T-Testi Sonuçları

Faktör	İşletmenin Türü	N	Ort.	St. Sapma	t	P
Mesleki Eğitimin Sektör Stajına Katkısı	Devlet	150	3,6889	0,94037	-1.467	0,682
	Özel	363	3,8223	0,93588		

Katılımcıların mesleki eğitimlerinin sektör stajlarına katkısının işletmenin türüne göre farklılık gösterip göstermediği ifade edilmiştir. T-testi sonucu dikkate alındığında p>0,05 olduğu görülmüş ve ifadenin anlamlı bir farklılık göstermediği belirlenmiştir. Bu nedenle H12 desteklenmemiştir.

Tablo 5.35: Öğrencilerin Staj Yaptığı İşletmelerde Beceri Eğitimlerine İlişkin Okulda Almış Oldukları Mesleki Eğitimin Katkısı İle Cinsiyet Arasındaki T-Testi Sonuçları

Faktör	Grup Sembolü	Cinsiyet	n	Ort.	St. Sapma	t	P
Mesleki Eğitimin Sektör Stajına Katkısı	A	Erkek	301	21,9867	6,11172	-3,613	0,00
	B	Kadın	212	23,7123	4,69418		

Katılımcıların mesleki eğitimlerinin sektör stajlarına katkısının cinsiyetlerine göre farklılık gösterip göstermediği sunulmuştur. T-testi sonucu dikkate alındığında p<0,05 olduğu görülmüş ve ifadenin anlamlı bir farklılık gösterdiği belirlenmiştir. Bu nedenle H13 desteklenmiştir.

Tablo 5.36: Öğrencilerin Staj Yaptığı İşletmelerde Beceri Eğitimlerine İlişkin Okulda Almış Oldukları Mesleki Eğitimin Katkısı İle Okulun Bulunduğu Coğrafi Bölge Arasındaki ANOVA Sonuçları

Faktör	Grup Sembolü	Bölgeler	n	Ort.	St. Sapma	F	P
Mesleki Eğitimin Sektör Stajına Katkısı	A	Akdeniz Bölgesi	72	23,5833	4,54942	1,63	0,15
	B	Ege Bölgesi	99	22,4949	5,2243		
	C	Marmara Bölgesi	181	23,1823	5,37638		
	D	Karadeniz Bölgesi	42	22,7857	4,12332		
	E	İç Anadolu Bölgesi	67	21,6716	6,63642		
	F	Güneydoğu ve Doğu Anadolu Bölgesi	52	21,4423	7,69368		

Katılımcıların mesleki eğitimlerinin sektör stajlarına katkısının coğrafi bölgelere göre farklılık gösterip göstermediği incelenmiştir. ANOVA sonucu dikkate alındığında p>0,05 olduğu görülmüş ve ifadenin anlamlı bir farklılık göstermediği belirlenmiştir. Bu nedenle H14 desteklenmemiştir.

Tablo 5.37: Öğrencilerin Staj Yaptığı İşletmelerde Beceri Eğitimlerine İlişkin Okulda Almış Oldukları Mesleki Eğitimin Katkısı İle İşletmeyi Kimin Bulduğu Arasındaki ANOVA Sonuçları

Faktör	Grup Sembolü	İşletmeyi Kimin Bulduğu	n	Ort.	St. Sapma	F	P
Mesleki Eğitimin Sektör Stajına Katkısı	A	Okul	328	22,707	5,31569	0,019	0,997
	B	Arkadaşlar ve Tanıdık	51	22,824	5,67347		
	C	Aile	45	22,711	5,93381		
	D	Kendim	89	22,596	6,59325		

Katılımcıların mesleki eğitimlerinin sektör stajlarına katkısının işletmeyi kimin bulduğuna göre farklılık gösterip göstermediği sunulmuştur. ANOVA sonucu dikkate alındığında p>0,05 olduğu görülmüş ve ifadenin anlamlı bir farklılık göstermediği belirlenmiştir. Bu nedenle H15 desteklenmemiştir.

Tablo 5.38: Hipotezlerin Sonuç Tablosu

Hipotez	Sonuç	Hipotez	Sonuç
H1	Desteklendi	**H9**	Desteklenmedi
H2	Desteklenmedi	**H10**	Desteklenmedi
H3	Desteklenmedi	**H11**	Desteklenmedi
H4	Desteklendi	**H12**	Desteklenmedi
H5	Desteklenmedi	**H13**	Desteklendi
H6	Desteklenmedi	**H14**	Desteklenmedi
H7	Desteklenmedi	**H15**	Desteklenmedi
H8	Desteklenmedi		Desteklenmedi

Yapılan analiz sonuçlarına göre H1,H4 ve H13 hipotezlerinin desteklendiği görülmüştür.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Günümüzde küreselleşmenin etkisiyle birlikte ülkelerin birbirleriyle olan ticaret hacimleri ve ilişkileri her geçen gün artarak büyümeye devam etmiştir. Lojistik sektörü de bu değişimler ile paralellik göstermiş ve son zamanlardaki hızlı gelişmenin içerisinde yerini almıştır. Günden güne de lojistik uygulamalar iş yerleri için önemini artırmaya devam etmektedir. Türkiye'nin diğer ülkeler ile ticari ilişkilerinin gelişmesi sonucuyla lojistik bir üs bölgesi olması büyük önem arz etmektedir. Bu doğrultuda ülkemizde lojistik faaliyetlerin geliştirilmesi için yapılan yatırımlar ve çalışmalar incelendiğinde lojistik hizmet sunan firmalara alt yapı, fiziki koşullar ve teknolojik iyileştirmenin sağlandığı görülmektedir. Türkiye'de lojistik sektörü için yapılan bu iyileştirilmelerin yanı sıra işletmelerin ihtiyaç ve beklentileri doğrultunda bilgi, beceri ve yeteneklerini geliştirmiş bireyler yetiştirmek için ortaöğretim düzeyinde lojistik sektörüne yönelik mesleki eğitim verilmektedir.

Öğrencilerin lojistik sektöründe yerini alabilmesi staj yaptığı işletmelerde beceri eğitimi sayesinde mümkün olabilmektedir. Bu uygulama ile birlikte öğrenciler, lojistik sektörünü yakından tanıma fırsatını elde ederek mesleği ile uyumlu iş ve işlemlerde bilgi, beceri ve tecrübesini artırmakta ve kalifiye iş gücü olarak ülke ekonomisine katkı sağlamaktadır. Genç nüfusun fazla olduğu Türkiye'de mesleki ve teknik eğitim sayesinde öğrenciler erken yaşlarda bilgi, beceri ve yeteneklerini geliştirebilme fırsatını henüz ortaöğretim kurumlarında eğitimlerine devam ederken yakalamış olmaktadırlar.

Genç yaşta işletmelerde beceri eğitimi kapsamında iş dünyası ile buluşan öğrenciler uygulama esnasında olumlu veya olumsuz birtakım koşullarla karşılaşabilmektedir. Bu koşullar öğrencilerin memnuniyet düzeyleri, sektöre bakış açıları ve okulda almış oldukları mesleki dersleri iş yerlerinde uygulamaları üzerinde önemli bir etkendir. Öğrencilerin verimliliklerini artırarak ve karşılaşılan problemlere çözüm önerileri sunarak önlem almak adına eğitim ve öğretimin değerlendirilmesinde kullanılmak üzere öğrencilerin tespitlerine başvurulması gerekmektedir. Yapılan bu araştırmada eğitim öğretim programlarına ve sektör stajına katkıda bulunabilecek verilerin elde edilebilmesi amaçlanmıştır. Bu doğrultuda Türkiye'de lojistik sektörüne ara kademe insan gücü yetiştiren mesleki ve teknik anadolu liselerinde ulaştırma

hizmetleri alanı lojistik dalında öğrenim gören öğrencilerin staj yaptığı işletmelerde beceri eğitimlerine ait görüşleri değerlendirilmiştir.

Araştırmaya katılan erkek öğrencilerin sayısının kız öğrencilerinden fazla olduğu görülmektedir. Katılımcıların yüksek olduğu bölgeler arasında ilk sırada Marmara Bölgesi bulunmaktadır. Bu sıralamayı Ege Bölgesi ve Akdeniz Bölgesi takip etmektedir. Bu bölgelerden katılımın yüksek olmasının nedenleri arasında; kendisini alanında kanıtlamış uzman lojistik işletmelerinin kalifiye eleman ihtiyaçları ve Türkiye'nin en büyük havalimanları ve deniz limanlarının bu bölgelerde olması ile mesleki eğitim almış iş gücüne gereksinim olmasından kaynaklandığı düşünülmektedir. Ayrıca bu bölgelerde Milli Eğitim Bakanlığının bölgelerin ihtiyaç ve beklentileri doğrultusunda meslek liselerinde alan ve dal açılmasına karar vermesi ile birçok mesleki ve teknik anadolu lisesinde lojistik dalı öğrencisi bulunmaktadır. Öğrencilerin büyük çoğunluğu işletmelerde beceri eğitimi kapsamında sektör stajını yapacağı yerin okul tarafından bulunduğunu ifade etmektedir. Okul tarafından işletmesi bulunan öğrencilerin maaş konusunda memnuniyet düzeyleri tanıdık ve arkadaşları tarafından işletmesi bulunanlara göre daha yüksek olması nedeniyle okulların öğrencileri iş yerlerine yönlendirmesi daha doğru olacaktır. Ayrıca arkadaşları ve tanıdıkları tarafından işletmesi bulunan öğrencilerin sektöre bakış açısının olumsuz olduğu görülmüştür. Öğrencilerin okul tarafından kurumsal işletmelere gönderilmesi doğrultusunda bakış açılarının olumluya dönmesine katkı sağlayacağı düşünülmüştür. Ülkemizde lojistik faaliyetlerin önemli bir kısmı özel sektörler aracılığıyla sürdürülmektedir. Dolayısıyla sektör stajına katılan öğrencilerin büyük çoğunluğu özel sektör kapsamında beceri eğitimini sürdürmektedir. Beceri eğitimi bağlamında özel sektöre gönderilecek öğrenciler için dikkat edilmesi gereken hususlar arasında; işletmenin yeterli sayıda usta öğreticisinin bulunması, öğrencilerin okulda öğrendiği teorik bilgilerini işletmelerdeki mesleki bilgi ve becerilerle uyum içerisinde kullanabileceği ortamın bulunması ve sektör stajı sonrası öğrencilere istihdam imkânı sunulması verimliliğin artırılmasına katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Araştırmada sektör stajı yapan öğrencilerin verimliliklerini etkileyen durumlar ve karşılaştığı sorunlar ''Mesleki Eğitimin Sektör Stajına Katkısı'', "Sektör Stajından Duyulan Memnuniyet" ve "Sektör Stajı Sonrası Öğrencilerin Sektöre Bakışı" olmak üzere üç faktör altında incelenmiştir. Bu nedenle hipotezlerde bu üç faktör dikkate alınarak mesleki ve teknik ortaöğretim okullarında lojistik eğitimi alan öğrencilerin

sektör stajını etkileyen işletme faktörleri ve demografik özellikler temel alınarak oluşturulmuştur. Hipotezlerin test edilmesi sonucu öğrencilerin staj yapmış oldukları işletmelerde beceri eğitimlerine ilişkin sektöre bakış açıları ile öğrenim gördükleri coğrafi bölge, işletmeyi kimin bulduğu, işletmenin bulunduğu sektör ve işletmenin türü arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır. İkinci faktör kapsamında öğrencilerin işletmelerde beceri eğitimlerinden duydukları memnuniyet düzeyleri ile cinsiyet, işletmeyi kimin bulduğu, işletmenin bulunduğu sektör ve işletmenin türü arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır. Üçüncü faktör kapsamında öğrencilerin işletmelerde beceri eğitimlerine ilişkin okulda almış oldukları mesleki eğitim ile işletmenin türü, işletmenin bulunduğu sektör, öğrencilerin bulunduğu coğrafi bölge ve işletmeyi kimin bulduğu arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır.

Yapılan testler sonucunda öğrencilerin öğrenim görmekte oldukları okulların bulunduğu coğrafi bölgeler ile staj yapmış oldukları işletmelerde beceri eğitimlerine ait memnuniyet düzeyleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu görülmüştür. Bu sonuçlara göre, öğrencilerin staj yapmış oldukları işletmelerde beceri eğitimlerine ait memnuniyet düzeyleri ile coğrafi bölge değişkeninin önemli bir faktör olduğu söylenebilir. Bölgelere göre öğrencilerin memnuniyet düzeylerinin farklı olmasının nedenleri arasında; sektör stajı esnasında alınan ücret, öğrenim görülen bölümle uygun alanlarda görev yapmama, işletme tarafından yeterli düzeyde hizmet içi eğitim verilmemesi, meslek alanları dışında farklı bir iş yapma ve işletme yöneticilerinin stajyer olsun olmasın çalışanlara adil davranmama gibi durumların olmasından kaynaklandığı görülmektedir. Bu durumlara katılımların düşük olduğu bölgelerde öğrencilerin beceri eğitimi yaparken verimlilikleri üzerine olumsuz bir etki yaratabilmektedir. Dolayısıyla bu bölgelerde bulunan öğrencilerin aldıkları ücretlerin yasal koşulların belirlediği tutarla uygunluğu koordinatör öğretmen ve okul yönetimi tarafından, ortaöğretim kurumları yönetmeliği ve mesleki eğitim kanunu kapsamında kontrol edilmeli eksiklik var ise iş yerleri ile iletişime geçilerek gerekli düzenlemelerin yapılması ve öğrencilerin ucuz iş gücü olarak görülmemesi için rehberlik faaliyetlerinin yapılması düşünülmektedir. Bu gelişmelerin öğrencilere sektör stajı sürecinde katkı sağlayacağını düşünen Savaş'ın (2018), Akın'ın (2018), Nayır'ın (2006), Özkan'ın (2013), Demirci'nin (2007) ve Kırlı'nın (2006) çalışmaları ile paralellik göstermektedir. Ayrıca, öğrencilerin ortaöğretim kurumları yönetmeliği ve mesleki eğitim kanununa göre bölümleriyle ve meslek alanlarıyla uyumlu beceri eğitimi uygulaması sağlayan

işletmelere gönderilerek farklı bir alanda iş yapmadan kendi alanıyla alakalı işleri yapıp teorik bilgilerini pratiğe dönüştürmesi ve yeterli düzeyde hizmet içi eğitim alarak işletmelerde beceri eğitimini tamamlaması memnuniyet düzeylerinin artmasına fayda sağlayacağını düşünen Akın'ın (2018), Özkan'ın (2013) ve Demirci'nin (2007) çalışmaları ile örtüştüğü görülmektedir. Bu doğrultuda, öğrencilerin bilgi, beceri ve yeteneklerini geliştirerek sektör içinde deneyimli eleman statüsü kazanmaları daha uygun olacaktır. Bu koşulların oluşması ile öğrencilerin; memnuniyet düzeylerinin artması, verimliliklerine katkı sağlanması ve karşılaştığı sorunların azalması beklenmektedir.

Araştırmaya katılan öğrencilerin staj yapmış oldukları işletmelerde beceri eğitimlerine ait sektöre bakışları ile cinsiyetleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu görülmektedir. Kadın öğrencilerin erkek öğrencilere göre sektöre bakış açıları daha olumludur. Bu ifade doğrultusunda kadın öğrenciler, sektör stajlarının ileriki yaşamlarında iş bulmalarına fayda sağlayacağı, lojistik mesleğini sevme ve okul bittikten sonra bu mesleği yapma ifadelerinde erkek öğrencilere kıyasla daha olumludurlar. Bu ifadeye düşük katılım gösteren öğrencilerin işletmelerde beceri eğitimi sürecinde meslek hayatına hazırlanacak işlerde görevlendirilmesi, tecrübe kazanmalarını ve sektöre bakış açılarını olumlu yönde etkileyebilir. Bu sürecin koordinatör öğretmen, müdür yardımcısı, işletme yetkilisi, eğitici personel ve usta öğretici ile iş birliği yapılarak belirli bir plan dahlinde bilgilendirici rehberlik faaliyetleriyle tamamlanmasının olumlu olacağı Süer'in (2007) muhasebe eğitiminden beklentiler üzerine yapmış olduğu çalışması ile örtüşmektedir. Bu çalışmaların yapılması ile öğrencilerin verimliliklerinin artması ve karşılaştığı sorunların azalacağı düşünülmektedir.

Katılımcıların işletmelerde beceri eğitimlerine ilişkin okulda almış oldukları mesleki eğitim ile cinsiyetleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu tespit silmiştir. Kadın öğrenciler erkek öğrencilere kıyasla okulda alınan mesleki eğitimin staja yönelik rehberlik hizmetleri almalarına, departmanlardaki işlerin işleyişi hakkında önceden bilgi sahibi olmalarına, konuklarla olan ilişkilerde davranışlarına olumlu katkı sağlamalarına, yöneticilerle olan ilişkilerde kişisel olarak olumlu yönde katkı sağlamalarına ve işlerin işleyişi hakkında öneri getirmelerine daha olumlu katkıda bulunduğunu ifade etmişlerdir. Bu ifadeye düşük katılım gösteren öğrencilerin; teorik eğitimlerini iş yerlerinde uygulayabileceği ortamının oluşturulması, eğitim dışı işlerle meşgul

edilmemesi, okulda verilen mesleki eğitimin günümüz değişen ve gelişen gerçek iş hayatıyla uyumlu olacak şekilde eğitim programlarının güncellenmesi ve okulda bulunan araç-gereç eksikliklerinin tamamlanarak iş yerinde karşılaşılabilecek uygulamaların önceden yapılmasının verimliliği artıracağına yönelik Süer'in (2007), Nayır'ın (2006), Özkan'ın (2013) ve Demirci'nin (2007) çalışmalarıyla örtüşmektedir.

Son olarak ileride yapılacak diğer araştırmalarda öğrencilerin yanı sıra iş yerlerinin de görüş ve düşüncelerine yer verilebilir. İş yeri yetkilileri, eğitici personel ve usta öğretici ile öğrenci düşünceleri karşılaştırılabilir. Bu kişiler ile öğretmenlere ve okul yönetimine de araştırmalarda başvurulabilir. Ayrıca, gözlem veya derinlemesine görüşme vb. yöntemler ile araştırma konusu daha detaylı incelenebilir.

KAYNAKÇA

Adıgüzel, O.C. (2009). Meslek Yüksekokulu Öğrencilerinin İşyeri Eğitimi Öğrenme Ürünlerinin Değerlendirilmesi. *On dokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi,* 0(27):115-128.

Adıgüzel, O.C., ve Berk, G. (2009). Mesleki ve Teknik Ortaöğretimde Yeni Arayışlar: Yeterliğe Dayalı Modüler Sistemin Değerlendirilmesi. *Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi,* 6(1):220-236.

Akın, R. (2019). *Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi Muhasebe ve Finansman Alanı Öğrencilerinin İşletmelerde Beceri Eğitimi Uygulamasında Karşılaştığı Sorunlar ve Çözüm Önerileri Van İlinde Uygulama.* Yüksek Lisans Tezi, Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Ana Bilim Dalı, Van, 109s.

Aktan, B., Par, B., Dilber C., Sacar, Ö. (2020). *Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi Ulaştırma Hizmetleri Alanı Temel Ulaştırma 9 Ders Kitabı.* Milli Eğitim Yayınevleri ve Bakanlık Yayınları, Ankara, 303s.

Akyüz, Y. (2012). *Türk Eğitim Tarihi M.Ö. 1000-M.S. 2012.* Pegem Akademi Yayınları, Ankara, 519s.

Alkan, C., Doğan, H., Sezgin, İ. (2001). *Mesleki ve Teknik Eğitimin Esasları.* Nobel Yayıncılık, Ankara, 256s.

Altay, Ü., ve Üstün, N. (2011). Mesleki Eğitim Sistemi. *Konya Ticaret Odası, Etüd Araştırma Servisi Araştırma Raporu,* 2011:46-118.

Arıkan, R. (1995). *Araştırma Teknikleri ve Rapor Yazma.* Tutibay Yayınları, Ankara, 283s.

Ateş, İ., ve Işık, E. (2010). Türkiye'de Lojistik Hizmetlerinin Gelişiminin İhracattaki Büyümeye Etkileri. *Ekonomi Bilimleri Dergisi*, 2(1):99-106.

Ay, S., ve Erel, A. (2007). *Yük Taşımacılığının Planlanması.* 7. Ulaştırma Kongresi, Kongre Sempozyum Bildiriler Kitabı İnşaat Mühendisleri Odası, İstanbul, 384s.

Aydın, A. (2000). Zorunlu Temel Eğitim Uygulaması ve Çözüm Bekleyen Sorunlar. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi,* 8(8):98-103.

Aydın, B. Z. (2007*).* Faktör Analizi Yardımıyla Performans Ölçütlerinin Boyutlarının Ortaya Konulması. İnönü üniversitesi *8. Türkiye Ekonometri ve İstatistik Kongresi,* Malatya, 11s.

Babacan, M. (2003). Lojistik Sektörünün Ülkemizdeki Gelişimi ve Rekabet Vizyonu. *Ege Akademik Bakış Dergisi*, 3(1):8-15.

Bayram, S. (2012). Osmanlı Devleti'nde Ekonomik Hayatın Yerel Unsurları: Ahilik Teşkilâtı ve Esnaf Loncaları. *İstanbul Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi,* 0(21):81-114.

Beamon, B. M. (1999). Designing The Green Supply Chain. *Logistic Information Management*, 12(4):332-342.

Berber, A. (2017). Yönetimde Kavramsal Çerçeve Belirleme ve Nitel Araştırma Yöntemleri. *İstanbul Üniversitesi İşletme Fakültesi Dergisi,* 46(0):71-73.

Bınıcı, H., ve Arı, N. (2004). Mesleki ve Teknik Eğitiminde Arayışlar. *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi,* 24(3):383-396.

Bozak, A. (2019). *Meslek Lisesi Bilişim Teknolojileri Alanı Öğrencilerinin İşletmelerde Beceri Eğitiminde Karşılaştıkları Sorunlar ve Çözüm Önerileri (Denizli İli Örneği).* Yüksek Lisans Tezi, Pamukkale Üniversitesi Eğitim Bilimleri Ana Bilim Dalı Eğitim Yönetimi, Teftişi, Planlaması ve Ekonomisi Bilim Dalı, Denizli, 108s.

Büyüköztürk, Ş. (2002). Faktör Analizi: Temel Kavramlar ve Ölçek Geliştirmede Kullanımı. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi Dergisi*, 32(32):470-483.

Canbal, M. S., Kerkez B., Suna, H. E., Numanoğlu, K. V., Özer M. (2020). Mesleki ve Teknik Ortaöğretimde Paradigma Değişimi İçin Yeni Bir Adım: Eğitim Programlarının Güncellenmesi. *Eğitim ve İnsani Bilimler Dergisi*, 11(21):1-26.

CEDEFOP, (2009). *Vocational Education And Training İn Sweden.* Cedefop Panorama series; 180, Publications Office of the European Union, Luxembourg, 72p.

CEDEFOP, (2011). *The Development Of Ecvet İn Europe.* Publications Office of the European Union, Luxembourg, 66p.

Cop, R. (2003). Tüketim Mallarının Ambalajının ve Etiket Bilgilerinin Tüketici Satın Alma Davranışlarına Etkileri Bir Uygulama. *Mevzuat Dergisi*, (6):1-15.

Coşkun, R., Altun R., Yıldırım, E. (2017). *Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri Spss Uygulamalı*. Sakarya Kitapevi, Sakarya, 352s.

Croxton, K. L., García-Dastugue, S. J., Lambert, D.M., Rogers, D. (2001). The Supply Chain Management Process, *The International Journal of Logistic Management,* 12(2):13-36.

CSCMP (Council of Supply Chain Management Professionals), 2013. Supply Chain Management Terms and Glossary, 222p.

Cuddy, N., and Leney, T. (2005). *Vocational Education And Training İn The United Kingdom Short Description* Cedefop Panorama Series Office For Official Publications Of The European Communities, Luxembourg, 80p.

CUMHURBAŞKANLIĞI STRATEJİ VE BÜTÇE BAŞKANLIĞI, (2019). On Birinci Beş Yıllık Kalkınma Planı, 201p.

Cuturela, S. C., Manole, A. (2013). A Short Historical Perspective on The Evolution of Logistics And İts Implications For Globalization. *Romanian Statistical Review Supplement, Romanian Statistical Review,* 63(1):188-198.

Çeralp, G. (2009). *Türkiye'de Lojistik Hizmetlerde Dış Kaynak Kullanımını Etkileyen Faktörler Üzerine Bir Uygulama.* Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Anabilim Dalı, İstanbul, 117s.

Çetin, M., ve Recep, K. (2015). Askeri Devrim Bağlamında Batı Savaş Lojistiğinin Tarihsel Gelişimi. *Siyaset, Ekonomi ve Yönetim Araştırmaları Dergisi,* 3(4):1-25.

Çevik, O., ve Gülcan, B. (2011). Lojistik Faaliyetlerin Çevresel Sürdürülebilirliği ve Marco Polo Programı. *Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi,* 13(20):35-44.

Çınar, İ. (2008). İlköğretimin Önemi ve Öğretmen. *Eğitişim Dergisi.* (20):1-28.

Çınar, K., ve Doğan, C. (2019). Türkiye, Almanya ve Finlandiya Öğretmen Yetiştirme Sistemlerinin İncelenmesi. *Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi*, 2(2):204-218.

Çolak, N. (2014). İkmep ve Elektrik Ön Lisans Programları. *Elektronik Mesleki Gelişim ve Araştırma Dergisi (EJOIR),* 2(Özel Sayı):113-124.

Deborah, L. B. (2002). *E-Logıstıcs and E-Fulfıllment: Beyond The "Buy" Button.* United Nations Committee On Trade and Development UNCTAD Workshop Curaçao, 12p.

Demir, E., ve Şen, H. Ş. (2009). Cumhuriyet Dönemi Mesleki ve Teknik Eğitim Reformları. *Ege Eğitim Dergisi,* 10(2):39-58.

Demirci, S. (2007). *Ticaret Meslek Lisesinde Staj Yapan Öğrencilerin İşletmelerde Beceri Eğitiminde Karşılaştıkları Sorunlar ve Çözüm Yolları.* Yüksek Lisans Tezi, Yeditepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Eğitim Yönetimi ve Denetimi Ana Bilim Dalı, İstanbul, 174s.

Doğan, H. (1983). Mesleki ve Teknik Eğitimin İlkeleri ve Gelişmesi. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi,* 16(1):167-181.

Ekinci, A. ve Öter, Ö. M. (2010). *Finlandiya'da eğitim ve öğretmen yetiştirme sistemi.* Çalışma Ziyareti Raporu, Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi, Diyarbakır, 56s.

Ekşioğlu, S., ve Taşpınar, M. (2019). Türkiye'de Mesleki ve Teknik Ortaöğretimin Gelişimi. *Sakarya Üniversitesi Eğitim Dergisi,* 9(3):614-627.

Emirgil, B. (2010). Yeni Meslekçi Eğitim Yaklaşımı ve Yeni Meslekçi Paradigmaların Türkiye'deki Yansıması Olarak Megep. *Sosyal Siyaset Konferansları Dergisi*, 0(56):575-600.

ERG, (Eğitim Reformu Girişimi) (2012). *Meslek Eğitiminde Kalite İçin İş birliği.* Mesleki ve Teknik Eğitimde Kalite Strateji Belgesi, İmak Ofset Basım Yayın, İstanbul, 31s.

Ergün, M. (2015). *Eğitim Felsefesi*. Pegem Akademi Yayınları, Ankara, 175s.

Erol, M., ve Atmaca, M. (2015). Ticaret Meslek Liselerindeki Muhasebe Eğitiminin Tarihi Gelişimi. *Muhasebe Finans Tarihi Araştırmaları Dergisi*, (8):79-100.

Eurydıce (2020). Sweden Overview. Published On Eurydice 30 Eylül 2020 tarihinde Https://Eacea.Ec.Europa.Eu/National-Policies/Eurydice adresinden erişildi.

Eymen, U. E. (2014). *Tedarik Zinciri Yönetimi*. Kalite Ofisi Yayınları, (14):5-51.

Fer, S. (2000), Modüler Program Yaklaşımı ve Bir Öneri. *Milli Eğitim Dergisi,* 0(147):21-37.

Gemici, N. (2010). Ahilikten Günümüze Meslek Eğitiminde Model Arayışları ve Sonuçları. *Değerler Eğitimi Dergisi,* 8(19):71-105.

Goel, V. P. (2009). *Technıcal and Vocational Educatıon and Traınıng (Tvet) System\ In Indıa For Sustaınable Development*. 20 Ekim 2020 tarihinde https://unevoc.unesco.org/up/India_Country_Paper.pdf adresinden erişildi.

Gravier, M., and Farris, M. (2008). An Analysis of Logistics Pedagogical Literature: Past and Future Trends in Curriculum, Content, and Pedagogy. *The International Journal of Logistics Management,* 19(2):233-253.

Gül, G. (2004). Birey Toplum Eğitim ve Öğretmen. *Hasan Ali Yücel Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1(1):223-236.

Gülenç, İ. F., ve Karagöz, B. (2008). E-Lojistik ve Türkiye'de Lojistik Uygulamaları. *Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (15):73-91.

Günay, D., ve Özer, M. (2016). Türkiye'de Meslek Yüksekokullarının 2000'li Yıllardaki Gelişimi ve Mevcut Zorluklar. *Yükseköğretim ve Bilim Dergisi,* 6(1):1-12.

Gürbüz, S., ve Şahin, F. (2017). *Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri*. Seçkin Yayıncılık, Ankara, 439s.

Gürgen, E. (2010). *Lojistik Planlama ve Modelleme*. Mersin Lojistik Profesyonelleri Deniz Ticaret Odası ve Mersin Ticaret ve Sanayi Odası Yayını, Mersin, 40s.

Hai, L., and Yirong, S. (2002). *An Approach Towards Overall Supply Chain Efficiency.* Master Thesis, Göteborg University, 2002(29):1-118.

Hans, I.W. (2011). *Green Supply Chains – a new priority for supply chain managers CSIR Built Environment.* 31 Ekim 2020 tarihinde http://researchspace.csir.co.za/dspace/bitstream/10204/5224/1/Ittmann_2011.pdf adresinden erişildi.

Hippach, U., Schneider, M., Krause, C. W. (2007). *Vocational Education And Training İn Germany.* Cedefop Panorama series; 138 Office for Official Publications of the European Communities, Luxembourg, 87s.

İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu, (2012). Kanun No: 6331, Resmi Gazete Sayı: 28339.

Kalkınma Bakanlığı. (2007). Dokuzuncu Beş Yıllık Kalkınma Planı. Başbakanlık, Devlet Planlama Teşkilatı Müsteşarlığı, 100s.

Kalkınma Bakanlığı. (2014). Onuncu Beş Yıllık Kalkınma Planı. Başbakanlık, Devlet Planlama Teşkilatı Müsteşarlığı, 198s.

Kanca, A. (2012). Türkiye'de İşsizlik ve İktisadi Büyüme Arasındaki Nedenselliğin Ampirik Bir Analizi. *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 21(2):1-18.

Kara, M., Tayfur, M., Basık, H. (2009). Küresel Ticarette Lojistik Üslerin Önemi ve Türkiye. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi,* 6(11):69-84.

Karaçay, A.G. (2005). Tersine Lojistik: Kavram ve İşleyiş. *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 14(1):317-332.

Karagül, T.N. (2018). *Turizm Eğitimi Alan Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi Öğrencilerinin İşletme Beceri Eğitimine Yönelik Algıları: Muğla Örneği.* Yüksek Lisans Tezi, Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Turizm İşletmeciliği Anabilim Dalı, Isparta, 98s.

Karakoç, F.Y., Dönmez, L. (2014). Ölçek Geliştirme Çalışmalarında Temel İlkeler. *Tıp Eğitimi Dünyası*, 13(40):39-49.

Karaman, H., Atar, B., Çobanoğlu Aktan, D. (2017). Açımlayıcı Faktör Analizinde Kullanılan Faktör Çıkartma Yöntemlerinin Karşılaştırılması. *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi,* 37(3):1173-1193.

Karasar, N. (2009). Araştırmalarda Rapor Hazırlama. Nobel Yayıncılık, Ankara, 232s.

Kaya, A. (2014). Meslek Yüksekokulunda Öğrenim Gören Öğrencilerin Eğitim Öğretim ve Geleceğe Yönelik Düşünceleri. *On dokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 33(2):349-356.

Kılıç, H. S. (2011). Yalın Üretim Ortamında İç Lojistik Sisteminin Tasarımı. Doktora Tezi İstanbul Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Endüstri Mühendisliği Ana Bilim Dalı, İstanbul, 285s.

Kır, B. (2018). Gümrük Uyuşmazlıklarının Alternatif Çözüm Yöntemleri. *Cumhuriyet Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 19(2):88-109.

Kişi, H. (2016). Liman Yük Elleçleme Donanımında Uzmanlaşma ve Esneklik. *Türk Denizcilik ve Deniz Bilimleri Dergisi*, 2(1):19-26.

Korkmaz, M. (2015). Türkiye'de Mesleki Eğitim. *İzmir Ticaret Odası Ar-Ge Bülten Dergisi*, 0(1):38-42.

Köfteci, S., Gerçek, H. (2010). Yük Taşımacılığında Taşıma Türü Seçimi İçin Lojistik Maliyetlere Dayalı İkili Lojit Model. *Teknik Dergi,* 21(103):5087-5112.

Levesque, K., Lauen, D., Teitelbaum, P., Alt, M., Librera, S. (2000). *Vocational Education In The United States: Toward the Year 2000.* U.S. Department Of Education. Washington. Dc: National Center For Education Statistics, 390p.

Martijn T., Salomon, M., Nunen, J. V., Wassenhove, L.V. (1995). Strategic Issues in Product Recovery Management. *California Management Review,* 37(2):114-135.

MEB MAOL, (2015). *Mesleki Açık Öğretim Lisesi Yönetmeliği*. Resmi Gazete Sayısı: 26033.

MEB, (1986). *3308 Mesleki Eğitim Kanunu*. Resmi Gazete Sayısı: 19139.

MEB, (2002). *Mesleki ve Teknik Eğitim Yönetmeliği*. Resmi Gazete Sayısı: 24804.

MEB, (2004). Orta Öğretim ile Mesleki ve Teknik Eğitim Okul ve Kurumlarında Kullanılan Defter, Dosya, Çizelge, Form, Sözleşme ve Belgeler. *Tebliğler Dergisi,* 67(2560):401-502.

MEB, (2005). *Mesleki ve Teknik Eğitimin Tarihçesi*. Devlet Kitapları Müdürlüğü Basım Evi, Ankara, 200s.

MEB, (2007). *Ülkemiz ve Avrupa'daki Mesleki ve Teknik Eğitimde Gelişmeler İle Modüler Eğitim Uygulamaları*. Teftiş Kurulu Başkanlığı Ankara,

MEB, (2012). *Mesleki ve Teknik Eğitimin Finansmanı, Yönetimi ve Sektörle İlişkileri.* Mesleki ve Teknik Eğitim Çalıştayı, Antalya, 225s.

MEB, (2013). *Ortaöğretim Kurumları Yönetmeliği*. Resmi Gazete Sayısı: 28758.

MEB, (2014). *2014-2018 Türkiye Mesleki ve Teknik Eğitim Strateji Belgesi ve Eylem Planı*. Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları, Ankara, 57s.

MEB, (2018). *Türkiye'de Mesleki ve Teknik Eğitimin Görünümü*. Eğitim Analiz ve Değerlendirme Raporları Serisi, (1):22-82.

MEB, (2020a) *Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi Anadolu Meslek ve Anadolu Teknik Programı. Ulaştırma Hizmetleri Alanı Çerçeve Öğretim Programı*. Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları, Ankara, 35s.

MEB, (2020b). İşletmelerde Mesleki Eğitim ve Staj Sözleşmesi. 05 Aralık 2020 tarihinde http://mtegm.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2017_07/26160206_ime_sYzleYme__dYzeltme.pdf adresinden erişildi.

MEB, (2020c). Okul, Alan ve Dal Arama. Mesleki ve Teknik Eğitim Genel Müdürlüğü, 18 Kasım 2020 tarihinde http://mtegm.meb.gov.tr/kurumlar/?ara adresinden erişildi.

MEB, (2020d). *Yıl Sonu Beceri Sınavı Not Hesaplaması Nasıl Yapılır.* 05 Aralık 2020 tarihinde http://meslekiveteknikegitim.com/beceri-sinavi-not-hesaplamasi-nasil-yapilir/ adresinden erişildi.

Moodıe, G. (2002). Identifying Vocational Education and Training. *In Journal Of Vocational Education and Training,* 54(2):249-266.

Mortaki, S. (2012). The Contribution Of Vocational Education and Training İn The Preservation and Diffusion Of Cultural Heritage İn Greece: The Case Of The Specialty "Guardian Of Museums and Archaeological Sites". *International Journal Of Humanities and Social Science,* 2(24):51-58.

MYK, (2012). Ulusal Meslek Standardı Depo Sorumlusu Seviye 4. Resmi Gazete Sayısı: 28443

MYK, (2014a). Ulusal Meslek Standardı Lojistik Gümrük Takipçisi Seviye 3. Resmi Gazete Sayısı: 29088.

MYK, (2014b). Ulusal Meslek Standardı Lojistik Operasyon Sorumlusu Seviye 5. Resmi Gazete Sayısı: 29088.

MYK, (2014c). Ulusal Meslek Standardı Lojistik Operasyon Yöneticisi Seviye 6. Mesleki Yeterlilik Kurumu, Resmi Gazete Sayısı: 29088.

MYK, (2016). Türkiye Yeterlilikler Çerçevesine Dair Tebliğ, Resmi Gazete Sayısı: 29581.

Nakıboğlu, G. (2007). Tersine Lojistik: Önemi ve Dünyadaki Uygulamaları. *Gazi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi,* 9(2):181-196.

Nart, E.Ç. (2010). Gümrük Birliği'nin Türkiye'nin Dış Ticareti Üzerine Etkileri: Panel Veri Analizi. *Yaşar Üniversitesi Dergisi*, 17(5):2874-2885.

Nayır, İ. (2006). *Ticaret Meslek Lisesi Öğrencilerinin Staj Eğitiminden Beklentileri ve Staj Eğitimi Sırasında Karşılaştıkları Sorunlar*. Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Büro Yönetimi Eğitimi Ana Bilim Dalı, Ankara, 105s.

Nogay, S. (2007). *Türkiye'de Mesleki ve Teknik Eğitim Sorunu ve Çözümü*. Mesleki ve Teknik Öğretim Derneği Genel Merkezi, Ankara, 3:5-31.

Onay, M., ve Kara, H.S. (2009). Lojistik Dış Kaynaklama Uygulamalarının Örgüt Performansı Üzerine Etkileri. *Ege Akademik Bakış Dergisi*, 9(2):593-622.

Orkun, A.M., Bayırlı, A., Bayırlı, S. (2019). Fransa Eğitim Sisteminin İncelenmesi. *Eğitimde Yeni Yaklaşımlar Dergisi*, 2(1):1-20.

ÖSYM, (2020). Yükseköğretim Kurumları Sınavı Yükseköğretim Programları ve Kontenjanları Kılavuzu. Ölçme, Seçme ve Yerleştirme Merkezi Başkanlığı, 566s.

Özbek, A., ve Eran T. (2013). Analitik Ağ Süreci Yaklaşımıyla Üçüncü Parti Lojistik (3pl) Firma Seçimi. *Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 27(1):95-113.

Özçakar, N., Görener, A., Arıkan, M.V. (2012). Depolama Sistemlerinde Sipariş Toplama İşlemlerinin Genetik Algoritmalarla Optimizasyonu. *İstanbul Üniversitesi İşletme Fakültesi İşletme İktisadı Enstitüsü Yönetim Dergisi*, 23(71):118-144.

Özdemir, A. İ. (2004). Tedarik Zinciri Yönetiminin Gelişim Süreçleri ve Yararları. *Erciyes Üniversitesi iktisadi ve idari Bilimler Fakültesi Dergisi,* 0(23):87-96.

Özen, F. (2018). Tüketici Satın Alma Karar Sürecinde Ambalajın Yeri ve Önemi. *International Journal Entrepreneurship And Management Inquiries,* 2(3):139-151.

Özen, Y., ve Gül, A. (2007). Sosyal ve Eğitim Bilimleri Araştırmalarında Evren Örneklem Sorunu. *Atatürk Üniversitesi Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 0(15):394-422.

Özkan, B., (2016). Lojistik Faaliyetlerde Dış Kaynak Kullanımı: *Üçüncü ve Dördüncü Parti Lojistik. Turkish Journal Of Marketing*, 1(1):1-11.

Özkan, F. (2013). *Ticaret Meslek Lisesi Muhasebe Bölümü Öğrencilerinin İşletmelerde Beceri Eğitimi Uygulaması, Uygulamanın Verimliliğinin Artırılması ve Uygulamada Karşılaşılan Sorunlar: Gaziantep İlinde Bir Uygulama.* Yüksek Lisans Tezi, Hasan Kalyoncu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Anabilim Dalı, Gaziantep, 91s.

Öztekin, M. (2010). *Beceri Eğitimi Kapsamında Leonardo Da Vinci Programına Katılan Otelcilik ve Turizm Meslek Lisesi Öğrencileri Üzerine Bir Araştırma*. Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi, Ankara.

Palamutçuoğlu, B.T. (2012). *Lojistik Yönetimi Ders Notu*. Celal Bayar Üniversitesi Kula Meslek Yüksekokulu İşletme Yönetimi Programı, 48s.

Polat, Y., ve Kayaalp, G.T. (2012). Hayvancılık Denemesinde Faktör Analizi Yöntemlerinin Karşılaştırmalı Olarak İncelenmesi. *Çukurova Üniversitesi Fen ve Mühendislik Bilimleri Dergisi,* 28(5):39-48.

Russell, S. H. (2000). Growing World of Logistics. *Air Force Journal of Logistics*, 24(4):1-41.

Savaş, F. (2018). *Ortaöğretim Mesleki Eğitimi Muhasebe ve Finansman Alanında İşletmelerde Beceri Eğitimi Uygulamalarının Hizmet Kalitesi Üzerine Bir Araştırma.* Yüksek Lisans Tezi, Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Ana Bilim Dalı, Kütahya, 110s.

Sekaran, U. (2003). *Research Methods for Business: A Skill-Building Approach.* 4th Edition John Wiley & Sons, Garamond by Hermitage Publishing Services and printed and bound by Malloy Lithographing, Inc., New York, 441p.

Semiz, Y., ve Kuş, R. (2004). Osmanlı'da Mesleki Teknik Eğitim. İstanbul Sanayi Mektebi 1869-1930. *Selçuk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Dergisi*, 15:272-295.

Sezgin, İ. (1982). Meslek Eğitiminin Kapsam ve Gelişimi. Türk Eğitim Derneği VI. Eğitim Toplantısı: *Türkiye'de Meslek Eğitimi ve Sorunları Bildiri Kitapçığı,* 19-62s.

Sezgin, T. (2008) *Lojistik Kavramı ve Türkiye'deki Uygulamaları.* Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü / Deniz Ulaştırma İşletme Mühendisliği Ana Bilim Dalı, İstanbul, 131s.

Stevens, G. C. (1989). Integrating The Supply Chain, *International Journal Of Physical Distribution & Materials Management,* 19(8):3-8.

Süer, M.H. (2007). *Ticaret Meslek Liselerinde Muhasebe Eğitimi, Muhasebe Eğitiminden Beklentiler ve Karşılaşılan Sorunlar.* Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü / İşletme Ana Bilim Dalı, İstanbul, 116s.

Tamulis, V., Guzavicius, A., Zalgiryte, L. (2012). *Factors Influencıng The Use Of Green Logıstıcs: Theoretıcal Implıcatıons*. Economıcs And Management. 17(2):706-711.

Taştan, A. (2015). Etiketleme ve İşaretlemenin Tanımı ve Kapsamı. Atatürk Üniversitesi Açık Öğretim Fakültesi Yayınları, Erzurum, 17s.

TBMM, (1922). Mustafa Kemal Atatürk'ün Konuşması. Türkiye Büyük Millet Meclisi I. Dönem 3. Yasama Yılı Açış Konuşmaları. *Türkiye Büyük Millet Meclisi: Millet Meclisi Tutanak Dergisi,* 18(2):1-15

TDK, (2020). Güncel Türkçe Sözlük. (20 Kasım 2020 tarihinde https://sozluk.gov.tr/ adresinden erişildi.)

Tutar E., Tutar F., Yetişen H. (2009). Türkiye'de Lojistik Sektörünün Gelişmişlik Düzeyinin Seçilmiş AB Ülkeleri İle Karşılaştırmalı Bir Analizi. *Karamanoğlu Mehmet Bey Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi,* 11(17):190-216.

Türkmen, M.A., ve Sarıcan, M.A. (2017). E-Lojistikte Kritik Faktörlerin Belirlenmesi: Türkiye'deki E-Lojistik Uygulamaları. *Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi,* (26):278-298.

UNESCO (1999). *Second International Congress On Technical and Vocational Education: Final Report.* Paris: Final report of the second International Congress on TVET, Seoul, 134s.

UNESCO (2001), *Revised Recommendation Concerning Technical and Vocational Education and Training.* To be adopted by the General Conference of UNESCO at its thirty-first session Paris, 22s.

UNESCO., UNEVOC. (2014). *World TVET Datebase United States Of America.* U.S. Centre on Education and Training for Employment (CETE), 16s.

Ural, A., ve Kılıç, İ. (2011). *Bilimsel Araştırma Süreci ve SPSS ile Veri Analizi*. Detay Yayıncılık, Ankara, 320s.

Üstün, G., ve Savaş D. (2010). İşletmelerde Yapılan Beceri Eğitiminin Amacına ve Mesleki Eğitim Yönetmeliği Hükümlerine Göre Uygulanma Düzeyi Hakkında Kız Meslek Lisesi Öğrencilerinin Görüşleri. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 43(1):1-16.

Üyümez, E., Gültekin, R. (2016). Gümrük Denetimi: Türkiye Uygulamalarının Analizi. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 8(14):343-365.

Waters, D. (2003). *Logistics: An Introduction to Suppley Chain Management*. Palgrave Macmıllan Houndmills, Basingstoke, Hampshire RG21 6XS and 175 Fifth Avenue, New York, 354p.

Yamak, R., Abdioğlu, Z., Mert, N., (2012). Türkiye'de İş Gücüne Katılımı Belirleyen Faktörler: Mikro Ekonomik Analiz. *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi,* 12(2):41-58.

Yangınlar, G. ve Sarı K. (2014). *Yeşil Lojistik Uygulamaları ve İşletme Performansı Üzerine Bir Literatür Araştırması.* III. Ulusal Lojistik ve Tedarik Zinciri Kongresi, Trabzon, 187s.

Yaşlıoğlu, M.M. (2017). Sosyal Bilimlerde Faktör Analizi ve Geçerlilik: Keşfedici ve Doğrulayıcı Faktör Analizlerinin Kullanılması. *İstanbul Üniversitesi İşletme Fakültesi Dergisi*, 46(özel sayı):74-85.

Yazıcı, N. (1996). Lonca Sisteminin İşsizlik Sigortasıyla İlgisi Üzerine Bazı Düşünceler. *Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi,* 35(1):155-165.

Yıldız, D., ve Uzunsakal, E. (2018). Alan Araştırmalarında Güvenilirlik Testlerinin Karşılaştırılması ve Tarımsal Veriler Üzerine Bir Uygulama. *Uygulamalı Sosyal Bilimler Dergisi*, 2(1):14-28.

Yıldız, E. (2010). Meslek Yüksekokullarının Yerel Ekonomiye Katkıları: Babaeski Meslek Yüksekokulu Örneği. *Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 12(2):87-102.

Yıldıztekin, A. (2001) Geleceğin sektörü E-Lojistik. Dünya Gazetesi, 16 Kasım 2020 tarihinde http://www.atillayildiztekin.com/Dergi/gelecegin-sektoru-e-lojistik.html adresinden erişildi.

Yörük, S., Dikici, A., Uysal, A. (2002). Bilgi Toplumu ve Türkiye'de Mesleki Eğitim. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi,* 12(2):299-312.

Yüksel, S. (2002). Yükseköğretimde Eğitim-Öğretim Faaliyetleri ve Örtük Program. *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi,* 15(1):361-370.

Zafer, A., Yurdakul, A.H. (2013). Tedarik Lojistiğinde Sistem Satın Alma ve Entegre Ürün Timi: Sağlık Sektörü İçin Öneriler. *Akademik Bakış Dergisi*, (34):1-15.

Zarifis, G. (2000). Vocational Education and Training Policy Development For Young Adults İn The European Union: A Thematic Analysis Of The Eu Trend Of Convergence Towards İntegration. *Drawn From The Vet Policies Adopted İn Three Member States. Research İn Post-Compulsory Education,* 5(1):91-113.

EKLER

EK.1 Anket İzin Belgesi

T.C.
MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI
Meslekî ve Teknik Eğitim Genel Müdürlüğü

Sayı : 20880154-605.01-E.7706480 11.06.2020
Konu : Araştırma uygulama izni

DAĞITIM YERLERİNE

İlgi : a) Tarsus Üniversitesi Rektörlüğü'nün 29/05/2020 tarihli ve 66676008-044-E.239 sayılı yazısı.
b) 21.01.2020 tarihli ve 81576613-10.06.02-E.1563890 (2020/2) sayılı Genelge.

Tarsus Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Uluslararası Ticaret ve Lojistik Anabilim Dalı Yüksek Lisans Programı öğrencisi olan Ümit ÖRNEK'in "İşyeri Beceri Eğitimi Bağlamında Orta Öğretim Kurumları Ulaştırma Hizmetleri Alanı Lojistik Dalı Öğrencilerinin Verimlilikleri ve Karşılaşılan Sorunlar Üzerine Bir Uygulama" konulu ve Genel Müdürlüğümüze bağlı bünyesinde Lojistik Dalı bulunan okullarımızın öğrencilerine uygulanacak olan araştırma ve anket soruları ilgi (b) Genelge çerçevesinde incelenmiştir.

Yapılan inceleme sonucunda söz konusu araştırmanın onaylı örneği Genel Müdürlüğümüzde muhafaza edilen anket sorularının Türkiye Cumhuriyeti Anayasası, Millî Eğitim Temel Kanunu ile Türk Milli Eğitiminin Genel Amaçlarına uygun olarak, ilgili yasal düzenlemelerde belirtilen ilke, esas ve amaçlara aykırılık teşkil etmeyecek, eğitim öğretim faaliyetlerini aksatmayacak şekilde ve gönüllülük esas olmak koşuluyla Genel Müdürlüğümüze bağlı iliniz dahilinde lojistik dalı bulunan okullarımızda uygulanması uygun bulunmuştur.

Bilgilerinizi ve gereğini arz/rica ederim.

Recep ALTIN
Bakan a.
Genel Müdür V.

Ek:
1. Anket (2 sayfa)

Dağıtım:
Tarsus Üniversitesi Rektörlüğüne,
Adana, Adıyaman, Ankara, Antalya, Aydın, Balıkesir, Bolu, Bursa, Çanakkale, Çorum, Denizli, Diyarbakır, Edirne, Elazığ, Erzincan, Eskişehir, Gaziantep, Giresun, Hatay, Mersin, İstanbul, İzmir, Kars, Kırklareli, Kocaeli, Konya, Malatya, Manisa, Ordu, Rize, Sakarya, Samsun, Sivas, Tekirdağ, Zonguldak, Aksaray, Şırnak, Yalova ile Karabük Valiliklerine (İl Milli Eğitim Müdürlüğü)

Adres: MEB 1. Kat A Blok 06648 Bakanlıklar/ANKARA
Elektronik Ağ: mtegm.meb.gov.tr
e-posta: mtegm@meb.gov.tr
Bilgi için: Fahri ÖZBUDUN
Tel: 0 (312) 413 13 08
Faks: 0 (312) 425 19 67

Bu evrak güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır. https://evraksorgu.meb.gov.tr adresinden 8323-cda7-345b-90ee-12b3 kodu ile teyit edilebilir.

EK.2 Anket Formu

STAJ MEMNUNİYETİ ARAŞTIRMASI

Ulaştırma Hizmetleri alanı ‘’Lojistik’’ dalı öğrenimi gören 12. Sınıf öğrencilerinin “Staj Memnuniyetleri” konusunda yapılan bu araştırma; Tarsus Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Uluslararası Ticaret ve Lojistik programında hazırlanmakta olan yüksek lisans tezi için veri toplamak amacıyla kullanılacaktır.

Hazırlanan tezde, kişi isimlerinden bahsedilmeyecek ve anket formunda yer alan sorulara vereceğiniz cevaplar size herhangi bir sorumluluk getirmeyecektir.

Katılımınız için şimdiden şükranlarımızı sunuyoruz.

Saygılarımızla.

Ümit ÖRNEK

ANKET FORMU

I.Bölüm

Aşağıdaki ifadelerde staj sürecinizle ilgili görüşler yer almaktadır. Lütfen, staj sürecinizi göz önünde bulundurarak bu görüşlere katılma derecenizi ilgili yere (x) işareti koyarak belirtiniz.	**Kesinlikle Katılmıyorum**	**Katılmıyorum**	**Ne Katılıyorum Ne Katılmıyorum**	**Katılıyorum**	**Kesinlikle Katılıyorum**
Öğrencilerin, yapmış oldukları sektör stajına ilişkin memnuniyet düzeyleri					
1. Sektör stajım esnasında aldığım ücretten memnundum.					
2. Sektör stajı çalışma saatlerim sözleşmede yazan şekliyle (8 saat) uygulanıyordu.					
3. Sektör stajı yaptığım işletme yöneticileri stajyer olsun olmasın tüm çalışanlara adil davranıyorlardı.					
4. Sektör stajım esnasında meslek alanım dışında herhangi bir iş yapmak durumunda kalmadım.					
5. Sektör stajım esnasındaki çalışma arkadaşlarımın bana karşı tutum ve davranışlarından memnundum.					
6. Sektör stajım esnasında işletme tarafından yeterli düzeyde hizmet içi eğitim verilmekteydi.					
7. Sektör stajım esnasında öğrenim gördüğüm bölüme uygun alanlarda görev yaptım.					
8. Sektör stajı yapan öğrenciler, işverenler tarafından ucuz işgücü olarak görülmektedir.					
Sektör stajının, öğrencilerin sektöre bakış açılarına katkısı					
9. Sektör stajım lojistik eğitimi almamış personel ile sorunlar yaşadım.					
10. Yapmış olduğum sektör stajı, ileriki yaşamımda iş bulmama yardımcı olacaktır					
11. Yapmış olduğum sektör stajında, almış olduğum teorik eğitimdeki bilgileri uygulama imkânı buldum.					
12. Yapmış olduğum sektör stajı, kendime olan güven duygusunun gelişmesine katkı sağladı.					
13.Yapmış olduğum sektör stajı, alanımla ilgili yeni gelişmeleri uygulama düzeyinde görme imkânı sağladı.					
14. Yapmış olduğum sektör stajı, insanlarla olan iletişimimin gelişmesine katkı sağladı.					

15. Yapmış olduğum sektör stajı, sektörü tanıma olanağı sağladı.					
16. Yapmış olduğum sektör stajı, lojistik mesleğini sevmeme fayda sağladı.					
17. Yapmış olduğum sektör stajı, okulu bitirince bu mesleği yapma düşünceme olumlu yönde katkı sağladı.					
18. Sektör stajı yaptıktan sonra bu meslekte daha başarılı olacağıma kanaat getirdim.					
Öğrencilerin okulda almış oldukları mesleki eğitimin sektör stajına katkısı					
19. Okulumuz bünyesinde bulunan uygulama laboratuvarlarında yaptığım uygulamalar sektör stajımda çok işime yaradı.					
20. İşletmeye gitmeden önce okulumdaki koordinatör öğretmenlerin, staja yönelik olarak rehberlik hizmetleri, çok işime yaradı.					
21. Okulda mesleki eğitim almış olmak, görevimi yerine getirirken olumlu yönde fayda sağladı.					
22. Okulda mesleki eğitim almış olmak, departmanlarda ki işlerin işleyişi hakkında önceden bilgi sahibi olmamı sağladı.					
23. Okulda mesleki eğitim almış olmak, işlerin işleyişi hakkında öneri getirmemde olumlu katkı sağladı.					
24. Okulda mesleki eğitim almış olmak, konuklarla olan ilişkilerde davranışlarıma olumlu katkı sağladı.					
25. Okulda mesleki eğitim almış olmak, yöneticilerimle olan ilişkilerde kişisel olarak bana olumlu yönde katkı sağladı.					

II. Bölüm

1- Okulun Bulunduğu Coğrafi Bölge:

( ) Akdeniz Bölgesi ( ) Ege Bölgesi ( ) Marmara Bölgesi

( ) Karadeniz Bölgesi ( ) İç Anadolu Bölgesi ( ) Güneydoğu Anadolu Bölgesi

( ) Doğu Anadolu Bölgesi

2- Cinsiyetiniz:

( ) Erkek ( ) Kadın

3. Staj yaptığınız işletmeyi kim buldu?

( ) Okul ( ) Arkadaşlar ( ) Aile ( ) Kendim ( ) Tanıdık ( ) Diğer lütfen belirtiniz……..

4.Staj yaptığınız işletmenin türü

( ) Devlet ( )Özel

5.Staj yaptığınız işletmenin bulunduğu sektör……

ÖZGEÇMİŞ

Adı ve Soyadı : Ümit ÖRNEK

G-mail :

Öğrenim Durumu : Yüksek Lisans

Derece	Bölüm/Program	Üniversite	Yıl
Lisans	İİBF/Uluslararası Ticaret ve Lojistik	Gaziantep Üniversitesi	2010-2015
Yüksek Lisans	Uluslararası Ticaret ve Lojistik	Tarsus Üniversitesi	2019-2021

Görevler :

Görev Unvan	Görev Yeri	Yıl
Stajyer	Sanko Tekstil İşletmeleri San. ve Tic. A.Ş.	09.2014/01.2015
Dış Ticaret ve Lojistik Sorumlusu	Sanko Tekstil İşletmeleri San. ve Tic. A.Ş.	2015-2018
Ulaştırma Hizmetleri Öğretmeni	Kasım Ekenler MTAL / MEB	2018-Devam